

大佛頂首楞嚴經

(简体注音本)

南無本師釋迦牟尼佛

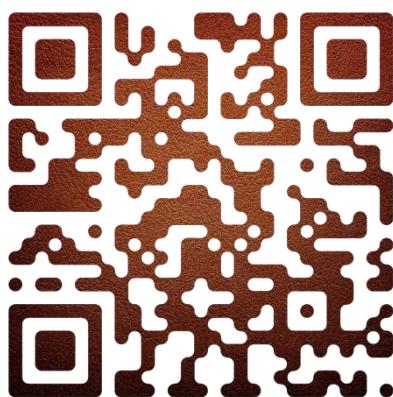
说 明

根据《永乐北藏》大乘经五大部外单译经第 0441 部，唐天竺沙门般刺密帝等译《大佛顶如来密因修证了义诸菩萨万行首楞严经》原藏影印本校对注音，并与高丽大藏经本、龙藏本及金陵刻经处同治本对校。句读及注音仅作参考。

本电子书是免费结缘品，特此说明。

仁慧草堂

二〇二一年八月

扫码关注仁慧草堂微信公众号

目 录

起诵仪	- 1 -
香赞	- 1 -
净口业真言	- 1 -
净三业真言	- 2 -
安土地真言	- 2 -
普供养真言	- 2 -
开经偈	- 2 -
大佛顶如来密因修证了义诸菩萨万行首楞严经卷第一	- 3 -
大佛顶如来密因修证了义诸菩萨万行首楞严经卷第二	- 24 -
大佛顶如来密因修证了义诸菩萨万行首楞严经卷第三	- 49 -
大佛顶如来密因修证了义诸菩萨万行首楞严经卷第四	- 74 -
大佛顶如来密因修证了义诸菩萨万行首楞严经卷第五	- 101 -
大佛顶如来密因修证了义诸菩萨万行首楞严经卷第六	- 123 -
大佛顶如来密因修证了义诸菩萨万行首楞严经卷第七	- 146 -
大佛顶如来密因修证了义诸菩萨万行首楞严经卷第八	- 172 -
大佛顶如来密因修证了义诸菩萨万行首楞严经卷第九	- 197 -
大佛顶如来密因修证了义诸菩萨万行首楞严经卷第十	- 226 -
结诵仪一	- 246 -
补阙真言	- 246 -
补阙圆满真言	- 246 -
普回向真言	- 246 -
拔一切业障根本得生净土陀罗尼	- 247 -
赞佛偈	- 248 -
慈云忏主净土文	- 249 -
回向偈	- 250 -
三皈依	- 250 -
结诵仪二	- 251 -
补阙真言	- 251 -
补阙圆满真言	- 251 -
普回向真言	- 251 -

回向发愿	- 252 -
回向偈	- 253 -
三皈依	- 254 -
附：高丽大藏经本楞严咒咒文	- 255 -

● 起诵仪

诵经警文

1、未诵前，漱口，洗手。当净三业，若三业无亏，则百福俱集。三业者，身、口、意也。端身正坐，如对圣容，则身业净也。口无杂言，断诸嬉笑，则口业净也。意不散乱，屏息万缘，则意业净也。

2、未诵前，已诵后，俱要对圣像前合掌三礼。如无佛像，对经、对空礼拜亦可。

xiāngzàn

香赞

(一遍)

lú xiāngzhà ruò fǎ jiè méngxūn zhū fó hǎi huì xī yáowén suí chù jié
炉 香 乍 熟 . 法 界 蒙 薰 . 诸 佛 海 会 悉 遥 闻 . 随 处 结
xiángyún chéng yì fāng yīn zhū fó xiànquánshēn
祥 云 . 诚 意 方 殷 . 诸 佛 现 全 身 .

ná mó xiāngyún gài pú sà mó hē sà
南無香云蓋菩薩摩訶薩 (合掌三称)

jìngkǒu yè zhēnyán

净口业真言

(三遍)

ōng xiū lì xiū lì mó hē xiū lì xiū xiū lì sà pó hē
唵 . 修 哩 修 哩 . 摩 诃 修 哩 . 修 修 哩 . 萨 婆 诃 .

jìngsān yè zhēnyán
净三业真言

(三遍)

ōng suō wǎ pō wǎ shú tuó suō wǎ dá mó suō wǎ pō wǎ shú dù hàn
唵.娑嚩.婆嚩秫驮.娑嚩达摩娑嚩.婆嚩秫度憾.

ān tǔ dì zhēnyán
安土地真言

(三遍)

ná mó sān mǎn duō mǔ tuó nán ōng dù lū dù lū dì wěi suō pō hé
南無三满哆.母驮喃.唵度噜度噜.地尾.娑婆诃.

pǔ gòng yǎng zhēnyán
普供养真言

(三遍)

ōng yé yé nǎng sān pō wǎ fá zǐ là hòng
唵.詖詖曩.三婆嚩.鞞日啰斛.

ná mó běn shī shì jiā móu ní fó
南無本师释迦牟尼佛 (合掌三称)

kāi jīng jì
开经偈

(一遍)

wú shàng shèn shēn wēi miào fǎ
无上甚深微妙法

bǎi qiān wàn jié nán zāo yù
百千万劫难遭遇

wǒ jīn jiàn wén dé shòu chí
我今见闻得受持

yuàn jiě rú lái zhēn shí yì
愿解如来真实义

dà fó dǐng rú lái mì yīn xiū zhèng liǎo yì zhū
大佛顶如来密因修证了义诸
pú sà wànghèngshǒuléng yán jīng juàn dì yī
菩薩万行首楞严經卷第一¹

tángtiānzhú shāmén bō là mì dì yì
唐天竺沙門般刺密帝译²

wū chángguó shāmén mí qié shì jiā yì yǔ³
乌苌国沙門弥伽释迦译语

pú sà jiè dì zǐ qíánzhèng yì dà fū tóngzhōng shū mén xià píngzhāng shì
菩薩戒弟子前正议大夫同中书门下平章事

qīng hé fángróng bǐ shòu⁴
清河房融笔受

rú shì wǒ wén
如是我闻：

yī shí fó zài shí luó fá chéng qí huánjīng shè yǔ dà bì qīū
一时，佛在室罗筏城祇桓精舍，与大比丘

zhòngqiān èr bǎi wǔ shí rén jù jiē shì wú lòu dà ē luó hàn fó zǐ
众千二百五十人俱，皆是无漏大阿罗汉。佛子

zhù chí shànchāozhū yǒu néng yú guó tǔ chéng jiù wēi yí cóng
住持，善超诸有。能于国土，成就威仪。从

fó zhuàn lún miào kān yí zhǔ yán jīng pí ní hóng fàn sān jiè yìng
佛转轮，妙堪遗嘱。严净毗尼，弘范三界。应

shēn wú liàng dù tuō zhòngshēng bá jì wèi lái yuè zhū chén lěi
身无量，度脱众生。拔济未来，越诸尘累。

qí míng yuē dà zhì shè lì fú mó hē mù qián lián mó hē jū chī
其名曰：大智舍利弗、摩诃目犍⁵连、摩诃拘絺

¹ 丽本：大佛顶如来密因修证了义诸菩萨万行首楞严经卷第一（一名中印度那兰陀大道场经，于灌顶部录出别行）

² 丽本：大唐神龙元年龙集乙巳五月己卯朔二十三日辛丑中天竺沙门般刺蜜帝于广州制止道场译出

³ 丽本：菩萨戒弟子前正谏大夫同中书门下平章事清河房融笔授

⁴ 丽本：乌长国沙门弥伽释迦译语

⁵ 丽本：乾；永乐北藏本及龙藏本：犍；金陵同治本：犍

luó fù lóu nà mí duō luó ní zǐ xū pú tí yōu bō ní shā tuó děng
罗、富楼那弥多罗尼子、须菩提、优波尼沙陀等
ér wéishàngshǒu fù yǒu wú liàng pì zhī wú xué bìng qí chū xīn tóng
而为上首。复有无量辟支无学，并其初心，同
lái fó suǒ zhǔ zhū bǐ qiū xiū xià zì zì shí fāng pú sà zī jué
来佛所。属诸比丘，休夏自恣。十方菩萨，咨决
xīn yí qīn fèng cí yán jiāng qíú mì yì jí shí rú lái fū zuò yàn ān
心疑，钦奉慈严，将求密义。即时如来敷座宴安，
wéi zhū huì zhōng xuān shì shēn ào fǎ yánqīngzhòng dé wèi céng yǒu jiā
为诸会中宣示深奥，法筵清众得未曾有，迦
líng xiān yīn biàn shí fāng jiè héngshā pú sà lái jù dào chǎng wén shū
陵仙音遍十方界。恒沙菩萨来聚道场，文殊
shī lì ér wéishàngshǒu
师利而为上首。

shí bō sī nì wáng wèi qí fù wáng huì rì yíng zhāi qǐng fó gōng
时，波斯匿王为其父王讳日营斋，请佛宫
yè zì yíng rú lái guǎng shè zhēn xiū wú shàng miào wèi jiān fù qīn
掖。自迎如来，广设珍羞无上妙味，兼复亲
yán zhū dà pú sà chéng zhōng fù yóuzhǎng zhě jū shì tóng shí fàn sēng
延诸大菩萨。城中复有长者居士同时饭僧，
zhù fó lái yìng fó chì wén shū fēn lǐng pú sà jí ē luó hàn yìng zhū
伫佛来应。佛敕文殊，分领菩萨及阿罗汉，应诸
zhāi zhǔ wéiyōu ē nán xiān shòu bié qǐng yuǎn yóu wèi huán bù huáng
斋主。唯有阿难，先受别请，远游未还，不遑
sēng cì jì wú shàng zuò jí ē shé lí tú zhōng dù guī
僧次。既无上座及阿阇黎，塗⁶中独归。

qí rì wú gòng jí shí ē nán zhí chí yìng qì yú suǒ yóu chéng
其日无供，即时阿难执持应器，于所游城
cì dì xún qǐ xīn zhōng chū qíú zuì hòu tán yuè yǐ wéi zhāi zhǔ wú wèn
次第循乞，心中初求最后檀越以为斋主，无问
jìng huì chà lì zūn xìng jí zhān tuó luó fāng xíng děng cí bù zé wēi
净秽、刹利尊姓及旃陀罗，方行等慈，不择微
jiàn fā yì yuán chéng yī qiè zhòng shēng wú liàng gōng dé ē nán yǐ
贱，发意圆成一切众生无量功德。阿难已
zhī rú lái shì zūn hē xū pú tí jí dà jiā shè wéi ē luó hàn xīn bù jūn
知如来世尊诃须菩提及大迦叶，为阿罗汉心不均

⁶ 丽本：途；永乐北藏本及龙藏本：塗；金陵同治本：途

píng qīn yǎng rú lái kāi chǎn wú zhē dù zhū yí bàng jīng bǐ chéng
平，钦仰如来开阐无遮，度诸疑谤。经彼城

huáng xú bù guōmén yánzhěngwēi yí sù gōngzhāi fǎ
隍，徐步郭门，严整威仪，肃恭斋法。

ěr shí ē nán yīn qǐ shí cì jīng lì yín shì zāo dà huànshù
尔时，阿难因乞食次，经历淫室，遭大幻术。

mó dēng qié nǚ yǐ suō pí jiā luó xiān fàn tiānzhòushè rù yín xí yín gōng
摩登伽女以娑毗迦罗先梵天咒摄入淫席，淫躬

fǔ mó jiāng huǐ jiè fǐ rú lái zhī bǐ yín shù suǒ jiā zhāi bì xuán guī
抚摩，将毁戒体。如来知彼淫术所加，斋毕旋归。

wáng jí dà chén zhǎngzhě jū shì jù lái suí fó yuàn wén fǎ yào
王及大臣、长者、居士俱来随佛，愿闻法要。

yú shí shì zūn dǐng fàng bǎi bǎo wú wèiguāng míng guāng zhōng chū shēng
于时，世尊顶放百宝无畏光明，光中出生

qiān yè bǎolián yǒu fó huàshēn jié jiā fū zuò xuān shuō shén zhòu chì
千叶宝莲，有佛化身结跏趺坐，宣说神咒。勅

wén shū shī lì jiāng zhòu wǎng hù è zhòu xiāo miè tí jiǎng ē nán jí
文殊师利将咒往护，恶咒销灭，提奖⁷阿难及

mó dēng qié guī lái fó suǒ
摩登伽归来佛所。

ē nán jiàn fó dǐng lǐ bēi qì hèn wú shǐ lái yī xiàng duō wén
阿难见佛，顶礼悲泣，恨无始来一向多闻，

wèi quán dào lì yīn qín qǐ qǐng shí fāng rú lái dé chéng pú tí miào shē
未全道力，殷勤启请十方如来得成菩提妙奢

mó tā sān mó chán nà zuì chū fāng biàn yú shí fù yǒuhéng shā
摩他、三摩、禅那最初方便。于时，复有恒沙

pú sà jí zhū shí fāng dà ē luó hàn pì zhī fó děng jù yuàn yào wén
菩萨及诸十方大阿罗汉、辟支佛等，俱愿乐闻，

tuì zuò mò rán chéng shòu shèng zhǐ
退坐默然，承受圣旨。

fó gào ē nán rǔ wǒ tóng qì qíng jūn tiān lún dāng chū fā
佛告阿难：“汝我同气，情均天伦。当初发

xīn yú wǒ fǎ zhōng jiàn hé shèng xiàng dùn shě shì jiān shēn zhòng ēn
心，于我法中见何胜相顿舍世间深重恩

ài
爱？”

⁷ 丽本：弊；永乐北藏本及龙藏本：奖；金陵同治本：奖

ē nán bō fó wǒ jiàn rú lái sān shí èr xiàngshèngmiào shū jué
阿难白佛：“我见如来三十二相 胜 妙 殊绝，
xíng tǐ yìngchè yóu rú liú lí cháng zì sī wéi cǐ xiàng fēi shì yù ài
形体映彻犹如琉璃。常 自思惟，此相非是欲爱
suǒshēng hé yǐ gù yù qì cū zhuó xīngsāo jiāogòu nóngxuè zá
所生。何以故？欲气粗⁸浊，腥臊交遘，脓血杂
luàn bù néng fā shèngshèng jìng miàomíng zǐ jīn guāng jù shì yǐ kě
乱，不能发生 胜 净 妙 明 紫金 光 聚。是以渴
yǎng cóng fó fì luò
仰 从 佛 剃 落。”

fó yán shàn zài ē nán rǔ děngdāng zhī yī qiè zhòng
佛言：“善哉！阿难，汝等 当知，一切众
shēng cóng wú shǐ lái shēng sǐ xiāng xù jiē yóu bù zhī cháng zhù zhēn xīn
生 从 无始 来 生 死 相 续，皆由不知 常 住 真 心
xìng jìng míng tǐ yòng zhū wàng xiǎng cǐ xiǎng bù zhēn gù yǒu lún zhuǎn
性 净 明 体，用 诸 妄 想，此 想 不 真，故 有 轮 转。
rǔ jīn yù yán wú shàng pú tí zhēn fā míngxìng yīngdāng zhí xīn chóu
汝 今 欲 研 无 上 菩 提，真 发 明 性，应 当 直 心 講
wǒ suǒ wèn shí fāng rú lái tóng yī dào gù chū lí shēng sǐ jiē yǐ
⁹ 我 所 问。十 方 如 来 同 一 道 故，出 离 生 死，皆 以
zhí xīn xīn yán zhí gù rú shì nǎi zhì zhōng shǐ dì wèi zhōng jiān yǒng
直 心。心 言 直 故，如 是 乃 至 终 始 地 位，中 间 永
wú zhū wěi qū xiàng ē nán wǒ jīn wèn rǔ dāng rǔ fā xīn yuán yú
无 诸 委 曲 相。阿 难，我 今 问 汝，当 汝 发 心 缘 于
rú lái sān shí èr xiàng jiāng hé suǒ jiàn shéi wéi ài yào
如 来 三 十 二 相，将 何 所 见？谁 为 爱 乐？”

ē nán bō fó yán shì zūn rú shì ài yào yòng wǒ xīn mù
阿 难 白 佛 言：“世 尊！如 是 爱 乐，用 我 心 目，
yóu mù guān jiàn rú lái shèng xiàng xīn shēng ài yào gù wǒ fā xīn yuàn
由 目 观 见 如 来 胜 相，心 生 爱 乐，故 我 发 心 愿
shě shēng sǐ
舍 生 死。”

fó gào ē nán rú rǔ suǒ shuō zhēn suǒ ài yào yīn yú xīn mù
佛 告 阿 难：“如 汝 所 说，真 所 爱 乐 因 于 心 目，
ruò bù shí zhī xīn mù suǒ zài zé bù néng dé xiáng fú chén láo pì rú
若 不 识 知 心 目 所 在，则 不 能 得 降 伏 尘 劳。譬 如

⁸ 丽本：龕；永乐北藏本及龙藏本：龕；金陵同治本：龕

⁹ 丽本：酬；永乐北藏本及龙藏本：訶；金陵同治本：訶

guówángwéi zéi suǒ qīn fā bīngtǎo chū shì bīngyàodāng zhī zéi suǒ zài
国王为贼所侵，发兵讨除，是兵要当知贼所在。
shǐ rǔ liú zhuǎn xīn mù wéi jiù wú jīn wèn rǔ wéi xīn yǔ mù jīn
使汝流转，心目为咎。吾今问汝，唯心与目今
hé suǒ zài
何所在？”

ē nán bó fó yán shì zūn yī qiè shì jiān shí zhǒng yì shēng
阿难白佛言：“世尊！一切世间十种异生，
tóngjiāng shí xīn jū zài shēn nèi zòngguān rú lái qīnglián huāyǎn yì zài
同将识心居在身内。纵观如来青莲华眼亦在
fó miàn wǒ jīn guān cǐ fú gēn sì chén zhǐ zài wǒ miàn rú shì shí
佛面，我今观此浮根四尘祇¹⁰在我面，如是识
xīn shí jū shēn nèi
心实居身内。”

fó gào ē nán rǔ jīn xiànzuo rú lái jiāngtáng guān qí tuó lín
佛告阿难：“汝今现坐如来讲堂，观祇陀林
jīn hé suǒ zài
今何所在？”

shì zūn cǐ dà chóng gé qīngjìng jiāngtáng zài jǐ gū yuán jīn
“世尊！此大重阁清净讲堂在给孤园，今
qí tuó lín shí zài tángwài
祇陀林实在堂外。”

ē nán rǔ jīn tángzhōng hé suǒ jiàn
“阿难，汝今堂中先何所见？”
shì zūn wǒ zài tángzhōng xiānjiàn rú lái cì guān dà zhòng
“世尊！我在堂中，先见如来，次观大众，
rú shì wài wàng fāng zhǔ lín yuán
如是外望方瞩林园。”

ē nán rǔ zhǔ lín yuán yīn hé yǒu jiàn
“阿难，汝瞩林园因何有见？”
shì zūn cǐ dà jiāngtáng hù yǒu kāi huò gù wǒ zài táng
“世尊！此大讲堂户牖开豁，故我在堂，
dé yuǎn zhān jiàn
得远瞻见。”

ér shí shì zūn zài dà zhòng zhōng shū jīn sè bì mó ē nán
尔时，世尊在大众中，舒金色臂，摩阿难

¹⁰ 丽藏：祇；永乐北藏及龙藏：祇；金陵同治本：祇

dǐng gào shì ē nán jí zhū dà zhòng yǒusān mó tí míng dà fó dǐng
顶，告示阿难及诸大众：“有三摩提，名大佛顶
shǒuléngyánwáng jù zú wànghèng shí fāng rú lái yī ménchāochūmiào
首楞严王具足万行，十方如来一门超出妙
zhuāngyán lù rǔ jīn dì tīng ē nán dǐng lǐ fú shòu cí zhǐ
庄严路。汝今谛听！”阿难顶礼，伏受慈旨。

fó gào ē nán rú rǔ suǒyán shēn zài jiǎngtáng hù yǒu kāi
佛告阿难：“如汝所言，身在讲堂，户牖开
huò yuǎnzhǔ lín yuán yì yǒuzhòngshēng zài cǐ tángzhōng bù jiàn
豁，远瞩林园。亦有众生，在此堂中，不见
rú lái jiàn tángwài zhě
如来见堂外者？”

ē nán dá yán shì zūn zài táng bù jiàn rú lái néngjiàn lín
阿难答言：“世尊！在堂不见如来，能见林
quán wú yǒu shì chù
泉，无有是处！”

ē nán rǔ yì rú shì rǔ zhī xīn líng yī qiè míngliǎo ruò
“阿难，汝亦如是。汝之心灵一切明了。若
rǔ xiànpqiánsuǒmíngliǎo xīn shí zài shēn nèi ěr shí xiān hé liǎo zhī nèi shēn
汝现前所明了心实在身内，尔时先合了知内身。
pō yǒuzhòngshēng xiānjiànshēnzhōng hòuguānwài wù zòng bù néng
颇有众生，先见身中，后观外物？纵不能
jiàn xīn gān pí wèi zhǎoshēng fà zhǎng jīn zhuǎnmài yáochéng hé míng
见心肝脾胃，爪生发长、筋转脉摇诚合明
liǎo rú hé bù zhī bì bù nèi zhī yún hé zhī wài shì gù yīng zhī
了，如何不知？必不内知，云何知外？是故应知，
rǔ yán jué liǎonéng zhī zhī xīn zhù zài shēn nèi wú yǒu shì chù
汝言觉了能知之心住在身内，无有是处。”

ē nán qǐ shǒu ér bó fó yán wǒ wén rú lái rú shì fǎ yīn
阿难稽首而白佛言：“我闻如来如是法音，
wù zhī wǒ xīn shí jū shēn wài suǒ yǐ zhě hé pì rú dēngguāng rán
悟知我心实居身外。所以者何？譬如灯光然
yú shì zhōng shì dēng bì néng xiān zhào shì nèi cóng qí shì mén hòu jí
于室中，是灯必能先照室内，从其室门后及
tíng jì yī qiè zhòngshēng bù jiàn shēnzhōng dù jiàn shēn wài yì rú
庭际。一切众生不见身中，独见身外，亦如
dēngguāng jū zài shì wài bù néng zhào shì shì yì bì míng jiāng wú
灯光居在室外，不能照室。是义必明，将无

suo3 huo4 tóng fó liǎo yì dé wú wàng yé
所惑，同佛了义，得无妄耶？”

fó gào ē nán shì zhū bǐ qīū shì lái cóng wǒ shì luó fá chéng
佛告阿难：“是诸比丘，适来从我室罗筏城

xún qǐ tuán shí guī qí tuó lín wǒ yǐ sù zhāi rǔ guān bǐ qīū yī
循乞抟食，归祇陀林，我已宿斋。汝观比丘，一

rén shí shí zhū rén bǎo fǒu
人食时，诸人饱不？”

ē nán dá yán fú yě shì zūn hé yǐ gù shì zhū bǐ qīū
阿难答言：“不也。世尊！何以故？是诸比丘

suī ē luó hàn qū mìng bù tóng yún hé yī rén néng lìng zhòng bǎo
虽阿罗汉，躯命不同，云何一人能令众饱？”

fó gào ē nán ruò rǔ jué liǎo zhī jiàn zhī xīn shí zài shēn wài
佛告阿难：“若汝觉了知见之心实在身外，

shēn xīn xiàng wài zì bù xiāng gān zé xīn suǒ zhī shēn bù néng jué jué
身心相外，自不相干，则心所知身不能觉，觉

zài shēn jì xīn bù néng zhī wǒ jīn shì rǔ dōu luó mián shǒu rǔ yǎn jiàn
在身际心不能知。我今示汝兜罗绵手，汝眼见

shí xīn fēn bié fǒu
时心分别不？”

ē nán dá yán rú shì shì zūn
阿难答言：“如是。世尊！”

fó gào ē nán ruò xiāng zhī zhě yún hé zài wài shì gù yīng
佛告阿难：“若相知者，云何在外？是故应

zhī rǔ yán jué liǎo néng zhī zhī xīn zhù zài shēn wài wú yǒu shì chù
知，汝言觉了能知之心住在身外，无有是处。”

ē nán bó fó yán shì zūn rú fó suǒ yán bù jiàn nèi gù bù
阿难白佛言：“世尊！如佛所言，不见内故不

jū shēn nèi shēn xīn xiāng zhī bù xiāng lí gù bù zài shēn wài wǒ jīn
居身内；身心相知不相离故，不在身外。我今

sī wéi zhī zài yī chù
思惟，知在一处。”

fó yán chù jīn hé zài
佛言：“处今何在？”

ē nán yán cǐ liǎo zhī xīn jì bù zhī nèi ér néng jiàn wài
阿难言：“此了知心，既不知内而能见外，

rú wǒ sī cùn qián fú gēn lǐ yóu rú yǒu rén qǔ liú lí wǎn hé qí liǎng
如我思忖，潜伏根里。犹如有人取琉璃碗合其两

yǎn suī yǒu wù hé ér bù liú ài bǐ gēn suí jiàn suí jí fēn bié
眼，虽有物合，而不留碍，彼根随见随即分别。

rán wǒ jué liǎonéng zhī zhī xīn bù jiàn nèi zhě wéi zài gēn gù fēn míngzhǔ
然我觉了能知之心不见内者，为在根故，分明瞩

wài wú zhàng ài zhě qiángēn nèi gù
外无障碍者，潜根内故。”

fó gào ē nán rú rǔ suǒyán qiángēn nèi zhě yóu rú liú lí
佛告阿难：“如汝所言，潜根内者犹如琉璃，

bì rén dāng yǐ liú lí lóngyǎn dāngjiànshān hé jiàn liú lí fǒu
彼人当以琉璃笼眼，当见山河，见琉璃不？”

“如是。世尊！是人当以琉璃笼眼，实见琉璃。”

fó gào ē nán rǔ xīn ruò tóng liú lí hé zhě dāngjiànshān hé
佛告阿难：“汝心若同琉璃合者，当见山河，

hé bù jiàn yǎn ruò jiàn yǎn zhě yǎn jí tóng jìng bù dé chéng suí
何不见眼？若见眼者，眼即同境，不得成随；

ruò bù néng jiàn yún hé shuō yán cǐ liǎo zhī xīn qián zài gēn nèi rú liú lí
若不能见，云何说言此了知心潜在根内如琉璃

hé shì gù yīng zhī rǔ yán jué liǎonéng zhī zhī xīn qián fú gēn lǐ rú
合？是故应知，汝言觉了能知之心潜伏根里如

liú lí hé wú yǒu shì chù
琉璃合，无有是处。”

ē nán bō fó yán shì zūn wǒ jīn yòuzuò rú shì sī wéi shì
阿难白佛言：“世尊！我今又作如是思惟，是

zhòngshēngshēn fǔ zàng zài zhōng qiào xué jū wài yǒuzàng zé àn
众生身，腑¹¹藏在中，窍穴居外；有藏则暗，

yǒu qiào zé míng jīn wǒ duì fó kāi yǎn jiàn míng míng wéi jiàn wài
有窍则明。今我对佛，开眼见明，名为见外；

bì yǎn jiàn àn míng wéi jiàn nèi shì yì yún hé
闭眼见暗，名为见内。是义云何？”

fó gào ē nán rǔ dāng bì yǎn jiàn àn zhī shí cǐ àn jìng jiè
佛告阿难：“汝当闭眼见暗之时，此暗境界

wéi yǔ yǎn duì wéi bù duì yǎn ruò yǔ yǎn duì àn zài yǎnqián yún
为与眼对？为不对眼？若与眼对，暗在眼前，云

¹¹ 丽本：府；永乐北藏本及龙藏本：腑；金陵同治本：腑

hé chéng nèi ruò chéng nèi zhě jū àn shì zhōng wú rì yuèdēng
何成内？若成内者，居暗室中，无日月灯，
cǐ shì àn zhōng jiē rǔ jiāo fǔ ruò bù duì zhě yún hé chéngjiàn
此室暗中皆汝焦腑¹²。若不对者，云何成见？
ruò lí wài jiàn nèi duì suǒ chéng hé yǎn jiàn àn míng wéi shēn zhōng
若离外见，内对所成，合眼见暗名为身中，
kāi yǎn jiàn míng hé bù jiàn miàn ruò bù jiàn miàn nèi duì bù chéng jiàn
开眼见明何不见面？若不见面，内对不成。见
miàn ruò chéng cǐ liǎo zhī xīn jí yǔ yǎng ēn nǎi zài xū kōng hé chéng
面若成，此了知心及与眼根乃在虚空，何成
zài nèi ruò zài xū kōng zì fēi rǔ tǐ jí yīng rú lái jīn jiàn rǔ
在内？若在虚空，自非汝体。即应如来今见汝
miàn yì shì rǔ shēn rǔ yǎn yǐ zhī shēn hé fēi jué bì rǔ zhí yán
面亦是汝身，汝眼已知，身合非觉，必汝执言，
shēn yǎn liǎng jué yīng yǒu èr zhī jí rǔ yī shēn yīng chéng liǎng fó shì
身眼两觉应有二知，即汝一身应成两佛。是
gù yīng zhī rǔ yán jiàn àn míng jiàn nèi zhě wú yǒu shì chù
故应知，汝言见暗名见内者，无有是处。”

ē nán yán wǒ cháng wén fó kāi shì sì zhòng yóu xīn shēng
阿难言：“我常闻佛开示四众：‘由心生
gù zhǒng zhǒng fǎ shēng yóu fǎ shēng gù zhǒng zhǒng xīn shēng
故，种种法生；由法生故，种种心生。’
wǒ jīn sī wéi jí sī wéi fǐ shí wǒ xīn xìng suí suǒ hé chù xīn zé suí
我今思惟，即思惟体实我心性，随所合处心则随
yǒu yì fēi nèi wài zhōng jiān sān chù
有，亦非内、外、中间三处。”

fó gào é nán rǔ jīn shuō yán yóu fǎ shēng gù zhǒng zhǒng xīn
佛告阿难：“汝今说言‘由法生故种种心
shēng suí suǒ hé chù xīn suí yǒu zhě shì xīn wú fǐ zé wú suǒ hé
生，随所合处心随有’者，是心无体，则无所合。
ruò wú yǒu fǐ ér néng hé zhě zé shí jiǔ jiè yīn qī chén hé shì yì
若无有体而能合者，则十九界因七尘合，是义
bù rán ruò yǒu fǐ zhě rú rǔ yǐ shǒu zì zhì qí fǐ rǔ suǒ zhī xīn
不然。若有体者，如汝以手自搘其体，汝所知心，
wéi fù nèi chū wéi cóng wài rù ruò fù nèi chū huán jiàn shēn zhōng
为复内出？为从外入？若复内出还见身中，

¹² 丽本：府；永乐北藏本及龙藏本：腑；金陵同治本：腑

ruò cóngwài lái xiān hé jiànmiàn
若从外来先合见面。”

ē nán yán jiàn shì qí yǎn xīn zhī fēi yǎn wéi jiàn fēi yì
阿难言：“见是其眼，心知非眼，为见非义。”

fó yán ruò yǎnnéngjiàn rǔ zài shì zhōng ménnéngjiàn fǒu
佛言：“若眼能见，汝在室中，门能见不？”

zé zhū yǐ sǐ shàng yǒuyǎncún yīng jiē jiàn wù ruò jiàn wù zhě yún
则诸已死，尚有眼存，应皆见物。若见物者，云

hé míng sǐ é nán yòu rǔ jué liǎonéng zhī zhī xīn ruò bì yǒu tǐ wéi
何名死？阿难，又汝觉了能知之心若必有体，为

fù yī tǐ wéiyǒuduō tǐ jīn zài rǔ shēn wéi fù biàn tǐ wéi
复一体？为有多体？今在汝身，为复遍体？为

bú biàn tǐ ruò yī tǐ zhě zé rǔ yǐ shǒu zhì yī zhī shí sì zhī
不遍体？若一体者，则汝以手搣一支¹³时，四支

yīng jué ruò xián jué zhě zhì yīng wú zài ruò zhì yǒusuǒ zé rǔ
¹⁴应觉。若咸觉者，搣应无在。若搣有所，则汝

yī tǐ zì bù néngchéng ruò duō tǐ zhě zé chéngduō rén hé tǐ
一体自不能成。若多体者，则成多人，何体

wéi rǔ ruò biàn tǐ zhě tóngqiánsuǒ zhì ruò bù biànzhe dāng rǔ
为汝？若遍体者，同前所搣。若不遍者，当汝

chù tóu yì chù qí zú tóu yǒusuǒ jué zú yīng wú zhī jīn rǔ bù
触头，亦触其足，头有所觉，足应无知，今汝不

rán shì gù yīng zhī suí suǒ hé chù xīn zé suí yǒu wú yǒu shì chù
然。是故应知，随所合处心则随有，无有是处。”

ē nán bō fó yán shì zūn wǒ yì wén fó yǔ wénshū děngzhū
阿难白佛言：“世尊！我亦闻佛与文殊等诸

fǎ wáng zǐ tán shí xiàng shí shì zūn yì yán xīn bù zài nèi yì bù
法王子谈实相时，世尊亦言：‘心不在内，亦不

zài wài rú wǒ sī wéi nèi wú suǒ jiàn wài bù xiāng zhī nèi wú
在外。’如我思惟：内无所见，外不相知。内无

zhī gù zài nèi bù chéng shēn xīn xiāng zhī zài wài fēi yì jīn xiāng
知故，在内不成；身心相知，在外非义。今相

zhī gù fù nèi wú jiàn dāng zài zhōngjiān
知故，复内无见，当在中间。”

fó yán rǔ yán zhōngjiān zhōng bì bù mí fēi wú suǒ zài
佛言：“汝言中间，中必不迷，非无所在。

¹³ 丽本：般；永乐北藏本及龙藏本：支；金陵同治本：支

¹⁴ 丽本：般；永乐北藏本及龙藏本：支；金陵同治本：支

jīn rǔ tuī zhōng zhōng hé wéi zài wéi fù zài chù wéidāng zài shēn
今汝推中，中何为在？为复在处？为当在身？

ruò zài shēnzhě zài biān fēi zhōng zài zhōngtóng nèi ruò zài chùzhě
若在身者，在边非中，在中同内。若在处者，

wéiyǒu suǒbiǎo wéi wú suǒbiǎo wú biǎotóng wú biǎo zé wú dìng
为有所表？为无所表？无表同无，表则无定。

hé yǐ gù rú rén yǐ biǎobiǎowéizhōng shí dōngkàn zé xī nán
何以故？如人以表表为中时，东看则西，南

guān chéng běi biǎo tǐ jì hùn xīn yīng zá luàn
观成北。表体既混，心应杂乱。”

ē nányán wǒ suǒshuōzhōng fēi cǐ èr zhǒng rú shì zūn
阿难言：“我所说中，非此二种。如世尊

yán yǎn sè wéiyuán shēng yú yǎn shí yǎnyǒu fēn bié sè chén
言：‘眼色为缘，生于眼识。’眼有分别，色尘

wú zhī shí shēng qí zhōng zé wéi xīn zài
无知，识生其中，则为心在。”

fó yán rǔ xīn ruò zài gēn chén zhī zhōng cǐ zhī xīn tǐ wéi
佛言：“汝心若在根、尘之中，此之心体为

fù jiān èr wéi bù jiān èr ruò jiān èr zhě wù tǐ zá luàn wù fēi
复兼二？为不兼二？若兼二者，物体杂乱，物非

tǐ zhī chéng dí liǎng lì yún hé wéizhōng jiān èr bù chéng fēi
体知，成敌两立，云何为中？兼二不成，非

zhī bù zhī jí wú tǐ xìng zhōng hé wéixiàng shì gù yīng zhī dāng zài
知不知即无体性，中何为相？是故应知，当在

zhōngjiān wú yǒu shì chù
中间，无有是处。”

ē nán bó fó yán shì zūn wǒ xī jiàn fó yǔ dà mù lián xū
阿难白佛言：“世尊！我昔见佛与大目连、须

pú tí fù lóu nà shè lì fú sì dà dì zǐ gòngzhuàn fǎ lún cháng
菩提、富楼那、舍利弗四大弟子共转法轮，常

yán jué zhī fēn bié xīn xìng jì bù zài nèi yì bù zài wài bù zài
言：‘觉知分别心性，既不在内，亦不在外，不在

zhōngjiān jù wú suǒ zài yī qiè wú zhuó míng zhī wéi xīn zé wǒ
中间，俱无所在。一切无著，名之为心。’则我

wú zhuó míng wéi xīn fǒu
无著，名为心不？”

fó gào ē nán rǔ yán jué zhī fēn bié xīn xìng jù wú zài zhě shì
佛告阿难：“汝言觉知分别心性俱无在者，世

jīān xū kōng shuǐ lù fēi xíngzhū suǒ wù xiàngmíngwéi yī qìè rǔ bù zhuó
间虚空、水陆飞行诸所物象 名为一切，汝不著
zhě wéi zài wéi wú wú zé tóng yú guī máo tù jiǎo yún hé bù
者，为在？为无？无则同于龟毛兔角，云何不
zhuó yǒu bù zhuózhě bù kě míng wú wú xiàng zé wú fēi wú zé
著？有不著者，不可名无。无相则无，非无则
xiàng xiàngyǒu zé zài yún hé wú zhuó shì gù yīng zhī yī qìè wú
相，相有则在，云何无著？是故应知，一切无
zhuómíng jué zhī xīn wú yǒu shì chù
著名觉知心，无有是处。”

ěr shí ē nán zài dà zhòngzhōng jí cóngzuò qǐ piāntǎnyòu
尔时，阿难在大众中即从座起，偏袒右
jiān yòu xī zhuó dì hé zhǎnggōngjìng ér bó fó yán wǒ shì rú lái
肩，右膝著地，合掌恭敬而白佛言：“我是如来
zuì xiǎo zhī dì méng fó cí ài suī jīn chū jiā yóu shì jiāolián suǒ yǐ
最小之弟，蒙佛慈爱，虽今出家犹恃憍怜，所以
duō wén wèi dé wú lòu bù néngzhé fú suō pí luó zhòu wéi bǐ suǒ zhuǎn
多闻未得无漏，不能折伏娑毗罗咒，为彼所转，
nì yú yín shè dāng yóu bù zhī zhēn jì suǒ yì wéi yuàn shì zūn dà
溺于淫舍，当由不知真际所指¹⁵。惟¹⁶愿世尊大
cí āi mǐn kāi shì wǒ dēngshē mó tā lù lìng zhū chǎn tí huī mí lì
慈哀愍，开示我等奢摩他路，令诸阐提隳弥戾
chē zuò shì yǔ yǐ wǔ tǐ tóu dì jí zhū dà zhòngqīng kě qiáozhù
车。”作是语已，五体投地。及诸大众倾渴翘伫，
qīn wén shì huì
钦闻示诲。

ěr shí shì zūn cóng qí miànménfàngzhōngzhōngguāng qí guāng
尔时，世尊从其面门放种种光，其光
huǎngyào rú bǎiqiān rì pǔ fó shì jiè liù zhōngzhèndòng rú shì shí
晃耀如百千日，普佛世界六种震动，如是十
fāng wēi chénguó tǔ yī shí kāi xiàn fó zhī wēishén lìng zhū shì jiè hé
方微尘国土一时开现；佛之威神令诸世界合
chéng yī jiè qí shì jiè zhōngsuǒ yǒu yī qìè zhū dà pú sà jiē zhù běn
成一界，其世界中所有一切诸大菩萨，皆住本
guó hé zhǎngchéngtīng
国合掌承听。

¹⁵ 丽本：指；永乐北藏本及龙藏本：诣；金陵同治本：诣

¹⁶ 丽本：唯；永乐北藏本及龙藏本：惟；金陵同治本：惟

fó gào ē nán yī qiè zhòngshēng cóng wú shǐ lái zhǒngzhǒng
佛告阿难：“一切众生从无始来种种

diāndǎo yè zhǒng zì rán rú è chā jù zhū xiū xíng rén bù néng dé
颠倒，业种自然，如恶叉聚，诸修行人不能得

chéng wú shàng pú tí nǎi zhì bié chéngshēng wén yuán jué jí chéngwài
成无上菩提，乃至别成声闻、缘觉及成外

dào zhū tiān mó wáng jí mó juàn shǔ jiē yóu bù zhī èr zhōnggēn běn
道、诸天魔王及魔眷属，皆由不知二种根本，

cuò luàn xiū xí yóu rú zhǔ shā yù chéng jiā zhuàn zòng jīng chén jié zhōng
错乱修习，犹如煮沙欲成嘉馔，纵经尘劫终

bù néng dé yún hé èr zhǒng ē nán yī zhě wú shǐ shēng sǐ gēn
不能得。云何二种？阿难，一者、无始生死根

běn zé rǔ jīn zhě yǔ zhū zhòngshēng yòng pān yuán xīn wéi zì xìng zhě
本，则汝今者与诸众生，用攀缘心为自性者；

èr zhě wú shǐ pú tí niè pányuán qīng jìng fǐ zé rǔ jīn zhě shí jīng
二者、无始菩提涅槃元清净体，则汝今者识精

yuán míng néng shēng zhū yuán yuán suǒ yí zhě yóu zhū zhòngshēng yí cǐ
元明能生诸缘、缘所遗者，由诸众生遗此

běn míng suī zhōng rì xíng ér bù zì jué wǎng rù zhū qù
本明，虽终日行而不自觉，枉入诸趣。

ē nán rǔ jīn yù zhī shē mó tā lù yuàn chū shēng sǐ jīn
“阿难，汝今欲知奢摩他路愿出生死，今

fù wèn rǔ
复问汝。”

jí shí rú lái jǔ jīn sè bì qū wǔ lún zhǐ yù ē nán yán
即时，如来举金色臂屈五轮指，语阿难言：

rǔ jīn jiàn fǒu
“汝今见不？”

ē nán yán jiàn
阿难言：“见。”

fó yán rǔ hé suǒ jiàn
佛言：“汝何所见？”

ē nán yán wǒ jiàn rú lái jǔ bì qū zhǐ wéiguāng míng quán
阿难言：“我见如来举臂屈指为光明拳，

yào wǒ xīn mù
曜¹⁷我心目。”

¹⁷ 丽本：曜；永乐北藏本及龙藏本：曜；金陵同治本：耀

fó yán rǔ jiāngshéijiàn
佛言：“汝将谁见？”

ē nányán wǒ yǔ dà zhòngtóngjiāngyǎnjiàn
阿难言：“我与大众同将眼见。”

fó gào ē nán rǔ jīn dá wǒ rú lái qū zhǐ wéiguāngmíng
佛告阿难：“汝今答我。如来屈指为光明

quán yào rǔ xīn mù rǔ mù kě jiàn yǐ hé wéi xīn dāng wǒ quán
拳，曜¹⁸汝心目，汝目可见。以何为心，当我拳
yào
曜¹⁹？”

ē nányán rú lái xiān jīn zhēng xīn suǒ zài ér wǒ yǐ xīn tuī
阿难言：“如来现今征心所在，而我以心推

qióngxún zhú jí néng tuī zhě wǒ jiāngwéi xīn
穷寻逐；即能推者，我将为心。”

fó yán duō ē nán cǐ fēi rǔ xīn
佛言：“咄！阿难，此非汝心。”

ē nán jué rán bì zuò hé zhǎng qǐ lì bó fó cǐ fēi wǒ xīn
阿难瞿然避座合掌，起立白佛：“此非我心，

dāngmíng hé děng
当名何等？”

fó gào ē nán cǐ shì qiánchén xū wàngxiàngxiānghuò rǔ zhēn
佛告阿难：“此是前尘虚妄相想惑汝真

xìng yóu rǔ wú shǐ zhì yú jīn shēngrèn zéi wéi zǐ shī rǔ yuáncháng gù
性。由汝无始至于今生认贼为子，失汝元常故
shòu lún zhuǎn
受轮转。”

ē nán bó fó yán shì zūn wǒ fó chǒng dì xīn ài fó gù
阿难白佛言：“世尊！我佛宠弟，心爱佛故

lìng wǒ chū jiā wǒ xīn hé dù gòngyǎng rú lái nǎi zhì biàn lì héngshā
令我出家。我心何独供养如来，乃至遍历恒沙

guó tǔ chéng shì zhū fó jí shàn zhī shí fā dà yǒngměng xíng zhū yī
国土承事诸佛及善知识，发大勇猛，行诸一

qiè nánxíng fǎ shì jiē yòng cǐ xīn zòng lìng bàng fǎ yǒng tuì shàngēn
切难行法事皆用此心。纵令谤法，永退善根，

yì yīn cǐ xīn ruò cǐ fā míng bù shì xīn zhě wǒ nǎi wú xīn tóngzhū
亦因此心。若此发明不是心者，我乃无心，同诸

¹⁸ 丽本：曜；永乐北藏本及龙藏本：曜；金陵同治本：耀

¹⁹ 丽本：曜；永乐北藏本及龙藏本：曜；金陵同治本：耀

tǔ mù lí cǐ jué zhī gèng wú suǒ yǒu yún hé rú lái shuō cǐ fēi xīn
 土木。离此觉知，更无所有，云何如来说此非心？
 wǒ shí jīng bù jiān cǐ dà zhòng wú bù yí huò wéi chuí dà bēi kāi
 我实惊怖，兼此大众无不疑惑，唯垂大悲，开
 shì wèi wù
 示未悟。”

ěr shí shì zūn kāi shì ē nán jí zhū dà zhòng yù lìng xīn rù wú
 尔时，世尊开示阿难及诸大众，欲令心入无
 shēng fǎ rěn yú shī zǐ zuò mó ē nándǐng ér gào zhī yán rú lái
 生法忍，于师子座摩阿难顶，而告之言：“如来
 chángshuō zhū fǎ suǒ shēng wéi xīn suǒ xiàn yī qiè yīn guǒ shì jiè
 常说，诸法所生唯心所现，一切因果、世界、
 wēi chén yīn xīn chéng tǐ ē nán ruò zhū shì jiè yī qiè suǒ yǒu qí
 微尘因心成体。阿难，若诸世界一切所有，其
 zhōng nǎi zhì cǎo yè lǚ jié jié qí gēnyuán xiányǒu tǐ xìng zòng lìng
 中乃至草叶缕结，诘其根源，咸有体性；纵令
 xū kōng yì yǒumíngmào²⁰ hé kuàngqīngjìng miào jìng míng xīn xìng yī
 虚空，亦有名貌²⁰，何况清净妙净明心，性一
 qiè xīn ér zì wú tǐ ruò rǔ zhí lìn fēn bié jué guān suǒ liǎo zhī xìng
 切心而自无体？若汝执吝²¹分别觉观所了知性
 bì wéi xīn zhě cǐ xīn jí yīng lí zhū yī qiè sè xiāng wèi chù zhū
 必为心者，此心即应离诸色、香、味、触诸
 chén shì yè bié yǒu quán xìng rú rǔ jīn zhě chéng tīng wǒ fǎ cǐ zé
 尘事业，别有全性。如汝今者承听我法，此则
 yīn shēng ér yǒu fēn bié zòng miè yī qiè jiàn wén jué zhī néi shǒu yōu xián
 因声而有分别，纵灭一切见闻觉知，内守幽闲，
 yóu wéi fǎ chén fēn bié yǐng shì wǒ fēi chì rǔ zhí wéi fēi xīn dàn rǔ yú
 犹为法尘分别影事。我非勅汝执为非心，但汝于
 xīn wēi xì chuǎi mó ruò lí qián chén yǒu fēn bié xìng jí zhēn rǔ xīn
 心微细揣摩。若离前尘有分别性，即真汝心；
 ruò fēn bié xìng lí chén wú tǐ sī zé qián chén fēn bié yǐng shì chén fēi
 若分别性离尘无体，斯则前尘分别影事，尘非
 cháng zhù ruò biàn miè shí cǐ xīn zé tóng guī máo fù jiǎo zé rǔ fǎ
 常住，若变灭时，此心则同龟毛兔角，则汝法
 shēn tóng yú duàn miè qí shéi xiū zhèng wú shēng fǎ rén jí shí è
 身同于断灭，其谁修证无生法忍？”即时阿

²⁰ 丽本：臭；永乐北藏本及龙藏本：貌；金陵同治本：貌²¹ 丽本：惄；永乐北藏本及龙藏本：吝；金陵同治本：惄

nán yǔ zhū dà zhòng mò rán zì shī
难与诸大 众 默然自失。

fó gào ē nán shì jiān yī qiè zhū xiū xué rén xiànqián suī chéng
佛告阿难：“世间一切诸修学人，现前虽成
jiù cì dì dìng bù dé lòu jìn chéng ē luó hàn jiē yóu zhí cǐ shēng sǐ
九次第定，不得漏尽 成 阿罗汉，皆由执此生 死
wàngxiǎng wù wéizhēn shí shì gù rǔ jīn suī dé duōwén bù chéng
妄 想，误为真 实。是故汝今虽得多闻，不 成
shèngguǒ
圣 果。”

ē nánwén yǐ chónɡ fù bēi lèi wǔ tǐ tóu dì cháng guì hé
阿难闻已，重 复悲泪，五体投地，长 跪合
zhǎng ér bó fó yán zì wǒ cóng fó fā xīn chū jiā shì fó wēishén
掌 而白佛言：“自我从 佛发心出家，恃佛威 神，
cháng zì sī wéi wú láo wǒ xiū jiāngwèi rú lái huì wǒ sānmèi bù
常 自思惟，无劳我修，将 谓如来惠我三昧，不
zhī shēn xīn běn bù xiāng dài shī wǒ běn xīn suī shēnchū jiā xīn bù
知 身心本不相代，失我本心，虽 身出家，心 不
rù dào pì rú qióng zǐ shě fù táo shì jīn rì nǎi zhī suī yǒuduō
入道，譬 如 穷 子，舍父逃 逝。今 日乃 知，虽 有 多
wén ruò bù xiū xíng yǔ bù wénděng rú rén shuō shí zhōng bù néng
闻，若 不修行，与 不 闻 等，如 人说 食，终 不 能
bǎo shì zūn wǒ děng jīn zhě èr zhàngsuǒ chán liángyóu bù zhī jì
饱。世 尊！我 等 今 者 二 障 所 缠，良 由 不 知 寂
cháng xīn xìng wéiyuàn rú lái āi mǐnqióng lù fā miàomíng xīn kāi
常 心 性。唯 愿 如 来 哀 懈 穷 露，发 妙 明 心，开
wǒ dàoyǎn
我 道 眼。”

jí shí rú lái cóng xiōng wàn zì yǒng chū bǎoguāng qí guāng
即 时 如 来 从 胸 卍²² 字 涌 出 宝 光，其 光
huǎng yù yǒu bǎi qiān sè shí fāng wēichén pǔ fó shì jiè yī shí zhōu
晃 晕，有 百 千 色，十 方 微 尘 普 佛 世 界 一 时 周
biàn biànguàn shí fāng suǒ yōubǎochà zhū rú lái dǐng xuán zhì ē nán jí
遍，遍 灌 十 方 所 有 宝 刹 诸 如 来 顶，旋 至 阿 难 及
zhū dà zhòng gào ē nán yán wú jīn wèi rǔ jiàn dà fǎ chuáng yì
诸 大 众。告 阿 难 言：“吾 今 为 汝 建 大 法 幢，亦

²² 丽本：𠎵；永乐北藏本及龙藏本：𠎵；金陵同治本：𠎵；音释：𠎵，音万

líng shí fāng yī qiè zhòngshēng huòmiào wēi mì xìng jìng míng xīn dé qīng
令十方一切众生，获妙微密性净明心，得清
jìng yǎn ē nán rǔ xiān dá wǒ jiànguāngmíngquán cǐ quánguāngmíng
净眼。阿难，汝先答我见光明拳，此拳光明
yīn hé suǒ yǒu yún hé chéngquán rǔ jiāngshéijiàn
因何所有？云何成拳？汝将谁见？”

ē nányán yóu fó quán tǐ yán fú tán jīn xì rú bǎoshān
阿难言：“由佛全体阎浮檀金，艳如宝山，
qīng jìng suǒ shēng gù yǒuguāngmíng wǒ shí yǎnguān wǔ lún zhǐ duān
清净所生，故有光明。我实眼观五轮指端，
qū wò shì rén gù yǒuquánxiàng
屈握示人，故有拳相。”

fó gào ē nán rú lái jīn rì shí yángào rǔ zhū yǒu zhì zhě yào
佛告阿难：“如来今日实言告汝，诸有智者要
yǐ pì yù ér dé kāi wù ē nán pì rú wǒ quán ruò wú wǒ shǒu
以譬喻而得开悟。阿难，譬如我拳，若无我手，
bù chéng wǒ quán ruò wú rǔ yǎn bù chéng rǔ jiàn yǐ rǔ yǎngēn
不成我拳；若无汝眼，不成汝见。以汝眼根，
lì wǒ quán lǐ qí yì jūn fǒu
例我拳理，其义均不？”

ē nányán wěi rán shì zūn jì wú wǒ yǎn bù chéng wǒ
阿难言：“唯然。世尊！既无我眼，不成我
jiàn yǐ wǒ yǎngēn lì rú lái quán shì yì xiāng lèi
见。以我眼根，例如来拳²³，事义相类。”

fó gào ē nán rǔ yánxiāng lèi shì yì bù rán hé yǐ gù
佛告阿难：“汝言相类，是义不然。何以故？
rú wú shǒurén quán bì jìng miè bǐ wú yǎnzhě fēi jiàn quán wú
如无手人，拳毕竟灭；彼无眼者，非见全无。
suǒ yǐ zhě hé rǔ shì yú tú xúnwènmángrén rǔ hé suǒ jiàn
所以者何？汝试于塗²⁴询问盲人：‘汝何所见？’
bǐ zhū mángrén bì lái dá rǔ wǒ jīn yǎnqián wéi jiàn hēi àn gèng wú
彼诸盲人必来答汝：‘我今眼前唯见黑暗，更无
tā zhǔ yǐ shì yì guān qián chén zì àn jiàn hé kuī sǔn
他瞩。’以是义观，前尘自暗，见何亏损？”

²³ 丽本：以我眼根，例如来拳；永乐北藏本及龙藏本：例如来拳；金陵同治本：以我眼根，例如来拳；校勘：以我眼根，例如来拳（据上下文，此处可不作校勘）

²⁴ 丽本：途；永乐北藏本及龙藏本：塗；金陵同治本：途

ē nán yán zhūmáng yǎnqián wéi dù hēi àn yún hé chéng
阿难言：“诸盲眼前，唯睹黑暗，云何成
jiàn 见？”

fó gào ē nán zhūmáng wú yǎn wéiguān hēi àn yǔ yǒuyǎn
佛告阿难：“诸盲无眼，唯观黑暗，与有眼
rén chǔ yú àn shì èr hēi yǒu bié wéi wú yǒu bié
人，处于暗室，二黑有别？为无有别？”

rú shì shì zūn cǐ àn zhōngrén yǔ bǐ qúnmáng èr hēi
“如是。世尊！此暗中人与彼群盲，二黑
jiàoliàng céng wú yǒu yì
校量，曾无有异。”

ē nán ruò wú yǎnrén quánjiànqíán hēi hū dé yǎnguāng
“阿难，若无眼人，全见前黑，忽得眼光，
huán yú qiánchén jiànzhōng zhōng sè míngyǎn jiàn zhě bǐ àn zhōngrén
还于前尘见种种色，名眼见者；彼暗中人，
quánjiànqíán hēi hū huòdēngguāng yì yú qiánchén jiànzhōng zhōng sè
全见前黑，忽获灯光，亦于前尘见种种色，
yīngmíng dēngjiàn ruò dēngjiàn zhě dēngnéng yǒujìan zì bù míngdēng
应名灯见。若灯见者，灯能有见自不名灯，
yòu zé dēngguān hé guān rǔ shì shì gù dāng zhī dēngnéng xiǎn sè
又则灯观何关汝事？是故当知，灯能显色，
rú shì jiàn zhě shì yǎn fēi dēng yǎnnéng xiǎn sè rú shì jiàn xìng
如是见者，是眼非灯；眼能显色，如是见性，
shì xīn fēi yǎn
是心非眼。”

ē nán suī fù dé wén shì yán yǔ zhū dà zhòng kǒu yǐ mò rán
阿难虽复得闻是言，与诸大众，口已默然，
xīn wèi kāi wù yóu jì rú lái cí yīn xuān shì hé zhǎngqīng xīn zhù
心未开悟，犹冀如来慈音宣示，合掌清心，伫
fó bēi huì

ér shí shì zūn shū dōu luó mián wǎng xiāng guāng shǒu kāi wǔ lún
尔时，世尊舒兜罗绵网相光手，开五轮
zhǐ huì chì è nán jí zhū dà zhòng wǒ chū chéng dào yú lù yuán
指，诲勅阿难及诸大众：“我初成道，于鹿园
zhōng wéi è rě duō wǔ bì qīu děng jí rǔ sì zhòng yán yī qìe zhòng
中，为阿若多五比丘等及汝四众言：‘一切众

shēng bù chéng pú tí jí ē luó hàn jiē yóu kè chénfánnǎo suǒ wù
生不成菩提及阿罗汉，皆由客尘烦恼所误。’

rǔ děngdāng shí yīn hé kāi wù jīn chéngshèngguǒ
汝等当时因何开悟，今成圣果？”

shí jiāochén nà qǐ lì bō fó wǒ jīn zhǎnglǎo yú dà zhòng
时，憍陈那起立白佛：“我今长老，于大众

zhōng dù dé jiě míng yīn wù kè chén èr zì chéngguǒ shì zūn pì
中独得解名，因悟客尘二字成果。世尊！譬

rú xíng kè tóu jì lǚ tíng huò sù huò shí sù shí shì bì chùzhuāng
如行客投寄旅亭，或宿或食，宿食²⁵事毕，俶装

qián tú bù huáng ān zhù ruò shí zhǔ rén zì wú yōuwǎng rú shì
前塗²⁶不遑安住。若实主人，自无攸往。如是

sī wéi bù zhù míng kè zhù míng zhǔ rén yǐ bù zhù zhě míngwéi
思惟，不住名客，住名主人；以不住者，名为

kè yì yòu rú xīn jì qīngyángshēng tiān guāng rù xì zhōng
客义。又如新霁，清旸升²⁷天，光入隙中，

fā míngkōngzhōngzhū yǒuchénxiàng chén zhì yáo dòng xū kōng jì rán
发明空中诸有尘相，尘质摇动，虚空寂然。

rú shì sī wéi chéng jì míngkōng yáo dòng míng chén yǐ yáo dòng
如是思惟，澄寂名空，摇动名尘；以摇²⁸动

zhě míngwéichén yì
者，名为尘义。”

fó yán rú shì
佛言：“如是。”

jí shí rú lái yú dà zhòngzhōng qū wǔ lún zhǐ qū yǐ fù kāi
即时，如来于大众中屈五轮指，屈已复开，

kāi yǐ yòu qū wèi ē nán yán rǔ jīn hé jiàn
开已又屈。谓阿难言：“汝今何见？”

ē nán yán wǒ jiàn rú lái bǎi bǎo lún zhǎng zhòngzhōng kāi
阿难言：“我见如来百宝轮掌，众中开

hé 合。”

fó gào ē nán rǔ jiàn wǒ shǒuzhòngzhōng kāi hé wéi shì wǒ
佛告阿难：“汝见我手众中开合，为是我

²⁵ 丽本：食宿；永乐北藏本及龙藏本：宿食；金陵同治本：宿食

²⁶ 丽本：途；永乐北藏本及龙藏本：塗；金陵同治本：途

²⁷ 丽本：昇；永乐北藏本及龙藏本：升；金陵同治本：升

²⁸ 丽本：摇；永乐北藏本：摇；龙藏本：授；金陵同治本：摇

shǒuyōu kāi yǒu hé wéi fù rǔ jiàn yǒu kāi yǒu hé
手有开有合？为复汝见有开有合？”

ē nán yán shì zūn bǎoshōuzhòngzhōng kāi hé wǒ jiàn rú
阿难言：“世尊！宝手众中开合，我见如

lái shǒu zì kāi hé fēi wǒ jiàn xìng yǒu²⁹ kāi yǒu³⁰ hé
来手自开合，非我见性有²⁹开有³⁰合。”

fó yán shéidòng shéi jìng
佛言：“谁动？谁静？”

ē nán yán fó shǒu bù zhù ér wǒ jiàn xìng shàng wú yǒu jìng
阿难言：“佛手不住，而我见性尚无有静，

shéi wéi wú zhù
谁为无住？”

fó yán rú shì
佛言：“如是。”

rú lái yú shì cóng lún zhǎngzhōng fēi yī bǎoguāng zài ē nán
如来于是从轮掌中，飞一宝光在阿难

yòu jí shí ē nán huí shǒu yòu pàn³¹ yòufàng yī guāng zài ē nán zuǒ
右，即时阿难回首右盼³¹；又放一光在阿难左，

ē nán yòu zé huí shǒu zuǒ pàn³²。
阿难又则回首左盼³²。

fó gào ē nán rǔ tóu jīn rì yīn hé yáo dìng
佛告阿难：“汝头今日因何³³摇动？”

ē nán yán wǒ jiàn rú lái chū miào bǎoguāng lái wǒ zuǒ yòu
阿难言：“我见如来出妙宝光来我左右，

gù zuǒ yòu guān tóu zì yáo dìng
故左右观，头自摇动。”

ē nán rǔ pàn fó guāng zuǒ yòu dùng tóu wéi rǔ tóu dùng
“阿难，汝盼³⁴佛光左右动头，为汝头动？

wéi fù jiàn dìng
为复见动？”

shì zūn wǒ tóu zì dìng ér wǒ jiàn xìng shàng wú yǒu zhǐ
“世尊！我头自动，而我见性尚无有止，

²⁹ 丽本：自；永乐北藏本及龙藏本：有；金陵同治本：有

³⁰ 丽本：自；永乐北藏本及龙藏本：有；金陵同治本：有

³¹ 丽本：瓣；永乐北藏本及龙藏本：盼；金陵同治本：盼

³² 丽本：瓣；永乐北藏本及龙藏本：盼；金陵同治本：盼

³³ 丽本：何因；永乐北藏本及龙藏本：因何；金陵同治本：何因

³⁴ 丽本：瓣；永乐北藏本及龙藏本：盼；金陵同治本：盼

shéiwéiyáodòng
谁为摇动？”

fó yán rú shì
佛言：“如是。”

yú shì rú lái pǔ gào dà zhòng ruò fù zhòngshēng yǐ yáo dìng
于是如来普告大众：“若复众生，以摇动

zhě míng zhī wéi chén yǐ bù zhù zhě míng zhī wéi kè rǔ guān ē nán tóu
者名之为尘，以不住者名之为客。汝观阿难头

zì dòng yáo jiàn wú suǒ dòng yòu rǔ guān wǒ shǒu zì kāi hé jiàn
自动摇，见无所动。又汝观我，手自开合，见

wú shū juǎn yún hé rǔ jīn yǐ dòng wéi shēn yǐ dòng wéi jìng cóng shǐ
无舒卷。云何汝今以动为身，以动为境，从始

jì zhōng niènniàn shēng miè yí shī zhēn xìng diāndǎo xíng shì xìng
洎终，念念生灭，遗失真性，颠倒行事，性

xīn shī zhēn rèn wù wéi jǐ lún huí shì zhōng zì qǔ liú zhuǎn
心失真，认物为己，轮回是中，自取流转？”

大佛顶如来密因修证了义诸菩萨万行首楞严经卷第一³⁵

léngyán jīng zàn
楞严经赞

ē nán shì duò tiáo yù chuí lián qī chóng zhēng jié pò pān
阿难示堕。调御垂怜。七重征诘破攀

yuán xīn mù yào jīn quán zhēn wàng tóng nián³⁶ jué yì zài dāng quán
缘。心目耀金拳。真妄同年。决意在当权。

ná mó léngyán huì shàng fó pú sà
南无楞严会上佛菩萨 (合掌三称)

³⁵ 丽本：大佛顶万行首楞严经卷第一

³⁶ 禅门日诵：年；他本：元

dà fó dǐng rú lái mì yīn xiū zhèng liǎo yì zhū
大佛顶如来密因修证了义诸
pú sà wànghèngshǒuléng yán jīng juàn dì èr
菩薩万行首楞嚴經卷第二³⁷

tángtiānzhú shāmén bō là mì dì yì
唐天竺沙门般刺密帝译

wū chángguó shāmén mí qíé shì jiā yì yǔ
乌苌国沙门弥伽释迦译语

pú sà jiè dì zǐ qiánzhèng yì dà fū tóngzhōng shū mén xià píngzhāng shì
菩薩戒弟子前正议大夫同中书门下平章事

qīng hé fángróng bǐ shòu³⁸
清河房融笔受

ěr shí ē nán jí zhū dà zhòng wén fó shì huì shēn xīn tài
尔时，阿难及诸大众，闻佛示诲，身心泰

rán niàn wú shǐ lái shī quèběn xīn wàngrèn yuánchén fēn bié yǐng shì
然。念无始来，失却本心，妄认缘尘分别影事。

jīn rì kāi wù rú shī rǔ ér hū yù cí mǔ hé zhǎng lǐ fó yuàn
今日开悟，如失乳儿忽遇慈母。合掌礼佛，愿

wén rú lái xiǎnchūshēn xīn zhēnwàng xū shí xiànbìngmiè yǔ bù
闻如来，显出身心真妄虚实、现前生灭与不

shēngmiè èr fā míngxìng
生灭二发明性。

shí bō³⁹ sī nì wáng qǐ lì bō fó wǒ xī wèichéngzhū fó
时，波斯匿王起立白佛：“我昔未承诸佛

huì chì jiàn jiā zhānyán pí luó zhī zǐ xiányán cǐ shēn sǐ hòu
诲勅，见迦旃延、毗罗胝子，咸言：‘此身死后

duànmiè míngwéi niè pán wǒ suī zhí fó jīn yóu hú yí yún
斷灭，名为涅槃。’我虽值佛，今犹狐疑：‘云

³⁷ 丽藏：大佛顶如来密因修证了义诸菩萨万行首楞严经卷第二（一名中印度那兰陀大道场经，于灌顶部录出别行）

³⁸ 丽藏：乌长国沙门弥伽释迦译语

³⁹ 丽藏：波；永乐北藏及龙藏：时，波；金陵同治本：时，波

hé fā huīzhèng zhī cǐ xīn bù shēngmiè dì jīn cǐ dà zhòng zhū yǒu
何发挥证知此心不生灭地？今此大众诸有
lòu zhě xián jiē yuàn wén
漏者，咸皆愿闻。”

fó gào dà wáng rǔ shēnxiān zài⁴⁰ jīn fù wèn rǔ rǔ cǐ
佛告大王：“汝身现在。今复问汝，汝此
ròu shēn wéitóng jīn gāngchángzhù bù xiǔ wéi fù biàn huài
肉身为同金刚常住不朽？为复变坏？”

shì zūn wǒ jīn cǐ shēn zhōng cóng biàn miè
“世尊！我今此身终从变灭。”

fó yán dà wáng rǔ wèi céng miè yún hé zhī miè
佛言：“大王，汝未曾灭，云何知灭？”

shì zūn wǒ cǐ wú cháng biàn huài zhī shēn suī wèi céng miè
“世尊！我此无常变坏之身，虽未曾灭，

wǒ guān xiān qián niàn niàn qīān xiè xīn xīn bù zhù rú huǒ chéng huī
我观现前念念迁谢，新新不住，如火成灰，
jiàn jiàn xiāo yǔn yǔn wáng bù xī jué zhī cǐ shēn dāng cóng miè jìn
渐渐销殒，殒亡不息。决知此身，当从灭尽。”

fó yán rú shì dà wáng rǔ jīn shēng líng yǐ cóng shuāi lǎo
佛言：“如是。大王，汝今生龄已从衰老，

yán mào hé rú tóng zǐ zhī shí
颜貌何如童子之时？”

shì zūn wǒ xī hái rú fū còu rùn zé nián zhì zhǎng chéng
“世尊！我昔孩孺，肤腠润泽；年至长成，

xuè qì chōngmǎn ér jīn tuí líng pò yú shuāi mào xíng sè kū cuì
血气充满；而今颓龄，迫于衰耄，形色枯悴，

jīng shén hūn mèi fà bái miàn zhòu dài jiāng bù jiǔ rú hé jiàn bǐ chōng
精神昏昧，发白面皱，逮将不久。如何见比充

shèng zhī shí
盛之时？”

fó yán dà wáng rǔ zhī xíng róng yīng bú dùn xiǔ
佛言：“大王，汝之形容应不顿朽。”

wáng yán shì zūn biàn huà mì yí wǒ chéng bù jué hán
王言：“世尊！变化密移，我诚不觉；寒
shǔ qiān liú jiàn zhì yú cǐ hé yǐ gù wǒ nián èr shí suī hào nián
暑迁流，渐至于此。何以故？我年二十，虽号年

⁴⁰ 丽藏：存；永乐北藏及龙藏：在；金陵同治本：在

shǎo yánmào yǐ lǎo chū shí suì shí sān shí zhī nián yòushuāi èr shí
少，颜貌已老初十岁⁴¹时；三十之年，又衰二十。
yú jīn liù shí yòuguò yú èr guān wǔ shí shí wǎnrán qiángzhuàng
于今六十又过于二，观五十时，宛然强壮。
shì zūn wǒ jiàn mì yí suī cǐ cù luò qí jiān liú yì qiě xiàni shí
世尊！我见密移，虽此殂落，其间流易，且限十
nián ruò fù lìng wǒ wēi xī sī wéi qí biànnìngwéi yī jì èr jì shí
年。若复令我微细思惟，其变宁唯一纪二纪，实
wéiniánbiàn qǐ wéiniánbiàn yì jiānyuèhuà hé zhí yuèhuà jiān
为年变；岂唯年变，亦兼月化；何直月化，兼
yòu rì qiān chén sī dì guān chà nà chà nà niànniàn zhī jiān bù
又日迁；沉思谛观，刹那刹那，念念之间，不
dé tíng zhù gù zhī wǒ shēn zhōngcóngbiànmiè
得停住，故知我身，终从变灭。”

fó gào dà wáng ⁴² rǔ jiànbiànhuàqiān gǎi bù tíng wù zhī rǔ
佛告大王：“汝见变化迁改不停，悟知汝
miè yì yú miè shí rǔ zhī shēnzhōng yǒu bù miè yé
灭；亦于灭时，汝知⁴³身中，有不灭耶？”

bō sī nì wáng hé zhǎng bó fó wǒ shí bù zhī
波斯匿王合掌白佛：“我实不知！”

fó yán wǒ jīn shì rǔ bù shēngmièxìng dà wáng rǔ nián
佛言：“我今示汝不生灭性。大王，汝年
jǐ shí jiàn héng hé shuǐ
几时见恒河水？”

wángyán wǒ shēngsān suì cí mǔ xié wǒ yè qí pótian jīng
王言：“我生三岁，慈母携我谒耆婆天，经
guò cǐ liú ēr shí jí zhī shì héng hé shuǐ
过此流，尔时即知是恒河水。”

fó yán dà wáng rú rǔ suǒshuō èr shí zhī shí shuāi yú shí
佛言：“大王，如汝所说，二十之时衰于十
suì nǎi zhì liù shí rì yuè suì shí niànniànqīānbìan zé
岁，乃至六十，日、月、岁时，念念迁变；则
rǔ sān suì jiàn cǐ hé shí zhì nián shí sān qí shuǐyún hé
汝三岁见此河时，至年十三，其水云何？”

⁴¹ 丽藏：年；永乐北藏及龙藏：岁；金陵同治本：岁

⁴² 丽藏：言：“大王；永乐北藏及龙藏：告大王；金陵同治本：告大王

⁴³ 丽藏：知汝；永乐北藏及龙藏：汝知；金陵同治本：汝知

wángyán rú sān suì shí wǎnrán wú yì nǎi zhì yú jīn nián
王言：“如三岁时，宛然无异，乃至于今年

liù shí èr yì wú yǒu yì
六十二，亦无有异。”

fó yán rǔ jīn zì shāng fà bái miàn zhòu qí miàn bì dìng zhòu
佛言：“汝今自伤发白面皱，其面必定皱

yú tóngnián zé rǔ jīn shí guān cǐ héng hé yǔ xī tóng shí guān hé zhī
于童年，则汝今时观此恒河，与昔童时观河之

jiàn yǒu tóngmào fǒu
见有童耄不？”

wángyán fú yě shì zūn
王言：“不也。世尊！”

fó yán dà wáng rǔ miàn suī zhòu ér cǐ jiàn jīng xìng wèi céng
佛言：“大王，汝面虽皱，而此见精性未曾

zhòu zhòu zhě wéibiàn bù zhòu fēi biàn biàn zhě shòu miè bǐ bù biàn
皱。皱者为变，不皱非变。变者受灭，彼不变

zhě yuán wú shēng miè yún hé yú zhōng shòu rǔ shēng sǐ ér yóu yǐn bǐ
者元无生灭，云何于中受汝生死，而犹引彼

mò qié lí děng dōuyán cǐ shēn sǐ hòu quán miè
末伽梨等，都言：‘此身死后全灭’？”

wángwén shì yán xìn zhī shēn hòu shě shēng qù shēng yǔ zhū dà
王闻是言，信知身后舍生趣生，与诸大

zhòng yǒng yuè huān xǐ dé wèi céng yǒu
众踊跃欢喜，得未曾有。

ē nán jí cóng zuò qǐ lǐ fó hé zhǎng cháng guì bó fó
阿难即从座起，礼佛合掌，长跪白佛：

shì zūn ruò cǐ jiàn wén bì bù shēng miè yún hé shì zūn míng wǒ děng
“世尊！若此见闻必不生灭，云何世尊名我等

bèi yí shī zhēn xìng diān dǎo xíng shì yuàn xīng cí bēi xǐ wǒ chén
辈遗失真性，颠倒行事？愿兴慈悲，洗我尘

gòu.”

jí shí rú lái chuí jīn sè bì lún shǒu xià zhǐ shì ē nán yán
即时，如来垂金色臂，轮手下指，示阿难言：

rǔ jīn jiàn wǒ mǔ tuó luó shǒu wéi zhèng wéi dào
“汝今见我母陀罗手，为正？为倒？”

ē nán yán shì jiān zhòng shēng yǐ cǐ wéi dào ér wǒ bù zhī
阿难言：“世间众生以此为倒，而我不知

shéizhèngshéidào
谁正谁倒。”

fó gào ē nán ruò shì jiān rén yǐ cǐ wéidào jí shì jiān rén
佛告阿难：“若世间人以此为倒，即世间人

jiāng hé wéizhèng
将何为正？”

ē nányán rú lái shù bì dōu luó miánshǒushàng zhǐ yú kōng
阿难言：“如来竖臂，兜罗绵手上指于空，

zé míngwéizhèng
则名为正。”

fó jí shù bì gào ē nányán ruò cǐ diāndǎo shǒuwěixiāng
佛即竖臂，告阿难言：“若此颠倒，首尾相

huàn zhū shì jiān rén yī bèizhān shì zé zhī rǔ shēn yǔ zhū rú lái qīng
换，诸世间人一倍瞻视；则知汝身与诸如来清

jìng fǎ shēn bǐ lèi fā míng rú lái zhī shēnmíngzhèngbiàn zhī rǔ děng
净法身比类发明，如来之身名正遍知，汝等

zhī shēnhàoxìngdiāndǎo suí rǔ dì guān rǔ shēn fó shēn chēngdiāndǎo
之身号性颠倒。随汝谛观汝身佛身，称颠倒

zhě míng zì hé chùhàowéidiāndǎo
者，名字何处号为颠倒？”

yú shí ē nán yǔ zhū dà zhòngdèngméngzhān fó mù jīng bú
于时，阿难与诸大众瞪瞢瞻佛，目睛不

shùn bù zhī shēn xīn diāndǎosuǒ zài fó xīng cí bēi āi mǐn ē nán
瞬，不知身心颠倒所在。佛兴慈悲，哀愍阿难

jí zhū dà zhòng fā hǎi cháo yīn biàngàotóng huì zhūshànnán zǐ
及诸大众，发海潮音遍告同会：“诸善男子，

wǒ chángshuōyán sè xīn zhūyuán jí xīn suǒ shǐ zhū suǒyuán fǎ wéi
我常说言：‘色心诸缘及心所使诸所缘法，唯

xīn suǒxiàn rǔ shēn rǔ xīn jiē shì miàomíngzhēn jīng miào xīn zhōngsuǒ
心所现。’汝身汝心皆是妙明真精妙心中所

xiàn wù yún hé rǔ děng yí shī běnmiàoyuán miàomíng xīn bǎomíng miào
现物，云何汝等遗失本妙圆妙明心宝明妙

xìng rèn wù zhōng mí huì mèi wéikōng kōng huì àn zhōng jié àn
性，认悟中迷？晦昧为空，空晦暗中，结暗

wéi sè sè zá wàngxiǎng xiǎngxiàng wéishēn jù yuán nèi yáo qù
为色，色杂妄想，想相为身，聚缘内摇，趣

⁴⁴ 丽藏：精；永乐北藏及龙藏：睛；金陵同治本：睛

wài bēn yì hūn rǎo rǎoxiàng yǐ wéi xīn xìng yī mí wéi xīn jué dìng huò
外奔逸，昏扰扰相以为心性。一迷为心，决定惑
wéi sè shēn zhī nèi bù zhī sè shēnwài jì shān hé xū kōng dà dì
为色身之内。不知色身外洎山河、虚空、大地，
xián shì miào míng zhēn xīn zhōng wù pì rú chéng qīng bǎi qiān dà hǎi qì
咸是妙明真心中物。譬如澄清百千大海，弃
zhī wéi rèn yī fú ōu tǐ mù wéi quán cháo qióng jìn yíng bó rǔ děng
之唯认一浮沤体，目为全潮，穷尽瀛渤。汝等
jí shì mí zhōng bēi rén rú wǒ chuǐ shǒu děng wú chā bié rú lái shuō
即是迷中倍人，如我垂手，等无差别，如来说
wéi kě lián mǐn zhě
为可怜愍者。”

ē nán chéng fó bēi jiù shēn huì⁴⁵ chuí qì chā shǒu ér bó fó yán
阿难承佛悲救深诲，垂泣叉手而白佛言：

wǒ suī chéng fó rú shì miào yīn wù miào míng xīn yuán suǒ yuán mǎn
“我虽承佛如是妙音，悟妙明心元所圆满
cháng zhù xīn dì ér wǒ wù fó xiàn shuō fǎ yīn xiàn yǐ yuán xīn yǔn suǒ
常住心地，而我悟佛现说法音，现以缘心允所
zhānyǎng tú huò cǐ xīn wèi gǎn rèn wéi běn yuán xīn dì yuàn fó āi mǐn
瞻仰，徒获此心未敢认为本元心地。愿佛哀愍，
xuān shì yuán yīn bá wǒ yí gēn guī wú shàng dào
宣示圆音，拔我疑根，归无上道。”

fó gào ē nán rǔ děng shàng yǐ yuán xīn tīng fǎ cǐ fǎ yì
佛告阿难：“汝等尚以缘心听法，此法亦
yuán fēi dé fǎ xìng rú rén yǐ shǒu zhǐ yuè shì rén bǐ rén yīn zhǐ dāng
缘，非得法性。如人以手指月示人，彼人因指当
yīng kàn yuè ruò fù guān zhǐ yǐ wéi yuè tǐ cǐ rén qǐ wéi wáng shī yuè
应看月；若复观指以为月体，此人岂唯亡失月
lún yì wáng qí zhǐ hé yǐ gù yǐ suǒ biāo zhǐ wéi míng yuè gù
轮，亦亡其指。何以故？以所标指为明月故。
qǐ wéi wáng zhǐ yì fù bù shí míng zhǐ yǔ àn hé yǐ gù jí yǐ
岂唯亡指，亦复不识明之与暗。何以故？即以
zhǐ tǐ wéi yuè míng xìng míng àn èr xìng wú suǒ liǎo gù rǔ yì rú shì
指体为月明性，明暗二性无所了故。汝亦如是，
ruò yǐ fēn bié wǒ shuō fǎ yīn wéi rǔ xīn zhě cǐ xīn zì yīng lí fēn bié
若以分别我说法音为汝心者，此心自应离分别

⁴⁵ 丽藏：诲；永乐北藏及龙藏：悔；金陵同治本：诲；校勘：诲

yīn yǒu fēn bié xìng pì rú yǒu kè jì sù lǚ tíng zàn zhǐ biàn qù
音有分别性。譬如⁴⁶有客，寄宿旅亭，暂止便去，
zhōng bù cháng zhù ér zhǎng tíng rén dōu wú suǒ qù míng wéi tíng zhǔ
终不常住；而掌亭人，都无所去，名为亭主。
cǐ yì rú shì ruò zhēn rǔ xīn zé wú suǒ qù yún hé lí shēng wú
此亦如是。若真汝心，则无所去，云何离声无
fēn bié xìng sī zé qǐ wéi shēng fēn bié xīn fēn bié wǒ róng lí zhū
分别性？斯则岂唯声分别心？分别我容，离诸
sè xiàng wú fēn bié xìng rú shì nǎi zhì fēn bié dōu wú fēi sè fēi kōng
色相，无分别性。如是乃至分别都无，非色非空，
jū shè lí děng mèi wéi míng dì lí zhū fǎ yuán wú fēn bié xìng zé
拘舍离等昧为冥谛。离诸法缘，无分别性，则
rǔ xīn xìng gè yǒu suǒ huán yún hé wéi zhǔ
汝心性各有所还，云何为主？”

ē nán yán ruò wǒ xīn xìng gè yǒu suǒ huán zé rú lái shuō miào
阿难言：“若我心性各有所还，则如来说妙

míng yuán xīn yún hé wú huán wéi chuí āi mǐn wèi wǒ xuān shuō
明元心云何无还？惟⁴⁶垂哀愍，为我宣说。”

fó gào ē nán qiè rǔ jiàn wǒ jiàn jīng míng yuán cǐ jiàn suī fēi
佛告阿难：“且汝见我见精明元，此见虽非

miào jīng míng xīn rú dì èr yuè fēi shì yuè yǐng rǔ yīng dì tīng
妙精明心，如第二月，非是月影。汝应谛听，

jīn dāng shì rǔ wú suǒ huán dì ē nán cǐ dà jiāngtáng dōng kāi dōng
今当示汝无所还地。阿难，此大讲堂洞开东

fāng rì lún shēng tiān zé yǒu míng yào zhōng yè hēi yuè yún wù
方，日轮升天，则有明曜⁴⁸；中夜黑月，云雾

huì míng zé fù hūn àn hù yǒu zhī xì zé fù jiàn tōng qiáng yǔ
晦暝，则复昏暗；户牖之隙，则复见通；墙宇

zhī jiān zé fù guān yōng fēn bié zhī chù zé fù jiàn yuán wán xū
之间，则复观拥；分别之处，则复见缘；顽虚

zhī zhōng biàn shì kōng xìng yù bó zhī xiàng zé yū hūn chén chéng
之中，遍是空性；郁勃之象，则纤昏尘；澄

jì liǎn fēn yòu guān qīng jìng ē nán rǔ xián kàn cǐ zhū biàn huà xiàng
霁敛⁴⁹氛，又观清净。阿难，汝咸看此诸变化相，

⁴⁶ 丽藏：唯；永乐北藏及龙藏：惟；金陵同治本：惟

⁴⁷ 丽藏：昇；永乐北藏及龙藏：升；金陵同治本：升

⁴⁸ 丽藏：耀；永乐北藏及龙藏：曜；金陵同治本：耀

⁴⁹ 丽藏：敛；永乐北藏及龙藏：斂；金陵同治本：斂

wú jīn gè huánběnsuǒ yīn chù yún hé běn yīn ē nán cǐ zhūbiàn
吾今各还本所因处。云何本因？阿难，此诸变
huà míng huán rì lún hé yǐ gù wú rì bù míng míng yīn shǔ rì
化，明还日轮。何以故？无日不明，明因属日，
shì gù huán rì àn huán hēi yuè tōnghuán hù yǒu yōnghuánqiáng yǔ
是故还日。暗还黑月，通还户牖，拥还墙宇，
yuán huán fēn bié wán xū huánkōng yù bó huánchén qīngmíng huán
缘还分别，顽虚还空，郁悖还尘，清明还
jì zé zhū shì jiān yī qiè suǒ yǒu bù chū sī lèi rǔ jiàn bā zhǒng jiàn
霁。则诸世间一切所有，不出斯类。汝见八种见
jīng míng xìng dāng yù shéihuán hé yǐ gù ruò huán yú míng zé
精明性，当欲谁还？何以故？若还于明，则
bù míng shí wú fù jiàn àn suī míng àn děngzhōng zhōngchā bié jiàn
不明时，无复见暗。虽明暗等种种差别，见
wú chā bié zhū kě huánzhě zì rán fēi rǔ bù rǔ huánzhě fēi
无差别。诸可还者，自然非汝；不汝还者，非
rǔ ér shéi zé zhī rǔ xīn běnmiào móng jìng rǔ zì mí mèn sàng
汝而谁？则知汝心，本妙明净。汝自迷闷，丧
běnshòu lún yú shēng sǐ zhōng cháng bèi piāo nì shì gù rú lái míng
本受轮，于生死中，常被漂溺，是故如来名
kě lián mǐn
可怜愍。”

ē nán yán wǒ suī shí cǐ jiàn xìng wú huán yún hé dé zhī shì
阿难言：“我虽识此见性无还，云何得知是
wǒ zhēn xìng
我真性？”

fó gào ē nán wú jīn wèn rǔ jīn rǔ wèi dé wú lòu qīng jìng
佛告阿难：“吾今问汝，今汝未得无漏清净，
chéng fó shén lì jiàn yú chūchán dé wú zhàng ài ér è nà lù jiàn
承佛神力，见于初禅得无障碍。而阿那律见
yán fú tí rú guān zhǎng zhōng ān mó luó guǒ zhū pú sà děng jiàn bǎi
阎浮提，如观掌中庵摩罗果；诸菩萨等见百
qiān jiè shí fāng rú lái qióng jìn wēi chén qīng jìng guó tǔ wú suǒ bù zhǔ
千界，十方如来穷尽微尘清净国土，无所不瞩；
zhòng shèng dòng shì bú guò fēn cùn ē nán qiè wú yǔ rǔ guān sì
众生洞视，不过分寸。阿难，且吾与汝观四
tiānwáng suǒ zhù gōngdiàn zhōng jiān biàn lǎn shuǐ lù kōng xíng suī yǒuhūn
天王所住宫殿，中间遍览水陆空行，虽有昏

míngzhǒng zhǒngxíngxiàng wú fēi qiánchén fēn bié liú ài rǔ yīng yú cǐ
明 种 种 形 像，无非前 尘 分 别 留 碍，汝 应 于 此，
fēn bié zì tā jīn wú jiāng rǔ zé yú jiànzhōng shéi shì wǒ tǐ shéi
分 别 自 他。今 吾 将 汝 择 于 见 中，谁 是 我 体？谁
wéi wù xiàng ē nán jí rǔ jiānyuán cóng rì yuègōng shì wù fēi
为 物 象？阿 难，极 汝 见 源，从 日 月 宫，是 物 非
rǔ zhì qī jīn shān zhōubiàn dì guān suī zhǒngzhōngguāng yì
汝；至 七 金 山，周 遍 谛 观，虽 种 种 光，亦
wù fēi rǔ jiàn jiàng èngguānyúnténg niǎo fēi fēngdòng chén qǐ
物 非 汝；渐 渐 更 观 云 腾、鸟 飞、风 动、尘 起、
shù mù shānchuān cǎo jiè rén chù xián wù fēi rǔ ē nán
树 木、山 川、草 芥、人 畜，咸 物 非 汝。阿 难，
shì zhū jìn yuǎn zhū yǒu wù xìng suī fù chā shū tóng rǔ jiàn jīng qīng jìng
是 诸 近 远 诸 有 物 性，虽 复 差 殊，同 汝 见 精 清 净
suǒ zhǔ zé zhū wù lèi zì yǒuchā bié jiàn xìng wú shū cǐ jīng miào míng
所 瞩，则 诸 物 类 自 有 差 别，见 性 无 殊。此 精 妙 明，
chéng rǔ jiàn xìng ruò jiàn shì wù zé rǔ yì kě jiàn wú zhī jiàn ruò
诚 汝 见 性。若 见 是 物，则 汝 亦 可 见 吾 之 见。若
tóng jiàn zhě míng wéi jiàn wú wú bù jiàn shí hé bù jiàn wú bù jiàn zhī
同 见 者，名 为 见 吾；吾 不 见 时，何 不 见 吾 不 见 之
chù ruò jiàn bù jiàn zì rán fēi bǐ bù jiàn zhī xiàng ruò bù jiàn wú bù
处？若 见 不 见，自 然 非 彼 不 见 之 相；若 不 见 吾 不
jiàn zhī dì zì rán fēi wù yún hé fēi rǔ yòu zé rǔ jīn jiàn wù zhī
见 之 地，自 然 非 物，云 何 非 汝？又 则 汝 今 见 物 之
shí rǔ jì jiàn wù wù yì jiàn rǔ tǐ xìng fēn zá zé rǔ yǔ wǒ
时，汝 既 见 物，物 亦 见 汝，体 性 纷 杂，则 汝 与 我
bìng zhū shì jiān bù chéng ān lì ē nán ruò rǔ jiàn shí shì rǔ fēi
并 诸 世 间 不 成 安 立。阿 难，若 汝 见 时，是 汝 非
wǒ jiàn xìng zhōubiàn fēi rǔ ér shéi yún hé zì yí rǔ zhī zhēn xìng
我，见 性 周 遍 非 汝 而 谁？云 何 自 疑 汝 之 真 性，
xìng rǔ bù zhēn qǔ wǒ qiú shí
性 汝 不 真，取 我 求 实？”

ē nán bó fó yán shì zūn ruò cǐ jiàn xìng bì wǒ fēi yú wǒ
阿 难 白 佛 言：“世 尊！若 此 见 性 必 我 非 余，我

yǔ rú lái guān sì tiānwáng shèngzàng bǎodiàn jū rì yuègōng cǐ jiàn
与 如 来 观 四 天 王 胜 藏 宝 殿，居 日 月 宫，此 见

zhōuyuánbiānsuō pó guó tuì guī jīng shè zhǐ jiàn qié lán qīng xīn hù táng
周圆遍娑婆国；退归精舍祇⁵⁰见伽蓝，清心户堂，
dànzhānyán wǔ shì zūn cǐ jiàn rú shì qí tǐ běn lái zhōubiàn yī
但瞻檐庑。世尊！此见如是，其体本来周遍一
jiè jīn zài shì zhōng wéimǎn yī shì wéi fù cǐ jiàn sù dà wéixiǎo
界，今在室中，唯满一室，为复此见缩大为小？
wéidāngqiáng yǔ jiā lìng duànjué wǒ jīn bù zhī sī yì suǒ zài yuàn
为当墙宇夹令断绝？我今不知斯义所在，愿
chuíhóng cí wèi wǒ fū yǎn
垂弘慈，为我敷演。”

fó gào ē nán yī qiè shì jiān dà xiǎo nèi wài zhū suǒ shì yè
佛告阿难：“一切世间大小、内外诸所事业

gè shǔ qián chén bù yīngshuō yán jiàn yǒu shū suō pì rú fāng qì zhōng
各属前尘，不应说言见有舒缩。譬如方器，中

jiàn fāng kōng wú fù wèn rǔ cǐ fāng qì zhōng suǒ jiàn fāng kōng wéi
见方空。吾复问汝，此方器中所见方空，为

fù dìng fāng wéi bù dìng fāng ruò dìng fāng zhě bié ān yuán qì kōng
复定方？为不定方？若定方者，别安圆器，空

yīng bù yuán ruò bù dìng zhě zài fāng qì zhōng yīng wú fāng kōng
应不圆；若不定者，在方器中，应无方空。

rǔ yán bù zhī sī yì suǒ zài yì xìng rú shì yún hé wéi zài ē nán
汝言不知斯义所在，义性如是，云何为在？阿难，

ruò fù yù lìng rù wú fāng yuán dàn chú qì fāng kōng tǐ wú fāng bù
若复欲令入无方圆，但除器方，空体无方。不

yīngshuō yáng èng chú xū kōng fāng xiàng suǒ zài ruò rú rǔ wèn rù shì zhī
应说言更除虚空方相所在。若如汝问，入室之

shí suō jiàn lìng xiǎo yǎng guān rì shí rǔ qǐ wǎn jiàn qí yú rì miàn
时，缩见令小；仰观日时，汝岂挽见齐于日面？

ruò zhù qiáng yǔ néng jiā jiàn duàn chuān wéi xiǎo dòu nìng wú xù
若筑墙宇，能夹见断，穿为小窦，宁无续⁵¹

jì shì yì bù rán yī qiè zhòng shēng cóng wú shǐ lái mí jǐ wéi wù
迹？是义不然。一切众生从无始来迷己为物，

shī yú běn xīn wéi wù suǒ zhuǎn gù yú shì zhōng guān dà guān xiǎo
失于本心，为物所转，故于是中，观大观小。

ruò néng zhuǎn wù zé tóng rú lái shēn xīn yuán míng bù dòng dào chǎng
若能转物，则同如来，身心圆明，不动道场，

⁵⁰ 丽藏：只；永乐北藏及龙藏：祇；金陵同治本：祇

⁵¹ 丽藏：窦；永乐北藏及龙藏：续；金陵同治本：续

yú yī máoduānbìànnéng hánshòu shí fāngguó tǔ
于一毛端遍能含受十方国土。”

ē nán bō fó yán shì zūn ruò cǐ jiàn jīng bì wǒ miào xìng
阿难白佛言：“世尊！若此见精必我妙性，
jīn cǐ miào xìng xiàne zài wǒ qián jiàn bì wǒ zhēn wǒ jīn shēn xīn fù shì
今⁵²此妙性现在我前，见必我真，我今身心复是
hé wù ér jīn shēn xīn fēn bié yǒu shí bǐ jiàn wú bié fēn biàn wǒ shēn
何物？而今身心分别有实，彼见无别分辨我身。
ruò shí wǒ xīn lìng wǒ jīn jiàn jiàn xìng shí wǒ ér shēn fēi wǒ hé
若实我心，令我今见，见性实我，而身非我，何
shū rú lái xiānsuǒ nàn yán wù néng jiàn wǒ wéi chuí dà cí kāi
殊如来先所难言：‘物能见我？’惟⁵³垂大慈，开
fā wèi wù
发未悟。”

fó gào ē nán jīn rǔ suǒ yán jiàn zài rǔ qián shì yì
佛告阿难：“今汝所言：‘见在汝前。’是义
fēi shí ruò shí rǔ qián rǔ shí jiàn zhě zé cǐ jiàn jīng jì yǒu fāng suǒ
非实。若实汝前，汝实见者，则此见精既有方所，
fēi wú zhǐ shì qiě jīn yǔ rǔ zuò qí tuó lín biàn guān lín qú jí yǔ
非无指示。且今与汝坐祇陀林，遍观林渠及与
diàntáng shàng zhì rì yuè qián duì héng hé rǔ jīn yú wǒ shī zǐ zuò
殿堂，上至日月，前对恒河。汝今于我师子座
qián jǔ shǒu zhǐ chén shì zhǒng zhǒng xiàng yīn zhě shì lín míng zhě shì
前，举手指陈是种种相，阴者是林，明者是
rì ài zhě shì bì tōng zhě shì kōng rú shì nǎi zhì cǎo shù qiàn háo
日，碍者是壁，通者是空。如是乃至草树纤毫，
dà xiǎo suī shū dàn kě yǒu xíng wú bù zhǐ zhuó ruò bì qí jiàn xiàn
大小虽殊，但可有形，无不指著。若必其⁵⁴见现
zài rǔ qián rǔ yīng yǐ shǒu què shí zhǐ chén hé zhě shì jiàn ē nán
在汝前，汝应以手确实指陈，何者是见？阿难
dāng zhī ruò kōng shì jiàn jì yǐ chéng jiàn hé zhě shì kōng ruò wù
当知，若空是见，既已成见，何者是空？若物
shì jiàn jì yǐ shì jiàn hé zhě wéi wù rǔ kě wēi xì pī bō wàn xiàng
是见，既已是见，何者为物？汝可微细剥万象，

⁵² 丽藏：令；永乐北藏及龙藏：今；金陵同治本：今

⁵³ 丽藏：唯；永乐北藏及龙藏：惟；金陵同治本：惟

⁵⁴ 丽藏：有；永乐北藏及龙藏：其；金陵同治本：其

xī chū jīng míng jìng miào jiàn yuán zhǐ chén shì wǒ tóng bǐ zhū wù fēn
析出精明净妙见元，指陈示我，同彼诸物，分
míng wú huò
明无惑。”

ē nán yán wǒ jīn yú cǐ chóng gé jiāngtáng yuǎn jì héng hé
阿难言：“我今于此重阁讲堂，远洎恒河，
shàng guān rì yuè jǔ shǒu suǒ zhǐ zòng mù suǒ guān zhǐ jiē shì wù
上观日月，举手所指，纵目所观，指皆是物，
wú shì jiàn zhě shì zūn rú fó suǒ shuō kuàng wǒ yǒu lòu chū xué shēng
无是见者。世尊！如佛所说，况我有漏初学声
wén nǎi zhì pú sà yì bù néng yú wàn wù xiàng qíán pōu chū jīng jiàn lí
闻，乃至菩萨亦不能于万物象前剖出精见，离
yī qìè wù bié yǒu zì xìng
一切物别有自性。”

fó yán rú shì rú shì
佛言：“如是，如是！”

fó fù gào ē nán rú rǔ suǒ yán wú yǒu jiàn jīng lí yī qìè
佛复告阿难：“如汝所言，无有见精⁵⁵离一切
wù bié yǒu zì xìng zé rǔ suǒ zhǐ shì wù zhī zhōng wú shì jiàn zhě jīn fù
物别有自性，则汝所指是物之中无是见者。今复
gào rǔ rǔ yǔ rú lái zuò qí tuó lín gèng guān lín yuàn nǎi zhì rì
告汝，汝与如来坐祇陀林，更观林苑，乃至日
yuè zhōng zhōng xiàng shū bì wú jiàn jīng shòu rǔ suǒ zhǐ rǔ yòu fā míng
月种种种象殊，必无见精受汝所指；汝又发明，
cǐ zhū wù zhōng hé zhě fēi jiàn
此诸物中，何者非见？”

ē nán yán wǒ shí biàn jiàn cǐ qí tuó lín bù zhī shì zhōng hé
阿难言：“我实遍见此祇陀林，不知是中何
zhě fēi jiàn hé yǐ gù ruò shù fēi jiàn yún hé jiàn shù ruò shù jí
者非见？何以故？若树非见，云何见树？若树即
jiàn fù yún hé shù rú shì nǎi zhì ruò kōng fēi jiàn yún hé jiàn kōng
见，复云何树？如是乃至若空非见，云何见空？
ruò kōng jí jiàn fù yún hé kōng wǒ yòu sī wéi shì wàn xiàng zhōng wēi
若空即见，复云何空？我又思惟是万象中，微
xì fā míng wú fēi jiàn zhě
细发明，无非见者。”

⁵⁵ 丽藏：精见；永乐北藏及龙藏：见精；金陵同治本：见精

⁵⁶ 丽藏：为；永乐北藏及龙藏：见；金陵同治本：见

fó yán rú shì rú shì
佛言：“如是，如是！”

yú shì dà zhòng fēi wú xué zhě wén fó cǐ yán mángrán bù zhī
于是大众非无学者，闻佛此言，茫然不知

shì yì zhōng shǐ yī shí huángsǒng shī qí suǒshǒu rú lái zhī qí
是义终始，一时惶悚，失其所守。如来知其

hún lù biànshè xīn shēnglián mǐn ān wèi ē nán jí zhū dà zhòng zhū
魂虑变慑，心生怜愍，安慰阿难及诸大众：“诸

shàn nán zǐ wú shàng fǎ wáng shì zhēn shí yǔ rú suǒ rú shuō bù
善男子，无上法王是真实语，如所如说，不

kuáng bù wàng fēi mò qié lí sì zhǒng bù sǐ jiǎoluàn lùn yì rǔ dì
诳不妄，非末伽梨四种不死矫乱论议，汝谛

sī wéi wú tiǎn āi mù
思惟，无忝哀慕。”

shì shí wén shū shī lì fǎ wáng zǐ mǐn zhū sì zhòng zài dà
是时，文殊师利法王子愍诸四众，在大

zhòngzhōng jí cóngzuò qǐ dǐng lǐ fó zú hé zhǎnggōngjìng ér bó fó
众中即从座起，顶礼佛足，合掌恭敬而白佛

yán shì zūn cǐ zhū dà zhòng bù wù rú lái fā míng èr zhǒng jīng jiàn
言：“世尊！此诸大众不悟如来发明二种精见

sè kōng shì fēi shì yì shì zūn ruò cǐ qiányuán sè kōngděngxiàng
色空是非是义。世尊！若此前缘色空等象，

ruò shì jiàn zhě yīng yōu suǒ zhǐ ruò fēi jiàn zhě yīng wú suǒ zhǔ ér
若是见者，应有所指；若非见者，应无所瞩。而

jīn bù zhī shì yì suǒ guī gù yǒu jīng bù fēi shì chóu xī shàngēnqīng
今不知是义所归，故有惊怖；非是畴昔善根轻

xiǎn wéiyuàn rú lái dà cí fā míng cǐ zhū wù xiàng yǔ cǐ jiàn jīng yuán
渺。唯愿如来大慈，发明此诸物象与此见精元

shì hé wù yú qí zhōngjiān wú shì fēi shì
是何物，于其中间无是非是。”

fó gào wén shū jí zhū dà zhòng shí fāng rú lái jí dà pú sà
佛告文殊及诸大众：“十方如来及大菩萨，

yú qí zì zhù sān mó dì zhōng jiàn yǔ jiàn yuán bìng suǒ xiāng xiàng rú
于其自住三摩地中，见与见缘并所想相，如

xū kōng huā běn wú suǒ yǒu cǐ jiàn jí yuán yuán shì pú tí miào jīng
虚空华，本无所有。此见及缘元是菩提妙净

míng tǐ yún hé yú zhōng yǒu shì fēi shì wén shū wú jīn wèn rǔ
明体，云何于中有是非是？文殊，吾今问汝，

rú rǔ wénshū gèngyōuwénshū shì wénshū zhě wéi wú wénshū
如汝文殊，更有文殊是文殊者？为无文殊？”

rú shì shì zūn wǒ zhēnwénshū wú shì wénshū hé yǐ
“如是，世尊！我真文殊，无是文殊。何以
gù ruò yǒu shì zhě zé èr wénshū rán wǒ jīn rì fēi wú wénshū
故？若有是者，则二文殊。然我今日非无文殊，
yú zhōng shí wú shì fēi èr xiàng
于中实无是、非二相。”

fó yán cǐ jiànmiàomíng yǔ zhūkōngchén yì fù rú shì běn
佛言：“此见妙明与诸空尘亦复如是，本
shì miàomíng wú shàng pú tí jìng yuánzhēn xīn wàngwéi sè kōng jí yǔ
是妙明无上菩提净圆真心，妄为色空及与
wénjiàn rú dì èr yuè shéiwéi shì yuè yòushéi fēi yuè wénshū
闻见。如第二月，谁为是月？又谁非月？文殊，
dàn yī yuèzhēn zhōngjiān zì wú shì yuè fēi yuè shì yǐ rǔ jīn guānjian
但一月真，中间自无是月非月。是以汝今观见
yǔ chén zhǒngzhǒng fā míngmíngwéiwàngxiǎng bù néng yú zhōngchū
与尘，种种发明名为妄想，不能于中出
shì fēi shì yóu shì jīngzhēn miào jué míngxìng gù néng lìng rǔ chū zhǐ
是非是。由是精真⁵⁷妙觉明性，故能令汝出指
fēi zhǐ
非指。”

ē nán bō fó yán shì zūn chéng rú fǎ wángsuōshuō jué
阿难白佛言：“世尊！诚如法王所说，觉
yuánbiàn shí fāng jiè zhànrán chángzhù xìng fēi shēngmiè yǔ xiānfàn
缘遍十方界，湛然常住，性非生灭；与先梵
zhì suō pí jiā luó suō tán míng dì jí tóu huī děngzhū wàidàozhōngshuō yōu
志娑毗迦罗所谈冥谛及投灰等诸外道种说有
zhēn wǒ biànmǎn shí fāng yǒu hé chā bié shì zūn yì céng yú léng qié
真我遍满十方，有何差别？世尊亦曾于楞伽
shān wéi dà huì děng fū yǎn sī yì bǐ wàidàoděngchángshuō zì rán
山，为大慧等敷演斯义：‘彼外道等常说自然，
wǒ shuō yīn yuán fēi bǐ jìng jiè wǒ jīn guān cǐ jué xìng zì rán fēi
我说因缘，非彼境界。’我今观此觉性自然，非
shēng fēi miè yuǎn lí yī qiè xū wàngdiāndǎo sì fēi yīn yuán yǔ
生非灭，远离一切虚妄颠倒，似非因缘，与

⁵⁷ 丽藏：精真；永乐北藏及龙藏：精真；金陵同治本：真精

běi zì rán yún hé kāi shì bù rù qún xié huòzhēn shí xīn miào jué míng
彼自然。云何开示不入群邪，获真实心妙觉明
xìng 性？”

fó gào ē nán wǒ jīn rú shì kāi shì fāngbiàn zhēn shí gào rǔ
佛告阿难：“我今如是开示方便，真实告汝，
rǔ yóuwèi wù huòwéi zì rán ē nán ruò bì zì rán zì xū zhēn
汝犹未悟，惑为自然。阿难，若必自然，自须甄
míng yǒu zì rán tǐ rǔ qiè guān cǐ miào míng jiàn zhōng yǐ hé wéi zì
明有自然体。汝且观此妙明见中，以何为自？
cǐ jiàn wéi fù yǐ míng wéi zì yǐ àn wéi zì yǐ kōng wéi zì yǐ
此见为复以明为自？以暗为自？以空为自？以
sè wéi zì ē nán ruò míng wéi zì yīng bù jiàn àn ruò fù yǐ kōng
塞为自？阿难，若明为自，应不见暗；若复以空
wéi zì tǐ zhě yīng bù jiàn sè rú shì nǎi zhì zhū àn děng xiàng yǐ wéi
为自体者，应不见塞。如是乃至诸暗等相以为
zì zhě zé yú míng shí jiàn xìng duàn miè yún hé jiàn míng
自者，则于明时，见性断灭，云何见明？”

ē nán yán bì cǐ miào jiàn xìng fēi zì rán wǒ jīn fā míng shì
阿难言：“必此妙见性非自然，我今发明是
yīn yuán shēng⁵⁸ xīn yóu wèi míng zī xún rú lái shì yì yún hé hé yīn
因缘生，心犹未明，咨询如来，是义云何合因
yuán xìng
缘性？”

fó yán rǔ yán yīn yuán wú fù wèn rǔ rǔ jīn yīn jiàn
佛言：“汝言因缘，吾复问汝：汝今因见，
jiàn xìng xiàn qián cǐ jiàn wéi fù yīn míng yǒu jiàn yīn àn yǒu jiàn yīn
见性现前，此见为复因明有见？因暗有见？因
kōng yǒu jiàn yīn sè yǒu jiàn ē nán ruò yīn míng yǒu yīng bù jiàn àn
空有见？因塞有见？阿难，若因明有，应不见暗；
rú yīn àn yǒu yīng bù jiàn míng rú shì nǎi zhì yīn kōng yīn sè tóng
如因暗有，应不见明。如是乃至因空因塞，同
yú míng àn fù cì ē nán cǐ jiàn yòu fù yuán míng yǒu jiàn yuán
于明暗。复次，阿难，此见又复缘明有见？缘
àn yǒu jiàn yuán kōng yǒu jiàn yuán sè yǒu jiàn ē nán ruò yuán
暗有见？缘空有见？缘塞有见？阿难，若缘

⁵⁸ 丽藏：性；永乐北藏及龙藏：生；金陵同治本：生

⁵⁹ 丽藏：同；永乐北藏及龙藏：因；金陵同治本：因

kōng yǒu yīng bù jiàn sè ruò yuán sè yǒu yīng bù jiàn kōng rú shì
空有，应不见塞；若缘塞有，应不见空。如是
nǎi zhì yuán míng yuán àn tóng yú kōng sè dāng zhī rú shì jīng jué miào
乃至缘明缘暗，同于空塞。当知如是精觉妙
míng fēi yīn fēi yuán yì fēi zì rán fēi bù zì rán wú fēi bù fēi
明，非因非缘，亦非自然非不自然，无非不非，
wú shì fēi shì lí yī qìè xiàng jí yī qìè fǎ rǔ jīn yún hé yú zhōng
无是非是，离一切相，即一切法。汝今云何于中
cuò xīn yǐ zhū shì jiān xì lùn míngxiàng ér dé fēn bié rú yǐ shǒu
措心，以诸世间戏论名相而得分别？如以手
zhǎng cuō mó xū kōng zhǐ yì zì láo xū kōng yún hé suí rǔ zhí
掌撮摩虚空，祇⁶⁰益自劳，虚空云何随汝执
zhuō
捉？”

ē nán bái fó yán shì zūn bì miào jué xìng fēi yīn fēi yuán
阿难白佛言：“世尊！必妙觉性非因非缘，

shì zūn yún hé cháng yǔ bǐ qīu xuān shuō jiàn xìng jù sì zhǒng yuán suǒ wèi
世尊云何常与比丘宣说见性具四种缘，所谓
yīn kōng yīn míng yīn xīn yīn yǎn shì yì yún hé
因空、因明、因心、因眼。是义云何？”

fó yán ē nán wǒ shuō shì jiān zhū yīn yuán xiàng fēi dì yī
佛言：“阿难，我说世间诸因缘相，非第一

yì ē nán wú fù wèn rǔ zhū shì jiān rén shuō wǒ néng jiàn
义。阿难，吾复问汝：诸世间人说‘我能见’，
yún hé míng jiàn yún hé bù jiàn
云何名见？云何不见？”

ē nán yán shì rén yīn yú rì yuè dēng guāng jiàn zhǒng zhǒng
阿难言：“世人因于日、月、灯光见种种

xiàng míng zhī wéi jiàn ruò fù wú cǐ sān zhōng guāng míng zé bù néng
相，名之为见。若复无此三种光明，则不能
jiàn
见。”

ē nán ruò wú míng shí míng bù jiàn zhě yīng bù jiàn àn
“阿难，若无明时，名不见者，应不见暗；

ruò bì jiàn àn cǐ dàn wú míng yún hé wú jiàn ē nán ruò zài àn
若必见暗，此但无明，云何无见？阿难，若在暗

⁶⁰ 丽藏：只；永乐北藏及龙藏：祇；金陵同治本：祇

shí bù jiàn míng gù míng wéi bù jiàn jīn zài míng shí bù jiàn àn
时，不见明故，名为不见；今在明时，不见暗
xiāng huán míng bù jiàn rú shì èr xiāng jù míng bù jiàn ruò fù
相，还名不见。如是二相，俱名不见。若复
èr xiāng zì xiāng líng⁶¹ duó fēi rǔ jiàn xìng yú zhōng zàn wú rú shì zé
二相自相陵⁶¹夺，非汝见性于中暂无。如是则
zhī èr jù míng jiàn yún hé bù jiàn shì gù ē nán rǔ jīn dāng
知二俱名见，云何不见？是故，阿难，汝今当
zhī jiàn míng zhī shí jiàn fēi shì míng jiàn àn zhī shí jiàn fēi shì àn
知，见明之时，见非是明；见暗之时，见非是暗；
jiàn kōng zhī shí jiàn fēi shì kōng jiàn sè zhī shí jiàn fēi shì sè sì
见空之时，见非是空；见塞之时，见非是塞。四
yì chéng jiù rǔ fù yīng zhī jiàn jiàn zhī shí jiàn fēi shì jiàn jiàn
义成就。汝复应知，见见之时，见非是见，见
yóu lí jiàn jiàn bù néng jí yún hé fù shuō yīn yuán zì rán jí hé
犹离见，见不能及，云何复说因缘、自然及和
hé xiāng rǔ děng shēng wén xiá liè wú shí bù néng tōng dá qīng jìng shí
合相？汝等声闻狭劣无识，不能通达清净实
xiāng wú jīn huì rǔ dāng shàn sī wéi wú dé pí dài miào pú tí lù
相。吾今诲汝，当善思惟，无得疲惫妙菩提路。”

ē nán bái fó yán shì zūn rú fó shì zūn wèi wǒ děng bèi xuān
阿难白佛言：“世尊！如佛世尊为我等辈宣

shuō yīn yuán jí yǔ zì rán zhū hé hé xiāng yǔ bù hé hé xīn yóu wèi
说因缘及与自然、诸和合相与不和合，心犹未
kāi ér jīn gèng wén jiàn jiàn fēi jiàn chóng zēng mí mèn fú yuàn hóng
开；而今更闻见见非见，重增迷闷。伏愿弘
cí shī dà huì mù kāi shì wǒ děng jué xīn míng jìng zuò shì yǔ yǐ
慈，施大慧目，开示我等觉心明净。”作是语已，
bēi lèi dǐng lǐ chéng shòu shèng zhǐ
悲泪顶礼，承受圣旨。

ěr shí shì zūn lián mǐn ē nán jí zhū dà zhòng jiāng yù fū yǎn
尔时，世尊怜愍阿难及诸大众，将欲敷演

dà tuó luó ní zhū sān mó tí miào xiū xíng lù gào ē nán yán rǔ
大陀罗尼、诸三摩提妙修行路，告阿难言：“汝
suī qiáng jì dàn yì duō wén yú shē mó tā wēi mì guān zhào xīn yóu
虽强记，但益多闻，于奢摩他微密观照，心犹

⁶¹ 丽藏：歎；永乐北藏及龙藏：陵；金陵同治本：陵

wèi liǎo rǔ jīn dì tīng wú dāng wèi rǔ fēn bié kāi shì yì lìng jiāng
未了。汝今谛听，吾当⁶²为汝分别开示，亦令将
lái zhū yóu lòu zhě huò pú tí guǒ ē nán yī qiè zhòngshēng lún huí shì
来诸有漏者获菩提果。阿难，一切众生轮回世
jiān yóu èr diāndǎo fēn bié jiàn wàng dāngchù fā shēng dāng yè lún
间，由二颠倒分别见妄，当处发生，当业轮
zhuǎn yún hé èr jiàn yī zhě zhòngshēng bié yè wàng jiàn èr zhě
转。云何二见？一者、众生别业妄见；二者、
zhòngshēng tóng fēn wàng jiàn
众生同分妄见。

yún hé míng wéi bié yè wàng jiàn ē nán rú shì jiān rén
“云何名为别业妄见？阿难，如世间人，
mù yǒu chì shèng yè jiàn dēng guāng bié yǒu yuányǐng wǔ sè chóng dié
目有赤眚，夜见灯光，别有圆影，五色重迭。
yú yì yún hé cǐ yè dēng míng suǒ xiànyuáng wéi shì dēng sè
于意云何？此夜灯明所现圆光，为是灯色？
wéi dāng jiàn sè ē nán cǐ ruò dēng sè zé fēi shèng rén hé bù
为当见色？阿难，此若灯色，则非眚人，何不
tóng jiàn ér cǐ yuányǐng wéi shèng zhī guān ruò shì jiàn sè jiàn yǐ
同见？而此圆影，唯眚之观。若是见色，见已
chéng sè zé bǐ shèng rén jiàn yuányǐng zhě míng wéi hé dēng fù cì
成色，则彼眚人见圆影者，名为何等？复次，
ē nán ruò cǐ yuányǐng lí dēng bié yǒu zé hé pángguānpíngzhàng
阿难，若此圆影离灯别有，则合傍观屏帐、
jī yányóu yuányǐng chū lí jiàn bié yǒu yīng fēi yǎn zhǔ yún hé shěng
几筵有圆影出；离见别有，应非眼瞖，云何眚
réni mù jiàn yuányǐng shì gù dāng zhī sè shí zài dēng jiàn bìng wéi yǐng
人目见圆影？是故当知，色实在灯，见病为影，
yǐng jiàn jù shèng jiàn shèng fēi bìng zhōng bù yīng yán shì dēng shì jiàn
影见俱眚，见眚非病。终不应言是灯是见，
yú shì zhōng yǒu fēi dēng fēi jiàn rú dì èr yuè fēi tǐ fēi yǐng hé
于是中有非灯非见。如第二月，非体非影。何
yǐ gù dì èr zhī guān niē suǒ chéng gù zhū yǒu zhì zhě bù yǐng shuō
以故？第二之观，捏所成故。诸有智者不应说
yán cǐ niē gēn yuán shì xíng fēi xíng lí jiàn fēi jiàn cǐ yì rú shì
言：此捏根元，是形非形，离见非见。此亦如是，

⁶² 丽藏：今；永乐北藏及龙藏：当；金陵同治本：当

mù shěng suǒ chéng jīn yù míngshéi shì dēng shì jiàn hé kuàng fēn bié
目眚所成，今欲名谁是灯是见？何况分别
fēi dēng fēi jiàn
非灯非见？

yún hé míngwéitóng fēn wàngjiàn ē nán cǐ yán fú tí chū
“云何名为同分妄见？阿难，此阎浮提除
dà hǎi shuǐ zhōngjiānpíng lù yǒusānqiānzhōu zhèngzhōng dà zhōu dōng
大海水，中间平陆有三千洲。正中大洲，东
xī kuòliàng dà guó fānyǒu èr qiānsān bǎi qí yú xiǎozhōu zài zhū hǎi
西括量，大国凡有二千三百。其余小洲在诸海
zhōng qí jiānhuò yǒusānliǎng bǎiguó huò yī huò èr zhì yú sān shí
中，其间或有三两百国，或一或二，至于三十、
sì shí wǔ shí ē nán ruò fù cǐ zhōngyǒu yī xiǎozhōu zhǐ yǒu
四十、五十。阿难，若复此中有一小洲，祇有⁶³
liǎngguó wéi yī guórén tónggǎn è yuán zé bǐ xiǎozhōudāng tǔ zhòng
两国。唯一国人同感恶缘，则彼小洲当土众
shēng dǔ zhū yī qiè bù xiáng jìng jiè huòjiàn èr rì huòjiànliǎngyuè
生，睹诸一切不祥境界。或见二日，或见两月，
qí zhōng nǎi zhì yūn shì pèi jué huì bèi fēi liú fù ěr hóng ní zhǒng
其中乃至晕适⁶⁴佩玦、彗孛⁶⁵飞流、负耳虹蜺种
zhǒng è xiàng dàn cǐ guójian bǐ guózhòngshēng běnsuǒ bú jiàn
种恶相。但此国见。彼国众生，本所不见，
yì fù bù wén ē nán wú jīn wèi rǔ yǐ cǐ èr shì jìn tuì hé míng
亦复不闻。阿难，吾今为汝以此二事进退合明。
ē nán rú bǐ zhòngshēng bié yè wàngjiàn zhǔ dēngguāng
“阿难，如彼众生别业妄见，瞞灯光
zhōngsuǒ xiànyuányǐng suī sì qián jìng zhōng bǐ jiàn zhě mù shěngsuǒ
中所现圆影，虽似前境，终彼见者目眚所
chéng shěng jí jiàn láo fēi sè suǒ zào rán jiànshēngzhě zhōng wú
成。眚即见劳，非色所造。然见眚者，终无
jiàn jiù lì rǔ jīn rì yǐ mù guān jiàn shān hé guó tǔ jí zhū zhòngshēng
见咎。例汝今日以目观见山河国土及诸众生，
jiē shì wú shǐ jiàn bìng suǒ chéng jiàn yǔ jiàn yuán sì xiàn qíán jìng yuán
皆是无始见病所成。见与见缘，似现前境，元

⁶³ 丽藏：只；永乐北藏及龙藏：祇；金陵同治本：祇

⁶⁴ 丽藏：蚀；永乐北藏及龙藏：适；金陵同治本：适

⁶⁵ 丽藏：勃；永乐北藏及龙藏：孛；金陵同治本：孛

⁶⁶ 丽藏：现似；永乐北藏及龙藏：似前；金陵同治本：似前

wǒ jué míng jiàn suǒ yuánshěng jué jiàn jí shěng běn jué míng xīn
我觉明。见所缘眚，觉见即眚。本觉明心，
jué yuán fēi shěng jué suǒ jué shěng jué fēi shěngzhōng cǐ shí jiàn jiàn
觉缘非眚。觉所觉眚，觉非眚中。此实见见，
yún hé fù míng jué wén zhī jiàn shì gù rǔ jīn jiàn wǒ jí rǔ bìngzhū
云何复名觉闻知见？是故，汝今见我及汝并诸
shì jiān shí lèi zhòngshēng jiē jí jiànshěng fēi jiànshěngzhě bǐ jiàn
世间十类众生，皆即见眚；非见眚者，彼见
zhēn jīng xìng fēi shěngzhě gù bù míngjiàn
真精，性非眚者，故不名见。

ē nán rú bǐ zhòngshēngtóng fēn wàngjiàn lì bǐ wàngjiàn
“阿难，如彼众生同分妄见，例彼妄见
bié yè yī rén yī bìng mù rén tóng bǐ yī guó bǐ jiàn yuán yǐng shěng
别业一人，一病目人同彼一国，彼见圆影眚
wàngsuǒshēng cǐ zhòngtóng fēn suǒ xiàn bù xiáng tóngjiàn yè zhōngzhàng
妄所生。此众同分所现不祥，同见业中瘴
è suǒ qǐ jù shì wú shǐ jiàn wàngsuǒshēng lì yán fú tí sānqiān zhōu
恶所起，俱是无始见妄所生。例阎浮提三千洲
zhōng jiān sì dà hǎi suō pō shì jiè bìng jì shí fāng zhū yǒu lòu guó
中，兼四大海、娑婆世界，并泊十方诸有漏国
jí zhū zhòngshēng tóng shì jué míng wú lòu miào xīn jiàn wén jué zhī
及诸众生，同是觉明无漏妙心，见闻觉知，
xū wàng bìng yuán hé hé wàngshēng hé hé wàng sǐ ruò néng yuǎn
虚妄病缘，和合妄生，和合妄死。若能远
lí zhū hé hé yuán jí bù hé hé zé fù miè chū zhū shēng sǐ yīn yuán
离诸和合缘及不和合，则复灭除诸生死因，圆
mǎn pú tí bù shēng miè xìng qīng jìng běn xīn běn jué cháng zhù
满菩提不生灭性，清净本心，本觉常住。

ē nán rǔ suī xiān wù běn jué miào míng xìng fēi yīn yuán fēi
“阿难，汝虽先悟本觉妙明，性非因缘非
zì rán xìng ér yóu wèi míng rú shì jué yuán fēi hé hé shēng jí bù hé
自然性，而犹未明如是觉元，非和合生及不和
hé é nán wú jīn fù yǐ qián chén wèn rǔ rǔ jīn yóu yǐ yī qìe
合。阿难，吾今复以前尘问汝：汝今犹以一切
shì jiān wàng xiǎng hé hé zhū yīn yuán xìng ér zì yí huò zhèng pú tí xīn
世间妄想和合诸因缘性，而自疑惑证菩提心
hé hé qǐ zhě zé rǔ jīn zhě miào jìng jiàn jīng wéi yǔ míng hé wéi yǔ
和合起者。则汝今者妙净见精，为与明和？为与

àn hé wéi yǔ tōng hé wéi yǔ sè hé ruò míng hé zhě qiě rǔ
暗和？为与通和？为与塞和？若明和者，且汝
guānmíng dāngmíngxiànpíán hé chù zá jiàn jiànxiàng kě biàn zá
观明，当明现前，何处杂见？见相可辨，杂
hé xíngxiàng ruò fēi jiàn zhě yún hé jiàn míng ruò jí jiàn zhě yún
何形像？若非见者，云何见明？若即见者，云
hé jiàn jiàn bì jiàn yuánmǎn hé chù hé míng ruò míng yuánmǎn bù
何见见？必见圆满，何处和明？若明圆满，不
hé jiàn hé jiàn bì yì míng zá zé shī bǐ xìngmíngmíng zì zá shī
合见和。见必异明，杂则失彼性明名字。杂失
míngxìng hé míng fēi yì bǐ àn yǔ tōng jí zhūqún sè yì fù rú
明性，和明非义。彼暗与通及诸群塞，亦复如
shì
是。

fù cì ē nán yòu rǔ jīn zhě miào jìng jiàn jīng wéi yǔ míng
“复次，阿难，又汝今者妙净见精，为与明
hé wéi yǔ àn hé wéi yǔ tōng hé wéi yǔ sè hé ruò míng hé
合？为与暗合？为与通合？为与塞合？若明合
zhě zhì yú àn shí míngxiàng yǐ miè cǐ jiàn jí bù yǔ zhū àn hé
者，至于暗时，明相已灭，此见即不与诸暗合，
yún hé jiàn àn ruò jiàn àn shí bù yǔ àn hé yǔ míng hé zhě yīng
云何见暗？若见暗时，不与暗合，与明合者，应
fēi jiàn míng jì bù jiàn míng yún hé míng hé liǎomíng fēi àn bǐ àn
非见明。既不见明，云何明合了明非暗？彼暗
yǔ tōng jí zhūqún sè yì fù rú shì
与通及诸群塞，亦复如是。”

ē nán bó fó yán shì zūn rú wǒ sī wéi cǐ miào jué yuán
阿难白佛言：“世尊！如我思惟，此妙觉元
yǔ zhū yuán chén jí xīn niàn lù fēi hé hé yé
与诸缘尘及心念虑非和合耶？”

fó yán rǔ jīn yòu yán jué fēi hé hé wú fù wèn rǔ cǐ
佛言：“汝今又言觉非和合。吾复问汝：此
miào jiàn jīng fēi hé hé zhě wéi fēi míng hé wéi fēi àn hé wéi fēi
妙见精非和合者，为非明和？为非暗和？为非
tōng hé wéi fēi sè hé ruò fēi míng hé zé jiàn yǔ míng bì yǒubiān
通和？为非塞和？若非明和，则见与明必有边
pàn rǔ qie dì guān hé chù shì míng hé chù shì jiàn zài jiàn zài
畔。汝且谛观，何处是明？何处是见？在见在

明，自何为畔？阿难，若明际中，必无见者，
则不相及，自不知其明相所在，畔云何成？
彼暗与通及诸群塞，亦复如是。

“又妙见精非和合者，为非明合？为非暗合？为非通合？为非塞合？若非明合，则见与明性相乖角，如耳与明了不相触。见且不知明相所在，云何甄明合非合理？彼暗与通及诸群塞，亦复如是。

“阿难，汝犹未明一切浮尘诸幻化相，当处出生，随处灭尽，幻妄称相，其性真为妙觉明体。如是乃至五阴、六入，从十二处至十八界，因缘和合，虚妄有生；因缘别离，虚妄名灭。殊不能知生灭去来，本如来藏常住妙明，不动周圆妙真如性。性真常中，求于去来、迷惑、生死⁶⁷，了无所得。

“阿难，云何五阴本如来藏妙真如性？阿难，譬如有人，以清净目观晴明空，唯一晴虚，迥无所有。其人无故，不动目睛，瞪以发

⁶⁷ 丽藏：死生；永乐北藏及龙藏：生死；金陵同治本：生死

⁶⁸ 丽藏：精；永乐北藏及龙藏：晴；金陵同治本：晴

láo zé yú xū kōng bié jiànkuánghuā fù yǒu yī qiè kuángluàn fēi
 劳，则于虚空，别见狂华，复有一切狂乱非
 xiàng sè yìn dāng zhī yì fù rú shì ē nán shì zhūkuánghuā
 相。色阴当知，亦复如是。阿难，是诸狂华，
 fēi cóngkōng lái fēi cóng mù chū rú shì ē nán ruò kōng lái zhě
 非从空来，非从目出。如是，阿难，若空来者，
 jí cóngkōng lái huáncóngkōng rù ruò yǒuchū rù jí fēi xū kōng
 既从空来，还从空入。若有出入，即非虚空。
 kōngruò fēi kōng zì bù róng qí huāxiàng qǐ miè rú ē nán tǐ bù
 空若非空，自不容其华相起灭。如阿难体，不
 róng ē nán ruò mù chūzhě jí cóng mù chū huáncóng mù rù jí
 容阿难。若目出者，既从目出，还从目入。即
 cǐ huāxìng cóng mù chū gù dāng hé yǒujian ruò yǒujian zhě qù jì
 此华性从目出故，当合有见。若有见者，去既
 huākōng xuán hé jiànyǎn ruò wú jiàn zhě chū jì yì kōng xuándāng
 华空，旋合见眼。若无见者，出既翳空，旋当
 yì yǎn yòu jiàn huā shí mù yīng wú yì yún hé qíngkōng hào qīngmíng
 翳眼。又见华时，目应无翳，云何晴空号清明
 yǎn shì gù dāng zhī sè yìn xū wàng běn fēi yīn yuán fēi zì rán xìng
 眼？是故当知，色阴虚妄，本非因缘非自然性。

“ē nán pì rú yǒurén shǒu zú yàn ān bǎi hái tiáo shì
 阿难，譬如有人，手足宴安，百骸调适，
 hū rú wàngshēng xìng wú wéishùn qí rén wú gù yǐ èr shǒuzhǎng
 忽如忘生，性无违顺。其人无故，以二手掌
 yú kōngxiāng mó yú èr shǒuzhōng wàngshēng sè huálěng rè zhūxiàng
 于空相摩，于二手中，妄生涩滑冷热诸相。
 shòu yìn dāng zhī yì fù rú shì ē nán shì zhūhuànchù bù cóng
 受阴当知，亦复如是。阿难，是诸幻触，不从
 kōng lái bù cóng zhǎngchū rú shì ē nán ruò kōng lái zhě jí
 空来，不从掌出。如是，阿难，若空来者，既
 néng chǔ zhǎng hé bù chǔ shēn bù yīng xū kōng xuǎn zé lái chù ruò
 能触掌，何不触身？不应虚空选择来触。若
 cóng zhǎngchū yīng fēi dài hé yòuzhǎngchū gù hé zé zhǎng zhī
 从掌出，应非待⁶⁹合。又掌出故，合则掌知，
 lí zé chǔ rù bì wàn gǔ suǐ yīng yì jué zhī rù shí zōng jì bì yǒu
 离则⁷⁰触入，臂腕骨髓应亦觉知入时踪迹。必有

⁶⁹ 丽藏：符；永乐北藏及龙藏：待；金陵同治本：待

⁷⁰ 丽藏：即；永乐北藏及龙藏：则；金陵同治本：则

jué xīn zhī chū zhī rù zì yǒu yī wù shēnzhōngwǎng lái hé dài hé zhī
 觉心知出知入，自有一物身中往来，何待合知
 yào mǐng wéi chù shì gù dāng zhī shòu yìn xū wàng běn fēi yīn yuán
 要名为触？是故当知，受阴虚妄，本非因缘
 fēi zì rán xìng
 非自然性。

ē nán pì rú yǒu rén tánshuō cù méi kǒuzhōngshuǐchū
 “阿难，譬如有人，谈说酢⁷¹梅，口中水出；
 sī tà xuán yá zú xīn suān sè xiǎng yìn dāng zhī yì fù rú shì
 思蹋⁷²悬崖，足心酸涩。想阴当知，亦复如是。
 ē nán rú shì cù shuō bù cóng méi shēng fēi cóng kǒu rù rú
 阿难，如是酢⁷³说，不从梅生，非从口入。如
 shì è nán ruò méi shēng zhě méi hé zì tán hé dài rén shuō
 是，阿难，若梅生者，梅合自谈，何待人说？
 ruò cóng kǒu rù zì hé kǒu wén hé xū dài ěr ruò dù ěr wén
 若从口入，自合口闻，何须待耳？若独耳闻，
 cǐ shuǐ hé bù ěr zhōng ér chū xiǎng tà xuán yá yǔ shuō xiāng lèi
 此水何不耳中而出？想蹋⁷⁴悬崖，与说相类。
 shì gù dāng zhī xiǎng yìn xū wàng běn fēi yīn yuán fēi zì rán xìng
 是故当知，想阴虚妄，本非因缘非自然性。
 “ē nán pì rú pù liú bō làng xiāng xù qián jì hòu jì
 阿难，譬如暴流，波浪相续，前际后际
 bù xiāng yú yuè xíng yìn dāng zhī yì fù rú shì è nán rú shì
 不相踰越。行阴当知，亦复如是。阿难，如是
 liú xìng bù yīn kōng shēng bù yīn shuǐ yǒu yì fēi shuǐ xìng fēi lí
 流性，不因空生，不因水有，亦非水性，非离
 kōng shuǐ rú shì è nán ruò yīn kōng shēng zé zhū shí fāng wú jìn
 空水。如是，阿难，若因空生，则诸十方无尽
 xū kōng chéng wú jìn liú shì jiè zì rán jù shòu lún nì ruò yīn shuǐ yǒu
 虚空成无尽流，世界自然俱受沦溺。若因水有，
 zé cǐ pù liú xìng yīng fēi shuǐ yǒu suǒ yǒu xiàng jīn yīng xiàn zài ruò jí
 则此暴流性应非水，有、所有相今应现在。若即
 shuǐ xìng zé chéng qīng shí yīng fēi shuǐ tǐ ruò lí kōng shuǐ kōng fēi
 水性，则澄清时，应非水体。若离空水，空非

⁷¹ 丽藏：醋；永乐北藏及龙藏：酢；金陵同治本：酢

⁷² 丽藏：踏；永乐北藏及龙藏：蹋；金陵同治本：蹋

⁷³ 丽藏：醋；永乐北藏及龙藏：酢；金陵同治本：酢

⁷⁴ 丽藏：踏；永乐北藏及龙藏：蹋；金陵同治本：蹋

yǒuwài shuǐwài wú liú shì gù dāng zhī xíng yìn xū wàng běn fēi
有外，水外无流。是故当知，行阴虚妄，本非
yīn yuán fēi zì ránxìng
因缘非自然性。

ē nán pì rú yóurén qǔ pín qié píng sāi qí liǎngkǒng
“阿难，譬如有人，取频伽瓶，塞其两孔，
mǎnzhōngqíngkōng qiān lǐ yuǎnxíng yòngxiāng tā guó shí yìn dāng
满中擎空，千里远行，用饷他国。识阴当
zhī yì fù rú shì ē nán rú shì xū kōng fēi bǐ fāng lái fēi
知，亦复如是。阿难，如是虚空，非彼方来，非
cǐ fāng rù rú shì ē nán ruò bǐ fāng lái zé běnpíngzhōng jì
此方入。如是，阿难，若彼方来，则本瓶中既
zhù kōng qù yú běnpíng dì yīngshǎo xū kōng ruò cǐ fāng rù kāi kǒng
贮空去，于本瓶地应少虚空。若此方入，开孔
dàopíng yīngjiàn kōngchū shì gù dāng zhī shí yìn xū wàng běn fēi
倒瓶，应见空出。是故当知，识阴虚妄，本非
yīn yuán fēi zì ránxìng
因缘非自然性。

大佛顶如来密因修证了义诸菩萨万行首楞严经卷第二⁷⁵

léngyánjīngzàn 楞严经赞

fā míngjiàn xìng zhēn shì yuán chén ruò néng zhuǎn wù jí néng
发明见性。真示缘尘。若能转物即能
rén lí zhū zì guān xīn miào jué cháng chūn wǔ yìn běn lái zhēn
仁。离诸自观心。妙觉常春。五阴本来真。

ná mó léngyán huì shàng fó pú sà
南无楞严会上佛菩萨 (合掌三称)

⁷⁵ 丽藏：大佛顶万行首楞严经卷第二

dà fó dǐng rú lái mì yīn xiū zhèng liǎo yì zhū
大佛顶如来密因修证了义诸
pú sà wànghèngshǒuléng yán jīng juàn dì sān
菩薩万行首楞严經卷第三⁷⁶

tángtiānzhú shāmén bō là mì dì yì
唐天竺沙門般刺密帝译

wū chángguó shāmén mí qíé shì jiā yì yǔ
乌苌国沙门弥伽释迦译语

pú sà jiè dì zǐ qiánzhèng yì dà fū tóngzhōng shū mén xià píngzhāng shì
菩薩戒弟子前正议大夫同中书门下平章事

qīng hé fángróng bǐ shòu⁷⁷
清河房融笔受

“**复次，阿难，云何六入本如来藏妙真如**

性？阿难，即彼目睛⁷⁸瞪发劳者，兼目与劳，同

是菩提瞪发劳相。因于明暗二种妄尘，发见

居中，吸此尘象，名为见性。此见离彼明暗

二尘，毕竟无体。如是，阿难，当知是见非明

暗来，非于根出，不于空生。何以故？若从明

来，暗即随灭，应非凡见暗。若从暗来，明即随

灭，应无见明。若从根生，必无明暗。如是见

⁷⁶ 丽藏：大佛顶如来密因修证了义诸菩萨万行首楞严经卷第三（一名中印度那兰陀大道场经，于灌顶部录出别行）

⁷⁷ 丽藏：乌长国沙门弥伽释迦译语

⁷⁸ 丽藏：精；永乐北藏及龙藏：睛；金陵同治本：睛

jīng běn wú zì xìng ruò yú kōngchū qián zhǔ chénxiàng guī dāng
精，本无自性。若于空出，前瞩尘象，归当
jiàn gēn yòu kōng zì guān hé guān rǔ rù shì gù dāng zhī yǎn rù
见根；又空自观，何关汝入？是故当知，眼入
xū wàng běn fēi yīn yuán fēi zì rán xìng
虚妄，本非因缘非自然性。

ē nán pì rú yǒurén yǐ liǎngshǒu zhǐ jí sāi qí ěr ěr
“阿难，譬如有人，以两手指急塞其耳，耳
gēn láo gù tóu zhōng zuò shēng jiān ēr yǔ láo tóng shì pú tí dèng fā
根劳故，头中作声，兼耳与劳，同是菩提瞪发
láo xiàng yīn yú dòng jìng èr zhǒng wàng chén fā wén jū zhōng xī
劳相。因于动静二种妄尘，发闻居中，吸
cǐ chénxiàng míng tīng wén xìng cǐ wén lí bǐ dòng jìng èr chén bì
此尘象，名听闻性。此闻离彼动静二尘，毕
jīng wú tǐ rú shì è nán dāng zhī shì wén fēi dòng jìng lái fēi
竟无体。如是，阿难，当知是闻非动静来，非
yú gēn chū bù yú kōng shēng hé yǐ gù ruò cóng jìng lái dòng jí
于根出，不于空生。何以故？若从静来，动即
suí miè yīng fēi wéndòng ruò cóng dìng lái jìng jí suí miè yīng wú
随灭，应非闻动。若从动来，静即随灭，应无
jué jìng ruò cóng gēn shēng bì wú dòng jìng rú shì wén tǐ běn wú
觉静。若从根生，必无动静。如是闻体，本无
zì xìng ruò yú kōngchū yǒu wén chéng xìng jí fēi xū kōng yòu kōng
自性。若于空出，有闻成性，即非虚空。又空
zì wén hé guān rǔ rù shì gù dāng zhī ěr rù xū wàng běn fēi
自闻，何关汝入？是故当知，耳入虚妄，本非
yīn yuán fēi zì rán xìng
因缘非自然性。

ē nán pì rú yǒurén jí xù qí bí xù jiǔ chéng láo
“阿难，譬如有人急畜其鼻，畜久成劳，
zé yú bí zhōng wén yǒu lěng chù yīn chù fēn bié tōng sè xū shí rú shì
则于鼻中闻有冷触，因触分别通塞虚实，如是
nǎi zhì zhū xiāng chòu qì jiān bí yǔ láo tóng shì pú tí dèng fā láo
乃至诸香、臭气，兼鼻与劳，同是菩提瞪发劳
xiàng yīn yú tōng sè èr zhǒng wàng chén fā wén jū zhōng xī cǐ
相。因于通塞二种妄尘，发闻居中，吸此
chénxiàng míng xiù wén xìng cǐ wén lí bǐ tōng sè èr chén bì jìng
尘象，名嗅闻性。此闻离彼通塞二尘，毕竟

wú tǐ dāng zhī shì wén fēi tōng sè lái fēi yú gēnchū bù yú kōng
 无体。当知是闻非通塞来，非于根出，不于空
 shēng hé yǐ gù ruò cóngtōng lái sè zé wén miè yún hé zhī
 生。何以故？若从通来，塞则闻⁷⁹灭，云何知
 sè rú yīn sè yǒu tōng zé wú wén yún hé fā míngxiāngchòuděng
 塞？如因塞有，通则无闻，云何发明香臭等
 chù ruò cónggēnshēng bì wú tōng sè rú shì wén jī běn wú
 触？若从根生，必无通塞。如是闻机⁸⁰，本无
 zì xìng ruò cóngkōngchū shì wén zì dāng huí xiù rǔ bí kōng zì yǒu
 自性。若从空出，是闻自当回嗅汝鼻。空自有
 wén hé guān rǔ rù shì gù dāng zhī bí rù xū wàng běn fēi yīn
 闻，何关汝入？是故当知，鼻入虚妄，本非因
 yuán fēi zì ránxìng
 缘非自然性。

ē nán pì rú yǒu rén yǐ shé shì wěn shú shì lìng láo
 “阿难，譬如有人，以舌舐吻，熟舐令劳。
 qí rén ruò bìng zé yǒu kǔ wèi wú bìng zhī rén wēiyōutiánchù yóu
 其人若病，则有苦味，无病之人，微有甜触。由
 tián yǔ kǔ xiǎn cǐ shé gēn bú dòng zhī shí dàn xìng cháng zài jiān
 甜与苦，显此舌根，不动之时，淡性常在。兼
 shé yǔ láo tóng shì pú tí dèng fā láo xiàng yīn tián kǔ dàn èr zhǒng
 舌与劳，同是菩提瞪发劳相。因甜苦、淡二种
 wàng chén fā zhī jū zhōng xī cǐ chén xiàng míng zhī wèixìng cǐ
 妄尘，发知居中，吸此尘象，名知味性。此
 zhī wèixìng lí bǐ tián kǔ jí dàn èr chén bì jìng wú tǐ rú shì é
 知味性离彼甜苦及淡二尘，毕竟无体。如是，阿
 nán dāng zhī rú shì cháng kǔ dàn zhī fēi tián kǔ lái fēi yīn dànyǒu
 难，当知如是尝苦淡知，非甜苦来，非因淡有，
 yòu fēi gēnchū bù yú kōngshēng hé yǐ gù ruò tián kǔ lái dàn
 又非根出，不于空生。何以故？若甜苦来，淡
 zé⁸¹ zhī miè yún hé zhī dàn ruò cóngdàn chū tián jí zhī wáng fù
 则知灭，云何知淡？若从淡出，甜即知亡，复
 yún hé zhī tián kǔ èr xiàng ruò cóng shé shēng bì wú tián dàn jí yǔ
 云何知甜苦二相？若从舌生，必无甜淡及与

⁷⁹ 丽藏：自随；永乐北藏及龙藏：则闻；金陵同治本：则闻

⁸⁰ 丽藏：体；永乐北藏及龙藏：机；金陵同治本：机

⁸¹ 丽藏：即；永乐北藏及龙藏：则；金陵同治本：即

kǔ chén sī zhī wèigēn běn wú zì xìng ruò yú kōngchū xū kōng
苦尘。斯知味根，本无自性。若于空出，虚空
zì wèi fēi rǔ kǒu zhī yòukōng zì zhī hé guān rǔ rù shì gù dāng
自味，非汝口知。又空自知，何关汝入？是故当
zhī shé rù xū wàng běn fēi yīn yuán fēi zì ránxìng
知，舌入虚妄，本非因缘非自然性。

ē nán pì rú yǒurén yǐ yī lěngshǒuchù yú rè shǒu ruò
“阿难，譬如有人，以一冷手触于热手。若
lěng shì duō rè zhě cónglěng ruò rè gōngshèng lěngzhě chéng rè
冷势多，热者从冷；若热功胜，冷者成热。
rú shì yǐ cǐ hé jué zhī chù xiǎn yú lí zhī shè shì ruò chéng yīn
如是以此合觉之触，显于离知。涉势若成，因
yú láo chù jiānshēn yǔ láo tóng shì pú tí dèng fā láoxiāng yīn yú
于劳触。兼身与劳，同是菩提瞪发劳相。因于
lí hé èr zhǒngwàngchén fā jué jū zhōng xī cǐ chénxiàng míng
离合二种妄尘，发觉居中，吸此尘象，名
zhī jué xìng cǐ zhī jué tǐ lí bǐ lí hé wéishùn èr chén bì jìng
知觉性。此知觉体，离彼离合、违顺二尘，毕竟
wú tǐ rú shì ē nán dāng zhī shì jué fēi lí hé lái fēi wéi
无体。如是，阿难，当知是觉，非离合来，非违
shùnyǒu bù yú gēnchū yòu fēi kōngshēng hé yǐ gù ruò hé shí
顺有，不于根出，又非空生。何以故？若合时
lái lí dāng yǐ miè yún hé jué lí wéishùn èr xiàng yì fù rú
来，离当已灭，云何觉离？违顺二相，亦复如
shì ruò cónggēnchū bì wú lí hé wéi shùn sì xiàng zé
是。若从根出，必无离、合、违、顺四相。则
rǔ shēn zhī yuán wú zì xìng bì yú kōngchū kōng zì zhī jué hé
汝身知，元无自性。必于空出，空自知觉，何
guān rǔ rù shì gù dāng zhī shēn rù xū wàng běn fēi yīn yuán fēi
关汝入？是故当知，身入虚妄，本非因缘非
zì ránxìng
自然性。

ē nán pì rú yǒurén láo juàn zé mián shuì shú biàn wù
“阿难，譬如有人，劳倦则眠，睡熟便寤。
lǎn chén sī yì shī yì wéiwàng shì qí diāndǎoshēng zhù yì
览尘斯忆，失忆为妄。是其颠倒生、住、异、
miè xī xí zhōng guī bù xiāng yú yuè chèn yì zhī gēn jiān yì yǔ
灭。吸习中归，不相踰越，称意知根。兼意与

láo tóng shì pú tí dèng fā láo xiàng yīn yú shēngmiè èr zhǒngwàng 劳，同是菩提瞪发劳相。因于生灭二种妄
 chén jí zhī jū zhōng xī cuō nèi chén jiàn wén nì liú liú bù jí 尘，集知居中，吸撮内尘，见闻逆流，流不及
 dì míng jué zhī xìng cǐ jué zhī xìng lí bǐ wù mèi shēngmiè èr 地，名觉知性。此觉知性，离彼寤寐、生灭二
 chén bì jìng wú tǐ rú shì é nán dāng zhī rú shì jué zhī zhī 尘，毕竟无体。如是，阿难，当知如是觉知之
 gēn fēi wù mèi lái fēi shēngmiè yǒu bù yú gēn chū yì fēi kōng 根，非寤寐来，非生灭有，不于根出，亦非空
 shēng hé yǐ gù ruò cóng wù lái mèi jí suí miè jiāng hé wéimèi 生。何以故？若从寤来，寐即随灭，将何为寐？
 bì shēng shí yǒu miè jí tóng wú lìng shéishòumiè ruò cóng miè yǒu 必生时有，灭即同无，令谁受灭？若从灭有，
 shēng jí miè wú shéi zhī shēng zhě ruò cóng gēn chū wù mèi èr xiàng 生即灭无，谁⁸²知生者？若从根出，寤寐二相
 suí shēn kāi hé lí sī èr tǐ cǐ jué zhī zhě tóng yú kōng huā bì 随身开合，离斯二体，此觉知者同于空华，毕
 jìng wú xìng ruò cóng kōng shēng zì shì kōng zhī hé guān rǔ rù 竟无性。若从空生，自是空知，何关汝入？
 shì gù dāng zhī yì rù xū wàng běn fēi yīn yuán fēi zì rán xìng 是故当知，意入虚妄，本非因缘非自然性。

“fù cì è nán yún hé shí èr chù běn rú lái zàng miào zhēn 复次，阿难，云何十二处本如来藏妙真
 rú xìng è nán rǔ qiè guān cǐ qí tuó shù lín jí zhū quán chí yú 如性？阿难，汝且观此祇陀树林及诸泉池。于
 yì yún hé cǐ děng wéi shì sè shēng yǎn jiàn yǎn shēng sè xiàng è 意云何，此等为是色生眼见？眼生色相？阿
 nán ruò fù yǎng ēn shēng sè xiàng zhě jiàn kōng fēi sè sè xìng yǐng xiāo 难，若复眼根生色相者，见空非色，色性应销，
 xiāo zé xiǎn fā yī qiè dōu wú sè xiàng jì wú shéi míng kōng zhì kōng 销则显发一切都无。色相既无，谁明空质？空
 yì rú shì ruò fù sè chén shēng yǎn jiàn zhě guān kōng fēi sè jiàn jí 亦如是。若复色尘生眼见者，观空非色，见即
 xiāo wáng wáng zé dōu wú shéi míng kōng sè shì gù dāng zhī jiàn jiàn 销亡，亡则都无，谁明空色？是故当知，见

⁸² 丽藏：孰；永乐北藏及龙藏：谁；金陵同治本：谁

yǔ sè kōng jù wú chù suǒ jí sè yǔ jiàn èr chù xū wàng běn fēi yīn
与色空俱无处所，即色与见二处虚妄，本非因
yuán fēi zì rán xìng
缘非自然性。

ē nán rǔ gèng tīng cǐ qí tuó yuán zhōng shí bàn jī gǔ
“阿难，汝更听此祇陀园中，食办击鼓，
zhòng jí zhuàng zhōng zhōng gǔ yīn shēng qíánhòu xiāng xù yú yì yún
众集撞钟，钟鼓音声前后相续。于意云
hé cǐ děng wéi shì shēng lái ěr biān ěr wǎng shēng chù è nán
何，此等为是声来耳边？耳往声处？阿难，
ruò fù cǐ shēng lái yú ěr biān rú wǒ qǐ shí luó fá chéng zài qí
若复此声来于耳边，如我乞食室罗筏城，在祇
tuó lín zé wú yǒu wǒ cǐ shēng bì lái è nán ěr chù mù lián jiā shè
陀林则无有我。此声必来阿难耳处，目连、迦叶
yīng bù jù wén hé kuàng qí zhōng yī qiān èr bǎi wǔ shí shāmén yī
应不俱闻，何况其中一千二百五十沙门，一
wén zhōng shēng tóng lái shí chù ruò fù rǔ ěr wǎng bǐ shēng biān rú
闻钟声，同来食处？若复汝耳往彼声边，如
wǒ guī zhù qí tuó lín zhōng zài shì luó chéng zé wú yǒu wǒ rǔ wén gǔ
我归住祇陀林中，在室罗城则无有我。汝闻鼓
shēng qí ěr yǐ wǎng jī gǔ zhī chù zhōng shēng qí chū yīng bù jù
声，其耳已往击鼓之处，钟声齐出，应不俱
wén hé kuàng qí zhōng xiàng mǎ niú yáng zhōng zhōng yīn xiǎng
闻。何况其中象、马、牛、羊种种音响？
ruò wú lái wǎng yì fù wú wén shì gù dāng zhī tīng yǔ yīn shēng jù
若无来往，亦复无闻。是故当知，听与音声俱
wú chù suǒ jí tīng yǔ shēng èr chù xū wàng běn fēi yīn yuán fēi zì rán
无处所，即听与声二处虚妄，本非因缘非自然
xìng
性。

ē nán rǔ yòu xiù cǐ lú zhōng zhān tán cǐ xiāng ruò fù rán
“阿难，汝又嗅此炉中栴檀。此香若复然
yú yī zhū shí luó fá chéng sì shí lǐ nèi tóng shí wén qì yú yì yún
于一铢，室罗筏城四十里内同时闻气。于意云
hé cǐ xiāng wéi fù shēng zhān tán mù shēng yú rǔ bí wéi shēng
何，此香为复生栴檀木？生于汝鼻？为生
yú kōng è nán ruò fù cǐ xiāng shēng yú rǔ bí chēng bí suǒ shēng
于空？阿难，若复此香生于汝鼻，称鼻所生

dāng cóng bí chū bí fēi zhāntán yún hé bí zhōng yǒuzhāntán qì
当从鼻出，鼻非栴檀，云何鼻中有栴檀气？

chēng rǔ wén xiāng dāng yú bí rù bí zhōng chū xiāng shuō wén fēi yì
称汝闻香当于鼻入，鼻中出香说闻非义。

ruò shēng yú kōng kōng xìng cháng héng xiāng yīng cháng zài hé jiè lú
若生于空，空性常恒，香应常在，何藉炉

zhōng ruò cǐ kū mù ruò shēng yú mù zé cǐ xiāng zhì yīn ruò chéng
中爇此枯木？若生于木，则此香质因爇成

yān ruò bí dé wén hé méng yān qì qí yān téng kōng wèi jí yáo yuǎn
烟。若鼻得闻合蒙烟气，其烟腾空未及遥远，

sì shí lǐ nèi yún hé yǐ wén shì gù dāng zhī xiāng bí yǔ wén jù
四十里内云何已闻？是故当知，香鼻与闻俱

wú chù suǒ jí xiù yǔ xiāng èr chù xū wàng běn fēi yīn yuán fēi zì rán
无处所，即嗅与香二处虚妄，本非因缘非自然

xìng
性。

ē nán rǔ cháng èr shí zhòng zhōng chí bō qí jiān huò yù
“阿难，汝常二时众中持鉢，其间或遇

sū lào tí hú míng wéi shàng wèi yú yì yún hé cǐ wèi wéi fù
酥酪、醍醐，名为上味。于意云何，此味为复

shēng yú kōng zhōng shēng yú shé zhōng wéi shēng shí zhōng ē nán
生于空中？生于舌中？为生食中？阿难，

ruò fù cǐ wèi shēng yú rǔ shé zài rǔ kǒu zhōng zhǐ yǒu yī shé qí shé
若复此味生于汝舌，在汝口中祇⁸⁴有一舌，其舌

ěr shí yǐ chéng sū wèi yù hēi shí mì yīng bù tuī yí ruò bù biàn yí
尔时已成酥味，遇黑石蜜应不推移。若不变移，

bù míng zhī wèi ruò biàn yí zhě shé fēi duō tǐ yún hé duō wèi yī shé
不名知味；若变移者，舌非多体，云何多味一舌

zhī zhī ruò shēng yú shí shí fēi yǒu shí yún hé zì zhī yòu shí zì
之知？若生于食，食非有识，云何自知？又食自

zhī jí tóng tā shí hé yù yú rǔ míng wèi zhī zhī ruò shēng yú kōng
知，即同他食，何预于汝品味之知？若生于空，

rǔ dàn xū kōng dāng zuò hé wèi bì qí xū kōng ruò zuò xián wèi jì
汝噉虚空，当作何味？必其虚空若作咸味，既

⁸³ 丽藏：臭；永乐北藏及龙藏：鼻；金陵同治本：鼻

⁸⁴ 丽藏：祇；永乐北藏及龙藏：祇；金陵同治本：祇

⁸⁵ 丽藏：作；永乐北藏及龙藏：知；金陵同治本：作；校勘：作

xián rǔ shé yì xián rǔ miàn zé cǐ jiè réntóng yú hǎi yú jì chángshòu
咸汝舌亦咸汝面，则此界人同于海鱼。既常受
xián liǎo bù zhī dàn ruò bù shí dàn yì bù jué xián bì wú suǒ zhī
咸，了不知淡；若不识淡，亦不觉咸，必无所知，
yún hé míngwèi shì gù dāng zhī wèi shé yǔ cháng jù wú chùsuǒ jí
云何名味？是故当知，味舌与尝俱无处所，即
cháng yǔ wèi èr jù xū wàng běn fēi yīn yuán fēi zì ránxìng
尝与味二俱虚妄，本非因缘非自然性。

ē nán rǔ chángchénzhāo yǐ shǒu mó tóu yú yì yún hé
“阿难，汝常晨朝以手摩头。于意云何，
cǐ mó suǒ zhī shéi wéi néngchù néngwéi zài shǒu wéi fù zài tóu
此摩所知，谁为能触？能为在手？为复在头？
ruò zài yú shǒu tóu zé wú zhī yún hé chéngchù ruò zài yú tóu
若在于手，头则无知，云何成触？若在于头，
shǒu zé wú yòng yún hé míngchù ruò gè gè yǒu zé rǔ ē nán yīng
手则无用，云何名触？若各各有，则汝阿难应
yǒu èr shēn ruò tóu yǔ shǒu yī chùsuō shēng zé shǒu yǔ tóu dāngwéi
有二身。若头与手一触所生，则手与头当为
yī tǐ ruò yī tǐ zhě chù zé wú chéng ruò èr tǐ zhě chūshéi
一体。若一体者，触则无成；若二体者，触谁
wéi zài zài néng fēi suǒ zài suǒ fēi néng bù yīng xū kōng yǔ rǔ chéng
为在？在能非所，在所非能。不应虚空与汝成
chù shì gù dāng zhī jué chù yǔ shēn jù wú chùsuō jí shēn yǔ chù
触。是故当知，觉触与身俱无处所，即身与触
èr jù xū wàng běn fēi yīn yuán fēi zì ránxìng
二俱虚妄，本非因缘非自然性。

ē nán rǔ cháng yì zhōngsuō yuánshàn è wú jì sān
“阿难，汝常意中所缘善、恶、无记三
xìng shēngchéng fǎ zé cǐ fǎ wéi fù jí xīn suōshēng wéidāng lí
性，生成法则。此法为复即心所生？为当离
xīn bié yōufāngsuō è nán ruò jí xīn zhě fǎ zé fēi chén fēi xīn
心别有方所？阿难，若即心者，法则非尘，非心
suōyuán yún hé chéngchù ruò lí yú xīn bié yōufāngsuō zé fǎ zì
所缘，云何成处？若离于心别有方所，则法自
xìngwéi zhī fēi zhī zhī zé míng xīn yì rǔ fēi chén tóng tā xīn
性为知？非知？知则名心，异汝非尘，同他心
liàng jí rǔ jí xīn yún hé rǔ xīn gèng èr yú rǔ ruò fēi zhī zhě
量；即汝即心，云何汝心更二于汝？若非知者，

cǐ chén jì fēi sè shēng xiāng wèi lí hé lěngnuǎn jí xū kōng
此尘既非色、声、香、味、离合冷暖及虚空
xiāng dāng yú hé zài jīn yú sè kōngdōu wú biǎo shì bù yīng rén jiān
相，当于何在？今于色空都无表示，不应人间
gèng yóu kōng wài xīn fēi suǒ yuán chù cóng shéi lì shì gù dāng zhī
更有空外。心非所缘，处从谁立？是故当知，
fǎ zé yǔ xīn jù wú chù suǒ zhé yì yǔ fǎ èr jù xū wàng běn fēi yīn
法则与心俱无处所，则意与法二俱虚妄，本非因
yuán fēi zì rán xìng
缘非自然性。

fù cì ē nán yún hé shí bā jiè běn rú lái zàng miào zhēn
“复次，阿难，云何十八界本如来藏妙真
rú xìng
如性？”

ē nán rú rǔ suǒ míng yǎn sè wéiyuán shēng yú yǎn
“阿难，如汝所明，眼、色为缘，生于眼
shí cǐ shí wéi fù yīn yǎn suǒ shēng yǐ yǎn wéi jiè yīn sè suǒ shēng
识。此识为复因眼所生，以眼为界？因色所生，
yǐ sè wéi jiè ē nán ruò yīn yǎn shēng jì wú sè kōng wú kě
以色为界？阿难，若因眼生，既无色空，无可
fēn bié zòng yǒu rǔ shí yù jiāng hé yòng rǔ jiàn yòu fēi qīng huáng
分别，纵有汝识，欲将何用？汝见又非青、黄、
chì bái wú suǒ biǎo shì cóng hé lì jiè ruò yīn sè shēng kōng
赤、白，无所表示，从何立界？若因色生，空
wú sè shí rǔ shí yīng miè yún hé shí zhī shì xū kōng xìng ruò sè biàn
无色时，汝识应灭，云何识知是虚空性？若色变
shí rǔ yì shí qí sè xiàng qīān biàn rǔ shí bù qiān jiè cóng hé lì
时，汝亦识其色相迁变，汝识不迁，界从何立？
cóng biàn zé biàn jiè xiàng zì wú bù biàn zé héng jì cóng sè shēng
从变则变，界相自无；不变则恒，既从色生，
yīng bù shí zhī xū kōng suǒ zài ruò jiān èr zhǒng yǎn sè gòng shēng
应不识知虚空所在。若兼二种，眼色共生，
hé zé zhōng lí lí zé liǎng hé tǐ xìng zá luàn yún hé chéng jiè shì
合则中离，离则两合，体性杂乱云何成界？是
gù dāng zhī yǎn sè wéiyuán shēng yǎn shí jiè sān chù dōu wú zé yǎn
故当知，眼、色为缘生眼识界三处都无，则眼
yǔ sè jí sè jiè sān běn fēi yīn yuán fēi zì rán xìng
与色及色界三，本非因缘非自然性。

ē nán yòu rǔ suǒmíng ēr shēngwéiyuán shēng yú
“阿难，又汝所明，耳、声为缘，生于
ér shí cǐ shí wéi fù yīn ēr suǒshēng yǐ ēr wéi jiè yīn shēngsuǒ
耳识。此识为复因耳所生，以耳为界？因声所
shēng yǐ shēngwéi jiè ē nán ruò yīn ēr shēng dòngjìng èr xiàng
生，以声为界？阿难，若因耳生，动静二相
jì bù xiànpái gēn bù chéng zhī bì wú suǒ zhī zhī shàng wú chéng
既不现前，根不成知；必无所知，知尚无成，
shí hé xíngmào ruò qǔ ēr wén wú dòngjìng gù wén wú suǒ chéng
识何形貌？若取耳闻，无动静故，闻无所成。
yún hé ēr xíng zá sè chùchén míngwéi shí jiè zé ēr shí jiè fù cóng
云何耳形杂色触尘，名为识界？则耳识界复从
shéi lì ruò shēng yú shēng shí yīn shēngyǒu zé bù guānwén wú
谁立？若生于声，识因声有，则不关闻，无
wén zé wángshēngxiàngsuō zài shí cóngshēngshēng xǔ shēng yīn wén ér
闻则亡声相所在。识从声生，许声因闻而
yǒushēngxiàng wén yīngwén shí bù wén fēi jiè wén zé tóngshēng
有声相，闻应闻识。不闻非界，闻则同声。
shí yǐ bēi wén shéi zhī wén shí ruò wú zhī zhě zhōng rú cǎo mù
识已被闻，谁知闻识？若无知者，终如草木。
bù yīngshēng wén zá chéngzhōng jiè jiè wú zhōngwèi zé nèi wài xiàng
不应声、闻杂成中界，界无中位，则内外相
fù cóng hé chéng shì gù dāng zhī ēr shēngwéiyuánshēng ēr shí
复从何成？是故当知，耳、声为缘生耳识
jiè sān chùdōu wú zé ēr yǔ shēng jí shēng jiè sān běn fēi yīn yuán fēi
界三处都无，则耳与声及声界三，本非因缘非
zì rán xìng
自然性。

ē nán yòu rǔ suǒmíng bí xiāngwéiyuánshēng yú bí shí
“阿难，又汝所明，鼻、香为缘生于鼻识。
cǐ shí wéi fù yīn bí suǒshēng yǐ bí wéi jiè yīn xiāngsuǒshēng yǐ
此识为复因鼻所生，以鼻为界？因香所生，以
xiāngwéi jiè ē nán ruò yīn bí shēng zé rǔ xīn zhōng yǐ hé wéi bí
香为界？阿难，若因鼻生，则汝心中以何为鼻？
wéi qǔ ròu xíngshuāngzhǎo zhī xiàng wéi qǔ xiù zhī dòngyáo zhī xìng
为取肉形双爪之相？为取嗅知动摇之性？
ruò qǔ ròu xíng ròu zhì nǎishēn shēn zhī jí chù míngshēn fēi bí
若取肉形，肉质乃身，身知即触，名身非鼻，

míngchù jí chén bí shàng wú míng yún hé lì jiè ruò qǔ xiù zhī
 名触即尘，鼻尚无名，云何立界？若取嗅知，
 yòu rǔ xīn zhōng yǐ hé wéi zhī yǐ ròu wéi zhī zé ròu zhī zhī yuánchù
 又汝心中以何为知？以肉为知，则肉之知元触
 fēi bí yǐ kōng wéi zhī kōng zé zì zhī ròu yīng fēi jué rú shì zé
 非鼻。以空为知，空则自知，肉应非觉，如是则
 yǐng xū kōng shì rǔ rǔ shēn fēi zhī jīn rì ē nán yīng wú suǒ zài yǐ
 应虚空是汝，汝身非知，今日阿难应无所在。以
 xiāng wéi zhī zhī zì shǔ xiāng hé yù yú rǔ ruò xiāng chòu qì bì
 香为知，知自属香，何预于汝？若香臭气必
 shēng rǔ bí zé běi xiāng chòu èr zhǒng liú qì bù shēng yī lán jí
 生汝鼻，则彼香、臭二种流气，不生伊兰及
 zhāntán mù èr wù bù lái rǔ zì xiù bí wéixiāng wéichòu
 梅檀木；二物不来，汝自嗅鼻，为香？为臭？
 chòu zé fēi xiāng xiāng yīng fēi chòu ruò xiāng chòu èr jù néng wén
 臭则非香，香应非臭。若香、臭二俱能闻
 zhě zé rǔ yī rén yīng yǒuliǎng bí duì wǒ wèndàoyǒu èr ē nán shéi
 者，则汝一人应有两鼻，对我问道有二阿难，谁
 wéi rǔ tǐ ruò bí shì yī xiāng chòu wú èr chòu jì wéixiāng
 为汝体？若鼻是一，香、臭无二；臭既为香，
 xiāng fù chéng chòu èr xìng bù yǒu jiè cóng shéi lì ruò yīn xiāng
 香复成臭，二性不有，界从谁立？若因香
 shēng shí yīn xiāng yǒu rú yǎn yǒu jiàn bù néng guān yǎn yīn xiāng
 生，识因香有，如眼有见，不能观眼，因香
 yǒu gù yīng bù zhī xiāng zhī jí fēi shēng bù zhī fēi shí xiāng
 有故，应不知香；知即⁸⁶非生，不知非识；香
 fēi zhī yǒu xiāng jiè bù chéng shí bù zhī xiāng yīn jiè zé fēi cóng
 非知有，香界不成；识不知香，因界则非从
 xiāng jiàn lì jì wú zhōng jiān bù chéng nèi wài bǐ zhū wén xìng bì
 香建立。既无中间，不成内外，彼诸闻性毕
 jìng xū wàng shì gù dāng zhī bí xiāng wéi yuán shēng bí shí jiè sān
 竟虚妄。是故当知，鼻、香为缘生鼻识界三
 chù dōu wú zé bí yǔ xiāng jí xiāng jiè sān běn fēi yīn yuán fēi zì rán
 处都无，则鼻与香及香界三，本非因缘非自然
 xìng
 性。

⁸⁶ 丽藏：则；永乐北藏及龙藏：即；金陵同治本：即

ē nán yòu rǔ suǒmíng shé wèi wéiyuánshēng yú shé shí
“阿难，又汝所明，舌、味为缘生于舌识。

cǐ shí wéi fù yīn shé suǒshēng yǐ shé wéi jiè yīn wèi suǒshēng yǐ
此识为复因舌所生，以舌为界？因味所生，以

wèi wéi jiè ē nán ruò yīn shéshēng zé zhū shì jiāngānzhè wū méi
味为界？阿难，若因舌生，则诸世间甘蔗、乌梅、

huánglián shí yán xì xīn jiāng guì dōu wú yǒuwèi rǔ zì cháng
黄连、石盐、细辛、姜桂都无有味。汝自尝

shé wéitián wéi kǔ ruò shéxìng kǔ shéi lái chángshé shé bù
舌，为甜？为苦？若舌性苦，谁来尝舌？舌不

zì cháng shú wéi zhī jué shéxìng fēi kǔ wèi zì bù shēng yún hé
自尝，孰为知觉？舌性非苦，味自不生，云何

lì jiè ruò yīn wèishēng shí zì wéiwèi tóng yú shégēnyīng bú zì
立界？若因味生，识自为味，同于舌根应不自

cháng yún hé shí zhī shì wèi fēi wèi yòu yī qiè wèi fēi yī wù shēng
尝，云何识知是味非味？又一切味非一物生，

wèi jì duōshēng shí yīngduō fǐ shí fǐ ruò yī fǐ bì wèishēng
味既多生，识应多体；识体若一，体必味生，

xiāndàngān xīn hé hé jù shēng zhūbiàn yì xiàngtóngwéi yī wèi yīng wú
咸淡甘辛和合俱生，诸变异相同为一味，应无

fēn bié fēn bié jì wú zé bù míng shí yún hé fù míngshé wèi shí jiè
分别；分别既无，则不名识，云何复名舌味识界？

bù yīng xū kōngshēng rǔ xīn shí shé wèi hé hé jí yú shì zhōngyuán
不应虚空生汝心识。舌味和合，即于是中元

wú zì xìng yún hé jiè shēng shì gù dāng zhī shé wèi wéiyuánshēng
无自性，云何界生？是故当知，舌、味为缘生

shé shí jiè sān chù dōu wú zé shé yǔ wèi jí shé jiè sān běn fēi yīn yuán
舌识界三处都无，则舌与味及舌界三，本非因缘

fēi zì ránxìng
非自然性。

ē nán yòu rǔ suǒmíng shēn chù wéiyuánshēng yú shēn
“阿难，又汝所明，身、触为缘生于身

shí cǐ shí wéi fù yīn shēn suǒshēng yǐ shēn wéi jiè yīn chù suǒshēng
识。此识为复因身所生，以身为界？因触所生，

yǐ chù wéi jiè ē nán ruò yīn shēn shēng bì wú hé lí èr jué
以触为界？阿难，若因身生，必无合、离二觉

guānyuán shēn hé suǒ shí ruò yīn chù shēng bì wú rǔ shēn shéi
观缘，身何所识？若因触生，必无汝身，谁

yǒu fēi shēn zhī hé lí zhě ē nán wù bù chù zhī shēn zhī yǒuchù
有非身知合、离者？阿难，物不触知，身知有触；
 zhī shēn jí chù zhī chù jí shēn jí chù fēi shēn jí shēn fēi chù
知身即触，知触即身；即触非身，即身非触，
 shēn chù èr xiāngyuán wú chùsuǒ hé shēn jí wéishēn zì tǐ xìng lí
身、触二相元无处所；合身即为身自体性，离
 shēn jí shì xū kōngděngxiàng néi wài bù chéng zhōngyún hé lì
身即是虚空等相；内外不成，中云何立？
 zhōng bù fù lì néi wài xìngkōng zé rǔ shí shēng cóngshéi lì jiè
中不复立，内外性空，则汝识生，从谁立界？
 shì gù dāng zhī shēn chù wéiyuánshēngshēn shí jiè sān chùdōu wú
是故当知，身、触为缘生身识界三处都无，
 zé shēn yǔ chù jí shēn jiè sān běn fēi yīn yuán fēi zì ránxìng
则身与触及身界三，本非因缘非自然性。
 “阿难，又汝所明，意、法为缘生于意识。
 cǐ shí wéi fù yīn yì suǒshēng yǐ yì wéi jiè yīn fǎ suǒshēng yǐ
此识为复因意所生，以意为界？因法所生，以
 fǎ wéi jiè ē nán ruò yīn yì shēng yú rǔ yì zhōng bì yǒusuō sī
法为界？阿难，若因意生，于汝意中必有所思，
 fā míng rǔ yì ruò wú qián fǎ yì wú suǒshēng lí yuán wú xíng
发明汝意；若无前法，意无所生，离缘无形，
 shí jiāng hé yòng yòu rǔ shí xīn yǔ zhū sī liàng jiān liǎo bié xìng
识将何用？又汝识心，与诸思量，兼了别性，
 wéitóng wéi yì tóng yì jí yì yún hé suǒshēng yì yì bù tóng
为同？为异？同意即意，云何所生？异意不同，
 yīng wú suǒ shí ruò wú suǒ shí yún hé yì shēng ruò yǒu suǒ shí yún
应无所识；若无所识，云何意生？若有所识，云
 hé shí yì wéitóng yǔ yì èr xìng wú chéng jiè yún hé lì ruò
何识意？唯同与异，二性无成，界云何立？若
 yīn fǎ shēng shì jiān zhū fǎ bù lí wǔ chén rǔ guān sè fǎ jí zhū
因法生，世间诸法不离五尘。汝观色法，及诸
 shēng fǎ xiāng fǎ wèi fǎ jí yǔ chù fǎ xiàngzhuàng fēn míng
声法、香法、味法，及与触法，相状分明，
 yǐ duì wǔ gēn fēi yì suǒ shè rǔ shí jué dìng yī yú fǎ shēng jīn
以对五根，非意所摄。汝识决定依于法生，今

⁸⁷ 丽藏：即；永乐北藏及龙藏：则；金陵同治本：则

rǔ dì guān fǎ fǎ hé zhuàng ruò lí sè kōng dòng jìng tōng sè
汝⁸⁸谛观，法法何 状？若离色空、动静、通塞、
hé lí shēng miè yuè cǐ zhū xiàng zhōng wú suǒ dé shēng zé sè kōng
合离、生 灭，越此诸相 终 无所得。生 则色空，
zhū fǎ děng shēng miè zé sè kōng zhū fǎ děng miè suǒ yīn jì wú
诸法等 生；灭则色空，诸法等 灭。所因既无，
yīn shēng yǒu shí zuò hé xíng xiàng xiàng zhuàng bù yǒu jiè yún hé
因 生 有识，作何形 相？相 状 不有，界云何
shēng shì gù dāng zhī yì fǎ wéiyuán shēng yì shí jiè sān chǔ dōu
生？是故当知，意、法为 缘 生 意识界三处都
wú zé yì yǔ fǎ jí yì jiè sān běn fēi yīn yuán fēi zì rán xìng
无，则意与法及意界三，本非因 缘 非自然性。”

ē nán bái fó yán shì zūn rú lái cháng shuō hé hé yīn yuán
阿难白佛言：“世尊！如来 常 说 和合因 缘，
yī qìè shì jiān zhōng zhōng biàn huà jiē yīn sì dà hé hé fā míng yún hé
一切世间 种 种 变化皆因四大和合发明。云何
rú lái yīn yuán zì rán èr jù pái bìn wǒ jīn bù zhī sī yì suǒ shǔ
如来因 缘、自然二俱排摈？我今不知斯义所属，
wéi chuí āi mǐn kāi shì zhòng shēng zhōng dào liǎo yì wú xì lùn fǎ
惟⁸⁹垂哀愍，开示众 生 中 道了义无戏论法。”

ěr shí shì zūng ào ē nán yán rǔ xiān yàn lí shēng wén yuán
尔时，世尊告阿难言：“汝先厌离 声 闻、缘
jué zhū xiǎo shèng fǎ fā xīn qín qiú wú shàng pú tí gù wǒ jīn shí wèi
觉诸小 乘 法，发心勤求无 上 菩提，故我今时为
rǔ kāi shì dì yī yì dì rú hé fù jiāng shì jiān xì lùn wàng xiǎng yīn
汝开示第一义谛。如何复将世间戏论、妄 想 因
yuán ér zì chán rào rǔ suī duō wén rǔ shuō yào rén zhēn yào xiàniàn
缘而自 缠 绕？汝虽多闻，如说药人，真药现
qián bù néng fēn bié rú lái shuō wéi zhēn kě lián mǐn rǔ jīn dì tīng
前不能 分别，如来说为真 可怜愍。汝今谛听，
wú dāng wèi rǔ fēn bié kāi shì yì lìng dāng lái xiū dà shèng zhě tōng dá
吾当为汝分别开示，亦令 当来修大 乘 者通达
shí xiàng
实 相。”

ē nán mò rán chéng fó shèng zhǐ
阿难默然，承 佛 圣 旨。

⁸⁸ 丽藏：汝今；永乐北藏及龙藏：今汝；金陵同治本：今汝

⁸⁹ 丽藏：推；永乐北藏及龙藏：惟；金陵同治本：惟

ē nán rú rǔ suǒyán sì dà hé hé fā míng shì jiānzhōng
 “阿难，如汝所言，四大和合发明世间种
 zhǒngbiànhuà ē nán ruò bǐ dà xìng fēi hé hé zé bù néng yǔ
 种变化。阿难，若彼大性体非和合，则不能与
 zhū dà zá hé yóu rú xū kōng bù hé zhū sè ruò hé hé zhě tóng yú
 诸大杂和，犹如虚空不和诸色。若和合者，同于
 biànhuà shǐ zhōngxiāngchéng shēngmièxiāng xù shēng sǐ sǐ shēng
 变化，始终相成，生灭相续；生死死生，
 shēngshēng sǐ sǐ rú xuánhuō lún wèiyōu xiū xī ē nán rú shuǐchéng
 生生死死，如旋火轮未有休息。阿难，如水成
 bīng bīng huán chéng shuǐ rǔ guān dì xìng cū wéi dà dì xì wéi wēi
 冰，冰还成水。汝观地性，粗为大地，细为微
 chén zhì lín xū chén xī bǐ jí wēi sè biān jì xiàng qī fēn suǒ chéng
 尘，至邻虚尘；析彼极微色边际相，七分所成；
 gèng xī lín xū jí shí kōngxìng ē nán ruò cǐ lín xū xī chéng xū
 更析邻虚，即实空性。阿难，若此邻虚析成虚
 kōng dāng zhī xū kōngchūshēng sè xiàng rǔ jīn wènyán yóu hé hé
 空，当知虚空出生色相。汝今问言：‘由和合
 gù chūshēng shì jiān zhū biàn huà xiàng rǔ qiè guān cǐ yī lín xū chén
 故，出生世间诸变化相。’汝且观此一邻虚尘，
 yòng jǐ xū kōng hé hé ér yǒu bù yīng lín xū hé chéng lín xū yòu
 用几虚空和合而有？不应邻虚合成邻虚。又
 lín xū chén xī rù kōng zhě yòng jǐ sè xiàng hé chéng xū kōng ruò
 邻虚尘析入空者，用几色相合成虚空？若
 sè hé shí hé sè fēi kōng ruò kōng hé shí hé kōng fēi sè sè
 色合时，合色非空；若空合时，合空非色。色
 yóu kě xī kōng yún hé hé rǔ yuán bù zhī rú lái zàng zhōng xìng sè
 犹可析，空云何合？汝元不知如来藏中，性色
 zhēn kōng xìng kōng zhēn sè qīng jìng běn rán zhōu biàn fǎ jiè suí
 真空，性空真色，清净本然，周遍法界；随
 zhòngshēng xīn yìng suǒ zhī liàng xún yè fā xiàn shì jiān wú zhī huò
 众生心，应所知量，循业发现。世间无知，惑
 wéi yīn yuán jí zì rán xìng jiē shì shí xīn fēn bié jì duó dàn yǒuyán
 为因缘及自然性，皆是识心分别计度，但有言
 shuō dōu wú shí yì
 说，都无实义。

ē nán huǒ xìng wú wǒ jì yú zhū yuán rǔ guān chéng zhōng
 “阿难，火性无我，寄于诸缘。汝观城中

wèi shí zhī jiā yù chuīcuàn shí shǒu zhí yáng suì rì qián qíú huǒ ē nán
 未食之家欲炊爨时，手执阳燧日前求火。阿难，
 míng hé hé zhě rú wǒ yǔ rǔ yī qiān èr bǎi wǔ shí bǐ qīu jīn wéi yī
 名和合者，如我与汝一千二百五十比丘今为一
 zhòng zhòng suī wéi yī jié qí gēnběn gè gè yǒushēn jiē yǒusuōshēng
 众，众虽为一，诘其根本各各有身，皆有所生
 shì zú míng zì rú shè lì fú pó luó ménzhōng yōu lú pín luó
 氏族名字，如舍利弗，婆罗门种；优卢频螺，
 jiā shè bō zhǒng nǎi zhì ē nán qú tánzhōngxìng ē nán ruò cǐ
 迦叶波种；乃至阿难，瞿昙种姓。阿难，若此
 huǒxìng yīn hé hé yǒu bǐ shǒu zhí jìng yú rì qíú huǒ cǐ huǒwéicóng
 火性因和合有，彼手执镜于日求火，此火为从
 jìngzhōng ér chū wéicóng ài chū wéi yú rì lái ē nán ruò rì
 镜中而出？为从艾出？为于日来？阿难，若日
 lái zhě zì néngshāo rǔ shǒuzhōng zhī ài lái chù lín mù jiē yīngshòu
 来者，自能烧汝手中之艾，来处林木皆应受
 fén ruò jìng zhōngchū zì néng yú jìng chūrán yú ài jìng hé bù róng
 焚。若镜中出，自能于镜出然于⁹⁰艾，镜何不镕？
 yū rǔ shǒu zhí shàng wú rè xiàng yún hé róngpàn ruò shēng yú ài
 纏汝手执，尚无热相，云何融泮？若生于艾，
 hé jiè rì jìng guāngmíngxiāng jiē rán hòuhuǒshēng rǔ yòu dì guān
 何藉日、镜光明相接，然后火生？汝又谛观，
 jìng yīn shǒu zhí rì cóng tiān lái ài běn dì shēng huǒ cóng hé fāng
 镜因手执，日从天来，艾本地生，火从何方
 yóu lì yú cǐ rì jìng xiāng yuǎn fēi hé fēi hé bù yīnghuǒguāng
 游历于此？日、镜相远，非和非合，不应火光
 wú cóng zì yǒu rǔ yóu bù zhī rú lái zàngzhōng xìng huǒ zhēn kōng
 无从自有。汝犹不知如来藏中，性火真空，
 xìngkōng zhēn huǒ qīngjìng běnrán zhōubiàn fǎ jiè suí zhòng shēng xīn
 性空真火，清净本然，周遍法界；随众生心，
 yìngsuǒ zhī liàng ē nán dāng zhī shì rén yī chù zhí jìng yī chù huǒ
 应所知量。阿难，当知世人一处执镜，一处火
 shēng biàn fǎ jiè zhí mǎn shì jiān qǐ qǐ biàn shì jiān nìng yóufāng
 生；遍法界执，满世间起；起遍世间，宁有方
 suǒ xún yè fā xiàn shì jiān wú zhī huò wéi yīn yuán jí zì rán xìng
 所？循业发现。世间无知，惑为因缘及自然性，

⁹⁰ 丽藏：于；永乐北藏及龙藏：于；金陵同治本：於

jiē shì shí xīn fēn bié jì duó dànyōuyánshuō dōu wú shí yì
 皆是识心分别计度，但有言说，都无实义。

ē nán shuǐxìng bù dìng liú xī wú héng rú shì luó chéng
 “阿难，水性不定，流息无恒。如室罗城

jīa pí luó xiān zhuó jiā luó xiān jí bō tóu mó hē sà duō děng zhū dà
 迦毗罗仙、斫迦罗仙及钵头摩诃萨多等诸大

huàn shī qiú tài yīn jīng yòng huò huànyào shì zhū shī děng yú bái
 幻师，求太阴精，用和幻药。是诸师等，于白

yuèzhòu shǒu zhí fāng zhū chéng yuè zhōng shuǐ cǐ shuǐ wéi fù cóng zhū
 月昼，手执方诸，承月中水。此水为复从珠

zhōng chū kōng zhōng zì yǒu wéi cóng yuè lái ē nán ruò cóng yuè
 中出？空中自有？为从月来？阿难，若从月

lái shàng néng yuǎn fāng lìng zhū chū shuǐ suǒ jīng lín mù jiē yīng tǔ liú
 来，尚能远方令珠出水，所经林木皆应吐流。

liú zé hé dài fāng zhū suǒ chū bù liú míng shuǐ fēi cóng yuè jiàng ruò
 流则何待方诸⁹¹所出？不流，明水非从月降。若

cóng zhū chū zé cǐ zhū zhōng cháng yīng liú shuǐ hé dài zhōng xiāo chéng
 从珠出，则此珠中常应流水，何待中宵承

bái yuè zhòu ruò cóng kōng shēng kōng xìng wú biān shuǐ dāng wú jì
 白月昼？若从空生，空性无边，水当无际，

cóng rén jì tiān jiē tóng tāo niè yún hé fù yǒu shuǐ lù kōng xíng rǔ
 从人泊天皆同滔⁹²溺，云何复有水陆空行？汝

gèng dì guān yuè cóng tiān zhì zhū yīn shǒu chí chéng zhū shuǐ pán běn
 更谛观，月从天陟，珠因手持，承珠水盘本

rén fū shè shuǐ cóng hé fāng liú zhù yú cǐ yuè zhū xiāng yuǎn fēi
 人敷设，水从何方流注于此？月、珠相远，非

hé fēi hé bù yīng shuǐ jīng wú cóng zì yǒu rǔ shàng bù zhī rú lái zàng
 和非合，不应水精无从自有。汝尚不知如来藏

zhōng xìng shuǐ zhēn kōng xìng kōng zhēn shuǐ qīng jìng běn rán zhōu biàn
 中，性水真空，性空真水，清净本然，周遍

fǎ jiè suí zhòng shēng xīn yìng suǒ zhī liàng yī chù zhí zhū yī chù
 法界；随众生心，应所知量。一处执珠，一处

shuǐ chū biàn fǎ jiè zhí mǎn fǎ jiè shēng shēng mǎn shì jiān nìng
 水出；遍法界执，满法界生；生满世间，宁

yǒu fāng suǒ xún yè fā xiàn shì jiān wú zhī huò wéi yīn yuán jí zì rán
 有方所？循业发现。世间无知，惑为因缘及自然

⁹¹ 丽藏：珠；永乐北藏及龙藏：诸；金陵同治本：诸⁹² 丽藏：陷；永乐北藏及龙藏：滔；金陵同治本：滔

性，皆是识心分别计度，但有言说，都无实义。

“阿难，风性无体，动静不常。汝常整衣入于大众，僧伽梨角动及傍人，则有微风拂彼人面。此风为复出袈裟角？发于虚空？生彼人面？阿难，此风若复出袈裟角，汝乃披风，其衣飞摇应离汝体。我今说法，会中垂衣，汝看我衣风何所在？不应衣中有藏风地。若生虚空，汝衣不动，何因无拂？空性常住，风应常生；若无风时，虚空当灭；灭风可见，灭空何状？若有生灭，不名虚空；名为虚空，云何风出？若风自生被⁹³拂之面，从彼面生，当应拂汝，自汝整衣云何倒拂？汝审谛观，整衣在汝，面属彼人，虚空寂然，不参流动，风自谁方鼓动来此？风、空性隔，非和非合，不应风心⁹⁴无从自有。汝宛不知如来藏中，性风真空，性空真风，清净本然，周遍法界；随众生心，应所知量。阿难，如汝一人微动服衣，有微风出；遍法界拂，满国土生；

⁹³ 丽藏：彼；永乐北藏及龙藏：被；金陵同治本：被⁹⁴ 丽藏：性；永乐北藏及龙藏：心；金陵同治本：性；长水云：心亦性也

zhōubiàn shì jiān nìng yóufāng suǒ xún yè fā xiàn shì jiān wú zhī
周遍世间，宁有方所？循业发现。世间无知，
huòwéi yīn yuán jí zì ránxìng jiē shì shí xīn fēn bié jì duó dànyōuyán
惑为因缘及自然性，皆是识心分别计度，但有言
shuō dōu wú shí yì
说，都无实义。

ē nán kōngxìng wú xíng yīn sè xiǎn fā rú shì luó chéng
“阿难，空性无形，因色显发。如室罗城，
qù hé yáo chū zhū chà lì zhǒng jí pó luó mén pí shè shǒu tuó jiān
去河遙处，诸刹利种及婆罗门、毗舍、首陀兼
pō luó duò zhān tuó luó děng xīn lì ān jū záo jǐng qiú shuǐ chū
颇罗堕、旃陀罗等，新立安居，凿井求水；出
tǔ yī chǐ yú zhōng zé yǒu yī chǐ xū kōng rú shì nǎi zhì chū tǔ yī
土一尺，于中则有一尺虚空；如是乃至出土一
zhàng zhōng jiān huán dé yī zhàng xū kōng xū kōng qiǎn shēn suí chū duō
丈，中间还得一丈虚空，虚空⁹⁵浅深随出多
shǎo cǐ kōng wéi dāng yīn tǔ suǒ chū yīn záo suǒ yǒu wú yīn zì
少。此空为当因土所出？因凿所有？无因自
shēng è nán ruò fù cǐ kōng wú yīn zì shēng wèizáo tǔ qián hé bù
生？阿难，若复此空无因自生，未凿土前何不
wú ài wéi jiàn dà dì jiǒng wú tōng dá ruò yīn tǔ chū zé tǔ chū shí
无碍？唯见大地迥无通达。若因土出，则土出时
yīng jiàn kōng rù ruò tǔ xiān chū wú kōng rù zhě yún hé xū kōng yīn tǔ
应见空入；若土先出无空入者，云何虚空因土
ér chū ruò wú chū rù zé yīng kōng tǔ yuán wú yì yīn wú yì
而出？若无出入，则应空、土元无异因；无异
zé tóng zé tǔ chū shí kōng hé bù chū ruò yīn záo chū zé záo chū
则同，则土⁹⁶出时空何不出？若因凿出，则凿出
kōng yīng fēi chū tǔ bù yīn záo chū záo zì chū tǔ yún hé jiàn kōng
空，应非出土；不因凿出，凿自出土，云何见空？
rǔ gèng shēn dì dì shēn dì guān záo cóng rén shǒu suí fāng yùn zhuǎn
汝更审谛，谛审谛观。凿从人手随方运转，
tǔ yīn dì yí rú shì xū kōng yīn hé suǒ chū záo kōng xū shí bù
土因地移，如是虚空因何所出？凿、空虚实不
xiāng wéi yòng fēi hé fēi hé bù yīng xū kōng wú cóng zì chū ruò cǐ
相为用，非和非合，不应虚空无从自出。若此

⁹⁵ 丽藏：空虚；永乐北藏及龙藏：虚空；金陵同治本：虚空

⁹⁶ 丽藏：上；永乐北藏及龙藏：土；金陵同治本：土

xū kōng xìngyuánzhōubiàn běn bú dòngyáo dāng zhī xiànpíán dì
 虚空，性圆周遍，本不动摇；当知现前地、
 shuǐ huǒ fēng jūn míng wǔ dà xìngzhēnyuánróng jiē rú lái zàng
 水、火、风，均名五大，性真圆融，皆如来藏，
 běn wú shēngmiè ē nán rǔ xīn hūn mí bù wù sì dà yuán rú lái
 本无生灭。阿难，汝心昏迷，不悟四大元如来
 zàng dāngguān xū kōngwéichū wéi rù wéi fēi chū rù rǔ quán
 藏，当观虚空为出？为入？为非出入？汝全
 bù zhī rú lái zàngzhōng xìng jué zhēnkōng xìngkōngzhēnjué qīngjìng
 不知如来藏中，性觉真空，性空真觉，清净
 běnrán zhōubiàn fǎ jiè suí zhòngshēng xīn yìngsuǒ zhī liàng ē
 本然，周遍法界；随众生心，应所知量。阿
 nán rú yī jǐng kōng kōngshēng yī jǐng shí fāng xū kōng yì fù rú
 难，如一井空，空生一井；十方虚空，亦复如
 shì yuánmǎn shí fāng nìngyōufāngsuǒ xún yè fā xiàn shì jiān wú
 是；圆满十方，宁有方所？循业发现。世间无
 zhī huòwéi yīn yuán jí zì ránxìng jiē shì shí xīn fēn bié jì duó dàn
 知，惑为因缘及自然性，皆是识心分别计度，但
 yǒuyánshuō dōu wú shí yì
 有言说，都无实义。

ē nán jiàn jué wú zhī yīn sè kōngyǒu rú rǔ jīn zhě
 “阿难，见觉无知，因色、空有。如汝今者
 zài qí tuó lín zhāomíng xī hūn shè jū zhōngxiāo bái yuè zé guāng
 在祇陀林，朝明夕昏；设居中宵，白月则光，
 hēi yuèbiàn àn zé míng àn děng yīn jiàn fēn xī cǐ jiàn wéi fù
 黑月便暗；则明、暗等，因见分析。此见为复
 yǔ míng àn xiàngbìng tài xū kōng wéitóng yī fǐ wéi fēi yī fǐ
 与明、暗相并太虚空，为同一体？为非一体？
 huòtóng fēi tóng huò yì fēi yì ē nán cǐ jiàn ruò fù yǔ míng yǔ
 或同非同？或异非异？阿难，此见若复与明与
 àn jí yǔ xū kōngyuán yī fǐ zhě zé míng yǔ àn èr fǐ xiàngwáng
 暗及与虚空元一体者，则明与暗二体相亡。
 àn shí wú míng míng shí fēi àn ruò yǔ àn yī míng zé jiàn wáng
 暗时无明，明时非⁹⁷暗。若与暗一，明则见亡；
 bì yī yú míng àn shí dāngmiè miè zé yún hé jiàn míng jiàn àn ruò
 必一于明，暗时当灭，灭则云何见明见暗？若

⁹⁷ 丽藏：非；永乐北藏及龙藏：非；金陵同治本：无

míng àn shū jiàn wú shēngmiè yī yún hé chéng ruò cǐ jiàn jīng yǔ
明暗⁹⁸殊，见无生灭，一云何成？若此见精与
 àn yǔ míng fēi yī fǐ zhě rǔ lí míng àn jí yǔ xū kōng fēn xī
暗与明非一体者，汝离明、暗及与虚空，分析
 jiàn yuán zuò hé xíng xiàng lí míng lí àn jí lí xū kōng shì jiàn yuán
见元作何形相？离明离暗及离虚空，是见元
 tóng guī móu tù jiǎo míng àn xū kōng sān shì jù yì cóng hé lì
同龟毛兔角。明、暗、虚空三事俱异，从何立
 jiàn míng àn xiāng bēi yún hé huò tóng lí sān yuán wú yún hé huò
见？明暗相背，云何或同？离三元无，云何或
 yì fēn kōng fēn jiàn běn wú biānpàn yún hé fēi tóng jiàn àn jiàn
异？分空分见，本无边畔，云何非同？见暗见
 míng xìng fēi qiān gǎi yún hé fēi yì rǔ gèng xì shěn wēi xì shěn
明，性非迁改，云何非异？汝更细审，微细审
 xiáng shěn dì shěng uān míng cóng tài yáng àn suí hēi yuè tōng shǔ
详，审谛审观。明从太阳，暗随黑月，通属
 xū kōng yōng guī dà dì rú shì jiàn jīng yīn hé suǒ chū jiàn jué
虚空，壅归大地。如是见精，因何所出？见觉
 kōng wán fēi hé fēi hé bù yīng jiàn jīng wú cóng zì chū ruò jiàn wén
空顽，非和非合，不应见精无从自出。若见闻
 zhī xìng yuán zhōu biàn běn bú dòng yáo dāng zhī wú biān bù dòng xū
知，性圆周遍，本不动摇；当知无边不动虚
 kōng bìng qí dòng yáo dì shuǐ huǒ fēng jūn míng liù dà xìng
空，并其动摇地、水、火、风，均名六大，性
 zhēn yuán róng jiē rú lái zàng běn wú shēng miè ē nán rǔ xìng chén
真圆融，皆如来藏，本无生灭。阿难，汝性沉
 lún bù wù rǔ zhī jiàn wén jué zhī běn rú lái zàng rǔ dāng guān cǐ jiàn
沦，不悟汝之见闻觉知本如来藏，汝当观此见
 wén jué zhī wéi shēng wéi miè wéi tóng wéi yì wéi fēi shēng
闻觉知，为生？为灭？为同？为异？为非生
 miè wéi fēi tóng yì rǔ céng bù zhī rú lái zàng zhōng xìng jiàn jué
灭？为非同异？汝曾不知如来藏中，性见觉
 míng jué jīng míng jiàn qīng jìng běn rán zhōu biàn fǎ jiè suí zhòng
明，觉精明见，清净本然，周遍法界；随众
 shēng xīn yìng suǒ zhī liàng rú yī jiàng ēn jiàn zhōu fǎ jiè tīng xiù
生心，应所知量。如一见根，见周法界；听嗅

⁹⁸ 丽藏：暗明；永乐北藏及龙藏：明暗；金陵同治本：明暗

chángchù jué chù jué zhī miào dé yíngrán biànzhou fǎ jiè yuánmǎn
 尝 触觉触觉知，妙 德莹然，遍 周法界；圆 满
 shí xū nìng yōufāngsuǒ xún yè fā xiàn shì jiān wú zhī huòwéi yīn
 十虚，宁有方所？循业发现。世间无知，惑为因
 yuán jí zì rán xìng jiē shì shí xīn fēn bié jì duó dànyōuyánshuō
 缘 及自然性，皆是识心分别计度，但有言说，
 dōu wú shí yì
 都无实义。

ē nán shí xìng wú yuán yīn yú liù zhōnggēnchénwàngchū
 “阿难，识性无源，因于六种根尘妄出。

rǔ jīn biànguān cǐ huì shèngzhòng yòng mù xún lì qí mù zhōu shì
 汝今遍观此会圣众，用目循历。其目周视，
 dàn rú jìng zhōng wú bié fēn xī rǔ shí yú zhōng cì dì biāo zhǐ
 但如镜中，无别分析；汝识于中，次第标指，
 cǐ shì wén shū cǐ fù lóu nà cǐ mù qián lián cǐ xū pú tí
 此是文殊、此富楼那、此目犍⁹⁹连、此须菩提、
 cǐ shè lì fú cǐ shí liǎo zhī wéishēng yú jiàn wéishēng yú xiàng
 此舍利弗。此识了知为生于见？为生于相？

wéishēng xū kōng wéi wú suǒ yīn tū rán ér chū ē nán ruò rǔ shí
 为生虚空？为无所因突然而出？阿难，若汝识
 xìngshēng yú jiànzhōng rú wú míng àn jí yǔ sè kōng sì zhǒng
 性生于见中，如无明、暗及与色、空，四种
 bì wú yuán wú rǔ jiàn jiàn xìng shàng wú cóng hé fā shí ruò rǔ
 必无，元无汝见；见性尚无，从何发识？若汝
 shí xìngshēng yú xiàngzhōng bù cóng jiàn shēng jì bù jiàn míng yì bù
 识性生于相中，不从见生；既不见明，亦不
 jiàn àn míng àn bù zhǔ jí wú sè kōng bǐ xiàng shàng wú shí cóng
 见暗；明暗不瞩，即无色空；彼相尚无，识从
 hé fā ruò shēng yú kōng fēi xiàng fēi jiàn fēi jiàn wú biàn zì
 何发？若生于空，非相非见；非见无辨¹⁰⁰，自
 bù néng zhī míng àn sè kōng fēi xiàng miè yuán jiàn wén jué zhī wú chù
 不能知明暗色空；非相灭缘，见闻觉知无处
 ān lì chǔ cǐ èr fēi kōng zé tóng wú yǒu fēi tóng wù zòng
 安立；处此二非，空则¹⁰¹同无，有、非同物，纵

⁹⁹ 丽藏：乾；永乐北藏及龙藏：犍；金陵同治本：犍

¹⁰⁰ 丽藏：辩；永乐北藏及龙藏：辨；金陵同治本：辨

¹⁰¹ 丽藏：非；永乐北藏及龙藏：则；金陵同治本：则

fā rǔ shí yù hé fēn bié ruò wú suǒ yīn tū rán ér chū hé bù rì
 发汝识，欲何分别？若无所因突然而出，何不日

zhōng bié shí míngyuè rǔ gèng xì xiáng wēi xì xiángshěn jiàn tuō rǔ
 中别识明月？汝更细详，微细详审。见托汝

jīng xiàng tuī qián jìng kě zhuàngchéng yǒu bú xiàngchéng wú
 睛，相推¹⁰²前境，可状成有，不相成无，

rú shì shí yuán yīn hé suǒ chū shí dòngjiànchéng fēi hé fēi hé wén
 如是识缘因何所出？识动见澄，非和非合；闻

tīng jué zhī yì fù rú shì bù yīng shí yuán wú cóng zì chū ruò cǐ
 听觉知，亦复如是。不应识缘无从自出。若此

shí xīn běn wú suǒ cóng dāng zhī liǎo bié jiàn wén jué zhī yuánmǎnzhàn
 识心本无所从，当知了别、见闻觉知，圆满湛

rán xìng fēi cóng suǒ jiān bǐ xū kōng dì shuǐ huǒ fēng
 然，性非从所，兼彼虚空、地、水、火、风，

jūn míng qī dà xìngzhēnyuánróng jiē rú lái zàng běn wú shēngmiè
 均名七大，性真圆融，皆如来藏，本无生灭。

ē nán rǔ xīn cū fú bù wù jiàn wén fā míngliǎo zhī běn rú lái zàng
 阿难，汝心粗浮，不悟见闻发明了知本如来藏。

rǔ yīngguān cǐ liù chù shí xīn wéitóng wéi yì wéikōng wéiyǒu
 汝应观此六处识心，为同？为异？为空？为有？

wéi fēi tóng yì wéi fēi kōng yǒu rǔ yuán bù zhī rú lái zàng zhōng
 为非同异？为非空有？汝元不知如来藏中，

xìng shí míng zhī jué míngzhēn shí miào jué zhàn rán biàn zhōu fǎ jiè
 性识明知，觉明真识，妙觉湛然，遍周法界；

hán tǔ shí xū nìng yōu fāng suǒ xún yè fā xiàn shì jiān wú zhī huò
 含吐十虚，宁有方所？循业发现。世间无知，惑

wéi yīn yuán jí zì rán xìng jiē shì shí xīn fēn bié jì duó dàn yǒuyán
 为因缘及自然性，皆是识心分别计度，但有言

shuō dōu wú shí yì
 说，都无实义。”

ěr shí ē nán jí zhū dà zhòngméng fó rú lái wēimào kāi shì
 尔时，阿难及诸大众蒙佛如来微妙开示，

shēn xīn dàngrán dé wú guà ài shì zhū dà zhòng gè gè zì zhī xīn
 身心荡然，得无挂碍。是诸大众，各各自知心

biàn shí fāng jiàn shí fāngkōng rú guānshǒu zhōngsuǒ chí yè wù yī
 遍十方，见十方空如观手¹⁰³中所持叶物。一

¹⁰² 丽藏：椎；永乐北藏及龙藏：推；金陵同治本：推

¹⁰³ 丽藏：掌；永乐北藏及龙藏：手；金陵同治本：手

qiè shì jiān zhū suǒ yǒu wù jiē jí pú tí miào míng yuán xīn xīn jīng biàn
切世间诸所有物，皆即菩提妙明元心。心精遍
yuán hánguǒ shí fāng fǎnguān fù mǔ suǒ shēng zhī shēn yóu bǐ shí
圆，含裹十方。反观父母所生之身，犹彼十
fāng xū kōng zhī zhōng chuí yī wēichén ruò cún ruò wáng rú zhàn jù hǎi
方虚空之中吹一微尘，若存若亡；如湛巨海
liú yī fú ōu qǐ miè wú cóng liǎo rán zì zhī huò běn miào xīn
流一浮沤，起灭无从。了然自知，获本妙心，
cháng zhù bù miè lǐ fó hé zhǎng dé wèi céng yǒu yú rú lái qián
常住不灭。礼佛合掌，得未曾有。于如来前，
shuō jì zàn fó
说偈赞佛：

miào zhàn zǒng chí bù dòng zūn
妙湛总持不动尊

xiāo wǒ yì jié diān dǎo xiǎng
销我亿劫颠倒想

yuàn jīn dé guǒ chéng bǎo wáng
愿今得果成宝王

jiāng cǐ shēn xīn fèng chén chà
将此深心奉尘刹

fú qǐng shì zūn wèi zhèng míng
伏请世尊为证明

rú yī zhòng shēng wèi chéng fó
如一众生未成佛

dà xióng dà lì dà cí bēi
大雄大力大慈悲

lìng wǒ zǎo dēng wú shàng jué
令我早登无上觉

shùn ruò duō xìng kě xiāo wáng
舜若多性可销亡

shǒu léng yán wáng shì xī yǒu
首楞严王世希有

bú lì sēng qí huò fǎ shēn
不历僧祇获法身

huán dù rú shì héng shā zhòng
还度如是恒沙众

shì zé míng wéi bào fó ēn
是则名为报佛恩

wǔ zhuó è shì shì xiān rù
五浊恶世誓先入

zhōng bù yú cǐ qǔ niè huán
终不于此取泥洹

xī gèng shěn chú wēi xì huò
希更审除微细惑

yú shí fāng jiè zuò dào chǎng
于十方界坐道场

shuò jiā luó xīn wú dòng zhuǎn
烁迦罗¹⁰⁴心无动转

大佛顶如来密因修证了义诸菩萨万行首楞严经卷第三¹⁰⁵

¹⁰⁴ 丽藏：啰；永乐北藏及龙藏：罗；金陵同治本：罗

¹⁰⁵ 丽藏：大佛顶万行首楞严经卷第三

léngyánjīngzàn
楞严经赞

sān kē qī dà zàng xìng yōu jū zǒng yuán chén yè shì fēn
三科七大。藏性攸居。总缘尘业事纷
yú quán tǐ jí zhēn rú lǐ shì shuāng qū xìn bù jià cháng jū
舆。全体即真如。理事双祛。信步驾长车。

ná mó léngyán huì shàng fó pú sà
南无楞严会上佛菩萨 (合掌三称)

dà fó dǐng rú lái mì yīn xiū zhèng liǎo yì zhū
大佛顶如来密因修证了义诸
pú sà wànghèngshǒuléng yán jīng juàn dì sì
菩萨万行首楞严经卷第四¹⁰⁶

tángtiānzhú shāmén bō là mì dì yì
唐天竺沙门般刺密帝译

wū chángguó shāmén mí qíé shì jiā yì yǔ
乌苌国沙门弥伽释迦译语

pú sà jiè dì zǐ qiánzhèng yì dà fū tóngzhōng shū mén xià píngzhāng shì
菩萨戒弟子前正议大夫同中书门下平章事

qīng hé fángróng bǐ shòu¹⁰⁷
清河房融笔受

ér shí fù lóu nà mí duō luó ní zǐ zài dà zhòngzhōng jí cóng
尔时，富楼那弥多罗尼子在大众中即从

zuò qǐ piān tǎn yòu jiān yòu xī zhuó dì hé zhǎnggōng jìng ér bó
座起，偏袒右肩，右膝著地，合掌恭敬，而白

fó yán dà wēi dé shì zūn shàn wèi zhòng shēng fū yǎn rú lái dì yī yì
佛言：“大威德世尊善为众生敷演如来第一义

dì shì zūn cháng tuī shuō fǎ rén zhōng wǒ wéi dì yī jīn wén rú lái
谛。世尊常推说法人中，我为第一。今闻如来

wēimào fǎ yīn yóu rú lóng rén yú bǎi bù wài líng yú wén ruì běnsuǒ
微妙法音，犹如聋人逾百步外聆于蚊蚋，本所

bú jiàn hé kuàng dé wén fó suī xuān míng lìng wǒ chú huò jīn yóu
不见，何况得闻？佛虽宣明，令我除惑；今犹

wèixiáng sī yì jiū jìng wú yí huò dì shì zūn rú è nán bèi suī zé
未详斯义究竟无疑惑地。世尊！如阿难辈，虽则

kāi wù xí lòu wèi chū wǒ děng huì zhōng dēng wú lòu zhě suī jìn zhū
开悟，习漏未除；我等会中登无漏者，虽尽诸

lòu jīn wén rú lái suǒ shuō fǎ yīn shàng yū yí huǐ shì zūn ruò
漏，今闻如来所说法音，尚纡疑悔。世尊！若

¹⁰⁶ 丽藏：大佛顶如来密因修证了义诸菩萨万行首楞严经卷第四（一名中印度那兰陀大道场经，于灌顶部录出别行）

¹⁰⁷ 丽藏：乌长国沙门弥伽释迦译语

fù shì jiān yī qiè gēn chén yìn chù jiè děng jiē rú lái zàng
复世间一切根、尘、阴、处、界等，皆如来藏

qīng jìng běnrán yún hé hū shēngshān hé dà dì zhū yǒu wéixiàng cì
清净本然，云何忽生山河、大地诸有为相，次

dì qiān liú zhōng ér fù shǐ yòu rú lái shuō dì shuǐ huǒ fēng
第迁流，终而复始？又如来说地、水、火、风

běnxìngyuánróng zhōubiàn fǎ jiè zhàn rán chángzhù shì zūn ruò
本性圆融，周遍法界，湛然常住。世尊！若

dì xìngbiàn yún hé róngshuǐ shuǐxìngzhōubiàn huǒ zé bù shēng fù
地性遍，云何容水？水性周遍，火则不生；复

yún hé míngshuǐ huǒ èr xìng jù biàn xū kōng bù xiāng líng¹⁰⁸ miè shì
云何明水、火二性俱遍虚空，不相陵灭？世

zūn dì xìngzhàng ài kōngxìng xū tōng yún hé èr jù zhōubiàn fǎ jiè
尊！地性障碍，空性虚通，云何二俱周遍法界？

ér wǒ bù zhī shì yì yōuwǎng wéi¹⁰⁹ yuàn rú lái xuān liú dà cí kāi
而我不知是义攸往，惟愿如来宣流大慈，开

wǒ mí yún jí zhū dà zhòng zuò shì yǔ yǐ wǔ tǐ tóu dì qīn kě
我迷云及诸大众。”作是语已，五体投地，钦渴

rú lái wú shàng cí huì
如来无上慈诲。

ěr shí shì zūngào fù lóu nà jí zhū huì zhōnglòu jìn wú xué zhū
尔时，世尊告富楼那及诸会中漏尽无学诸

ē luó hàn rú lái jīn rì pǔ wèi cǐ huì xuānshèng yì zhōngzhēn
阿罗汉：“如来今日普为此会，宣胜义中真

shèng yì xìng lìng rǔ huì zhōngdìngxìngshēngwén jí zhū yī qiè wèi dé èr
胜义性，令汝会中定性声闻及诸未得二

kōng huí xiàngshàngshèng ē luó hàn děng jiē huò yī shèng jì miè chǎng
空、回向上乘阿罗汉等，皆获一乘寂灭场

dì zhēn ē liàn rě zhèng xiū xíngchù rǔ jīn dì tīng dāng wèi rǔ
地、真阿练若、正修行处。汝今谛听，当为汝

shuō fù lóu nà děng qīn fó fǎ yīn mò rán chéng tīng
说。”富楼那等钦佛法音，默然承听。

fó yán fù lóu nà rú rǔ suǒ yán qīng jìng běnrán yún
佛言：“富楼那，如汝所言：‘清净本然，云

¹⁰⁸ 丽藏：歎；永乐北藏及龙藏：陵；金陵同治本：陵¹⁰⁹ 丽藏：唯；永乐北藏及龙藏：惟；金陵同治本：惟

hé hū shēngshān hé dà dì rǔ cháng bù wén rú lái xuānshuō
何忽生山河、大地？’汝常不闻如来宣说

xìng jué miào míng běn jué míng miào
‘性觉妙明、本觉明妙’？”

fù lóu nà yán wéi rán shì zūn wǒ cháng wén fó xuānshuō
富楼那言：“唯然。世尊！我常闻佛宣说
斯义。”

fó yán rǔ chēng jué míng wéi fù xìng míng chēng míng wéi jué
佛言：“汝称觉明，为复性明称名为觉？”

wéi jué bù míng chēng wéi míng jué
为觉不明称为明觉？”

fù lóu nà yán ruò cǐ bù míng míng wéi jué zhě zé wú suǒ
富楼那言：“若此不明名为觉者，则无所
明。”

fó yán ruò wú suǒ míng zé wú míng jué yǒu suǒ fēi jué
佛言：“若无所明，则无明觉。有所非觉，

wú suǒ fēi míng wú míng yòu fēi jué zhàn míng xìng xìng jué bì míng wàng
无所非明，无明又非觉湛明性。性觉必明，妄

wéi míng jué jué fēi suǒ míng yīn míng lì suǒ suǒ jì wàng lì shēng
为明觉。觉非所明，因明立所；既妄立，生

rǔ wàng néng wú tóng yì zhōng chì rán chéng yì yì bǐ suǒ yì
汝妄能；无同异中，炽然成异。异彼所异，

yīn yì lì tóng tóng yì fā míng yīn cǐ fù lì wú tóng wú yì rú
因异立同；同异发明，因此复立无同无异。如

shì rǎo luàn xiāng dài shēng láo láo jiǔ fā chén zì xiāng hún zhuó
是扰乱，相待生劳，劳久发尘，自相浑浊，

yóu shì yǐn qǐ chén láo fán nǎo qǐ wéi shì jiè jìng chéng xū kōng xū
由是引起尘劳烦恼。起为世界，静成虚空，虚

kōng wéi tóng shì jiè wéi yì bǐ wú tóng yì zhēn yǒu wéi fǎ jué míng
空为同，世界为异，彼无同异真有为法。觉明

kōng mèi xiāng dài chéng yáo gù yóu fēng lún zhí chí shì jiè yīn kōng
空昧，相待成摇，故有风轮执持世界。因空

shēng yáo jiān míng lì ài bǐ jīn bǎo zhě míng jué lì jiān gù yǒu
生摇，坚明立碍；彼金宝者，明觉立坚，故有

¹¹⁰ 丽藏：无；永乐北藏及龙藏：所；金陵同治本：所

jīn lún bǎo chí guó tǔ jiān jué bǎochéng yáo míng fēng chū fēng jīn xiāng
 金轮保持国土。坚觉宝成，摇明风出，风金相
 mó gù yǒuhuōguāngwéibiàn huàxìng bǎomíngshēng rùn huōguāngshàng
 摩，故有火光为变化性。宝明生润，火光上
 zhēng 111 gù yóushuǐ lún hán shí fāng jiè huòtēngshuǐ jiāo fā lì
 焯¹¹¹，故有水轮含十方界。火腾水降，交发立
 jiān shī wéi jù hǎi gānwéizhōutān yǐ shì yì gù běi dà hǎi zhōng
 坚；湿为巨海，干为洲潭；以是义故，彼大海中
 huōguāngcháng qǐ běi zhōutān zhōngjiāng hé chángzhù shuǐ shì liè huǒ
 火光常起，彼洲潭中江河常注。水势劣火，
 jié wéigāoshān shì gù shān shí jī zé chéngyán róng zé chéngshuǐ
 结为高山，是故山石击则成炎，融则成水。
 tǔ shì liè shuǐ chōnwéicǎomù shì gù lín sǒu yù shāochéng tǔ yīn
 土势劣水，抽为草木，是故林薮遇烧成土，因
 jiǎochéngshuǐ jiāowàng fā shēng dì xiāngwéizhōng yǐ shì yīn yuán
 绞成水。交妄发生，递相为种，以是因缘，
 shì jiè xiāng xù
 世界相续。

fù cì fù lóu nà míngwàng fēi tā jué míngwéi jiù
 “复次，富楼那，明妄非他，觉明为咎。
 suǒwàng jì lì míng lǐ bù yú yǐ shì yīn yuán tīng bù chūshēng
 所妄既立，明理不踰。以是因缘，听不出声，
 jiàn bù chāo sè sè xiāngwéichù liù wàngchéng jiù yóu shì fēn kāi jiàn
 见不超色，色香味触六妄成就，由是分开见
 jué wén zhī tóng yè xiāngchán hé lí chénghuà jiàn míng sè fā
 觉闻知。同业相缠，合离成化。见明色发，
 míngjiànxiāngchéng yì jiànchéngzēng tóngxiāngchéng ài liú ài wéi
 明见想成，异见成憎，同想成爱。流爱为
 zhǒng nà xiāngwéi tāi jiāogòu fā shēng xī yǐn tóng yè gù yǒu
 种，纳想为胎，交遘发生，吸引同业。故有
 yīn yuánshēng jié luó¹¹² lán è pú tándēng tāi luǎn shī huà suí qí
 因缘生羯罗¹¹²蓝、遏蒲昙等。胎卵湿化，随其
 suǒyìng luǎnwéixiāngshēng tāi yīn qíng yǒu shī yǐ hé gǎn huà yǐ
 所应。卵唯想生，胎因情有，湿以合感，化以
 lí yìng qíngxiāng hé lí gēngxiāngbiàn yì suǒ yōushòu yè zhú qí
 离应。情想合离，更相变易，所有受业，逐其

¹¹¹ 丽藏：蒸；永乐北藏及龙藏：燥；金陵同治本：蒸

¹¹² 丽藏：啰；永乐北藏及龙藏：罗；金陵同治本：罗

fēi chén yǐ shì yīn yuán zhòngshēngxiāng xù
飞沉，以是因缘，众生相续。

fù lóu nà xiǎng ài tóng jié ài bù néng lí zé zhū shì
“富楼那，想爱同结，爱不能离，则诸世

jiān fù mǔ zǐ sūn xiāngshēng bù duàn shì děng zé yǐ yù tān wéi běn
间父母子孙相生不断，是等则以欲贪为本。

tān ài tóng zī tān bù néng zhǐ zé zhū shì jiānluǎnhuà shī tāi suí
贪爱同滋，贪不能止，则诸世间卵化湿胎，随

lì qiángruò dì xiāng tūn shí shì děng zé yǐ shā tān wéi běn yǐ rén
力强弱，递相吞食，是等则以杀贪为本。以人

shí yáng yáng sǐ wéi rén rén sǐ wéiyáng rú shì nǎi zhì shí shēng zhī
食羊，羊死为人，人死为羊，如是乃至十生之

lèi sǐ sǐ shēngshēng hù lái xiāngdàn è yè jù shēng qióngwèi lái
类，死死生生互来相噉，恶业俱生，穷未来

jì shì děng zé yǐ dào tān wéi běn rǔ fù wǒ mìng wǒ huán rǔ zhài
际，是等则以盗贪为本。汝负我命，我还汝债

¹¹³ yǐ shì yīn yuán jīng bǎi qiān jié cháng zài shēng sǐ rǔ ài wǒ xīn
，以是因缘经百千劫，常在生死；汝爱我心，

wǒ lián rǔ sè yǐ shì yīn yuán jīng bǎi qiān jié cháng zài chán fù wéi
我怜汝色，以是因缘经百千劫，常在缠缚；唯

shā dào yín sān wéigēnběn yǐ shì yīn yuán yè guǒxiāng xù
杀、盗、淫三为根本，以是因缘，业果相续。

fù lóu nà rú shì sānzhǒngdiāndǎoxiāng xù jiē shì jué míngmíngliǎo
富楼那，如是三种颠倒相续，皆是觉明了

zhī xìng yīn liǎo fā xiàng cóng wàng jiàn shēng shān hé dà dì zhū yǒu
知性，因了发相，从妄见生山河、大地诸有

wéixiàng cì dì qiān liú yīn cǐ xū wàng zhōng ér fù shǐ
为相，次第迁流。因此虚妄，终而复始。”

fù lóu nà yán ruò cǐ miào jué běnmiào jué míng yǔ rú lái xīn
富楼那言：“若此妙觉本妙觉明与如来心

bù zēng bù jiǎn wú zhuàng hū shēng shān hé dà dì zhū yǒu wéixiàng
不增不减，无状忽生山河、大地诸有为相；

rú lái jīn dé miào kōng míng jué shān hé dà dì yǒu wéi xí lòu hé dāng
如来今得妙空明觉，山河、大地有为习漏何当

fù shēng
复生？”

¹¹³ 丽藏：汝债；永乐北藏及龙藏：汝债；金陵同治本：汝债

fó gào fù lóu nà pì rú mí rén yú yī jù luò huònánwéi
佛告富楼那：“譬如迷人，于一聚落，惑南为

běi cǐ mí wéi fù yīn mí ér yǒu yīn wù ér chū
北，此迷为复因迷而有？因悟而¹¹⁴出？”

fù lóu nà yán rú shì mí rén yì bù yīn mí yòu bù yīn wù
富楼那言：“如是迷人，亦不因迷，又不因悟。

hé yǐ gù mí běn wú gēn yún hé yīn mí wù fēi shēng mí yún hé
何以故？迷本无根，云何因迷？悟非生迷，云何
yīn wù
因悟？”

fó yán bǐ zhī mí rén zhèng zài mí shí shū yǒu wù rén zhǐ shì
佛言：“彼之迷人正在迷时，倏有悟人指示

lìng wù fù lóu nà yú yì yún hé cǐ rén zòng mí yú cǐ jù luò
令悟。富楼那，于意云何，此人纵迷，于此聚落

gèng shēng mí fǒu
更生迷不？”

fú yě shì zūn
“不也。世尊！”

fù lóu nà shí fāng rú lái yì fù rú shì cǐ mí wú běn
“富楼那，十方如来亦复如是。此迷无本，

xìng bì jìng kōng xī běn wú mí sì yǒu mí jué jué mí mí miè jué
性毕竟空，昔本无迷，似有迷觉，觉迷迷灭，觉

bù shēng mí yì rú yì rén jiàn kōng zhōng huā yì bìng ruò chú huā yú
不生迷。亦如醫人见空中华，醫病若除，华于

kōng miè hū yǒu yú rén yú bǐ kōng huā suǒ miè kòng dì dài huā gèng
空灭。忽有愚人，于彼空华所灭空地，待华更

shēng rǔ guān shì rén wéi yú wéi huì
生。汝观是人，为愚？为慧？”

fù lóu nà yán kōng yuán wú huā wàng jiàn shēng miè jiàn huā
富楼那言：“空元无华，妄见生灭；见华

miè kòng yǐ shì diān dǎo chì lìng gèng chū sī shí kuáng chī yún hé
灭空，已是颠倒；勅令更出，斯实狂痴。云何

gèng míng rú shì kuáng rén wéi yú wéi huì
更名如是狂人为愚？为慧？”

fó yán rú rǔ suǒ jiě yún hé wèn yán zhū fó rú lái miào
佛言：“如汝所解，云何问言：‘诸佛如来妙

¹¹⁴ 丽藏：所；永乐北藏及龙藏：而；金陵同治本：所

jué míngkōng hé dānggèngchūshān hé dà dì , yòu rú jīn kuàng
觉明空，何当更出山河、大地？’又如金矿
zá yú jīng jīn qí jīn yī chúnghèng bù chéng zá rú mù chéng huī
杂于精金，其金一纯更不成杂；如木成灰，
bù chóngwéi mù zhū fó rú lái pú tí niè pán yì fù rú shì
不重为木，诸佛如来菩提涅槃亦复如是。

“富楼那，又汝问言：‘地、水、火、风本性圆融，周遍法界，疑水火性不相陵¹¹⁵灭；又征虚空及诸大地，俱遍法界不合相容。’富楼那，譬如虚空，体非群相，而不拒彼诸相发挥。所以者何？富楼那，彼太虚空，日照则明，云屯则暗，风摇则动，雾澄则清，气凝则浊，土积成霾，水澄成映。于意云何，如是殊方诸有为相，为因彼生？为复空有？若彼所生，富楼那，且日照时既是日明，十方世界同为日色，云何空中更见圆日？若是空明，空应自照，云何中宵、云雾之时不生光耀？当知是明，非日非空，不异空日。观相元妄，无可指陈，犹邀空华，结为空果，云何诘其相陵¹¹⁶灭义？观性元真，唯妙觉明，妙觉明心先非

¹¹⁵ 丽藏：欵；永乐北藏及龙藏：陵；金陵同治本：陵

¹¹⁶ 丽藏：欵；永乐北藏及龙藏：陵；金陵同治本：陵

shuǐhuǒ yún hé fù wèn bù xiāngróngzhě zhēnmiào jué míng yì fù rú
水火，云何复问不相容者？真妙觉明亦复如
shì rǔ yǐ kōngmíng zé yǒukōngxiàn dì shuǐ huǒ fēng gè
是。汝以空明，则有空现；地、水、火、风各
gè fā míng zé gè gè xiàn ruò jù fā míng zé yǒu jù xiàn yún
各发明，则各各现；若俱发明，则有俱现，云
hé jù xiàn fù lóu nà rú yī shuǐzhōng xiàn yú rì yǐng liǎngrén
何俱现？富楼那，如一水中，现于日影；两人
tóngguānshuǐzhōng zhī rì dōng xī gè xíng zé gè yǒu rì suí èr rén qù
同观水中之日，东西各行，则各有日随二人去，
yī dōng yī xī xiān wú zhǔn dì bù yīngnànyán cǐ rì shì yī yún
一东一西先无准的，不应难言：‘此日是一，云
hé gè xíng gè rì jì shuāng yún hé xiàn yī wǎnzhuan xū wàng
何各行？各日既双，云何现一？’宛转虚妄，
wú kě píng jù
无可凭据。

fù lóu nà rǔ yǐ sè kōng xiāngqīngxiāngduó yú rú lái
“富楼那，汝以色、空，相倾相夺于如来
zàng ér rú lái zàng suí wéi sè kōng zhōubiàn fǎ jiè shì gù yú
藏，而如来藏随为色、空，周遍法界，是故于
zhōng fēngdòng kōngchéng rì míng yún àn zhòngshēng mí mèn
中，风动、空澄、日明、云暗；众生迷闷，
bèi jué hé chén gù fā chénláo yǒu shì jiānxiàng wǒ yǐ miàomíng
背觉合尘，故发尘劳，有世间相。我以妙明
bú miè bù shēng hé rú lái zàng ér rú lái zàng wéi miào jué míngyuán
不灭不生合如来藏，而如来藏唯妙觉明圆
zhào fǎ jiè shì gù yú zhōng yī wéi wú liàng wú liàng wéi yī xiǎo
照法界。是故于中，一为无量，无量为一；小
zhōngxiàn dà dà zhōngxiànxiǎo bù dòngdào chǎngbiàn shí fāng jiè
中现大，大中现小；不动道场遍十方界，
shēnhán shí fāng wú jìn xū kōng yú yī máoduānxiànbǎowángchà zuò
身含十方无尽虚空；于一毛端现宝王刹，坐
wēichén lǐ zhuàn dà fǎ lún mièchén hé jué gù fā zhēn rú miào jué
微尘里转大法轮。灭尘合觉，故发真如妙觉
míngxìng ér rú lái zàng běn miào yuán xīn fēi xīn fēi kōng fēi dì
明性。而如来藏本妙圆心，非心、非空，非地、
fēi shuǐ fēi fēng fēi huǒ fēi yǎn fēi ěr bì shé shēn yì fēi sè
非水、非风、非火，非眼、非耳鼻舌身意，非色、

fēi shēngxiāngwèichù fǎ fēi yǎn shí jiè rú shì nǎi zhì fēi yì shí jiè
非声香味触法，非眼识界，如是乃至非意识界，

fēi míng wú míng míng wú míng jìn rú shì nǎi zhì fēi lǎo fēi sǐ
非明无明，明无明尽，如是乃至非老、非死，

fēi lǎo sǐ jìn fēi kǔ fēi jí fēi miè fēi dào fēi zhì fēi
非老死尽，非苦、非集、非灭、非道，非智、非

dé fēi tán nà fēi shī luó fēi pí lí yē fēi chàn tí fēi chán
得，非檀那、非尸罗、非毗梨耶、非羼提、非禅

nà fēi bō¹¹⁷ là rě fēi bō luó mì duō rú shì nǎi zhì fēi dá tà
那、非般¹¹⁷刺若、非波罗蜜多，如是乃至非怛闼

ē jié fēi è luó hé sān yē sān pú fēi dà niè pán fēi cháng
阿竭，非阿罗诃、三耶三菩，非大涅槃，非常、

fēi lè fēi wǒ fēi jìng yǐ shì jù fēi shì chū shì gù jí rú lái
非乐、非我、非净，以是俱非世出世故；即如来

zàngyuánmíng xīn miào jí xīn jí kōng jí dì jí shuǐ jí fēng
藏元明心妙，即心、即空，即地、即水、即风、

jí huǒ jí yǎn jí ěr bì shéshēn yì jí sè jí shēngxiāngwèi
即火，即眼、即耳鼻舌身意，即色、即声香味

chù fǎ jí yǎn shí jiè rú shì nǎi zhì jí yì shí jiè jí míng wú míng
触法，即眼识界，如是乃至即意识界，即明无明，

míng wú míng jìn rú shì nǎi zhì jí lǎo jí sǐ jí lǎo sǐ jìn jí
明无明尽，如是乃至即老、即死，即老死尽，即

kǔ jí jí jí miè jí dào jí zhì jí dé jí tán nà
苦、即集、即灭、即道，即智、即得，即檀那、

jí shī luó jí pí lí yē jí chàn tí jí chán nà jí bō¹¹⁸ là
即尸罗、即毗梨耶、即羼提、即羼那、即般¹¹⁸刺

rě jí bō luó mì duō rú shì nǎi zhì jí dá tà è jié jí è luó
若、即波罗蜜多，如是乃至即怛闼阿竭，即阿罗

hé sān yē sān pú jí dà niè pán jí cháng jí lè jí wǒ
诃、三耶三菩，即大涅槃，即常、即乐、即我、

jí jìng yǐ shì jù jí¹¹⁹ shì chū shì gù jí rú lái zàngmiàomíng xīn
即净，以是俱即¹¹⁹世出世故。即如来藏妙明心

yuán lí jí lí fēi shì jí fēi jí rú hé shì jiān sānyǒuzhòngshēng
元，离即离非，是即非即。如何世间三有众生

¹¹⁷ 丽藏：鉢；永乐北藏及龙藏：般；金陵同治本：般¹¹⁸ 丽藏：鉢；永乐北藏及龙藏：般；金陵同治本：般¹¹⁹ 丽藏：即俱；永乐北藏及龙藏：俱即；金陵同治本：俱即

jí chū shì jiānshēngwén yuán jué yǐ suǒ zhī xīn cè duó rú lái wú
及出世间声闻、缘觉，以所知心测度如来无
shàng pú tí yòng shì yǔ yán rù fó zhī jiàn pì rú qín sè kōng
上菩提，用世语言入佛知见？譬如琴、瑟、箜
hóu pí pá suī yǒumiào yīn ruò wú miào zhǐ zhōng bù néng fā
篌、琵琶，虽有妙音，若无妙指，终不能发。
rǔ yǔ zhòngshēng yì fù rú shì bǎo jué zhēn xīn gè yuánmǎn rú
汝与众生亦复如是，宝觉真心各各圆满，如
wǒ àn zhǐ hǎi yìn fā guāng rǔ zàn jǔ xīn chén láo xiān qǐ yóu bù qín
我按指海印发光，汝暂举心尘劳先起，由不勤
qiú wú shàng jué dào ài niànxiǎoshèng dé shǎowéi zú
求无上觉道，爱念小乘，得少为足。”

fù lóu nà yán wǒ yǔ rú lái bǎo jué yuánmíngzhēnmiào jìng xīn
富楼那言：“我与如来宝觉圆明真妙净心
wú èr yuánmǎn ér wǒ xī zāo wú shǐ wàngxiāng jiǔ zài lún huí jīn dé
无二圆满，而我昔遭无始妄想久在轮回，今得
shèngshèngyóuwèi jiū jìng shì zūn zhūwàng yī qiè yuánmiè dù miào
圣乘犹未究竟。世尊！诸妄一切圆灭，独妙
zhēncháng gǎnwèn rú lái yī qiè zhòngshēng hé yīn yǒuwàng zì
真常。敢问如来，一切众生何因有妄，自
bì miàomíngshòu cǐ lún nì
蔽妙明受此沦溺？”

fó gào fù lóu nà rǔ suī chú yí yú huòwèi jìn wú yǐ shì
佛告富楼那：“汝虽除疑，余惑未尽。吾以世
jiānxiànpíanzhū shì jīn fù wèn rǔ rǔ qǐ bù wén shì luó chéngzhōngyǎn
间现前诸事今复问汝：汝岂不闻室罗城中演
ruò dá duō hū yú chénzhāo yǐ jìng zhàomiàn ài jìng zhōng tóu méi mù
若达多，忽于晨朝以镜照面，爱镜中头眉目
kě jiàn chēn zé jǐ tóu bù jiànmiàn mù yǐ wéi chī mèi wú zhuàngkuáng
可见，瞋责己头不见面目，以为魑魅无状狂
zǒu yú yì yún hé cǐ rén hé yīn wú gù kuángzǒu
走。于意云何，此人何因无故狂走？”

fù lóu nà yán shì rén xīn kuáng gèng wú tā gù
富楼那言：“是人心狂，更无他故。”

fó yán miào jué míngyuánběnyuánmíngmiào jì chēngwéiwàng
佛言：“妙觉明圆本圆明妙，既称为妄，
yún hé yǒu yīn ruò yǒu suǒ yīn yún hé míngwàng zì zhūwàngxiāng
云何有因？若有所因，云何名妄？自诸妄想

zhǎn zhuǎn xiāng yīn cóng mí jī mí yǐ lì chén jié suī fó fā míng yóu
展转相因，从迷积迷以历尘劫，虽佛发明犹
bù néng fǎn rú shì mí yīn yīn mí zì yǒu shí mí wú yīn wàng wú suǒ
不能返。如是迷因因迷自有，识迷无因妄无所
yī shàng wú yōu shēng yù hé wéimie dé pú tí zhě rú wù shí rén
依，尚无有生欲何为灭？得菩提者，如寤时人
shuō mèng zhōng shì xīn zòng jīng míng yù hé yīn yuán qǔ mèng zhōng wù
说梦中事，心纵精明，欲何因缘取梦中物？
kuàng fù wú yīn běn wú suǒ yǒu rú bǐ chéng zhōng yǎn ruò dá duō
况复无因，本无所有。如彼城中演若达多，
qǐ yǒu yīn yuán zì bù tóu zǒu hū rán kuáng xiē tóu fēi wài dé zòng
岂有因缘自怖头走？忽然狂歇，头非外得；纵
wèi xiē kuáng yì hé yí shī fù lóu nà wàng xìng rú shì yīn hé
未歇狂，亦何遗失？富楼那，妄性如是，因何
wéi zài rǔ dàn bù suí fēn bié shì jiān yè guǒ zhòng shēng sān zhǒng
为在？汝但不随分别世间、业果、众生三种
xiāng xù sānyuán duàn gù sān yīn bù shēng zé rǔ xīn zhōng yǎn ruò
相续，三缘断故，三因不生，则汝心中演若
dá duō kuáng xìng zì xiē xiē jí pú tí shèng jìng míng xīn běn zhōu fǎ
达多狂性自歇。歇即菩提胜净明心，本周法
jiè bù cóng rén dé hé jiè qú láo kěn qǐ xiū zhèng
界，不从人得，何藉劬劳肯綮修证？
“譬如有人，于白衣中系如意珠不自觉知，
qióng lù tā fāng qǐ shí chí zǒu suī shí pín qióng zhū bù céng shī hū yǒu
穷露他方乞食驰走；虽实贫穷珠不曾失，忽有
zhì zhě zhǐ shì qí zhū suǒ yuàn cóng xīn zhì dà ráo fù fāng wù shén zhū
智者指示其珠，所愿从心致大饶富，方悟神珠
fēi cóng wài dé
非从外得。”

jí shí ē nán zài dà zhòng zhōng dǐng lǐ fó zú qǐ lì bó
即时，阿难在大众中，顶礼佛足，起立白
fó shì zūn xiàn shuō shā dào yín yè sānyuán duàn gù sān yīn
佛：“世尊现说杀、盗、淫业三缘断故，三因
bù shēng xīn zhōng dá duō kuáng xìng zì xiē xiē jí pú tí bù cóng
不生，心中达多狂性自歇；歇即菩提，不从
rén dé sī zé yīn yuán jiǎo rán míng bái yún hé rú lái dùn qì yīn yuán
人得。斯则因缘皎然明白，云何如来顿弃因缘？

wǒ cóng yīn yuán xīn dé kāi wù shì zūn cǐ yì hé dú wǒ děngniánshào
 我从因缘心得开悟。世尊！此义何独我等年少
 yǒuxuéshēngwén jīn cǐ huì zhōng dà mù qián lián jí shè lì fú xū
 有学声闻，今此会中大目犍¹²⁰连及舍利弗、须
 pú tí děng cóng lǎo fàn zhì wén fó yīn yuán fā xīn kāi wù dé chéng
 菩提等，从老梵志闻佛因缘，发心开悟得成
 wú lòu jīn shuō pú tí bù cóng yīn yuán zé wángshèchéng jū shè lí
 无漏。今说菩提不从因缘，则王舍城拘舍梨
 děngsuǒshuō zì rán chéng dì yī yì wéi¹²¹ chuí dà bēi kāi fā mí
 等所说，自然成第一义。惟¹²¹垂大悲，开发迷
 mèn
 闷。”

fó gào ē nán jí rú chéngzhōngyǎn ruò dá duō kuángxìng yīn
 佛告阿难：“即如城中演若达多，狂性因
 yuánruò dé mièchú zé bù kuángxìng zì rán ér chū yīn yuán zì rán lǐ
 缘若得灭除，则不狂性自然而生，因缘自然理
 qióng yú shì ē nán yǎnruò dá duō tóuběn zì rán běn zì qí rán
 穷于是。阿难，演若达多头本自然，本自其然，
 wú rán fēi zì hé yīn yuán gù bù tóu kuángzǒu ruò zì rán tóu yīn
 无然非自，何因缘故怖头狂走？若自然头因
 yuán gù kuáng hé bù zì rán yīn yuán gù shī běntóu bù shī kuáng
 缘故狂，何不自然因缘故失？本头不失，狂
 bù wàngchū céng wú biàn yì hé jiè yīn yuán běnkuáng zì rán
 怖妄出，曾无变易，何藉因缘？本狂自然，
 běnyǒukuáng bù wèikuáng zhī jì kuáng hé suǒqián bù kuáng zì rán
 本有狂怖，未狂之际狂何所潜？不狂自然，
 tóu běn wú wàng hé wéikuángzǒu ruò wù běntóu shí zhī kuángzǒu
 头本无妄，何为狂走？若悟本头，识知狂走，
 yīn yuán zì rán jù wéi xì lùn shì gù wǒ yán sānyuánduàn gù
 因缘、自然俱为戏论。是故我言：三缘断故，
 jí pú tí xīn pú tí xīn shēng shēngmiè xīn miè cǐ dànshēngmiè
 即菩提心。菩提心生，生灭心灭，此但生灭，
 mièshēng jù jìn wú gōngyòngdào ruò yǒu zì rán rú shì zé míng zì
 灭生俱尽，无功用道。若有自然，如是则明自
 rán xīn shēng shēngmiè xīn miè cǐ yì shēngmiè wú shēngmiè zhě
 然心生、生灭心灭，此亦生灭；无生灭者，

¹²⁰ 丽藏：捷；永乐北藏及龙藏：犍；金陵同治本：犍

¹²¹ 丽藏：唯；永乐北藏及龙藏：惟；金陵同治本：惟

míngwéi zì rán yóu rú shì jiānzhūxiàng zá hé chéng yī tǐ zhě míng hé
名为自然。犹如世间诸相杂和成一体者，名和
hé xìng fēi hé hé zhě chēngběnránxìng běnrán fēi rán hé hé
合性；非和合者，称本然性。本然非然，和合
fēi hé hé rán jù lí lí hé jù fēi cǐ jù fāngmíng wú xì lùn fǎ
非合，合然俱离，离合俱非，此句方名无戏论法。
pú tí niè pánshàng zài yáoyuǎn fēi rǔ lì jié xīn qín xiū zhèng suī fù
菩提涅槃尚在遥远，非汝历劫辛勤修证。虽复
yì chí shí fāng rú lái shí èr bù jīng qīng jìng miào lǐ rú héng hé shā zhǐ
忆持十方如来十二部经清净妙理如恒河沙，祇
₁₂₂ yì xì lùn rǔ suī tánshuō yīn yuán zì rán jué dìngmíngliǎo rén
益戏论。汝虽谈说因缘、自然决定明了，人
jiān chēng rǔ duōwén dì yī yǐ cǐ jī jié duōwénxūn xí bù néng
间称汝多闻第一，以此积劫多闻熏习，不能
miǎn lí mó dēng qié nàn hé xū dài wǒ fó dǐngshénhòu mó dēng qié
免离摩登伽难。何须₁₂₃待我佛顶神咒，摩登伽
xīn yín huǒ dùn xiē dé ē nà hán yú wǒ fǎ zhōngchéng jīng jìn lín
心淫火顿歇，得阿那含，于我法中成精进林，
ài hé gān kū lìng rǔ jiě tuō shì gù ē nán rǔ suī lì jié yì
爱河干枯，令汝解脱？是故，阿难，汝虽历劫忆
chí rú lái mì mì miào yán bù rú yī rì xiū wú lòu yè yuǎn lí shì
持如来秘密妙严，不如一日修无漏业，远离世
jiān zēng ài èr kǔ rú mó dēng qié sù wéi yín nǚ yóushénhòu lì xiāo
间憎爱二苦。如摩登伽宿为淫女，由神咒力销
qí ài yù fǎ zhōng jīn míngxìng bǐ qiū ní yǔ luó hóu mǔ yē shū tuó
其爱欲，法中今名性比丘尼。与罗睺₁₂₄母耶输陀
luó tóng wù sù yīn zhī lì shì yīn tān ài wéi kǔ yī niàn xūn xiū wú lòu
罗同悟宿因，知历世因贪爱为苦，一念熏修无漏
shàn gù huò dé chū chán huò ménghéng shòu jì rú hé zì qī shàng
善故，或得出缠，或蒙授记。如何自欺，尚
liú guān tīng
留观听？”
ē nán jí zhū dà zhòng wén fó shì huì yí huò xiāochú xīn wù
阿难及诸大众闻佛示诲，疑惑消除，心悟

¹²² 丽藏：祇；永乐北藏及龙藏：祇；金陵同治本：祇

¹²³ 丽藏：因；永乐北藏及龙藏：须；金陵同治本：须

¹²⁴ 丽藏：睺罗；永乐北藏及龙藏：睺；金陵同治本：睺

shí xiāng shēn yì qīng ān dé wèicéngyǒu chóng fù bēi lèi dǐng
实相，身意轻安，得未曾有。重 复悲泪，顶
 lǐ fó zú cháng guì hé zhǎng ér bó fó yán wú shàng dà bēiqīng jìng
礼佛足，长 跪合掌而白佛言：“无上大悲清净
 bǎowáng shàn kāi wǒ xīn néng yǐ rú shì zhǒngzhǒng yīn yuán fāng
宝 王，善开我心，能以如是种种因缘，方
 biàn tí jiǎng yǐn zhū chénmíng chū yú kǔ hǎi shì zūn wǒ jīn suī
便提奖，引诸沉冥，出于苦海。世尊！我今虽
 chéng rú shì fǎ yīn zhī rú lái zàngmiào jué míng xīn biàn shí fāng jiè
承 如是法音，知如来藏妙觉明心遍十方界，
 hán yù rú lái shí fāngguó tǔ qīngjìng bǎoyánmiào jué wángchà rú lái
含育如来十方国土清净宝严妙觉王刹。如来
 fù zé duōwén wú gōng bù dài xiū xí wǒ jīn yóu rú lǚ bó zhī rén
复责多闻无功，不逮修习。我今犹如旅泊之人，
 hū méngtiānwáng cì yǔ¹²⁵ huā wū suī huò dà zhái yào yīn mén rù
忽蒙天王赐与¹²⁵华屋，虽获大宅，要因入门。
 wéiyuàn rú lái bù shě dà bēi shì wǒ zài huì zhūméng àn zhě juānshě
唯愿如来不舍大悲，示我在会诸蒙暗者，捐舍
 xiǎoshèng bì huò rú lái wú yú niè pánběn fā xīn lù lìng yǒuxuézhě
小乘，必¹²⁶获如来无余涅槃本发心路；令有学者，
 cóng hé shè fú chóu xī pānyuán dé tuó luó ní rù fó zhī jiàn
从何摄伏畴昔攀缘，得陀罗尼，入佛知见。”
 zuò shì yǔ yǐ wǔ tǐ tóu dì zài huì yī xīn zhù fó cí zhǐ
作是语已，五体投地，在会一心，伫佛慈旨。
 ēr shí shì zūn āi mǐn huì zhōngyuán jué shēngwén yú pú tí xīn
尔时，世尊哀愍会中缘觉、声闻于菩提心
 wèi zì zài zhě jí wèidāng lái fó miè dù hòu mò fǎ zhòngshēng fā pú
未自在者，及为当来佛灭度后末法众生发菩
 tí¹²⁷ xīn kāi wú shàngshèngmiào xiū xíng lù xuān shì ē nán jí zhū dà
提¹²⁷心，开无上乘妙修行路，宣示阿难及诸大
 zhòng rǔ děng jué dìng fā pú tí xīn yú fó rú lái miào sān mó tí
众：“汝等决定发菩提心，于佛如来妙三摩提
 bù shēng pí juàn yīngdāngxiānmíng fā jué chū xīn èr jué dìng yì yún hé
不生疲倦，应当先明发觉初心二决定义。云何

¹²⁵ 丽藏：以；永乐北藏及龙藏：与；金陵同治本：与

¹²⁶ 丽藏：必；永乐北藏及龙藏：毕；金陵同治本：毕

¹²⁷ 丽藏：萨；永乐北藏及龙藏：提；金陵同治本：提

chū xīn èr yì jué dìng
初心二义决定？

ē nán dì yī yì zhě rǔ dēngruò yù juānshěshēngwén
“阿难，第一义者，汝等若欲捐舍声闻，
xiū pú sà shèng rù fó zhī jiàn yīngdāngshěnguān yīn dì fā xīn yǔ guǒ
修菩萨乘，入佛知见，应当审观因地发心与果
dì jué wéitóng wéi yì é nán ruò yú yīn dì yǐ shēngmiè xīn
地觉，为同？为异？阿难，若于因地以生灭心
wéiběn xiū yīn ér qíu fó shèng bù shēng bù miè wú yǒu shì chù yǐ
为本修因，而求佛乘不生不灭，无有是处。以
shì yì gù rǔ dāngzhàomíngzhū qì shì jiān kě zuò zhī fǎ jiē cóngbiàn
是义故，汝当照明诸器世间可作之法，皆从变
miè é nán rǔ guān shì jiān kě zuò zhī fǎ shéiwéi bù huài rán zhōng
灭。阿难，汝观世间可作之法，谁为不坏？然终
bù wén làn huài xū kōng hé yǐ gù kōng fēi kě zuò yóu shì shǐ zhōng
不闻烂坏虚空。何以故？空非可作，由是始终
wú huàimie gù zé rǔ shēnzhōng jiānxiàngwéi dì rùn shī wéishuǐ
无坏灭故。则汝身中，坚相为地，润湿为水，
nuǎnchùwéihuǒ dòngyáowéifēng yóu cǐ sì chán fēn rǔ zhànyuán
暖触为火，动摇为风。由此四缠，分汝湛圆
miào jué míng xīn wéi shì wéi tīng wéi jué wéichá cóng shǐ rù
妙觉明心，为视、为听、为觉、为察，从始入
zhōng wǔ dié húnzhuó yún hé wéizhuó é nán pì rú qīngshuǐ
终，五迭浑浊。云何为浊？阿难，譬如清水，
qīng jié běnrán jí bǐ chén tǔ huī shā zhī lún běn zhì liú ài èr
清洁本然；即彼尘土、灰沙之伦，本质留碍；二
fǐ fǎ ěr xìng bù xiāngxún yǒu shì jiān rén qǔ bǐ tǔ chéntóu yú jìng
体法尔性不相循。有世间人，取彼土尘投于净
shuǐ tǔ shī liú ài shuǐwángqīng jié róngmào gǔ rán míng zhī wéi
水，土失留碍，水亡清洁，容貌汨然，明之为
zhuó rǔ zhuó wǔ chóng yì fù rú shì
浊。汝浊五重，亦复如是。

ē nán rǔ jiàn xū kōngbiàn shí fāng jiè kōngjiàn bù fēn
“阿难，汝见虚空遍十方界，空见不分，
yǒukōng wú tǐ yǒujian wú jué xiāng zhī wàngchéng shì dì yī chónɡ
有空无体，有见无觉，相织妄成，是第一重，
míngwéi jié zhuó rǔ shēnxiàntuán sì dà wéi tǐ jiàn wén jué zhī yōnglìng
名为劫浊。汝身现抟四大为体，见闻觉知壅令

liú ài shuǐhuǒfēng tǔ xuán lìng jué zhī xiāng zhī wàngchéng shì dì
 留碍，水火风土旋令觉知，相织妄成，是第二重，名为见浊。又汝心中忆识诵习，性发
 èr chóng míngwéijìanzhuó yòu rǔ xīn zhōng yì shí sòng xí xìng fā
 知见，容现六尘，离尘无相，离觉无性，相
 zhī wàngchéng shì dì sānchóng míngfán nǎozhuó yòu rǔ zhāo xī
 织妄成，是第三重，名烦恼浊。又汝朝夕
 shēngmiè bù tíng zhī jiàn měi yù liú yú shì jiān yè yùnměichángqiān yú
 生灭不停，知见每欲留于世间，业运每常迁于
 guó tǔ xiāng zhī wàngchéng shì dì sì chóng míngzhòngshēngzhuó
 国土，相织妄成，是第四重，名众生浊。
 rǔ děngjiàn wén yuán wú yì xìng zhòng chén gé yuè wú zhuàng yì shēng
 汝等见闻元无异性，众尘隔越，无状异生，
 xìngzhōngxiāng zhī yòngzhōngxiāng bèi tóng yì shī zhǔn xiāng zhī wàng
 性中相知，用中相背，同异失准，相织妄
 chéng shì dì wǔ chóng míngwéimìngzhuó
 成，是第五重，名为命浊。

ē nán rǔ jīn yù lìng jiàn wén jué zhī yuǎn qì rú lái cháng
 “阿难，汝今欲令见闻觉知，远契如来常
 lè wǒ jìng yīngdāngxiān zé sǐ shēnggēnběn yī bù shēngmiè yuán zhàn
 乐我净，应当先择死生根本，依不生灭圆湛
 xìngchéng yǐ zhànxuán qí xū wàngmiè shēng fù huányuán jué
 性成。以湛旋其虚妄灭生，复还元觉，
 dé yuánmíng jué wú shēngmiè xìng wéi yīn dì xīn ránhòu yuán chéng guǒ
 得元明觉无生灭性，为因地心；然后圆成果
 dì xiū zhèng rú chéngzhuó shuǐ zhù yú jìng qì jìng shēn bù dòng
 地修证。如澄浊水，贮于静器，静深不动，
 shā tǔ zì chén qīngshuǐ xiànpíán míngwéichū fú kè chén fán nǎo qù
 沙土自沉，清水现前，名为初伏客尘烦恼。去
 ní chúnshuǐ míngwéiyǒng duàngēnběn wú míng míngxiàng jīng chún yī
 泥纯水，名为永断根本无明。明相精纯，一
 qiè biànxiàn bù wéi fán nǎo jiē hé niè pánqīng jīng miào dé
 切变现不为烦恼，皆合涅槃清净妙德。

“第二义者，汝等必欲发菩提心，于菩萨

¹²⁸ 丽藏：伏；永乐北藏及龙藏：复；金陵同治本：复

¹²⁹ 丽藏：净；永乐北藏及龙藏：静；金陵同治本：静

shèngshēng dà yǒngměng jué dìng qì juānzhū yǒuwéixiàng yīngdāngshěn
乘生大勇猛，决定弃捐诸有为相，应当审
xiáng fán nǎogēnběn cǐ wú shǐ lái fā yè rùn shēng shéizuò shéishòu
详烦恼根本。此无始来发业润生，谁作？谁受？
ē nán rǔ xiū pú tí ruò bù shěnguānfán nǎogēnběn zé bù néng
阿难，汝修菩提，若不审观烦恼根本，则不能
zhī xū wànggēn chén hé chùdiāndǎo chùshàng bù zhī yún hé xiáng fú
知虚妄根尘何处颠倒；处尚不知，云何降伏
qǔ rú lái wèi ē nán rǔ guān shì jiān jié zhī rén bù jiàn suǒ jié
取如来位？阿难，汝观世间解结之人，不见所结，
yún hé zhī jiě bù wén xū kōng bēi rǔ huī liè hé yǐ gù kōng wú
云何知解？不闻虚空被汝隳裂，何以故？空无
xíngxiàng wú jié jiě gù zé rǔ xiànpqiányǎn ěr bí shé jí
形相¹³⁰，无结解故。则汝现前眼、耳、鼻、舌及
yǔ shēn xīn liù wéi zéi méi zì jié jiā bǎo yóu cǐ wú shǐ zhòng
与身、心，六为贼媒，自劫家宝。由此无始众
shēng shì jiè shēngchán fù gù yú qì shì jiān bù néngchāoyuè
生世界生缠缚故，于器世间不能超越。

ē nán yún hé míngwéizhòngshēng shì jiè shì wéiqiān liú
“阿难，云何名为众生世界？世为迁流，
jiè wéifāngwèi rǔ jīn dāng zhī dōng xī nán běi dōngnán
界为方位。汝今当知东、西、南、北、东南、
xī nán dōng běi xī běi shàng xià wéi jiè guò qù wèi lái
西南、东北、西北、上、下为界，过去、未来、
xiàn zài wéi shì fāngwèi¹³¹ yǒu shí liú shù yǒusān yī qiè zhòngshēng
现在为世。方位有十，流数有三。一切众生
zhī wàngxiāngchéng shēnzhōngmàoqiān shì jiè xiāngshè ér cǐ jiè
织妄相成，身中贸迁，世界相涉；而此界
xìngshè suī shí fāngdìngwèi kě míng shì jiān zhǐ mù dōng xī nán
性设虽十方定位可明，世间祇¹³²目东、西、南、
běi shàng xià wú wèi zhōng wú dìngfāng sì shù bì míng yǔ shì
北，上下无位，中¹³³无定方。四数必明，与世
xiāngshè sān sì sì sān wǎnzhuǎn shí èr liú biàn sān dié yī shí
相涉，三四四三，宛转十二。流变三迭，一十

¹³⁰ 丽藏：相形；永乐北藏及龙藏：形相；金陵同治本：形相

¹³¹ 丽藏：位方；永乐北藏及龙藏：方位；金陵同治本：方位

¹³² 丽藏：祇；永乐北藏及龙藏：祇；金陵同治本：祇

¹³³ 丽藏：中；永乐北藏：定；龙藏：中；金陵同治本：中；校勘：中

bǎi qiān zǒngkuò shǐ zhōng liù gēn zhī zhōng gè gè gōng dé yǒuqiān èr
百千。总括始终，六根之中各各功德有千二
bǎi 百。

ē nán rǔ fù yú zhōng kè dìngyōu liè rú yǎnguānjiàn hòu
“阿难，汝复于中克定优劣。如眼观见后
àn qiánmíng qiánfāngquánmíng hòufāngquán àn zuǒyòupáng guān
暗前明，前方全明，后方全暗，左右旁¹³⁴观
sān fēn zhī èr tǒng lùn suǒ zuògōng dé bù quán sān fēn yángōng yī
三分之二。统论所作功德不全，三分言功，一
fēn wú dé dāng zhī yǎnwéi bā bǎigōng dé rú ěr zhōutīng shí fāng wú
分无德，当知眼唯八百功德。如耳周听十方无
yí dòng ruò ēr yáo jìng wú biān jì dāng zhī ēr gēnyuánmǎn yī qiān
遗，动若迩遥，静无边际，当知耳根圆满一千
èr bǎigōng dé rú bí xiù wéntōngchū rù xī yǒuchūyǒu rù ér quē
二百功德。如鼻嗅闻通出入息，有出有入而阙
zhōngjiāo yàn yú bí gēn sān fēn quē yī dāng zhī bí wéi bā bǎi
中交，验于鼻¹³⁵根，三分阙一，当知鼻唯八百
gōng dé rú shéxuānyáng jìn zhū shì jiān chū shì jiān zhì yányōufāng
功德。如舌宣扬尽诸世间、出世间智，言有方
fēn lǐ wú qióng jìn dāng zhī shégēnyuánmǎn yī qiān èr bǎigōng dé
分，理无穷尽，当知舌根圆满一千二百功德。
rú shēn jué chù shí yú wéishùn hé shí néng jué lí zhōng bù zhī
如身觉触，识于违顺，合时能觉，离中不知；
lí yī hé shuāng yàn yú shēn gēn sān fēn quē yī dāng zhī shēnwéi
离一合双，验于身¹³⁶根，三分阙一，当知身唯
bā bǎigōng dé rú yì mòróng shí fāng sān shì yī qiē shì jiān chū shì
八百功德。如意默容十方三世一切世间、出世
jiān fǎ wéi shèng yǔ fán wú bù bāoróng jìn qí yá jì dāng zhī
间法，唯¹³⁷圣与凡无不包容，尽其涯际，当知
yì gēnyuánmǎn yī qiān èr bǎigōng dé
意根圆满一千二百功德。

ē nán rǔ jīn yù nì shēng sǐ yù liú fǎn qióng liú gēn
“阿难，汝今欲逆生死欲流，返穷流根，

¹³⁴ 丽藏：傍；永乐北藏及龙藏：旁；金陵同治本：旁

¹³⁵ 丽藏：耳；永乐北藏及龙藏：鼻；金陵同治本：鼻

¹³⁶ 丽藏：舌；永乐北藏及龙藏：身；金陵同治本：身

¹³⁷ 丽藏：惟；永乐北藏及龙藏：唯；金陵同治本：唯

zhì bù shēngmiè dāngyàn cǐ děng liù shòuyònggēn shéi hé shéi lí
至不生灭，当验此等六受用根，谁合？谁离？
shéishēn shéiqiǎn shéi wéiyuántōng shéi bù yuánmǎn ruò néng
谁深？谁浅？谁为圆通？谁不圆满？若能
yú cǐ wù yuántōnggēn nì bǐ wú shǐ zhī wàng yè liú dé xúnyuántōng
于此悟圆通根，逆彼无始织妄业流，得循圆通，
yǔ bù yuángēn rì jié xiāngbèi wǒ jīn bèixiǎn liù zhànyuánmígběnsuǒ
与不圆根日劫相倍。我今备显六湛圆明本所
gōng dé shùliàng rú shì suí rǔ xiáng zé qí kě rù zhě wú dāng fā
功德数量如是，随汝详择；其可入者，吾当发
míng lìng rǔ zēng jìn shí fāng rú lái yú shí bā jiè yī yī xiū xíng
明，令汝增进。十方如来于十八界一一修行，
jiē dé yuánmǎn wú shàng pú tí yú qí zhōngjiān yì wú yōu liè dàn
皆得圆满无上菩提，于其中间亦无优劣。但
rǔ xià liè wèinéng yú zhōngyuán zì zài huì gù wǒ xuānyáng lìng
汝下劣，未能于中圆自在慧，故我宣扬，令
rǔ dàn yú yī ménshēn rù rù yī wú wàng bǐ liù zhī gēn yī shí qīng
汝但于一门深入，入一无妄，彼六知根一时清
jìng 净。”

ē nán bái fó yán shì zūn yún hé nì liú shēn rù yī mén
阿难白佛言：“世尊！云何逆流深入一门，
néng lìng liù gēn yī shí qīng jìng
能令六根一时清净？”

fó gào ē nán rǔ jīn yǐ dé xū tuóhuánguǒ yǐ miè sān jiè
佛告阿难：“汝今已得须陀洹果，已灭三界
zhòngshēng shì jiānjiàn suǒ duàn huò rán yóuwèi zhī gēn zhōng jī shēng wú
众 生 世 间 见 所 断 惑，然 犹 未 知 根 中 积 生 无
shǐ xū xí bǐ xí yào yīn xiū suǒ duàn dé hé kuàng cǐ zhōngshēng zhù
始 虚 习，彼 习 要 因 修 所 断 得，何 况 此 中 生 住
yì miè fèn jì tóu shù jīn rǔ qiè guānxiànpíán liù gēn wéi yī
异 灭 分 齐¹³⁸ 头 数？今 汝 且 观 现 前 六 根，为 一？
wéi liù
为 六？

ē nán ruò yán yī zhě ěr hé bù jiàn mù hé bù wén
“阿难，若言一者，耳何不见？目何不闻？

¹³⁸ 丽藏：剂；永乐北藏及龙藏：齐；金陵同治本：齐

tóu xī bù lǚ zú xī wú yǔ ruò cǐ liù gēn jué dìngchéng liù rú
头奚不履？足奚无语？若此六根决定成六，如
wǒ jīn huì yǔ rǔ xuānyáng wēimào fǎ mén rǔ zhī liù gēnshéi lái lǐng
我今会与汝宣扬微妙法门，汝之六根谁来领
shòu
受？”

ē nán yán wǒ yòng ēr wén
阿难言：“我用耳闻。”

fó yán rǔ ēr zì wén hé guānshēnkǒu kǒu lái wèn yì
佛言：“汝耳自闻，何关身口？口来问义，

shēn qǐ qīn chéng shì gù yīng zhī fēi yī zhōng liù fēi liù zhōng yī
身起钦承。是故应知：非一终六，非六终一，

zhōng bù rǔ gēnyuán yī yuán liù ē nán dāng zhī shì gēn fēi yī fēi
终不汝根元一元六。阿难，当知是根非一非

liù yóu wú shǐ lái diāndǎo lún fì gù yú yuánzhàn yī liù yì shēng
六，由无始来颠倒沦替，故于圆湛，一六义生。

rǔ xū tuó huán suī dé liù xiāo yóuwèiwáng yī rú tài xū kōng cān
汝须陀洹虽得六销，犹未亡一。如太虚空，参

hé qún qì yóu qì xíng yì míng zhī yì kōng chú qì guānkōng shuō
合群器，由器形异，名之异空；除器观空，说

kōngwéi yī bǐ tài xū kōngyún hé wèi rǔ chéngtóng bù tóng hé
空为一。彼太虚空云何为汝成同、不同？何

kuànggèngmíng shì yī fēi yī zé rǔ liǎo zhī liù shòuyònggēn yì fù
况更名是一、非一？则汝了知六受用根亦复

rú shì yóumíng àn děng èr zhǒngxiàngxíng yú miàoyuánzhōngnián
如是。由明、暗等二种相形，于妙圆中黏

139 zhàn fā jiàn jiàn jīng yìng sè jié sè chénggēn gēnyuán mù wéiqīng
湛发见，见精映色，结色成根；根元目为清

jīng sì dà yīn míng yǎn tǐ rú pú táo duǒ fú gēn sì chén liú yì bēn
净四大，因名眼体如蒲萄朵，浮根四尘流逸奔

sè yóudòng jīng děng èr zhǒngxiāng jī yú miàoyuánzhōngnián
色。由动、静等二种相击，于妙圆中黏¹⁴⁰

zhàn fā tīng tīng jīng yìng shēng juǎn shēng chénggēn gēnyuán mù wéiqīng
湛发听，听精映声，卷声成根；根元目为清

jīng sì dà yīn míng ěr tǐ rú xīn juǎn yè fú gēn sì chén liú yì bēn
净四大，因名耳体如新卷叶，浮根四尘流逸奔

139 丽藏：粘；永乐北藏及龙藏：黏；金陵同治本：黏

140 丽藏：粘；永乐北藏及龙藏：黏；金陵同治本：黏

shēng yóutōng sè děng èr zhǒngxiāng fā yú miàoyuánzhōngnián¹⁴¹
 声。由通、塞等二种相发，于妙圆中黏。
 zhàn fā xiù xiù jīng yìngxiāng nà xiāngchénggēn gēnyuán mù wéiqīng
 湛发嗅，嗅精映香，纳香成根；根元目为清。
 jīng sì dà yīn míng bí fǐ rú shuāngchuízhǎo fú gēn sì chén liú yì
 净四大，因名鼻体如双垂爪，浮根四尘流逸。
 bēnxiāng yóutián biànděng èr zhǒngxiāngcān yú miàoyuánzhōngnián
 奔香。由恬、变等二种相参，于妙圆中黏。
 zhàn fā cháng cháng jīng yìngwèi jiǎowèichénggēn gēnyuán mù wéi
¹⁴² 湛发尝，尝精映味，绞味成根；根元目为。
 qīngjìng sì dà yīn míngshé fǐ rú chūyǎnyuè fú gēn sì chén liú yì
 清净四大，因名舌体如初偃月，浮根四尘流逸。
 bēnwèi yóu lí hé děng èr zhǒngxiāngmó yú miàoyuánzhōngnián
 奔味。由离、合等二种相摩，于妙圆中黏。
 zhàn fā jué jué jīng yìngchù tuánchùchénggēn gēnyuán mù wéiqīng
¹⁴³ 湛发觉，觉精映触，抟触成根；根元目为清。
 jīng sì dà yīn míngshēn fǐ rú yāo gǔ sǎng fú gēn sì chén liú yì bēn
 净四大，因名身体如腰鼓颡，浮根四尘流逸奔。
 chù yóushēng mièděng èr zhǒngxiāng xù yú miàoyuánzhōngnián¹⁴⁴
 触。由生、灭等二种相续，于妙圆中黏。
 zhàn fā zhī zhī jīng yìng fǎ lǎn fǎ chénggēn gēnyuán mù wéiqīng
 湛发知，知精映法，揽法成根；根元目为清。
 jīng sì dà yīn míng yì sī rú yōu shì jiàn fú gēn sì chén liú yì bēn
 净四大，因名意思如幽室见，浮根四尘流逸奔。
 fǎ 法。

ē nán rú shì liù gēn yóu bǐ jué míng yōu míng jué
 “阿难，如是六根，由彼觉明有明明觉，
 shī bǐ jīng liǎo nián wàng fā guāng shì yǐ rǔ jīn lí àn lí míng
 失彼精了，黏¹⁴⁶妄发光。是以汝今离暗离明，
 wú yǒujian fǐ lí dòng lí jìng yuán wú tīng zhì wú tōng wú sè
 无有见体；离动离静，元无听质；无通无塞，

¹⁴¹ 丽藏：粘；永乐北藏及龙藏：黏；金陵同治本：黏。

¹⁴² 丽藏：粘；永乐北藏及龙藏：黏；金陵同治本：黏。

¹⁴³ 丽藏：粘；永乐北藏及龙藏：黏；金陵同治本：黏。

¹⁴⁴ 丽藏：粘；永乐北藏及龙藏：黏；金陵同治本：黏。

¹⁴⁵ 丽藏：览；永乐北藏及龙藏：揽；金陵同治本：揽。

¹⁴⁶ 丽藏：粘；永乐北藏及龙藏：黏；金陵同治本：黏。

xiù xìng bù shēng fēi biàn fēi tián cháng wú suǒ chū bù lí bù hé
 嗥性不生；非变非恬，尝无所出；不离不合，
 jué chù běn wú wú miè wú shēng liǎo zhī ān jì rǔ dàn bù xún dòng
 觉触本无；无灭无生，了知安寄？汝但不循动
 jìng hé lí tiánbiàn tōng sè shēngmiè míng àn rú shì
 静、合离、恬变、通塞、生灭、明暗¹⁴⁷，如是
 shí èr zhū yǒu wéixiàng suí bá yī gēn tuō nián nèi fú fú guī yuán
 十二诸有为相；随拔一根，脱黏¹⁴⁸内伏；伏归元
 zhēn fā běn míng yào yào xìng fā míng zhū yú wǔ nián yìng bá yuán
 真，发本明耀；耀性发明，诸余五黏¹⁴⁹应拔圆
 tuō bù yóu qián chén suǒ qǐ zhī jiàn míng bù xún gēn jì gēn míng fā
 脱。不由前尘所起知见，明不循根，寄根明发，
 yóu shì liù gēn hù xiāng wéiyòng
 由是六根互相为用。

“ē nán rǔ qǐ bù zhī jīn cǐ huì zhōng ē nà lù tuó wú mù
 阿难，汝岂不知今此会中，阿那律陀无目
 ér jiàn bá nán tuó lóng wú ěr ér tīng jìng qié shén nǚ fēi bí wén xiāng
 而见；跋难陀龙无耳而听；毘伽神女非鼻闻香；
 jiāo fàn bō tí yì shé zhī wèi shùn ruò duō shén wú shēn jué chù rú lái
 骄梵钵提异舌知味；舜若多神无身觉¹⁵⁰触，如来
 guāng zhōng yìng lìng zàn xiàn jì wéi fēng zhì qí tǐ yuán wú zhū miè
 光中映令暂现，既为风质，其体元无；诸灭
 jìn dìng dé jì shēng wén rú cǐ huì zhōng mó hē jiā shè jiǔ miè yì gēn
 尽定得寂声闻，如此会中摩诃迦叶，久灭意根，
 yuán míng liǎo zhī bù yīn xīn niàn ē nán jīn rǔ zhū gēn ruò yuán bá
 圆明了知，不因心念。阿难，今汝诸根若圆拔
 yǐ nèi yíng fā guāng rú shì fú chén jí qì shì jiān zhū biàn huà xiàng
 已，内莹发光，如是浮尘及器世间诸变化相，
 rú tāng xiāo bīng yìng niàn huà chéng wú shàng zhī jué ē nán rú bǐ
 如汤销冰，应念化成无上知觉。阿难，如彼
 shì rén jù jiàn yú yǎn ruò lìng jí hé àn xiàng xiàn qíán liù gēn àn
 世人聚见于眼，若令急合，暗相现前，六根黯
 rán tóu zú xiāng lèi bǐ rén yǐ shǒu xún tǐ wài rào bǐ suī bù jiàn
 然。头足相类，彼人以手循体外绕，彼虽不见，

¹⁴⁷ 丽藏：暗明；永乐北藏及龙藏：明暗；金陵同治本：明暗

¹⁴⁸ 丽藏：黏；永乐北藏及龙藏：黏；金陵同治本：黏

¹⁴⁹ 丽藏：黏；永乐北藏及龙藏：黏；金陵同治本：黏

¹⁵⁰ 丽藏：有；永乐北藏及龙藏：觉；金陵同治本：觉

tóu zú yī biàn¹⁵¹ zhī jué shì tóng yuánjiàn yīn míng àn chéng wú jiàn
头足一辨，知觉是同。缘见因明，暗成无见；
bù míng zì fā zé zhū àn xiàngyōng bù néng hūn gēn chén jì xiāo
不明自发，则诸暗相永不能昏。根尘既销，
yún hé jué míng bù chéng yuán miào
云何觉明不成圆妙？”

ē nán bō fó yán shì zūn rú fó shuō yán yīn dì jué xīn
阿难白佛言：“世尊！如佛说言，因地觉心
yù qíú cháng zhù yào yǔ guǒ wèi míng mù xiāng yìng shì zūn rú guǒ wèi
欲求常住，要与果位名目相应。世尊！如果位
zhōng pú tí niè pán zhēn rú fó xìng ān mó luó shí kōng
中，菩提、涅槃、真如、佛性、庵摩罗识、空
rú lái zàng dà yuán jìng zhì shì qī zhǒng míng chēng wèi suī bié
如来藏、大圆镜智，是七种名，称谓虽别，
qīng jìng yuán mǎn tǐ xìng jiān níng rú jīn gāng wáng cháng zhù bù huài
清净圆满，体性坚凝，如金刚王常住不坏。
ruò cǐ jiàn tīng lí yú míng àn¹⁵² dòng jìng tōng sè bì jìng wú tǐ
若此见听离于明暗、动静、通塞，毕竟无体，
yóu rú niàn xīn lí yú qián chén běn wú suǒ yǒu yún hé jiāng cǐ bì jìng
犹如念心离于前尘，本无所有。云何将此毕竟
duàn miè yǐ wéi xiū yīn yù huò rú lái qī cháng zhù guǒ shì zūn ruò
断灭以为修因，欲获如来七常住果？世尊！若
lí míng àn jiàn bì jìng kōng rú wú qián chén niàn zì xìng miè jìn tuì xún
离明暗见毕竟空，如无前尘念自性灭，进退循
huán wēi xì tuī qiú běn wú wǒ xīn jí wǒ xīn suǒ jiāng shéi lì yīn
环，微细推求，本无我心及我心所，将谁立因
qiú wú shàng jué rú lái xiān shuō zhàn jīng yuán cháng wéi yuè chéng yán
求无上觉？如来先说湛精圆常，违越诚言，
zhōng chéng xì lùn yún hé rú lái zhēn shí yǔ zhě wéi¹⁵³ chuí dà cí
终成戏论。云何如来真实语者？惟垂大慈，
kāi wǒ méng lìn
开我蒙吝。”

fó gào ē nán rǔ xué duō wén wèi jìn zhū lòu xīn zhōng tú
佛告阿难：“汝学多闻，未尽诸漏。心中徒

¹⁵¹ 丽藏：辩；永乐北藏及龙藏：辨；金陵同治本：辨

¹⁵² 丽藏：暗明；永乐北藏及龙藏：明暗；金陵同治本：明暗

¹⁵³ 丽藏：唯；永乐北藏及龙藏：惟；金陵同治本：惟

zhī diāndǎosuǒ yīn zhēndǎoxiàngqián shí wèinéng shí kǒng rǔ chéng
知颠倒所因，真倒现前，实未能识。恐汝诚
xīn yóuwèi xìn fú wú jīn shì jiāngchén sú zhū shì dāngchú rǔ yí
心，犹未信伏。吾今试将尘俗诸事，当除汝疑。”

jí shí rú lái chì luó hóu luó jī zhōng yī shēng wèn ē nányán
即时，如来勅罗睺罗击钟一声，问阿难言：
rǔ jīn wén fǒu
“汝今闻不？”

ē nán dà zhòng jù yán wǒ wén
阿难大众俱言：“我闻。”

zhōng xiē wú shēng fó yòuwènyán rǔ jīn wén fǒu
钟歇无声，佛又问言：“汝今闻不？”

ē nán dà zhòng jù yán bù wén
阿难大众俱言：“不闻。”

shí luó hóu luó yòu jī yī shēng fó yòuwènyán rǔ jīn wén
时，罗睺罗又击一声，佛又问言：“汝今闻
fǒu 不？”

ē nán dà zhòng yòuguìyán jù wén
阿难大众又言：“俱闻。”

fó wèn ē nán rǔ yún hé wén yún hé bù wén
佛问阿难：“汝云何闻？云何不闻？”

ē nán dà zhòng jù bó fó yán zhōngshēng ruò jī zé wǒ dé
阿难大众俱白佛言：“钟声若击，则我得

wén jī jiǔ shēngxiāo yīn xiāngshuāng jué zé míng wú wén
闻；击久声销，音响双绝，则名无闻。”

rú lái yòu chì luó hóu jī zhōng wèn ē nányán ēr jīn shēng
如来又勅罗睺击钟，问阿难言：“尔今声
fǒu 不？”

ē nán dà zhòng jù yán yǒu¹⁵⁴ shēng
阿难大众俱言：“有¹⁵⁴声。”

shǎoxuǎn shēngxiāo fó yòuwènyán ēr jīn shēng fǒu
少选声销，佛又问言：“尔今声不？”

ē nán dà zhòng dá yán wú shēng
阿难大众答言：“无声。”

¹⁵⁴ 丽藏：言；永乐北藏及龙藏：大众俱言：“有；金陵同治本：大众俱言：“有”

yǒuqǐng luó hóugèng lái zhuàngzhōng fó yòuwènyán ēr jīn
有顷，罗睺更来撞钟，佛又问言：“尔今

shēng fǒu 声不？”

ē nán dà zhòng jù yán yǒushēng
阿难大众俱言：“有声。”

fó wèn ē nán rǔ yún hé shēng yún hé wú shēng
佛问阿难：“汝云何声？云何无声？”

ē nán dà zhòng jù bó fó yán zhōngshēngruò jī zé míngyǒu
阿难大众俱白佛言：“钟声若击，则名有

shēng jī jiǔ shēngxiāo yīn xiāngshuāng jué zé míng wú shēng
声；击久声销，音响双绝，则名无声。”

fó yù ē nán jí zhū dà zhòng rǔ jīn yún hé zì yǔ jiǎo
佛语阿难及诸大众：“汝今云何自语矫
乱？”

dà zhòng ē nán jù shí wèn fó wǒ jīn yún hé míng wéi jiǎo
大众阿难俱时问佛：“我今云何名为矫

乱？”

fó yán wǒ wèn rǔ wén rǔ zé yánwén yòuwèn rǔ shēng
佛言：“我问汝闻，汝则言闻；又问汝声，

rǔ zé yánshēng wéi¹⁵⁵ wén yǔ shēngbào dá wú dìng rú shì yún hé bù
汝则言声。唯闻与声报答无定，如是云何不

míngjiǎoluàn ē nán shēngxiāo wú xiǎng rǔ shuō wú wén ruò shí
名矫乱？阿难，声销无响，汝说无闻；若实

wú wén wénxìng yǐ miè tóng yú kū mù zhōngshēnggèng jī rǔ
无闻，闻性已灭，同于枯木，钟声更击，汝

yún hé zhī zhī yǒu zhī wú zì shì shēngchénhuò wú huò yǒu qǐ bǐ
云何知？知有知无，自是声尘或无或有，岂彼

wénxìngwéi rǔ yǒu wú wén shí yún wú shéi zhī wú zhě shì gù ē
闻性为汝有无？闻实云无，谁知无者？是故，阿

nán shēng yú wénzhōng zì yǒushēngmiè fēi wéi rǔ wénshēngshēngshēng
难，声于闻中自有生灭，非为汝闻声生声

miè lìng rǔ wénxìngwéiyǒuwéi wú rǔ shàngdiāndǎohuòshēngwéiwén
灭，令汝闻性为有为无。汝尚颠倒惑声为闻，

¹⁵⁵ 丽藏：惟；永乐北藏及龙藏：唯；金陵同治本：唯

hé guàihūn mí yǐ chángwéiduàn zhōng bù yīngyán lí zhūdòngjìng
何怪昏迷以常为断？终不应言，离诸动静、
bì sè kāi tōng shuōwén wú xìng rú zhòngshuì rén miánshú chuángzhēn
闭塞、开通，说闻无性。如重睡人眠熟床枕，
qí jiā yǒurén yú bǐ shuì shí dǎoliàn chōng mǐ qí rén mèngzhōngwén
其家有人于彼睡时捣练春米，其人梦中闻
chōngdǎoshēng bié zuò tā wù huòwéi jī gǔ huòwéi zhuàngzhōng
春捣声，别作他物，或为击鼓，或为¹⁵⁶撞钟，
jí yú mèng shí zì guài qí zhōngwéi mù shí xiāng yú shí hū wù chuán
即于梦时自怪其钟为木石响，于时忽寤遙
zhī chǔ yīn zì gào jiā rén wǒ zhèngmèng shí huò cǐ chōng yīn jiāng
知杵音，自告家人：‘我正梦时，惑此春音将
wéi gǔ xiāng è nán shì rén mèngzhōng qǐ yì jìng yáo kāi bì
为鼓响。’阿难，是人梦中岂忆静摇、开闭、
tōng sè qí xíng suī mèi wénxìng bù hūn zòng rǔ xíngxiāo mìngguāng
通塞？其形虽寐，闻性不昏。纵汝形销，命光
qiān xiè cǐ xìngyún hé wéi rǔ xiāomiè yǐ zhūzhòngshēng cóng wú shǐ
迁谢，此性云何为汝销灭？以诸众生从无始
lái xún zhū sè shēng zhú niàn liú zhuǎn céng bù kāi wù xìng jìng miào
来，循诸色声，逐念流转，曾不开悟性净妙
cháng bù xún suǒ cháng zhú zhū shēng miè yóu shì shēng shēng zá rǎn
常，不循所常，逐诸生灭，由是生生杂染
liú zhuǎn ruò qì shēng miè shǒu yú zhēn cháng cháng guāng xiàn qián
流转。若弃生灭守于真常，常光现前，
gēn chén shí xīn yìng shí xiāo luò xiǎng xiàng wéi chén shí qíng wéi gòu
根尘¹⁵⁷识心应时销落。想相为尘，识情为垢，
èr jù yuǎn lí zé rǔ fǎ yǎnyìng shí qīngmíng yún hé bù chéng wú
二俱远离，则汝法眼应时清明，云何不成无
shàng zhī jué
上知觉？”

大佛顶如来密因修证了义诸菩萨万行首楞严经卷第四¹⁵⁸

¹⁵⁶ 丽藏：复；永乐北藏及龙藏：为；金陵同治本：为

¹⁵⁷ 丽藏：尘根；永乐北藏及龙藏：根尘；金陵同治本：根尘

¹⁵⁸ 丽藏：大佛顶万行首楞严经卷第四

léngyánjīngzàn
楞严经赞

shēnqióngwàn fǎ tóng yì jù shēng guǎngchénxiāng xù lái wú
深 穷 万 法 . 同 异 俱 生 . 广 陈 相 续 来 无

míng miào tǐ jué zhēnchéng tóng yè cuī chéng fǎ yǎnyìng shí qīng
明 . 妙 体 觉 真 澄 . 同 业 催 惩 . 法 眼 应 时 清 .

ná mó léngyán huì shàng fó pú sà
南 无 楞 严 会 上 佛 菩 萨 (合掌三称)

dà fó dǐng rú lái mì yīn xiū zhèng liǎo yì zhū
大佛顶如来密因修证了义诸
pú sà wànghèngshǒuléng yán jīng juàn dì wǔ
菩萨万行首楞严经卷第五¹⁵⁹

tángtiānzhú shāmén bō là mì dì yì
唐天竺沙门般刺密帝译

wū chángguó shāmén mí qié shì jiā yì yǔ
乌苌国沙门弥伽释迦译语

pú sà jiè dì zǐ qíánzhèng yì dà fū tóngzhōng shū mén xià píngzhāng shì
菩萨戒弟子前正议大夫同中书门下平章事

qīng hé fángróng bǐ shòu¹⁶⁰
清河房融笔受

ē nán bó fó yán shì zūn rú lái suī shuō dì èr yì mén
阿难白佛言：“世尊！如来虽说第二义门，

jīn guān shì jiān jié zhī rén ruò bù zhī qí suǒ jié zhī yuán wǒ xìn
今观世间解结之人，若不知其所结之元，我信

shì rén zhōng bù néng jiě shì zūn wǒ jí huì zhōng yóu xué shēng wén yì
是人终不能解。世尊！我及会中有学声闻亦

fù rú shì cóng wú shǐ jì yǔ zhū wú míng jù miè jù shēng suī dé rú
复如是，从无始际与诸无明俱灭俱生，虽得如

shì duō wén shàng gēn míng wéi chū jiā yóu gé rì nüè wéiyuàn dà cí
是多闻善根，名为出家，犹隔日疟。唯愿大慈，

āi mǐn lún nì jīn rì shēn xīn yún hé shì jié cóng hé míng jiě yì
哀愍沦溺。今日身心云何是结？从何名解？亦

lìng wèi lái kǔ nàn zhòng shēng dé miǎn lún huí bù luò sānyǒu zuò shì
令未来苦难众生得免轮回，不落三有。”作是

yǔ yǐ pǔ jí dà zhòng wǔ tǐ tóu dì yù lèi qiáochéng zhù fó rú
语已，普及大众五体投地，雨泪翘诚，伫佛如

lái wú shàng kāi shì
来无上开示。

¹⁵⁹ 丽本：大佛顶如来密因修证了义诸菩萨万行首楞严经卷第五（一名中印度那兰陀大道场经，于灌顶部录出别行）

¹⁶⁰ 丽本：乌长国沙门弥伽释迦译语

ér shí shì zūnliánmǐn ē nán jí zhū huì zhōngzhū yǒuxué zhě yì
尔时，世尊怜愍阿难及诸会中诸有学者，亦

wèi wèi lái yī qiè zhòngshēng wéichū shì yīn zuòjīāng lái yǎn yǐ yán fú
为未来一切众生为出世因、作将来眼，以阎浮

tán zǐ jīn guāng ¹⁶¹ shǒumó ē nándǐng jí shí shí fāng pǔ fó shì jiè liù
檀紫金光手摩阿难顶。即时十方普佛世界六

zhǒngzhèn ¹⁶² dòng wēichén rú lái zhù shì jiè zhě gè yǒubǎoguāng cóng
种震动，微尘如来住世界者，各有宝光从

qí dǐngchū qí guāngtóng shí yú bǐ shì jiè lái qí tuó lín guàn rú lái
其顶出，其光同时于彼世界来祇陀林灌如来

dǐng shì zhū dà zhòng dé wèi céng yǒu yú shì ē nán jí zhū dà zhòng
顶。是诸大众，得未曾有。于是阿难及诸大众，

jù wén shí fāngwéichén rú lái yì kǒutóng yīn gào ē nán yán shàn zāi
俱闻十方微尘如来异口同音告阿难言：“善哉！

ē nán rǔ yù shí zhī jù shēng wú míng shǐ rǔ lún zhuǎnshēng sǐ jié gēn
阿难！汝欲识知俱生无明使汝轮转生死结根，

wéi rǔ liù gēn gèng wú tā wù rǔ fù yù zhī wú shàng pú tí lìng rǔ
唯汝六根，更无他物。汝复欲知无上菩提令汝

sù zhèng ¹⁶³ ān lè jiě tuō jì jìng miào cháng yì rǔ liù gēn gèng fēi
速证安乐解脱寂静妙常，亦汝六根，更非

tā wù
他物。”

ē nán suī wén rú shì fǎ yīn xīn yóu wèimíng qǐ shǒu bó fó
阿难虽闻如是法音，心犹未明，稽首白佛：

yún hé lìng wǒ shēng sǐ lún huí ān lè miào cháng tóng shì liù gēn
“云何令我生死轮回、安乐妙常同是六根，

gèng fēi tā wù
更非他物？”

fó gào ē nán gēn chéntóng yuán fù tuō wú èr shí xìng xū
佛告阿难：“根尘同源，缚脱无二。识性虚

wàng yóu rú kōnghuā ē nán yóu chén fā zhī yīn gēnyǒuxiàng
妄，犹如空华。阿难，由尘发知，因根有相，

xiàngjiàn wú xìngtóng yú jiāo lú shì gù rǔ jīn zhī jiàn lì zhī jí wú
相见无性同于交芦。是故汝今知见立知，即无

¹⁶¹ 丽本：光金；永乐北藏本及龙藏本：金光；金陵同治本：金光

¹⁶² 丽本：振；永乐北藏本及龙藏本：震；金陵同治本：震

¹⁶³ 丽本：登；永乐北藏本及龙藏本：证；金陵同治本：证

míngběn zhī jiàn wú jiàn sī jí niè pán wú lòu zhēn jìng yún hé shì
明本；知见无见，斯即涅槃无漏真净。云何是
zhōnggèngróng tā wù
中更容他物？”

ěr shí shì zūn yù chóngruān cǐ yì ér shuō jì yán
尔时，世尊欲重宣此义，而说偈言：

zhēn xìng yǒu wéi kōng	yuán shēng gù rú huàn
真性有为空	缘生故如幻
wú wéi wú qǐ miè	bù shí rú kōng huā
无为无起灭	不实如空华
yán wàng xiǎn zhū zhēn	wàng zhēn tóng èr wàng
言妄显诸真	妄真同二妄
yóu fēi zhēn fēi zhēn	yún hé jiàn suǒ jiàn
犹非真非真	云何见所见
zhōng jiān wú shí xìng	shì gù ruò jiāo lú
中间无实性	是故若交芦
jié jiě tóng suǒ yīn	shèng fán wú èr lù
结解同所因	圣凡无二路
rǔ guān jiāo zhōng xìng	kōng yǒu èr jù fēi
汝观交中性	空有二俱非
mí huì jí wú míng	fā míng biàn jiě tuō
迷晦即无明	发明便解脱
jiě jié yīn cì dì	liù jiě yī yì wáng
解结因次第	六解一亦亡
gēn xuǎn zé yuán tōng	rù liú chéng zhèng jué
根选择圆通	入流成正觉
tuó nà wēi xì shí	xí qì chéng pù liú
陀那微细识	习气成暴流
zhēn fēi zhēn kǒng mí	wǒ cháng bù kāi yǎn
真非真恐迷	我常不开演
zì xīn qǔ zì xīn	fēi huàn chéng huàn fǎ
自心取自心	非幻成幻法
bù qǔ wú fēi huàn	fēi huàn shàng bù shēng
不取无非幻	非幻尚不生
huàn fǎ yún hé lì	shì míng miào lián huā
幻法云何立	是名妙莲华
jīn gāng wáng bǎo jué	rú huàn sān mó tí
金刚王宝觉	如幻三摩提

tán zhǐ chāo wú xué
弹指超无学

cǐ ē pí dá mó
此阿毗达磨

shí fāng bó qié fàn
十方薄伽梵

yī lù niè pán mén
一路涅槃门

yú shì ē nán jí zhū dà zhòng wén fó rú lái wú shàng cí huì
于是阿难及诸大众，闻佛如来无上慈诲，

qí yè qié tuó zá róu jīng yíng miào lǐ qīngchè xīn mù kāi míng
祇夜、伽陀杂糅精莹，妙理清彻，心目开明，

tàn wèi céng yǒu
叹未曾有。

ē nán hé zhǎngdǐng lǐ bó fó wǒ jīn wén fó wú zhē dà bēi
阿难合掌顶礼白佛：“我今闻佛无遮大悲

xìng jìng miào cháng zhēn shí fǎ jù xīn yóu wèi dá liù jiě yī wáng shū jié
性净妙常真实法句，心犹未达六解一亡舒结

lún cì wéi chuí dà cí zài mǐn sī huì jí yǔ jiāng lái shī yǐ fǎ yīn
伦次。惟垂大慈，再愍斯会及与将来，施以法音，

xǐ dí chéng gòu
洗涤沉垢。”

jí shí rú lái yú shī zǐ zuò zhěng niè pánsēng liǎn sēng
即时，如来于师子座，整涅槃僧，敛¹⁶⁴僧

qié lí lǎn¹⁶⁵ qī bǎo jī¹⁶⁶ yǐn shǒu yú jī¹⁶⁷ qǔ jié bō luó tiān suǒ
伽梨，揽¹⁶⁵七宝几¹⁶⁶。引手于几¹⁶⁷取劫波罗天所

fèng huā jīn yú dà zhòng qián wǎn chéng yī jié shì ē nán yán cǐ
奉华巾，于大众前绾成一结，示阿难言：“此

míng hé děng
名何等？”

ē nán dà zhòng jù bó fó yán cǐ míng wéi jié
阿难大众俱白佛言：“此名为结。”

yú shì rú lái wǎn dié huā jīn yòu chéng yī jié chóng wèn ē
于是如来绾迭华巾，又成一结。重问阿

nán cǐ míng hé děng
难：“此名何等？”

ē nán dà zhòng yòu bó fó yán cǐ yì míng jié
阿难大众又白佛言：“此亦名结。”

¹⁶⁴ 丽本：敛；永乐北藏本及龙藏本：敛；金陵同治本：斂

¹⁶⁵ 丽本：览；永乐北藏本及龙藏本：攬；金陵同治本：攬

¹⁶⁶ 丽本：机；永乐北藏本及龙藏本：几；金陵同治本：几

¹⁶⁷ 丽本：机；永乐北藏本及龙藏本：几；金陵同治本：几

rú shì lún cì wǎn dié huā jīn zǒng chéng liù jié yī yī jié
如是伦次绾迭华巾，总成六结。一一结

chéng jiē qǔ shǒuzhōng suǒ chéng zhī jié chí wèn ē nán cǐ míng hé
成，皆取手中所成之结持问阿难：‘此名何
děng
等？’

ē nán dà zhòng yì fù rú shì cì dì chóu fó cǐ míng wéi
阿难大众亦复如是，次第酬佛：‘此名为
jié
结。’

fó gào ē nán wǒ chūwǎn jīn rǔ míng wéi jié cǐ dié huā
佛告阿难：“我初绾巾，汝名为结。此迭华
jīn xiān shí yī tiáo dì èr dì sān yún hé rǔ cáo fù míng wéi jié
巾先实一条，第二、第三云何汝曹复名为结？”

ē nán bō fó yán shì zūn cǐ bǎo dié huā jī jì chéng jīn
阿难白佛言：“世尊！此宝迭华缉绩成巾，
suī běn yī fǐ rú wǒ sī wéi rú lái yī wǎn dé yī jié míng ruò
虽本一体，如我思惟：如来一绾，得一结名；若
bǎi wǎn chéng zhōng míng bǎi jié hé kuàng cǐ jīn zhī yǒu liù jié
百绾成，终名百结。何况此巾祇¹⁶⁸有六结？
zhōng bù zhì qī yì bù tíng wǔ yún hé rú lái zhī xǔ chū shí dì
终不至七，亦不停五。云何如来祇¹⁶⁹许初时，第
èr dì sān bù míng wéi jié
二、第三不名为结？”

fó gào ē nán cǐ bǎohuā jīn rǔ zhī cǐ jīn yuán zhī yī tiáo
佛告阿难：“此宝华巾，汝知此巾元止一条，
wǒ liù wǎn shí míng yǒu liù jié rǔ shěng uān chá jīn tǐ shì tóng
我六绾时，名有六结。汝审观察：巾体是同，
yīn jié yǒu yì yú yì yún hé chū wǎn jié chéng míng wéi dì yī
因结有异。于意云何？初绾结成，名为第一；
rú shì nǎi zhì dì liù jié shēng wú jīn yù jiāng dì liù jié míng chéng dì
如是乃至第六结生，吾今欲将第六结名成第
yī fǒu
一不？”

fú yě shì zūn liù jié ruò cún sī dì liù míng zhōng
“不也。世尊！六结若存，斯第六名，终

¹⁶⁸ 丽本：只；永乐北藏本及龙藏本：祇；金陵同治本：祇

¹⁶⁹ 丽本：只；永乐北藏本及龙藏本：祇；金陵同治本：祇

fēi dì yī zòng wǒ lì shēng jìn qí míngbiàn rú hé lìng shì liù jié
非第一。纵我历生尽其明辨¹⁷⁰，如何令是六结
luànmíng
乱名？”

fó yán rú shì liù jié bù tóng xún gù běn yīn yī jīn
佛言：“如是¹⁷¹。六结不同，循顾本因，一巾
suǒzào lìng qí zá luàn zhōng bù dé chéng zé rǔ liù gēn yì fù rú
所造，令其杂乱，终不得成。则汝六根亦复如
shì bì jìng tóngzhōng shēng bì jìng yì
是，毕竟同中，生毕竟异。”

fó gào ē nán rǔ bì xián cǐ liù jié bù chéng yuàn yào yī
佛告阿难：“汝必嫌此六结不成，愿乐一
chéng fù yún hé dé
成，复云何得？”

ē nányán cǐ jié ruò cún shì fēi fēng qǐ yú zhōng zì shēng
阿难言：“此结若存，是非锋起，于中自生。
cǐ jié fēi bǐ bǐ jié fēi cǐ rú lái jīn rì ruò zǒng jiě chū jié ruò
此结非彼，彼结非此。如来今日若总解除，结若
bù shēng zé wú bǐ cǐ shàng bù míng yī liù yún hé chéng
不生，则无彼此。尚不名一，六云何成？”

fó yán liù jié yī wáng yì fù rú shì yóu rǔ wú shǐ xīn xìng
佛言：“六解一亡亦复如是。由汝无始心性
kuángluàn zhī jiàn wàng fā fā wàng bù xī láo jiàn fā chén rú
狂乱，知见妄发，发妄不息，劳见发尘。如
láo mù jīng zé yǒukuáng huā yú zhàn jīng míng wú yīn luàn qǐ yī qiè
劳目睛，则有狂华，于湛精明无因乱起。一切
shì jiān shān hé dà dì shēng sǐ niè pán jiē jí kuáng láo diān dǎo huā
世间山河大地、生死涅槃，皆即狂劳颠倒华
xiàng
相。”

ē nányán cǐ láo tóng jié yún hé jiě chū
阿难言：“此劳同结，云何解除？”

rú lái yǐ shǒujīāng suǒ jié jīn piān chè qí zuǒ wèn ē nányán
如来以手将所结巾偏掣其左，问阿难言：

rú shì jiě fǒu
“如是解不？”

¹⁷⁰ 丽本：辩；永乐北藏本及龙藏本：辨；金陵同治本：辩

¹⁷¹ 丽本：言；永乐北藏本及龙藏本：言：“如是；金陵同治本：言：“如是

fú yě shì zūn
“不也。世尊！”

xuán fù yǐ shǒupiānqīnyòubiān yòuwèn ē nán rú shì jiě
旋复以手偏牵右边，又问阿难：“如是解
fǒu 不？”

fú yě shì zūn
“不也。世尊！”

fó gào ē nán wú jīn yǐ shǒuzuō yòu gè qiān jìng bù néng jiě
佛告阿难：“吾今以手左右各牵，竟不能解，

rǔ shè fāngbiàn yún hé jiě chéng¹⁷²? ”
汝设方便，云何解成¹⁷²？”

ē nán bó fó yán shì zūn dāng yú jié xīn jiě jí fēn sà
阿难白佛言：“世尊！当于结心，解即分散。”

fó gào ē nán rú shì rú shì ruò yù chū jié dāng yú
佛告阿难：“如是，如是！若欲除结，当于

jié xīn ē nán wǒ shuō fó fǎ cóng yīn yuánshēng fēi qǔ shì jiān hé
结心。阿难，我说佛法从因缘生，非取世间和

hé cū xiàng rú lái fā míng shì chū shì fǎ zhī qí běn yīn suí suǒ
合粗相。如来发明世出世法，知其本因，随所

yuánchū rú shì nǎi zhì héngshā jiè wài yī dī zhī yǔ yì zhī tóu shù
缘出。如是乃至恒沙界外一滴之雨，亦知头数。

xiànqiánzhǒngzhǒng sōng zhí jí qū hú bái wū xuán jiē liǎo
现前种种，松直、棘曲、鹄白、乌玄，皆了

yuányóu shì gù ē nán suí rǔ xīn zhōngxuǎn zé liù gēn gēn jié
元由。是故，阿难，随汝心中选择六根，根结

ruò chū chénxiàng zì miè zhūwàngxiāowáng bù zhēn hé dài ē
若除，尘相自灭。诸妄销亡，不真何待？阿

nán wú jīn wèn rǔ cǐ jié bō luó jīn liù jié xiànpíán tóng shí jiě yíng
难，吾今问汝，此劫波罗巾六结现前，同时解萦，

dé tóngchú fǒu
得同除不？”

fú yě shì zūn shì jié běn yǐ cì dì wǎnshēng jīn rì
“不也。世尊！是结本以次第绾生，今日

dāng xū cì dì ér jiě liù jié tóng tǐ jié bù tóng shí zé jié jiě
当须次第而解。六结同体，结不同时，则结解

¹⁷² 丽本：成解；永乐北藏本及龙藏本：解成；金陵同治本：解成

shí yún hé tóngchú
时，云何同除？”

fó yán liù gēn jiě chū yì fù rú shì cǐ gēnchū jiě xiān dé
佛言：“六根解除亦复如是。此根初解，先得

rén kōng kōngxìngyuánmíng chéng fǎ jiě tuō jiě tuō fǎ yǐ jù
人空；空性圆明，成法解脱；解脱法已，俱

kōng bù shēng shì míng pú sà cóngsān mó dì dé wú shēngrěn
空不生。是名菩萨从三摩地得无生忍。”

ē nán jí zhū dà zhòngméng fó kāi shì huì jué yuántōng dé wú
阿难及大众蒙佛开示，慧觉圆通，得无

yí huò yī shí hé zhǎng dǐng lǐ shuāng zú ér bó fó yán wǒ
疑惑。一时合掌，顶礼双足，而白佛言：“我

děng jīn rì shēn xīn jiǎorán kuài dé wú ài suī fù wù zhī yī liù
等今日，身心皎然，快得无碍。虽复悟知一六

wáng yì rán yóu wèi dá yuántōngběngēn shì zūn wǒ bèi piāo líng
亡义，然犹未达圆通本根。世尊！我辈飘零，

jī jié gū lù hé xīn hé lù yù fó tiān lún rú shī rǔ ér hū yù cí
积劫孤露，何心何虑预佛天伦，如失乳儿忽遇慈

mǔ ruò fù yīn cǐ jì huì dàochéng suǒ dé mì yán huántōngběn wù
母。若复因此际会道成，所得密言，还同本悟，

zé yǔ wèiwén wú yǒuchā bié wéi¹⁷³ chuí dà bēi huì wǒ mì yán chéng
则与未闻无有差别。惟¹⁷³垂大悲，惠我秘严，成

jiù rú lái zuì hòu kāi shì zuò shì yǔ yǐ wǔ tǐ tóu dì tuì cáng
就如来最后开示。”作是语已，五体投地，退藏

mì jī jì fó míngshòu
密机，冀佛冥授。

ěr shí shì zūn pǔ gào zhòng zhōng zhū dà pú sà jí zhū lòu jìn
尔时，世尊普告众中诸大菩萨及诸漏尽

dà ē luó hàn rǔ děng pú sà jí ē luó hàn shēng wǒ fǎ zhōng
大阿罗汉：“汝等菩萨及阿罗汉，生我法中，

dé chéng wú xué wú jīn wèn rǔ zuì chū fā xīn wù shí bā jiè shéi
得成无学。吾今问汝，最初发心悟十八界，谁

wéiyuántōng cóng hé fāngbiàn rù sān mó dì
为圆通？从何方便入三摩地？”

jiāo¹⁷⁴ chén nà wǔ bǐ qīu jí cóng zuò qǐ dǐng lǐ fó zú ér bó
憍¹⁷⁴陈那五比丘即从座起，顶礼佛足而白

¹⁷³ 丽本：唯；永乐北藏本及龙藏本：惟；金陵同治本：惟

¹⁷⁴ 丽本：骄；永乐北藏本及龙藏本：憍；金陵同治本：憍

fó yán wǒ zài lù yuàn jí yú jī yuán guānjiàn rú lái zuì chūchéng
佛言：“我在鹿苑及于鸡园，观见如来最初成
dào yú fó yīn shēng wù míng sì dì fó wèn bǐ qīu wǒ chūchēng
道，于佛音声悟明四谛。佛问比丘，我初称
jiě rú lái yìn wǒ míng ē rě duō miào yīn mì yuán wǒ yú yīn
解，如来印我，名阿若多。妙音密圆，我于音
shēng dé ē luó hàn fó wènyuántōng rú wǒ suǒzhèng yīn shēngwéi
声得阿罗汉。佛问圆通，如我所证，音声为
shàng
上！”

yōu bō ní shā tuó jí cóngzuò qǐ dǐng lǐ fó zú ér bó fó yán
优波尼沙陀即从座起，顶礼佛足而白佛言：
wǒ yì guān fó zuì chūchéngdào guān bù jìng xiàng shēng dà yàn lí
“我亦观佛最初成道。观不净相，生大厌离，
wù zhū sè xìng yǐ cóng bù jìng bái gǔ wēi chén guī yú xū kōng
悟诸色性。以从不净、白骨、微尘归于虚空，
kōng sè èr wú chéng wú xuédào rú lái yìn wǒ míng ní shā tuó
空色二无，成无学道。如来印我，名尼沙陀。
chén sè jì jìn miào sè mì yuán wǒ cóng sè xiàng dé ē luó hàn
尘色既尽，妙色密圆，我从色相得阿罗汉。
fó wènyuántōng rú wǒ suǒzhèng sè yīn wéishàng
佛问圆通，如我所证，色因为上。”

xiāngyántóng zǐ jí cóngzuò qǐ dǐng lǐ fó zú ér bó fó yán
香严童子即从座起，顶礼佛足而白佛言：
wǒ wén rú lái jiào wǒ dì guānzhū yǒu wéixiàng wǒ shí cí fó yàn
“我闻如来教我谛观诸有为相。我时辞佛，宴
huì qīngzhāi jiàn zhū bǐ qīu shāochén shuǐxiāng xiāng qì jì rán lái rù
晦清斋，见诸比丘烧沉水香，香气寂然，来入
bí zhōng wǒ guān cǐ qì fēi mù fēi kōng fēi yān fēi huǒ
鼻中。我观此气，非木、非空、非烟、非火，
qù wú suǒzhuó lái wú suǒcóng yóu shì yì xiāo fā míng wú lòu
去无所著，来无所从。由是意销，发明无漏。
rú lái yìn wǒ dé xiāngyánhào chén qì shū miè miào xiāng mì yuán
如来印我，得香严号。尘气候灭，妙香密圆，
wǒ cóng xiāngyán dé ē luó hàn fó wènyuántōng rú wǒ suǒzhèng
我从香严得阿罗汉。佛问圆通，如我所证，
xiāngyán wéishàng
香严为上。”

yàowáng yàoshàng èr fǎ wáng zǐ bìng zài huìzhōng wǔ bǎi fàn
 药王、药上二法王子，并在会中五百梵
 tiān jí cóngzuò qǐ dǐng lǐ fó zú ér bó fó yán wǒ wú shǐ
 天，即从座起，顶礼佛足，而白佛言：“我无始
 jié wéi shì liáng yī kǒuzhōngcháng cǐ suō pó shì jiè cǎo mù jīn
 劫为世良医，口中尝此娑婆世界草、木、金、
 shí míngshù fán yǒu shí wàn bā qiān rú shì xī zhī kǔ cù xián
 石，名数凡有十万八千。如是悉知苦、醋、咸、
 dàn gān xīn děngwèi bìngzhū hé hé jù shēng biàn yì shì
 淡、甘、辛等味，并诸和合、俱生、变异，是
 lěng shì rè yǒu dù wú dù xī néngbiàn zhī chéng shì rú lái liǎo
 冷是热，有毒无毒，悉能遍知。承事如来，了
 zhī wèixìng fēi kōng fēi yǒu fēi jí shēn xīn fēi lí shēn xīn fēn bié
 知味性非空非有，非即身心、非离身心。分别
 wèi yīn cóng shì kāi wù méng fó rú lái yìn wǒ kūn jì yàowáng yào
 味因，从是开悟。蒙佛如来印我昆季药王、药
 shàng èr pú sà míng jīn yú huìzhōngwéi fǎ wáng zǐ yīn wèi jué míng
 上二菩萨名，今于会中为法王子。因味觉明，
 wèidēng pú sà fó wènyuántōng rú wǒ suǒzhèng wèi yīn wéishàng
 位登菩萨。佛问圆通，如我所证，味因为上。”

bá tuó pó luó bìng qí tóngbàn shí liù kāi shì jí cóngzuò qǐ
 跋陀婆罗，并其同伴十六开士，即从座起，
 dǐng lǐ fó zú ér bó fó yán wǒ děngxiān yú wēi yīn wáng fó wén
 顶礼佛足，而白佛言：“我等先于威音王佛闻
 fǎ chū jiā yú yù sēng shí suí lì rù shì hū wù shuǐ yīn jì bù
 法出家，于浴僧时，随例入室。忽悟水因，既不
 xǐ chén yì bù xǐ fǐ zhōngjiān ān rán dé wú suǒyǒu sù xí
 洗尘，亦不洗体，中间安然，得无所有。宿习
 wú wàng nǎi zhì jīn shí cóng fó chū jiā lìng dé wú xué bǐ fó míng
 无忘，乃至今时从佛出家，令¹⁷⁵得无学。彼佛名
 wǒ bá tuó pó luó miào chū xuān míng chéng fó zǐ zhù fó wènyuán
 我跋陀婆罗。妙触宣明，成佛子住。佛问圆
 tōng rú wǒ suǒzhèng chù yīn wéishàng
 通，如我所证，触因为上。”

mó hé jiā shè jí zǐ jīn guāng bǐ qīn ní děng jí cóngzuò qǐ
 摩诃迦叶及紫金光比丘尼等，即从座起，

¹⁷⁵ 丽本：今；永乐北藏本：今；龙藏本：令；金陵同治本：令；校勘：令

dǐng lǐ fó zú ér bó fó yán wǒ yú wǎng jié yú cǐ jiè zhōng
 顶礼佛足，而白佛言：“我于往劫，于此界中
 yǒu fó chū shì míng rì yuèdēng wǒ dé qīn jìn wén fǎ xiū xué
 有佛出世，名日月灯。我得亲近，闻法修学。
 fó miè dù hòu gòngyāngshè lì rán dēng xù míng yǐ zǐ guāng jīn
 佛灭度后，供养舍利，然灯续明，以紫光金
 tú fó xíngxiàng zì ēr yǐ lái shì shì shēngshēng shēnchángyuán
 涂佛形像。自尔已来，世世生生，身常圆
 mǎn zǐ jīn guāng jù cǐ zǐ jīn guāng bǐ qiū ní děng jí wǒ juànshǔ
 满紫金光聚。此紫金光比丘尼等¹⁷⁶即我眷属，
 tóng shí fā xīn wǒ guān shì jiān liù chénbiànhuài wéi yǐ kōng jì xiū yú
 同时发心。我观世间六尘变坏，唯以空寂修于
 miè jìn shēn xīn nǎi néng dù bǎi qiān jié yóu rú tán zhǐ wǒ yǐ kōng
 灭尽，身心乃能度百千劫，犹如弹指。我以空
 fǎ chéng ē luó hàn shì zūnshuō wǒ tóu tuó wéi zuì miào fǎ kāi
 法，成阿罗汉。世尊说我，头陀为最。妙法开
 míng xiāomiè zhū lòu fó wènyuántōng rú wǒ suǒzhèng fǎ yīn wéi
 明，销灭诸漏。佛问圆通，如我所证，法因为
 shàng 上。”

ē nà lù tuó jí cóngzuò qǐ dǐng lǐ fó zú ér bó fó yán
 阿那律陀即从座起，顶礼佛足，而白佛言：

wǒ chūchū jiā chángyàoshūimián rú lái hé wǒ wéi chùshēng lèi
 “我初出家常乐睡眠，如来诃我为畜生类。
 wǒ wén fó hé tí qì zì zé qī rì bù mián shī qí shuāng mù
 我闻佛诃，啼泣自责，七日不眠，失其双目。
 shì zūn shì wǒ yào jiàn zhàomíng jīn gāng sān mèi wǒ bù yīn yǎnguānjian
 世尊示我乐见照明金刚三昧。我不因眼观见
 shí fāng jīng zhēndònggrán rú guān zhǎngguǒ rú lái yìn wǒ chéng ē
 十方，精真洞然如观掌果。如来印我，成阿
 luó hàn fó wènyuántōng rú wǒ suǒzhèng xuán jiàn xúnyuán sī
 罗汉。佛问圆通，如我所证，旋见循元，斯
 wéi dì yī
 为第一。”

zhōu lì pán tè jiā jí cóngzuò qǐ dǐng lǐ fó zú ér bó fó
 周利槃特迦即从座起，顶礼佛足，而白佛

¹⁷⁶ 丽本：者；永乐北藏本及龙藏本：等；金陵同治本：等

yán wǒ quēsòng chí wú duōwénxìng zuì chū zhí fó wén fǎ chū
 言：“我阙诵持，无多闻性。最初值佛，闻法出
 jiā yì chí rú lái yī jù qié tuó yú yī bǎi rì dé qián yí hòu
 家，忆持如来一句伽陀，于一百日，得前遗后，
 dé hòu yí qián fó mǐn wǒ yú jiào wǒ ān jū tiáochū rù xī wǒ
 得后遗前。佛愍我愚，教我安居，调出入息。我
 shí guān xī wēi xì qióng jìn shēngzhù yì miè zhūxíngchà nà qí xīn
 时观息，微细穷尽生住异灭、诸行刹那，其心
 huòrán dé dà wú ài nǎi zhì lòu jìn chéng ē luó hàn zhù fó zuò xià
 豁然得大无碍，乃至漏尽成阿罗汉。住佛座下，
 yìn chéng wú xué fó wènyuántōng rú wǒ suǒzhèng fǎn xī xúnkōng
 印成无学。佛问圆通，如我所证，反¹⁷⁷息循空，
 sī wéi dì yī
 斯为第一。”

jiāo ¹⁷⁸fàn bō tí jí cóngzuò qǐ dǐng lǐ fó zú ér bó fó yán
 懈梵钵提即从座起，顶礼佛足，而白佛言：
 wǒ yǒukǒu yè yú guò qù jié qīngnòngshāmén shì shì shēngshēng
 “我有口业，于过去劫轻弄沙门，世世生生
 yǒu niú shī bìng rú lái shì wǒ yī wèiqīngjìng xīn dì fǎ mén wǒ dé miè
 有牛祠病。如来示我一味清净心地法门。我得灭
 xīn rù sān mó dì guānwèi zhī zhī fēi tǐ fēi wù yìngniàn dé chāo
 心，入三摩地。观味之知，非体非物，应念得超
 shì jiān zhū lòu nèi tuō shēn xīn wài yí shì jiè yuǎn lí sānyǒu rú niǎo
 世间诸漏。内脱身心，外遗世界，远离三有如鸟
 chūlóng lí gòuxiāochén fǎ yǎnqīngjìng chéng ē luó hàn rú lái
 出笼，离垢销尘，法眼清净，成阿罗汉。如来
 qīn yìn dēng wú xuédào fó wènyuántōng rú wǒ suǒzhèng huán
 亲印，登无学道。佛问圆通，如我所证，还
 wèixuán zhī sī wéi dì yī
 味旋知，斯为第一。”

bì líng qié pò cuō jí cóngzuò qǐ dǐng lǐ fó zú ér bó fó yán
 毕陵伽婆蹉即从座起，顶礼佛足，而白佛言：

wǒ chū fā xīn cóng fó rù dào shuòwén rú lái shuōzhū shì jiān bù kě
 “我初发心从佛入道，数闻如来说诸世间不可
 lè shì qǐ shí chéngzhōng xīn sī fǎ mén bù jué lù zhōng dù cì
 乐事。乞食城中，心思法门，不觉路中毒刺

¹⁷⁷ 丽本：返；永乐北藏本及龙藏本：反；金陵同治本：反

¹⁷⁸ 丽本：骄；永乐北藏本及龙藏本：惰；金陵同治本：惰

shāng zú jǔ shēnténgtòng wǒ niànyǒu zhī zhī cǐ shēntòng suī
 伤足，举身疼痛。我念有知，知此深痛。虽
 jué jué tòng jué qīngjìng xīn wú tòngtòngjué wǒ yòu sī wéi rú shì yī
 觉觉痛，觉清净心无痛痛觉。我又思惟如是一
 shēnnìngyōushuāngjué shèniànwèi jiǔ shēn xīn hū kōng sān qī rì
 身宁有 双 觉？摄念未久，身心忽空，三七日
 zhōng zhū lòu xū jìn chéng ē luó hàn dé qīn yìn jì fā míng wú
 中，诸漏虚尽，成 阿罗汉。得亲印记，发明无
 xué fó wènyuántōng rú wǒ suǒzhèng chúnjué yí shēn sī wéi
 学。佛问 圆 通，如我所 证，纯觉遗身，斯为
 dì yī
 第一。”

xū pú tí jí cóngzuò qǐ dǐng lǐ fó zú ér bō fó yán wǒ
 须菩提即从座起，顶礼佛足而白佛言：“我
 kuàng jié lái xīn dé wú ài zì yì shòushēng rú héng hé shā chū
 旷 劫 来，心得无碍，自忆受生如恒河沙。初
 zài mǔ tāi jí zhī kōng jì rú shì nǎi zhì shí fāngchéngkōng yì lìng
 在母胎，即知空寂，如是乃至十方成 空，亦令
 zhòngshēngzhèng dé kōngxìng méng rú lái fā xìng jué zhēnkōng kōngxìng
 众 生 证 得 空 性。蒙 如 来 发 性 觉 真 空，空 性
 yuánmíng dé ē luó hàn dùn rù rú lái bǎomíngkōng hǎi tóng fó zhī
 圆 明，得阿罗汉，顿入如来宝明空海，同佛知
 jiàn yìn chéng wú xué jiě tuōxìngkōng wǒ wéi wú shàng fó wèn
 见，印 成 无 学。解 脱 性 空，我 为 无 上。佛 问
 yuántōng rú wǒ suǒzhèng zhūxiàng rù fēi fēi suǒ fēi jìn xuán
 圆 通，如 我 所 证，诸 相 入 非，非 所 非 尽，旋
 fǎ guī wú sī wéi dì yī
 法 归 无，斯 为 第 一。”

shè lì fú jí cóngzuò qǐ dǐng lǐ fó zú ér bō fó yán wǒ
 舍利弗即从座起，顶礼佛足而白佛言：“我
 kuàng jié lái xīn jiànqīngjìng rú shì shòushēng rú héng hé shā shì
 旷 劫 来，心 见 清 净，如 是 受 生 如 恒 河 沙。世
 chū shì jiānzhōngzhōngbiànhuà yī jiàn zé tōng huò wú zhàng ài wǒ
 出 世 间 种 种 变 化，一 见 则 通，获 无 障 碍。我
 yú zhōng lù¹⁷⁹ féng jiā shè bō xiōng dì xiāngzhú xuānshuō yīn yuán wù
 于 中 路 逢 迹 叶 波 兄 弟 相 逐，宣 说 因 缘，悟

¹⁷⁹ 丽本：路中；永乐北藏本及龙藏本：中路；金陵同治本：路中

xīn wú jì cóng fó chū jiā jiàn jué míngyuán dé dà wú wèi chéng
 心无际，从佛出家，见觉明圆，得大无畏，成
 ē luó hàn wéi fó zhǎng zǐ cóng fó kǒushēng cóng fǎ huàshēng
 阿罗汉，为佛长子。从佛口生，从法化生。
 fó wènyuántōng rú wǒ suǒzhèng xīn jiàn fā guāng guāng jí zhī jiàn
 佛问圆通，如我所证，心见发光，光极知见，
 sī wéi dì yī
 斯为第一。”

pǔ xián pú sà jí cóngzuò qǐ dǐng lǐ fó zú ér bó fó yán
 普贤菩萨即从座起，顶礼佛足，而白佛言：
 wǒ yǐ céng yǔ héngshā rú lái wéi fǎ wáng zǐ shí fāng rú lái jiào
 “我已曾与恒沙如来为法王子，十方如来教
 qí dì zǐ pú sà gēnzhě xiū pǔ xiánhèng cóng wǒ lì míng shì zūn
 其弟子菩萨根者修普贤行，从我立名。世尊！
 wǒ yòng xīn wén fēn bié zhòngshēng suǒ yǒu zhī jiàn ruò yú tā fānghéng
 我用心闻，分别众生所有知见。若于他方恒
 shā jiè wài yǒu yī zhòngshēng xīn zhōng fā míng pǔ xiánhèng zhě wǒ yú
 沙界外，有一众生心中发明普贤行者，我于
 ěr shí chéng liù yá xiàng fēn shēn bǎi qiān jiē zhì qí chù zòng bǐ
 尔时乘六牙象，分身百千，皆至其处。纵彼
 zhàngshēn wèi dé ¹⁸⁰ jiàn wǒ wǒ yǔ qí rén àn zhōng mó dǐng yōng hù
 障深，未得见我。我与其人暗中摩顶，拥护
 ān wèi lìng qí chéng jiù fó wènyuántōng wǒ shuō běn yīn xīn wén
 安慰，令其成就。佛问圆通，我说本因，心闻
 fā míng fēn bié zì zài sī wéi dì yī
 发明，分别自在，斯为第一。”

sūn tuó luó nán tuó jí cóngzuò qǐ dǐng lǐ fó zú ér bó fó yán
 孙陀罗难陀即从座起，顶礼佛足，而白佛言：
 wǒ chūchū jiā cóng fó rù dào suī jù jiè lù yú sān mó dì ¹⁸¹
 “我初出家，从佛入道，虽具戒律，于三摩地
 xīn chángsǎndòng wèihuò wú lòu shì zūn jiào wǒ jí jù chī luó guān bí
 心常散动，未获无漏。世尊教我及俱絺罗观鼻
 duān bái wǒ chū dì guān jīng sān qī rì jiàn bí zhōng qì chū rù rú
 端白。我初谛观，经三七日，见鼻中气出入如
 yān shēn xīn nèi míng yuándòng shì jiè biàn chéng xū jìng yóu rú
 烟，身心内明，圆洞世界，遍成虚净，犹如

¹⁸⁰ 丽本：合；永乐北藏本：时；龙藏本：得；金陵同治本：得；校勘：得

¹⁸¹ 丽本：提；永乐北藏本及龙藏本：地；金陵同治本：地

liú lí yānxiàngjiànxiāo bí xī chéngbái xīn kāi lòu jìn zhū chū
琉璃；烟相渐销，鼻息成白，心开漏尽，诸出
rù xī huàwéiguāngmíng zhào shí fāng jiè dé ē luó hàn shì zūn jì
入息化为光明，照十方界，得阿罗汉。世尊记
wǒ dāng dé pú tí fó wènyuántōng wǒ yǐ xiāo xī xī jiǔ fā
我，当得菩提。佛问圆通，我以销息，息久发
míng míngyuánmiè lòu sī wéi dì yī
明，明圆灭漏，斯为第一。”

fù lóu nà mí duō luó ní zǐ jí cóngzuò qǐ dǐng lǐ fó zú ér
富楼那弥多罗尼子即从座起，顶礼佛足，而
bó fó yán wǒ kuàng jié lái biàn cái wú ài xuānshuō kǔ kōng
白佛言：“我旷劫来，辩才无碍，宣说苦、空，
shēn dá shí xiàng rú shì nǎi zhì héngshā rú lái mì mì fǎ mén wǒ yú
深达实相。如是乃至恒沙如来秘密法门，我于
zhòngzhōngwēimào kāi shì dé wú suǒ wèi shì zūn zhī wǒ yǒu dà biàn
众中微妙开示，得无所畏。世尊知我有大辩
cái yǐ yīn shēng lún jiào wǒ fā yáng wǒ yú fó qiánzhù fó zhuàn lún
才，以音声轮教我发扬。我于佛前助佛转轮，
yīn shī zǐ hōuchéng ē luó hàn shì zūn yìn wǒ shuō fǎ wú shàng fó
因师子吼成阿罗汉。世尊印我，说法无上。佛
wènyuántōng wǒ yǐ fǎ yīn xiáng fú mó yuàn xiāomiè zhū lòu sī wéi
问圆通，我以法音降伏魔怨，销灭诸漏，斯为
dì yī
第一。”

yōu bō lí jí cóngzuò qǐ dǐng lǐ fó zú ér bō fó yán
优波离即从座起，顶礼佛足，而白佛言：
“wǒ qīn suí fó yú chéngchū jiā qīn guān rú lái liù nián qín kǔ qīn
我亲随佛踰城出家，亲观如来六年勤苦，亲
jiàn rú lái xiáng fú zhū mó zhì zhū wài dào jiě tuō shì jiān tān yù zhū lòu
见如来降伏诸魔，制诸外道，解脱世间贪欲诸漏。
chéng fó jiào jiè rú shì nǎi zhì sānqīānwēi yí bā wàn wēi xì xìng
承佛教戒，如是乃至三千威仪、八万微细、性
yè zhē yè xī jiē qīng jìng shēn xīn jì miè chéng ē luó hàn wǒ
业遮业，悉皆清净，身心寂灭，成阿罗汉。我
shì rú lái zhòngzhōnggāng jì qīn yìn wǒ xīn chí jiè xiū shēn zhòng tuī
是如来众中纲纪，亲印我心，持戒修身众推

wéi shàng fó wènyuántōng wǒ yǐ zhí shēn shēn dé zì zài cì
为¹⁸²上。佛问圆通，我以执身，身得自在；次
dì zhí xīn xīn dé tōng dá rán hòushēn xīn yī qiè tōng lì sī wéi dì
第执心，心得通达；然后身心一切通利，斯为第
yī
一！”

dà mù qián lián jí cóngzuò qǐ dǐng lǐ fó zú ér bó fó yán
大目犍¹⁸³连即从座起，顶礼佛足，而白佛言：
“wǒ chū yú lù qǐ shí féng yù yōu lóu pín luó qié yē nà tí sān
我初于路乞食，逢遇优楼频螺、伽耶、那提三
jiā shè bō xuānshuō rú lái yīn yuánshēn yì wǒ dùn fā xīn dé dà
迦叶波，宣说如来因缘深义，我顿发心，得大
tōng dá rú lái huì wǒ jiā shāzhuóshēn xū fà zì luò wǒ yóu shí
通达。如来惠我袈裟著身，须发自落。我游十
fāng dé wú guà ài shéntōng fā míng tuī wéi wú shàng chéng ē
方，得无罣碍。神通发明，推为无上，成阿
luó hàn nìng wéi shì zūn shí fāng rú lái tàn wǒ shén lì yuánmíngqīng
罗汉。宁唯世尊，十方如来叹我神力，圆明清
jìng zì zài wú wèi fó wènyuántōng wǒ yǐ xuáanzhàn xīn guāng
净，自在无畏。佛问圆通，我以旋湛，心光
fā xuān rú chéngzhuó liú jiǔ chéngqīngyíng sī wéi dì yī
发宣，如澄浊流久成清莹，斯为第一。”

wū chú sè mó yú rú lái qián hé zhǎngdǐng lǐ fó zhī shuāng zú
乌刍瑟摩于如来前，合掌顶礼佛之双足，
ér bó fó yán wǒ chángxiān yì jiǔ yuǎn jié qián xìngduō tān yù
而白佛言：“我常先忆久远劫前，性多贪欲。
yǒu fó chū shì míngyuēkōngwáng shuōduō yín rén chéngměnghuō jù
有佛出世，名曰空王，说多淫人成猛火聚，
jiào wǒ biànguān bǎi hái sì zhī zhū lèngnuǎn qì shénguāng nèi níng
教我遍观百骸四肢¹⁸⁴诸冷暖气，神光内凝，
huàduō yín xīn chéng zhì huì huǒ cóng shì zhū fó jiē hū zhào wǒ míngwéi
化多淫心成智慧火。从是诸佛皆呼召我名为
huǒtóu wǒ yǐ huǒguāngsānmèi lì gù chéng ē luóhàn xīn fā dà
火头。我以火光三昧力故，成阿罗汉。心发大

¹⁸² 丽本：无；永乐北藏本及龙藏本：为；金陵同治本：为

¹⁸³ 丽本：捷；永乐北藏本及龙藏本：犍；金陵同治本：犍

¹⁸⁴ 丽本：肢；永乐北藏本及龙藏本：肢；金陵同治本：肢

yuàn zhū fó chéngdào wǒ wéi lì shì qīn fú móyuàn fó wènyuán
愿，诸佛成道，我为力士，亲伏魔怨。佛问圆
tōng wǒ yǐ dì guānshēn xīn nuǎn chù wú ài liú tōng zhū lòu jì
通，我以谛观身心暖¹⁸⁵触，无碍流通，诸漏既
xiāo shēng dà bǎoyàn dēng wú shàng jué sī wéi dì yī
销，生大宝焰，登无上觉，斯为第一。”

chí dì pú sà jí cóngzuò qǐ dǐng lǐ fó zú ér bó fó yán
持地菩萨即从座起，顶礼佛足，而白佛言：

wǒ niànwǎng xī pǔ guāng rú lái chūxiàn yú shì wǒ wéi bǐ qiū
“我念往昔普光如来出现于世，我为比丘，
cháng yú yī qiè yào lù jīn kǒu tián dì xiǎn ài yǒu bù rú fǎ
常于一切要路、津口、田地、险隘，有不如法
fáng sǔn chē mǎ wǒ jiē píngtián huò zuò qiáoliáng huò fù shā tǔ
妨损车马，我皆平填，或作桥梁，或负沙土。
rú shì qín kǔ jīng wú liàng fó chūxiàn yú shì huò yōuzhòngshēng yú
如是勤苦，经无量佛出现于世。或有众生，于
huán huì chùyào rén qíng wù wǒ xiān wèiqíng zhì qí suǒ yì fàng wù
闕处要人擎物，我先为擎，至其所旨，放物
jí xíng bù qǔ qí zhí pí shè fú fó xiān zài shì shí shì duō jī huāng
即行，不取其直。毗舍浮佛现在世时，世多饥荒，
wǒ wéi fù rén wú wènyuán jìn wéi qǔ yī qián huò yōuchē niú bèi
我为负人，无问远近，唯取一钱；或有车牛被
yú ní¹⁸⁶ nì wǒ yǒushén lì wèi qí tuī lún bá qí kǔ nǎo shí guó
于泥溺，我有神力为其推轮，拔其苦恼。时国
dà wáng yán¹⁸⁷ fó shèzhāi wǒ yú ēr shí píng dì dài fó pí shè rú
大王延佛设斋，我于尔时，平地待佛。毗舍如
lái mó dǐng wèi wǒ dāng píng xīn dì zé shì jiè dì yī qiè jiē píng
来摩顶谓我：‘当平心地，则世界地一切皆平。’
wǒ jí xīn kāi jiàn shēn wēi chén yǔ zào shì jiè suǒ yǒu wēi chénděng wú
我即心开，见身微尘与造世界所有微尘等无
chā bié wēi chén zì xìng bù xiāng chù mó nǎi zhì dāo bīng yì wú suǒ chù
差别，微尘自性不相触摩，乃至刀兵亦无所触。
wǒ yú fǎ xìng wù wú shēng rěn chéng ē luó hàn huí xīn jīn rù pú sà
我于法性悟无生忍，成阿罗汉，回心今入菩萨

¹⁸⁵ 丽本：暖；永乐北藏本及龙藏本：煖；金陵同治本：煖；煖同暖

¹⁸⁶ 丽本：陷；永乐北藏本及龙藏本：泥；金陵同治本：泥

¹⁸⁷ 丽本：筵；永乐北藏本及龙藏本：延；金陵同治本：延

wèizhōng wénzhū rú lái xuānmiàoliánhuā fó zhī jiàn dì wǒ xiānzhèng
位中。闻诸如来宣妙莲华佛知见地，我先证
míng ér wéishàngshǒu fó wènyuántōng wǒ yǐ dì guānshēn jiè èr
明，而为上首。佛问圆通，我以谛观身界二
chén děng wú chā bié běn rú lái zàng xū wàng fā chén chénxiāo
尘，等无差别，本如来藏，虚妄发尘，尘销
zhì yuán chéng wú shàngdào sī wéi dì yī
智圆，成无上道，斯为第一。”

yuèguāngtóng zǐ jí cóngzuò qǐ dǐng lǐ fó zú ér bó fó yán
月光童子即从座起，顶礼佛足而白佛言：

wǒ yì wǎng xī héng hé shā jié yǒu fó chū shì míngwéishuǐtiān
“我忆往昔恒河沙劫，有佛出世，名为水天，
jiào zhū pú sà xiū xí shuǐguān rù sān mó dì guān yú shēnzhōng
教诸菩萨修习水观¹⁸⁸，入三摩地。观于身中，
shuǐxìng wú duó chūcóng fì tuò rú shì qióng jìn jīn yè jīng xuè dà
水性无夺。初从涕唾，如是穷尽津液精血、大
xiǎobiàn lì shēnzhōng xuán fù shuǐxìng yī tóng jiànshuǐshēnzhōng
小便利，身中旋复¹⁸⁹，水性一同。见水身中
yǔ shì jiè wài fú chuángwángchà zhūxiāngshuǐ hǎi děng wú chā bié
与世界外，浮幢王刹、诸香水海等无差别。

wǒ yú shì shí chūchéng cǐ guān dànjiàn qí shuǐ wèi dé wú shēn dāng
我于是时初成此观，但见其水，未得无身。当
wéi bǐ qīu shì zhōng ān chán wǒ yǒu dì zǐ kuī chuāng guān shì
为比丘，室中安禅。我有弟子窥窗¹⁹⁰观室，
wéi jiàn qīngshuǐ biàn zài shì zhōng liǎo wú suǒ jiàn tóng zhì wú zhī
唯见清水遍在室¹⁹¹中，了无所见。童稚无知，
qǔ yī wǎ lì tóu yú shuǐ nèi jī shuǐ zuò shēng gù pàn ér qù wǒ
取一瓦砾投于水内，激水作声，顾盼¹⁹²而去。我
chūdìnghòu dùn jué xīn tòng rú shè lì fú zāo wéi hài guǐ wǒ zì sī
出定后，顿觉心痛，如舍利弗遭违害鬼。我自思
wéi jīn wǒ yǐ dé ē luó hàn dào jiǔ lí bìng yuán yún hé jīn rì
惟：‘今我已得阿罗汉道，久离病缘，云何今日’

¹⁸⁸ 丽本：精；永乐北藏本及龙藏本：观；金陵同治本：观

¹⁸⁹ 丽本：漩渢；永乐北藏本及龙藏本：旋复；金陵同治本：旋复

¹⁹⁰ 丽本：窥窓；永乐北藏本及龙藏本：窥牕；金陵同治本：窥牕

¹⁹¹ 丽本：屋；永乐北藏本及龙藏本：室；金陵同治本：室

¹⁹² 丽本：盼；永乐北藏本及龙藏本：盼；金陵同治本：盼

hū shēng xīn tòng jiāng wú tuì shī ēr shí tóng zǐ jié lái wǒ qián
忽生心痛，将无退失？’尔时，童子捷来我前，
shuō rú shàng shì wǒ zé gào yán rǔ gèngjiànshuǐ kě jí kāi mén
说如上事。我则告言：‘汝更见水，可即开门，
rù cǐ shuǐzhōng chú qù wǎ lì tóng zǐ fèngjiào hòu rù dìng shí
入此水中，除去瓦砾。’童子奉教。后入定时，
huán fù jiànshuǐ wǎ lì wǎnrán kāi mén chūchū wǒ hòuchūdìng
还复见水，瓦砾宛然，开门除出。我后出定，
shēn zhì rú chū féng wú liàng fó rú shì zhì yú shānhǎi zì zài tōngwáng
身质如初。逢无量佛，如是至于山海自在通王
rú lái fāng dé wángshēn yǔ shí fāng jiè zhūxiāngshuǐhǎi xìng hé zhēn
如来，方得亡身，与十方界诸香水海，性合真
kōng wú èr wú bié jīn yú rú lái dé tóngzhēnmíng yù pú sà huì
空，无二无别。今于如来得童真名，预菩萨会。
fó wènyuántōng wǒ yǐ shuǐxìng yī wèi liú tōng dé wú shēngrěn
佛问圆通，我以水性，一味流通，得无生忍，
yuánmǎn pú tí sī wéi dì yī
圆满菩提，斯为第一。”

liú lí guāng fǎ wáng zǐ jí cóngzuò qǐ dǐng lǐ fó zú ér bó
琉璃光法王子即从座起，顶礼佛足，而白
fó yán wǒ yì wǎng xī jīng héngshā jié yǒu fó chū shì míng wú liàng
佛言：“我忆往昔经恒沙劫，有佛出世，名无量
shēng kāi shì pú sà běn jué miào míng guān cǐ shì jiè jí zhòngshēng
声，开示菩萨本觉妙明，观此世界及众生
shēn jiē shì wàng yuán fēng lì suǒ zhuǎn wǒ yú ěr shí guān jiè ān
身，皆是妄缘风力所转。我于尔时，观界安
lì guān shì dòng shí guān shēn dòng zhǐ guān xīn dòng niàn zhū dòng
立，观世动时，观身动止，观心动念，诸动
wú èr děng wú chā bié wǒ shí jué liǎo cǐ qún dòng xìng lái wú suǒ
无二，等无差别。我时觉了¹⁹³此群动性，来无所
cóng qù wú suǒ zhì shí fāng wēi chéndiān dǎo zhòng shēng tóng yī xū
从，去无所至；十方微尘颠倒众生同一虚
wàng rú shì nǎi zhì sānqiān dà qiān yī shì jiè nèi suǒ yǒu zhòng shēng
妄，如是乃至三千大千世界内所有众生，
rú yī qì zhōng zhù bǎi wén ruì jū jiū luàn míng yú fēn cùn zhōng gǔ
如一器中贮百蚊蚋，啾啾乱鸣，于分寸中鼓

¹⁹³ 丽本：了觉；永乐北藏本及龙藏本：觉了；金陵同治本：觉了

fā kuángnào féng fó wèi jǐ dé wú shēngrěn ēr shí xīn kāi nǎi
发狂闹。逢佛未几，得无生忍，尔时心开，乃
jiàndōngfāng bù dòng fó guó wéi fǎ wáng zǐ shì shí fāng fó shēn
见东方不动佛国，为法王子，事十方佛，身
xīn fā guāng dòngchè wú ài fó wènyuántōng wǒ yǐ guāncháfēng
心发光，洞彻无碍。佛问圆通，我以观察风
lì wú yī wù pú tí xīn rù sān mó dì hé shí fāng fó chuán
力无依，悟菩提心，入三摩地，合十方佛，传
yī miào xīn sī wéi dì yī
一妙心，斯为第一。”

xū kōngzàng pú sà jí cóngzuò qǐ dǐng lǐ fó zú ér bó fó
虚空藏菩萨即从座起，顶礼佛足，而白佛
yán wǒ yǔ rú lái dìngguāng fó suǒ dé wú biānshēn ēr shí shǒu
言：“我与如来定光佛所得无边身。尔时，手
zhí sì dà bǎozhū zhàomíng shí fāngwēichén fó chà huàchéng xū kōng
执四大宝珠，照明十方微尘佛刹，化成虚空。
yòu yú zì xīn xiàn dà yuánjìng nèi fàng shí zhōngwēimiào bǎoguāng liú
又于自心现大圆镜，内放十种微妙宝光，流
guàn shí fāng jìn xū kōng jì zhū chuángwángchà lái rù jìng nèi shè rù
灌十方尽虚空际。诸幢王刹来入镜内，涉入
wǒ shēn shēntóng xū kōng bù xiāngfáng ài shēnnéngshàn rù wēichén
我身，身同虚空，不相妨碍。身能善入微尘
guó tǔ guǎngxíng fó shì dé dà suí shùn cǐ dà shén lì yóu wǒ
国土，广行佛事，得大随顺。此大神力，由我
dì guān sì dà wú yī wàngxiāngshēngmiè xū kōng wú èr fó
谛观：四大无依，妄想生灭，虚空无二，佛
guóběntóng yú tóng fā míng dé wú shēngrěn fó wènyuántōng
国本同，于同发明，得无生忍。佛问圆通，
wǒ yǐ guānchá xū kōng wú biān rù sān mó dì miào lì yuánmíng
我以观察虚空无边，入三摩地，妙力圆明，
sī wéi dì yī
斯为第一。”

mí lè pú sà jí cóngzuò qǐ dǐng lǐ fó zú ér bó fó yán
弥勒菩萨即从座起，顶礼佛足，而白佛言：
wǒ yì wǎng xī jīng wēichén jié yǒu fó chū shì míng rì yuèdēng
“我忆往昔经微尘劫，有佛出世，名日月灯
míng wǒ cóng bǐ fó ér dé chū jiā xīn zhòng shì míng hào yóu zú xìng
明。我从彼佛而出家，心重世名，好游族姓。

ér shí shì zūnjiào wǒ xiū xí wéi xīn shí dìng rù sān mó dì lì jié 尔时，世尊教我修习唯心识定，入三摩地。历劫
yǐ lái yǐ cǐ sānmèi shì héngshā fó qiú shì míng xīn xiē miè wú yǒu 已来，以此三昧事恒沙佛，求世名心歇灭无有。
zhì rán dēng fó chūxiàn yú shì wǒ nǎi dé chéng wú shàngmiàoyuán shí 至然灯佛出现于世，我乃得成无上妙圆识
xīn sānmèi nǎi zhì jìn kōng rú lái guó tǔ jìng huì yǒu wú jiē shì wǒ xīn 心三昧，乃至尽空如来国土净秽有无，皆是我心
biànhuàsuǒxiàn shì zūn wǒ liǎo rú shì wéi xīn shí gù shí xìng liú chū 变化所现。世尊！我了如是唯心识故，识性流出
wú liàng rú lái jīn dé shòu jì cì bǔ fó chù fó wènyuántōng wǒ 无量如来，今得授记次补佛处。佛问圆通，我
yǐ dì guān shí fāngwéi shí shí xīn yuánmíng rù yuánchéng shí yuǎn 以谛观十方唯识，识心圆明，入圆成实，远
lí yī tā jí biàn jì zhí dé wú shēngrěn sī wéi dì yī 离依他及遍计执，得无生忍，斯为第一。”

dà shì zhì fǎ wáng zǐ yǔ qí tóng lún wǔ shí èr pú sà jí cóng 大势至法王子与其同伦五十二菩萨即从
zuò qǐ dǐng lǐ fó zú ér bó fó yán wǒ yì wǎng xī héng hé shā 座起，顶礼佛足，而白佛言：“我忆往昔恒河沙
jié yǒu fó chū shì míng wú liàngguāng shí èr rú lái xiāng jì yī jié 劫，有佛出世，名无量光。十二如来相继一劫。
qí zuì hòu fó míngchāo rì yuèguāng bǐ fó jiào wǒ niàn fó sānmèi 其最后佛，名超日月光。彼佛教我念佛三昧。
pì rú yǒurén yī zhuānwéi yì yī rén zhuānwàng rú shì èr rén 譬如有人，一专为忆，一人专忘，如是二人，
ruò féng bù féng huòjiàn fēi jiàn èr rén xiāng yì èr yì niànshēn 若逢不逢，或见非见。二人相忆，二忆念深；
rú shì nǎi zhì cóngshēng zhì shēng tóng yú xíngyǐng bù xiāngguāi yì 如是乃至从生至生，同于形影，不相乖异。
shí fāng rú lái liánniànzòngshēng rú mǔ yì zǐ ruò zǐ táo shì suī 十方如来怜念众生，如母忆子。若子逃逝，虽
yì hé wèi zǐ ruò yì mǔ rú mǔ yì shí mǔ zǐ lì shēng bù xiāngwéi 忆何为？子若忆母如母忆时，母子历生不相违
yuǎn ruò zhòngshēng xīn yì fó niàn fó xiàncián dāng lái bì dìngjiàn 远。若众生心，忆佛念佛，现前当来必定见

¹⁹⁴ 丽本：一；永乐北藏本及龙藏本：二；金陵同治本：二

fó qù fó bù yuǎn bù jiǎ fāngbiàn zì dé xīn kāi rú rǎn xiāng
佛，去佛不远；不假方便，自得心开；如染香
rén shēnyōuxiāng qì cǐ zé míngyuēxiāngguāngzhuāngyán wǒ běn
人，身有香气，此则名曰香光庄严。我本
yīn dì yǐ niàn fó xīn rù wú shēngrěn jīn yú cǐ jiè shèniàn fó
因地，以念佛心入无生忍。今于此界，摄念佛
rén guī yú jìng tǔ fó wènyuántōng wǒ wú xuǎn zé dū shè liù gēn
人归于净土。佛问圆通，我无选择。都摄六根，
jìng niànxiāng jì dé sān mó dì¹⁹⁵ sī wéi dì yī
净念相继，得三摩地¹⁹⁵，斯为第一。”

大佛顶如来密因修证了义诸菩萨万行首楞严经卷第五¹⁹⁶

léngyánjīngzàn
楞严经赞

liù gēnshòuyòng shēng sǐ yán ē cóng jīn jiě tuō gèng fēi
六根受用。生死严阿。从今解脱更非
tā liù jiě yī shéi hé zhūshèngchuīluó jué yì yìnggāo kē
他。六解一谁何。诸圣吹螺。决意应高科。

ná mó léngyán huì shàng fó pú sà
南无楞严会上佛菩萨 (合掌三称)

¹⁹⁵ 丽本：提；永乐北藏本及龙藏本：地；金陵同治本：地

¹⁹⁶ 丽本：大佛顶万行首楞严经卷第五

dà fó dǐng rú lái mì yīn xiū zhèng liǎo yì zhū
大佛顶如来密因修证了义诸
pú sà wànghèngshǒuléng yán jīng juàn dì liù
菩萨万行首楞严经卷第六¹⁹⁷

tángtiānzhú shāmén bō là mì dì yì
唐天竺沙门般刺密帝译

wū chángguó shāmén mí qíé shì jiā yì yǔ
乌苌国沙门弥伽释迦译语

pú sà jiè dì zǐ qiánzhèng yì dà fū tóngzhōng shū mén xià píngzhāng shì
菩萨戒弟子前正议大夫同中书门下平章事

qīng hé fángróng bǐ shòu¹⁹⁸
清河房融笔受

ér shí guān shì yīn pú sà jí cóngzuò qǐ dǐng lǐ fó zú
尔时，观世音菩萨即从座起，顶礼佛足，

ér bái fó yán shì zūn yì niàn wǒ xī wú shù héng hé shā jié yú
而白佛言：“世尊！忆念我昔无数恒河沙劫，于

shí yǒu fó chūxiàn yú shì míngguān shì yīn wǒ yú bǐ fó fā pú tí
时有佛出现于世，名观世音。我于彼佛发菩提

xīn bǐ fó jiào wǒ cóngwén sī xiū rù sān mó dì chū yú wén
心，彼佛教我从闻、思、修入三摩地。初于闻

zhōng rù liú wángsuǒ suǒ rù jì jì dòngjìng èr xiàngliǎo rán bù
中，入流亡所，所入既寂，动静二相了然不

shēng rú shì jiànzēng wén suǒ wén jìn jìn wén bù zhù jué
生。如是渐增，闻、所闻尽，尽闻不住，觉、

suǒ jué kōng kōng jué jí yuán kōng suǒ kōng miè shēng miè jì miè
所觉空，空觉极圆，空、所空灭，生灭既灭，

jì miè xiànpían hū rán chāoyuè shì chū shì jiān shí fāngyuán míng huò
寂灭现前。忽然超越世出世间，十方圆明，获

èr shū shèng yī zhě shàng hé shí fāng zhū fó běn miào jué xīn yǔ
二殊胜：一者、上合十方诸佛本妙觉心，与

¹⁹⁷ 丽本：大佛顶如来密因修证了义诸菩萨万行首楞严经卷第六（一名中印度那兰陀大
道场经，于灌顶部录出别行）

¹⁹⁸ 丽本：乌长国沙门弥伽释迦译语

fó rú lái tóng yī cí lì èr zhě xià hé shí fāng yī qiè liù dàozhòng
佛如来同一慈力；二者、下合十方一切六道 众
shēng yǔ zhūzhòngshēngtóng yī bēiyǎng
生，与诸众生 同一悲仰。

shì zūn yóu wǒ gōngyǎngguān yīn rú lái méng bǐ rú lái
“世尊！由我供养观音如来，蒙彼如来

shòu wǒ rú huàn wénxūnwén xiū jīn gāngsānmèi yǔ fó rú lái tóng cí
授我如幻闻熏闻修金刚三昧，与佛如来同慈

lì gù lìng wǒ shēn chéngsān shí èr yìng rù zhūguó tǔ
力故，令我身成三十二应，入诸国土。

shì zūn ruò zhū pú sà rù sānmódì jìn xiū wú lòu
“世尊！若诸菩萨，入三摩地，进修无漏，

shèng jiě xiànyuán wǒ xiàn fó shēn ér wèishuō fǎ lìng qí jiě tuō ruò
胜解现圆，我现佛身而为说法，令其解脱。若

zhū yǒuxué jì jìng miào míng shèngmiào xiànyuán wǒ yú bǐ qiánxiàn
诸有学，寂静妙明，胜妙现圆，我于彼前现

dú jué shēn ér wèishuō fǎ lìng qí jiě tuō ruò zhū yǒuxué duàn shí
独觉身而为说法，令其解脱。若诸有学，断十

èr yuán yuán duàn shèng xìng shèngmiào xiànyuán wǒ yú bǐ qiánxiàn
二缘，缘断胜性，胜妙现圆，我于彼前现

yuán jué shēn ér wèishuō fǎ lìng qí jiě tuō ruò zhū yǒuxué dé sì
缘觉身而为说法，令其解脱。若诸有学，得四

dì kōng xiū dào rù miè shèngxìng xiànyuán wǒ yú bǐ qiánxiàn shēng
谛空，修道入灭，胜性现圆，我于彼前现声

wénshēn ér wèishuō fǎ lìng qí jiě tuō ruò zhū zhòngshēng yù xīn
闻身而为说法，令其解脱。若诸众生，欲心

míng wù bù fàn yù chén yù shēnqīng jìng wǒ yú bǐ qiánxiàn fàn wáng
明悟，不犯欲尘，欲身清净，我于彼前现梵王

shēn ér wèishuō fǎ lìng qí jiě tuō ruò zhū zhòngshēng yù wéitiān zhǔ
身而为说法，令其解脱。若诸众生，欲为天主，

tǒng lǐng zhū tiān wǒ yú bǐ qiánxiàn dì shì shēn ér wèishuō fǎ lìng qí
统领诸天，我于彼前现帝释身而为说法，令其

chéng jiù ruò zhū zhòngshēng yù shēn zì zài yóuxíng shí fāng wǒ
成就。若诸众生，欲身自在，游行十方，我

yú bǐ qiánxiàn zì zài tiānshēn ér wèishuō fǎ lìng qí chéng jiù ruò zhū
于彼前现自在天身而为说法，令其成就。若诸

zhòngshēng yù shēn zì zài fēi xíng xū kōng wǒ yú bǐ qiánxiàn dà
众生，欲身自在，飞行虚空，我于彼前现大

zì zài tiānshēn ér wèishuō fǎ lìng qí chéng jiù ruò zhūzhòngshēng
 自在天身而为说法，令其成就。若诸众生，
 ài tǒng guǐ shén jù hù guó tǔ wǒ yú bǐ qiánxiàntiān dà jiāng jūn shēn
 爱统鬼神，救护国土，我于彼前现天大将军身
 ér wèishuō fǎ lìng qí chéng jiù ruò zhūzhòngshēng ài tǒng shì jiè
 而为说法，令其成就。若诸众生，爱统世界，
 bǎo hù zhòngshēng wǒ yú bǐ qiánxiàn sì tiānwángshēn ér wèishuō fǎ
 保护众生，我于彼前现四天王身而为说法，
 lìng qí chéng jiù ruò zhūzhòngshēng ài shēngtiāngōng qū shǐ guǐ shén
 令其成就。若诸众生，爱生天宫，驱使鬼神，
 wǒ yú bǐ qiánxiàn sì tiānwángguó tài zǐ shēn ér wèishuō fǎ lìng qí
 我于彼前现四天王国太子身而为说法，令其
 chéng jiù ruò zhūzhòngshēng yào wéi rén zhǔ¹⁹⁹ wǒ yú bǐ qiánxiàn
 成就。若诸众生，乐为人主¹⁹⁹，我于彼前现
 rén wángshēn ér wèishuō fǎ lìng qí chéng jiù ruò zhūzhòngshēng
 人王身而为说法，令其成就。若诸众生，
 ài zhǔ zú xìng shì jiān tuī ràng wǒ yú bǐ qiánxiànzhangzhěshēn ér wèi
 爱主族姓，世间推让，我于彼前现长者身而为
 shuō fǎ lìng qí chéng jiù ruò zhūzhòngshēng ài tán míngyán qīng
 说法，令其成就。若诸众生，爱谈名言，清
 jīng zì²⁰⁰ jū wǒ yú bǐ qiánxiàn jū shì shēn ér wèishuō fǎ lìng qí
 净自居，我于彼前现居士身而为说法，令其
 chéng jiù ruò zhūzhòngshēng ài zhì guó tǔ pōuduànbgāng yì wǒ
 成就。若诸众生，爱治国土，剖断邦邑，我
 yú bǐ qiánxiàn zài guānshēn ér wèishuō fǎ lìng qí chéng jiù ruò zhū
 于彼前现宰官身而为说法，令其成就。若诸
 zhòngshēng ài zhū shù shù shè wèi zì jū wǒ yú bǐ qiánxiàn pō luó
 众生，爱诸数术，摄卫自居，我于彼前现婆罗
 ménshēn ér wèishuō fǎ lìng qí chéng jiù ruò yǒunán zǐ hào xué chū
 门身而为说法，令其成就。若有男子，好学出
 jiā chí zhū jiè lù wǒ yú bǐ qiánxiàn bì qīu shēn ér wèishuō fǎ
 家，持诸戒律，我于彼前现比丘身而为说法，
 lìng qí chéng jiù ruò yǒu nǚ rén²⁰¹ hào xué chū jiā chí zhū jìn jiè
 令其成就。若有女人²⁰¹，好学出家，持诸禁戒，

¹⁹⁹ 丽本：主；永乐北藏本及龙藏本：主；金陵同治本：王

²⁰⁰ 丽本：其；永乐北藏本及龙藏本：自；金陵同治本：自

²⁰¹ 丽本：子；永乐北藏本及龙藏本：人；金陵同治本：人

wǒ yú bǐ qíánxiàn bǐ qīn ní shēn ér wèishuō fǎ lìng qí chéng jiù ruò
我于彼前现比丘尼身而为说法，令其成就。若

yǒunán zǐ yào chí wǔ jiè wǒ yú bǐ qíánxiànyōu pō sè shēn ér wèi
有男子，乐持五戒，我于彼前现优婆塞身而为

shuō fǎ lìng qí chéng jiù ruò yǒu nǚ zǐ wǔ jiè zì jū wǒ
说法，令其成就。若有²⁰²女子，五戒自居，我

yú bǐ qíánxiànyōu pō yí shēn ér wèishuō fǎ lìng qí chéng jiù ruò yǒu
于彼前现优婆夷身而为说法，令其成就。若有

nǚ rén nèi zhèng lì shēn yǐ xiū jiā guó wǒ yú bǐ qíánxiàn nǚ zhǔ
女人，内政立身，以修家国，我于彼前现女主

shēn jí guó fū rén mìng fù dà gū ér wèishuō fǎ lìng qí chéng jiù
身及国夫人、命妇大家而为说法，令其成就。

ruò yǒuzhòngshēng bù huài nángēn wǒ yú bǐ qíánxiàntóngnánshēn ér
若有众生，不坏男根，我于彼前现童男身而

wèishuō fǎ lìng qí chéng jiù ruò yǒuchǔ nǚ ài yào chū shēn bù
为说法，令其成就。若有处女，爱乐处身，不

qiú qīn bào wǒ yú bǐ qíánxiàntóng nǚ shēn ér wèishuō fǎ lìng qí
求侵暴，我于彼前现童女身而为说法，令其

chéng jiù ruò yǒuzhūtiān yào chū tiān lún wǒ xiāntiānshēn ér wèishuō
成就。若有诸天，乐出天伦，我现天身而为说

fǎ lìng qí chéng jiù ruò yǒuzhūlóng yào chū lóng lún wǒ xiānlóng
法，令其成就。若有诸龙，乐出龙伦，我现龙

shēn ér wèishuō fǎ lìng qí chéng jiù ruò yǒuyào chā yào dù běn lún
身而为说法，令其成就。若有药叉，乐度本伦，

wǒ yú bǐ qíánxiànyào chā shēn ér wèishuō fǎ lìng qí chéng jiù ruò
我于彼前现药叉身而为说法，令其成就。若

qián tà pō yào tuō qí lún wǒ yú bǐ qíánxiànnián tà pō shēn ér wèi
乾闼婆，乐脱其伦，我于彼前现乾闼婆身而为

shuō fǎ lìng qí chéng jiù ruò ē xiū luó yào tuō qí lún wǒ yú
说法，令其成就。若阿修罗，乐脱其伦，我于

bǐ qíánxiàn ē xiū luó shēn ér wèishuō fǎ lìng qí chéng jiù ruò jīn nà
彼前现阿修罗身而为说法，令其成就。若紧那

²⁰³ luó yào tuō qí lún²⁰⁴ wǒ yú bǐ qíánxiàn jīn nà luó shēn ér wèi
罗，乐脱其伦²⁰⁴，我于彼前现紧那²⁰⁵罗身而为

²⁰² 丽本：复；永乐北藏本及龙藏本：有；金陵同治本：有²⁰³ 丽本：陀；永乐北藏本及龙藏本：那；金陵同治本：那²⁰⁴ 丽本：伦；永乐北藏本：纶；龙藏本：伦；金陵同治本：伦²⁰⁵ 丽本：陀；永乐北藏本及龙藏本：那；金陵同治本：那

shuō fǎ lìng qí chéng jiù ruò mó hū luó qié yào tuō qí lún wǒ
说法，令其成就。若摩呼罗伽，乐脱其伦，我
yú bǐ qíánxiàn mó hū luó qié shēn ér wèishuō fǎ lìng qí chéng jiù ruò
于彼前现摩呼罗伽身而为说法，令其成就。若
zhūzhòngshēng yào rén xiū rén wǒ xiàn rén shēn ér wèishuō fǎ lìng
诸众生，乐人修人，我现人身而为说法，令
qí chéng jiù ruò zhū fēi rén yǒuxíng wú xíng yǒuxiāng wú xiǎng yào dù
其成就。若诸非人有形无形、有想无想，乐度
qí lún wǒ yú bǐ qíán jiē xiàn qí shēn ér wèishuō fǎ lìng qí chéng jiù
其伦，我于彼前皆现其身而为说法，令其成就。
shì míngmiào jīng sān shí èr yìng rù guó tǔ shēn jiē yǐ sānmèi wénxūn
是名妙净三十二应入国土身。皆以三昧，闻熏
wén xiū wú zuò miào lì zì zài chéng jiù
闻修；无作妙力，自在成就。

shì zūn wǒ fù yǐ cǐ wénxūnwén xiū jīn gāngsānmèi wú zuò
“世尊！我复以此闻熏闻修金刚三昧无作

miào lì yǔ zhū shí fāngsān shì liù dào yī qiè zhòngshēngtóng bēi yǎng
妙力，与诸十方三世六道一切众生同悲仰
gù lìng zhūzhòngshēng yú wǒ shēn xīn huò shí sì zhǒng wú wèigōng dé
故，令诸众生于我身心获十四种无畏功德。

yī zhě yóu wǒ bù zì guān yīn yǐ guāngguānzhě lìng bǐ shí fāng kǔ nǎo
一者、由我不自观音以观观者，令彼十方苦恼

zhòngshēngguān qí yīn shēng jí dé jiě tuō èr zhě zhī jiàn xuán fù
众生观其音声，即得解脱。二者、知见旋复，

lìng zhūzhòngshēng shè rù dà huǒ huǒ bù néng shāo sān zhě guān tīng
令诸众生设入大火，火不能烧。三者、观看

xuán fù lìng zhūzhòngshēng dà shuǐ suǒ piāo shuǐ bù néng nì sì zhě
旋复，令诸众生大水所漂，水不能溺。四者、

duànmièwàngxiǎng xīn wú shā hài lìng zhūzhòngshēng rù zhū guǐ guó
断灭妄想，心无杀害，令诸众生入诸鬼国，

guǐ bù néng hài wǔ zhě xūnwén chéng wén liù gēn xiāo fù tóng yú
鬼不能害。五者、熏闻成闻，六根销复，同于

shēng tīng néng lìng zhòngshēng lín dāng bài hài dāo duàn duàn huài
声听，能令众生，临当被害，刀段段坏；

shǐ qí bīng gē yóu rú gē shuǐ yì rú chuī guāng xìng wú yáo dòng
使其兵戈，犹如割水，亦如吹光，性无摇动。

liù zhě wénxūn jīng míng míng biàn fǎ jiè zé zhū yōu àn xìng bù
六者、闻熏精明，明遍法界，则诸幽暗，性不

néngquán néng lìng zhòngshēng yào chā luó chà jiū pán tú guǐ jí
 能全，能令众生，药叉、罗刹、鸠槃茶鬼及
 pí shè zhē fù dān nà děng suī jìn qí páng mù bù néng shì qī zhě
 毗舍遮、富单那等虽近其傍，目不能视。七者、
 yīn xìngyuánxiāo guān tīng fǎn rù lí zhū chénwàng néng lìng zhòngshēng
 音性圆销，观听返入，离诸尘妄，能令众生，
 jìn xì jiā suǒ suǒ bù néng zhuó bā zhě miè yīn yuánwén biànshēng
 禁系枷锁所不能著。八者、灭音圆闻，遍生
 cí lì néng lìng zhòngshēng jīng guò xiǎn lù zéi bù néng jié jiǔ
 慈力，能令众生，经过崄路，贼不能劫。九
 zhě xūnwén lí chén sè suǒ bù jié néng lìng yī qiè duō yín zhòngshēng
 者、熏闻离尘，色所不劫，能令一切多淫众生，
 yuǎn lí tān yù shí zhě chún yīn wú chén gēn jìng yuánróng wú duì
 远离贪欲。十者、纯音无尘，根境圆融，无对
 suǒ duì néng lìng yī qiè fèn hèn zhòngshēng lí zhū chén huì shí yī
 所对，能令一切忿恨众生，离诸嗔恚。十一
 zhě xiāochén xuán míng fǎ jiè shēn xīn yóu rú liú lí lángchè wú ài
 者、销尘旋明，法界身心犹如琉璃，朗彻无碍，
 néng lìng yī qiè hūndùnxìngzhàngzhū ē diān jiā yǒng lí chī àn shí èr
 能令一切昏钝性障诸阿颠迦，永离痴暗。十二
 zhě róngxíng fù wén bú dòng dào chǎng shè rù shì jiān bú huài shì jiè
 者、融形复闻，不动道场涉入世间，不坏世界
 néngbiàn shí fānggòng yāng wēi chén zhū fó rú lái gè gè fó biānwéi fǎ
 能遍十方供养微尘诸佛如来，各各佛边为法
 wáng zǐ néng lìng fǎ jiè wú zǐ zhòngshēng yù qiú nán zhě dànshēng fú
 王子，能令法界无子众生欲求男者，诞生福
 dé zhì huì zhī nán shí sān zhě liù gēnyuántōng míngzhào wú èr
 德智慧之男。²⁰⁶十三者、六根圆通，明照无二，
 hán shí fāng jiè lì dà yuán jìng kōng rú lái zàng chéngshùn shí fāng wēi
 含十方界，立大圆镜空如来藏，承顺十方微
 chén rú lái mì mì fǎ mén shòu lǐng wú shī néng lìng fǎ jiè wú zǐ
 尘如来秘密法门，受领无失，能令法界无子
 zhòngshēng yù qiú nǚ zhě dànshēng duān zhèng fú dé róu shùn
 众生欲求女者，诞生端正、福德、柔顺、
 zhòng rén ài jìng yǒuxiàng zhī nǚ shí sì zhě cǐ sān qiān dà qiān shì
 众人爱敬、有相之女。十四者、此三千大千世

²⁰⁶ 丽本：二；永乐北藏本及龙藏本：三；金陵同治本：三

jiè bǎi yì rì yuè xiānzhù shì jiānzhū fǎ wáng zǐ yǒu liù shí èr héng
界百亿日月，现住世间诸法王子，有六十二恒
hé shā shù xiū fǎ chuífàn jiàohuàzhòngshēng suí shùnzhòngshēng
河沙数，修法垂范，教化众生，随顺众生，
fāngbiàn zhì huì gè gè bù tóng yóu wǒ suǒ dé yuántōngběngēn fā miào
方便智慧各各不同，由我所得圆通本根，发妙
ěr mén rán hòushēn xīn wēimiào hánróng zhōubiàn fǎ jiè néng lìng
耳门，然后身心微妙含容，周遍²⁰⁷法界，能令
zhòngshēng chí wǒ mínghào yǔ bǐ gòng chí liù shí èr héng hé shā zhū fǎ
众生持我名号，与彼共持六十二恒河沙诸法
wáng zǐ èr rén fú dé zhèngděng wú yì shì zūn wǒ yī mínghào
王子，二人福德正等无异。世尊！我一名号
yǔ bǐ zhòngduō mínghào wú yì yóu wǒ xiū xí dé zhēnyuántōng shì
²⁰⁸与彼众多名号无异，由我修习得真圆通。是
míng shí sì shī wú wèi lì fú bèizhòngshēng
名十四施无畏力，福备众生。

shì zūn wǒ yòuhuò shì yuántōng xiū zhèng wú shàngdào gù
“世尊！我又获是圆通修证无上道故，
yòunéngshàn huò sì bù sī yì wú zuòmiào dé yī zhě yóu wǒ chūhuò
又能善获四不思议无作妙德。一者、由我初获
miào miào wén xīn xīn jīng yí wén jiàn wén jué zhī bù néng fēn gé chéng
妙妙闻心，心精遗闻，见闻觉知不能分隔，成
yī yuán róng qīng jìng bǎo jué gù wǒ néng xiànz hòngduō miào róng néng
一圆融清净宝觉，故我能现众多妙容，能
shuō wú biān mì mì shén zhòu qí zhōng huò xiàn yī shǒu sān shǒu
说无边秘密神咒。其中，或现一首、三首、
wǔ shǒu qī shǒu jiǔ shǒu shí yī shǒu rú shì nǎi zhì yī bǎi bā
五首、七首、九首、十一首，如是乃至一百八
shǒu qiān shǒu wàn shǒu bā wàn sì qiān shuò jiā luó shǒu èr bì
首、千首、万首、八万四千烁迦罗²⁰⁹首；二臂、
sì bì liù bì bā bì shí bì shí èr bì shí sì shí liù
四臂、六臂、八臂、十臂、十二臂、十四、十六、
shí bā èr shí zhì èr shí sì rú shì nǎi zhì yī bǎi bā bì qiān
十八、二十、至二十四，如是乃至一百八臂、千

²⁰⁷ 丽本：遍周；永乐北藏本及龙藏本：周遍；金陵同治本：周遍²⁰⁸ 丽本：号名；永乐北藏本及龙藏本：名号；金陵同治本：名号²⁰⁹ 丽本：啰；永乐北藏本及龙藏本：罗；金陵同治本：罗

bì wàn bì bā wàn sì qiān mǔ tuó luó bì èr mù sān mù sì
臂、万臂、八万四千母陀罗臂；二目、三目、四
 mù jiǔ mù rú shì nǎi zhì yī bǎi bā mù qiān mù wàn mù bā
目、九目，如是乃至一百八目、千目、万目、八
 wàn sì qiān qīng jìng bǎo mù huò cí huò wēi huò dìng huò huì jiù hù
万四千清净宝目，或慈或威，或定或慧，救护
 zhòngshēng dé dà zì zài èr zhě yóu wǒ wén sī tuō chū liù chén
众生，得自在。二者、由我闻思，脱出六尘，
 rú shēng dù yuán bù néng wéi ài gù wǒ miào néng xiàn yī yī xíng
如声度垣，不能为碍，故我妙能现一一形，
 sòng yī yī zhòu qí xíng qí zhòu néng yǐ wú wèi shī zhū zhòng shēng shì
诵一一咒，其形其咒能以无畏施众生，是
 gù shí fāng wēi chéng guó tǔ jiē míng wǒ wéi shī wú wèi zhě sān zhě
故，十方微尘国土，皆名我为施无畏者。三者、
 yóu wǒ xiū xí běn miào yuán tōng qīng jìng běng ēn suǒ yóu shì jiè jiē lìng
由我修习本妙圆通清净本根，所游世界，皆令
 zhòngshēng shě shēn zhēn bǎo qíu wǒ āi mǐn sì zhě wǒ dé fó xīn
众生舍身珍宝，求我哀愍。四者、我得佛心
 zhèng yú jiū jìng néng yǐ zhēn bǎo zhōng zhōng gōng yǎng shí fāng rú lái
证于究竟，能以珍宝种种供养十方如来，
 páng jí fǎ jiè liù dào zhòng shēng qíu qī dé qī qíu zǐ dé zǐ
傍及法界六道众生，求妻得妻、求子得子、
 qíu sān mèi dé sān mèi qíu cháng shòu dé cháng shòu rú shì nǎi zhì qíu
求三昧得三昧、求长寿得长寿，如是乃至求
 dà niè pán dé dà niè pán fó wèn yuán tōng wǒ cóng ěr ményuán zhào
大涅槃得大涅槃。佛问圆通，我从耳门圆照
 sān mèi yuán xīn zì zài yīn rù liú xiàng dé sān mó tí chéng jiù
三昧，缘心自在，因入流相，得三摩提，成就
 pú tí sī wéi dì yī shì zūn bǐ fó rú lái tàn wǒ shàn dé yuán tōng
菩提，斯为第一。世尊！彼佛如来叹我善得圆通
 fǎ mén yú dà huì zhōng shòu jì wǒ wéi guān shì yīn hào yóu wǒ guān
法门，于大会中授记我为观世音号，由我观
 tīng shí fāng yuán míng gù guān yīn míng biàn shí fāng jiè
听十方圆明，故观音名遍十方界。”

ěr shí shì zūn yú shī zǐ zuò cóng qí wǔ tǐ tóng fàng bǎo guāng
尔时，世尊于师子座，从其五体同放宝光，

yuǎn guàn shí fāng wēi chén rú lái jí fǎ wáng zǐ zhū pú sà dǐng bǐ zhū
远灌十方微尘如来及法王子诸菩萨顶。彼诸

rú lái yì yú wǔ tǐ tóngfàngbǎoguāng cóngwēi chénfāng lái guàn fó
如来亦于五体同放宝光，从微尘方来灌佛
dǐng bìngguàn huì zhōngzhū dà pú sà jí ē luó hàn lín mù chí zhǎo
顶，并灌会中诸大菩萨及阿罗汉。林木、池沼
jiē yǎn fǎ yīn jiāoguāngxiāng luó rú bǎo sī wǎng shì zhū dà zhòng
皆演法音，交光相罗，如宝丝网。是诸大众
dé wèicéngyǒu yī qiè pǔ huò jīn gāngsānmèi jí shí tiān yù bǎibǎo
得未曾有，一切普获金刚三昧。即时天雨百宝
liánhuā qīng huáng chì bái jiàn cuò fēn róu shí fāng xū kōng
莲华，青、黄、赤、白，间错纷糅，十方虚空
chéng qī bǎo sè cǐ suō pò jiè dà dì shān hé jù shí bú xiàn wéijiàn
成七宝色。此娑婆界大地山河俱时不现，唯见
shí fāngwēichénguó tǔ hé chéng yī jiè fàn bài yǒng gē zì rán fū zòu
十方微尘国土合成一界，梵呗咏歌自然敷奏。

yú shì rú lái gào wén shū shī lì fǎ wáng zǐ rǔ jīn guān cǐ
于是如来告文殊师利法王子：“汝今观此
èr shí wǔ wú xué zhū dà pú sà jí ē luó hàn gè shuō zuì chūchéng
二十五无学、诸大菩萨及阿罗汉，各说最初成
dàofāngbiàn jiē yán xiū xí zhēn shí yuántōng bǐ děng xiū xíng shí wú yōu
道方便，皆言修习真实圆通，彼等修行实无优
liè qián hòu chā bié wǒ jīn yù lìng ē nán kāi wù èr shí wǔ xíng
劣、前后差别。我今欲令阿难开悟，二十五行，
shéidāng qí gēn jiān wǒ mièhòu cǐ jiè zhòngshēng rù pú sà shèng
谁当其根？兼我灭后，此界众生入菩萨乘，
qiú wú shàngdào hé fāngbiàn mén dé yì chéng jiù
求无上道，何方便门得易成就？”

wénshū shī lì fǎ wáng zǐ fèng fó cí zhǐ jí cóngzuò qǐ dǐng
文殊师利法王子奉佛慈旨，即从座起，顶
lǐ fó zú chéng fó wēishén shuō jì duì fó
礼佛足，承佛威神，说偈对佛：

jué hǎi xìng chéng yuán	yuánchéng jué yuánmiào
觉海性澄圆	圆澄觉元妙
yuán míng zhào shēng suǒ	suǒ lì zhào xìng wáng
元明照生所	所立照性亡
mí wàng yǒu xū kōng	yī kōng lì shì jiè
迷妄有虚空	依空立世界
xiāngchéngchéngguó tǔ	zhī jué nǎi zhòng shēng
想澄成国土	知觉乃众生

kōng shēng dà jué zhōng	rú hǎi yī ōu fā
空生大觉中	如海一沤发
yǒu lòu wēi chén guó	jíē yī kōng suǒ shēng
有漏微尘国	皆依 ²¹⁰ 空所生
ōu miè kōng běn wú	kuàng fù zhū sān yǒu
沤灭空本无	况复诸三有
guī yuán xìng wú èr	fāng biàn yǒu duō mén
归元性无二	方便有多门
shèng xìng wú bù tōng	shùn nì jíē fāng biàn
圣性无不通	顺逆皆方便
chū xīn rù sān mèi	chí sù bù tóng lún
初心入三昧	迟速不同伦
sè xiǎng jié chéng chén	jīng liǎo bù néng chè
色想结成尘	精了不能彻
rú hé bù míng chè	yú shì huò yuán tōng
如何不明彻	于是获圆通
yīn shēng zá yǔ yán	dàn yī míng jù wèi
音声杂语言	但伊名句味
yī fēi hán yī qiè	yún hé huò yuán tōng
一非含一切	云何获圆通
xiāng yǐ hé zhōng zhī	lí zé yuán wú yǒu
香以合中知	离则元无有
bù héng qí suǒ jué	yún hé huò yuán tōng
不恒其所觉	云何获圆通
wèi xìng fēi běn rán	yào yǐ wèi shí yǒu
味性非本然	要以味时有
qí jué bù héng yī	yún hé huò yuán tōng
其觉不恒一	云何获圆通
chù yǐ suǒ chù míng	wú suǒ bù míng chù
触以所触明	无所不明触
hé lí xìng fēi dìng	yún hé huò yuán tōng
合离性非定	云何获圆通
fǎ chēng wéi nèi chén	píng chén bì yǒu suǒ
法称为内尘	凭尘必有所
néng suǒ fēi biàn shè	yún hé huò yuán tōng
能所非遍涉	云何获圆通

²¹⁰ 丽本：从；永乐北藏本及龙藏本：依；金陵同治本：依

jiàn xìng suī dòng rán	明 前 不 明 后
sì wéi kuī yí bàn	云 何 荻 圆 通
bí xī chū rù tōng	现 前 无 交 气
zhī lí fēi shè rù	云 何 荻 圆 通
shé fēi rù wú duān	因 味 生 觉 了
wèi wáng liǎo wú yǒu	云 何 荻 圆 通
shēn yǔ suǒ chù tóng	各 非 圆 觉 观
yá liàng bù míng huì	云 何 荻 圆 通
zhī gēn zá luàn sī	湛 了 终 无 见
xiǎng niàn bù kě tuō	云 何 荻 圆 通
shí jiàn zá sān hé	诘 本 称 非 相
zì tǐ xiān wú dìng	云 何 荻 圆 通
xīn wén dòng shí fāng	生 于 大 因 力
chū xīn bù néng rù	云 何 荻 圆 通
bí xiǎng běn quán jī	祇 ²¹¹ 令 摄 心 住
zhù chéng xīn suǒ zhù	云 何 荻 圆 通
shuō fǎ nòng yīn wén	开 悟 先 成 者
míng jù fēi wú lòu	云 何 荻 圆 通

²¹¹ 丽本：祇；永乐北藏本及龙藏本：祇；金陵同治本：祇

持犯但束身	fēi shēn wú suǒ shù 非身无所束
元非遍一切	yún hé huò yuán tōng 云何获圆通
神通本宿因	hé guān fǎ fēn bié 何关法分别
念缘非离物	yún hé huò yuán tōng 云何获圆通
若以地性观	jīn ài fēi tōng dá 坚碍非通达
有为非圣性	yún hé huò yuán tōng 云何获圆通
若以水性观	xiǎng niàn fēi zhēn shí 想念非真实
如如非觉观	yún hé huò yuán tōng 云何获圆通
若以火性观	yàn yǒu fēi zhēn lí 厌有非真离
非初心方便	yún hé huò yuán tōng 云何获圆通
若以风性观	dòng jì fēi wú duì 动寂非无对
对非无上觉	yún hé huò yuán tōng 云何获圆通
若以空性观	hūn dùn xiān fēi jué 昏钝先非觉
无觉异菩提	yún hé huò yuán tōng 云何获圆通
若以识性观	guān shí fēi cháng zhù 观识非常住
存心乃虚妄	yún hé huò yuán tōng 云何获圆通
诸行是无常	niànxìng yuán shēngmiè 念性元 ²¹² 生灭
因果今殊感	yún hé huò yuán tōng 云何获圆通

²¹² 丽本：无；永乐北藏本及龙藏本：元；金陵同治本：元

wǒ 我	jīn 今	bó 白	shì 世	zūn 尊	fó 佛	chū 出	suō 娑	pó 婆	jiè 界
cǐ 此	fāng 方	zhēn 真	jiào 教	tǐ 体	qīng 清	jìng 净	zài 在	yīn 音	wén 闻
yù 欲	qǔ 取	sān 三	mó 摩	tí 提	shí 实	yǐ 以	wén 闻	zhōng 中	rù 入
lí 离	kǔ 苦	dé 得	jiě 解	tuō 脱	liáng 良	zāi 哉	guān 观	shì 世	yīn 音
yú 于	héng 恒	shā 沙	jié 劫	zhōng 中	rù 入	wēi 微	chén 尘	fó 佛	guó 国
dé 得	dà 大	zì 自	zài 在	lì 力	wú 无	wèi 畏	shī 施	zhòng 众	shēng 生
miào 妙	yīn 音	guān 观	shì 世	yīn 音	fàn 梵	yīn 音	hǎi 海	cháo 潮	yīn 音
jiù 救	shì 世	xī 悉	ān 安	níng 宁	chū 出	shì 世	huò 荣	cháng 常	zhù 住
wǒ 我	jīn 今	qǐ 启	rú 如	lái 来	rú 如	guān 观	yīn 音	suǒ 所	shuō 说
pì 譬	rú 如	rén 人	jìng 静	jū 居	shí 十	fāng 方	jù 俱	jī 击	gǔ 鼓
shí 十	chù 处	yī 一	shí 时	wén 闻	cǐ 此	zé 则	yuán 圆	zhēn 真	shí 实
mù 目	fēi 非	guān 观	zhàng 障	wài 外	kǒu 口	bí 鼻	yì 亦	fù 复	rán 然
shēn 身	yǐ 以	hé 合	fāng 方	zhī 知	xīn 心	niàn 念	fēn 纷	wú 无	xù 绪
gé 隔	yuán 垣	tīng 听	yīn 音	xiǎng 响	xiá 遐	ěr 迹	jù 俱	kě 可	wén 闻
wǔ 五	gēn 根	suǒ 所	bù 不	qí 齐	shì 是	zé 则	tōng 通	zhēn 真	shí 实
yīn 音	shēng 声	xìng 性	dòng 动	jìng 静	wén 闻	zhōng 中	wéi 为	yǒu 有	wú 无
wú 无	shēng 声	shēng 声	hào 号	wú 闻	fēi 非	shí 实	wén 闻	wú 无	xìng 性
shēng 声	wú 无	jì 既	wú 无	miè 灭	shēng 声	yǒu 有	yì 亦	fēi 非	shēng 生
shēng 声	miè 灭	ér 二	yuán 圆	lí 离	shì 是	zé 则	cháng 常	zhēn 真	shí 实

zòng lìng zài mèng xiǎng 纵令在梦想	bù wéi bù sī wú 不为不思无
jué guān chū sī wéi 觉观出思惟	shēn xīn bù néng jí 身心不能及
jīn cǐ suō pó guó 今此娑婆国	shēng lùn dé xuān míng 声论得宣明
zhòng shēng mí běn wén 众生迷本闻	xún shēng gù liú zhuǎn 循声故流转
ē nán zòng qiáng jì 阿难纵强记	bù miǎn luò xié sī 不免落邪思
qǐ fēi suí suǒ lún 岂非随所沦	xuán liú huò wú wàng 旋流获无妄
ē nán rǔ dì tīng 阿难汝谛听	wǒ chéng fó wēi lì 我承佛威力
xuān shuō jīn gāng wáng 宣说金刚王	rú huàn bù sī yì 如幻不思议
fó mǔ zhēn sān mèi 佛母真三昧	rǔ wén wēi chén fó 汝闻微尘佛
yī qiè mì mì mén 一切秘密门	yù lòu bù xiān chú 欲漏不先除
xù wén chéng guò wù 畜闻成过误	jiāng wén chí fó fó 将闻持佛佛
hé bù zì wén wén 何不自闻闻	wén fēi zì rán shēng 闻非自然生
yīn shēng yǒu míng zì 因声有名字	xuán wén yǔ shēng tuō 旋闻与声脱
néng tuō yù shéi míng 能脱欲谁名	yī gēn jì fǎn yuán 一根既返源
liù gēn chéng jiě tuō 六根成解脱	jiàn wén rú huàn yì 见闻如幻翳
sān jiè ruò kōng huā 三界若空华	wén fù yì gēn chú 闻复翳根除
chén xiāo jué yuán jìng 尘销觉圆净	jìng jí guāng tōng dá 净极光通达
jì zhào hán xū kōng 寂照含虚空	què lái guān shì jiān 却来观世间
yóu rú mèng zhōng shì 犹如梦中事	mó dēng qié zài mèng 摩登伽在梦

shéi néng liú rǔ xíng	rú shì qiǎo huàn shī
谁 能 留 汝 形	如 世 巧 幻 师
huàn zuò zhū nán nǚ	suí jiàn zhū gēn dòng
幻 作 诸 男 女	虽 见 诸 根 动
yào yǐ yī jī chōn	xī jī guī jì rán
要 以 一 机 抽	息 机 归 寂 然
zhū huàn chéng wú xìng	liù gēn yì rú shì
诸 幻 成 无 性	六 根 亦 如 是
yuán yī yī jīng míng	fēn chéng liù hé hé
元 依 一 精 明	分 成 六 和 合
yī chù chéng xiū fù	liù yòng jiē bù chéng
一 处 成 休 复	六 用 皆 不 成
chén gòu yìng niàn xiāo	chéng yuán míng jìng miào
尘 垢 应 念 销	成 圆 明 净 妙
yú chén shàng zhū xué	míng jí jí rú lái
余 尘 尚 诸 学	明 极 即 如 来
dà zhòng jí ē nán	xuán rǔ dǎo wén jī
大 众 及 阿 难	旋 汝 倒 闻 机
fǎn wén wén zì xìng	xìng chéng wú shàng dào
反 闻 闻 自 性	性 成 无 上 道
yuán tōng shí rú shì	cǐ shì wēi chén fó
圆 通 实 如 是	此 是 微 尘 佛
yī lù niè pán mén	guò qù zhū rú lái
一 路 涅 槃 门	过 去 诸 如 来
sī mén yǐ chéng jiù	xiàn zài zhū pú sà
斯 门 已 成 就	现 在 诸 菩 萨
jīn gè rù yuán míng	wèi lái xiū xué rén
今 各 入 圆 明	未 来 修 学 人
dāng yī rú shì fǎ	wǒ yì cóng zhōng zhèng
当 依 如 是 法	我 亦 从 中 证
fēi wéi guān shì yīn	chéng rú fó shì zūn
非 唯 观 世 音	诚 如 佛 世 尊
xún wǒ zhū fāng biàn	yǐ jiù zhū mò jié
询 我 诸 方 便	以 救 诸 末 劫
qiú chū shì jiān rén	chéng jiù niè pán xīn
求 出 世 间 人	成 就 涅 槃 心
guān shì yīn wéi zuì	zì yú zhū fāng biàn
观 世 音 为 最	自 余 诸 方 便

jíē shì fó wēi shén	jí shì shě chén láo
皆是佛威神	即事舍尘劳
fēi shì cháng xiū xué	qiǎn shēn tóng shuō fǎ
非是长修学	浅深同说法
dǐng lǐ rú lái zàng	wú lòu bù sī yì
顶礼如来藏	无漏不思议
yuàn jiā bèi wèi lái	yú cǐ mén wú huò
愿加被未来	于此门无惑
fāng biàn yì chéng jiù	kān yǐ jiào ē nán
方便易成就	堪以教阿难
jí mò jié chén lún	dàn yǐ cǐ gēn xiū
及末劫沉沦	但以此根修
yuán tōng chāo yú zhě	zhēn shí xīn rú shì
圆通超余者	真实心如是

yú shì ē nán jí zhū dà zhòng shēn xīn liǎo rán dé dà kāi shì
于是阿难及诸大众，身心了然，得大开示，

guān fó pú tí jí dà niè pán yóu rú yǒurén yīn shì yuǎnyóuwèi dé
观佛菩提及大涅槃，犹如有因，因事远游未得

guī huán míngliǎo qí jiā suǒ guī dào lù pǔ huì dà zhòng tiānlóng bā
归还，明了其家所归道路。普会大众，天龙八

bù yǒuxué èr shèng jí zhū yī qiè xīn fā xīn pú sà qí shù fán yǒu shí
部、有学二乘及诸一切新发心菩萨，其数凡有十

héng hé shā jiē dé běn xīn yuǎn chén lí gòu huò fǎ yǎn jìng xìng
恒河沙，皆得本心，远尘离垢，获法眼净。性

bǐ qīu ní wénshuō jì yǐ chéng ē luó hàn wú liàng zhòng shēng jiē fā
比丘尼闻说偈已，成阿罗汉。无量众生皆发

wú děngděng ē nòuduō luó sānmiǎosān pú tí xīn
无等等阿耨多罗三藐三菩提心。

ē nánzhěng yī fú yú dà zhòngzhōng hé zhǎngdǐng lǐ xīn jì
阿难整衣服，于大众中合掌顶礼，心迹

yuánmíng bēi xīn jiāo jí yù yì wèi lái zhū zhòng shēng gù qǐ shǒu
圆明，悲欣交集，欲益未来诸众生故，稽首

bó fó dà bēi shì zūn wǒ jīn yǐ wù chéng fó fǎ mén shì zhōng
白佛：“大悲世尊！我今已悟成佛法门，是中

xiū xíng dé wú yí huò chángwén rú lái shuō rú shì yán zì wèi dé dù
修行得无疑惑。常闻如来说如是言：‘自未得度，

xiān dù rén zhě pú sà fā xīn zì jué yǐ yuán néng jué tā zhě
先度人者，菩萨发心；自觉已圆，能觉他者，

rú lái yìng shì wǒ suī wèi dù yuàn dù mò jié yī qiè zhòngshēng
如来应世。’我虽未度，愿度末劫一切众生。
shì zūn cǐ zhūzhòngshēng qù fó jiànyuǎn xié shī shuō fǎ rú héng hé
世尊！此诸众生去佛渐远，邪师说法如恒河
shā yù shè qí xīn rù sān mó dì yún hé lìng qí ān lì dào chǎng
沙，欲摄其心，入三摩地，云何令其安立道场，
yuǎnzhū mó shì yú pú tí xīn dé wú tuì qū
远诸魔事，于菩提心得无退屈？”

ěr shí shì zūn yú dà zhòngzhōngchēngzàn ē nán shàn zāi
尔时，世尊于大众中称赞阿难：“善哉，
shàn zāi rú rǔ suǒwèn ān lì dào chǎng jiù hù zhòngshēng mò jié
善哉！如汝所问，安立道场，救护众生末劫
chén nì rǔ jīn dì tīng dāngwèi rǔ shuō ē nán dà zhòngwéi
沉溺。汝今谛听，当为汝说。”阿难、大众唯
rán fèngjiào
然奉教。

fó gào ē nán rǔ chángwén wǒ pí nài yē zhōng xuānshuō xiū
佛告阿难：“汝常闻我毗奈耶中，宣说修
xíng sān jué dìng yì suǒ wèi shè xīn wéi jiè yīn jiè shēng dìng yīn dìng
行三决定义，所谓摄心为戒，因戒生定，因定
fā huì shì zé míng wéi sān wú lòu xué ē nán yún hé shè xīn wǒ míng
发慧。是则名为三无漏学。阿难，云何摄心我名
wéi jiè
为戒？

ruò zhū shì jiè liù dàozhòngshēng qí xīn bù yín zé bù suí
“若诸世界六道众生，其心不淫，则不随
qí shēng sǐ xiāng xù rǔ xiū sān mèi běn chū chén láo yín xīn bù chú
其生死相续。汝修三昧，本出尘劳，淫心不除，
chén bù kě chū zòng yóu duō zhì chán dìng xiàn qián rú bù duàn yín
尘不可出。纵有多智禅定现前，如不断淫，
bì luò mó dào shàng pǐn mó wáng zhōng pǐn mó mǐn xià pǐn mó nǚ
必落魔道。上品魔王，中品魔民，下品魔女。
bì děng zhū mó yì yǒu tú zhòng gè gè zì wèi chéng wú shàng dào
彼等诸魔，亦有徒众，各各自谓成无上道。
wǒ miè dù hòu mò fǎ zhī zhōng duō cǐ mó mǐn chí shèng shì jiān guǎng
我灭度后，末法之中，多此魔民炽盛世间。广
xíng tān yín wéi shàn zhī shí lìng zhū zhòngshēng luò ài jiàn kēng shī
行贪淫，为善知识，令诸众生，落爱见坑，失

pú tí lù rǔ jiào shì rén xiū sān mó dì xiānduàn xīn yín shì míng
菩提路。汝教世人修三摩地，先断心淫，是名
rú lái xiān fó shì zūn dì yī jué dìngqīng jìng míng huì
如来先佛世尊第一决定清净明诲。

shì gù ē nán ruò bù duàn yín xiū chán dìng zhě rú zhēng shā
“是故阿难，若不断淫修禅定者，如蒸沙
shí yù qí chéng fàn jīng bǎi qiān jié zhǐ míng rè shā hé yǐ
石，欲其成饭，经百千劫，祇²¹³名热沙。何以
gù cǐ fēi fàn běn shā shí chéng gù rǔ yǐ yín shēn qiú fó
故？此非饭本，沙石²¹⁴成故。汝以淫身，求佛
miào guǒ zòng dé miào wù jiē shì yín gēn gēn běn chéng yín lún
妙果，纵得妙悟，皆是淫根。根本成淫，轮
zhuǎn sān tú bì bù néng chū rú lái niè pán hé lù xiū zhèng
转三塗²¹⁵，必不能出。如来涅槃，何路修证？
bì shǐ yín jī shēn xīn jù duàn duàn xìng yì wú yú fó pú tí
必使淫机，身心俱断，断性亦无，于佛菩提，
sī kě xī jì rú wǒ cǐ shuō míng wéi fó shuō bù rú cǐ shuō
斯可希冀。如我此说，名为佛说；不如此说，
jí bō xún shuō
即波旬说。

ē nán yòu zhū shì jiè liù dào zhòng shēng qí xīn bù shā
“阿难，又诸世界六道众生，其心不杀，
zé bù suí qí shēng sǐ xiāng xù rǔ xiū sān mèi běn chū chén láo shā
则不随其生死相续。汝修三昧，本出尘劳，杀
xīn bù chéu chén bù kě chū zòng yóu duō zhì chán dìng xiànpíng rú bù
心不除，尘不可出。纵有多智禅定现前，如不
duàn shā bì luò shéndào shàng pǐn zhī rén wéi dà lì guǐ zhōng pǐn
断杀，必落神道。上品之人为大力鬼，中品
zé wéi fēi xíng yè chā zhū guǐ shuài děng xià pǐn dāng wéi dì xíng
则²¹⁶为飞行夜叉、诸鬼帅等，下品当²¹⁷为地行
luó chà bǐ zhū guǐ shén yì yǒu tú zhòng gè gè zì wéi chéng wú shàng
罗刹。彼诸鬼神，亦有徒众，各各自谓成无上

²¹³ 丽本：祇；永乐北藏本及龙藏本：祇；金陵同治本：祇

²¹⁴ 丽本：石沙；永乐北藏本及龙藏本：沙石；金陵同治本：沙石

²¹⁵ 丽本：途；永乐北藏本及龙藏本：塗；金陵同治本：途

²¹⁶ 丽本：即；永乐北藏本及龙藏本：则；金陵同治本：则

²¹⁷ 丽本：尚；永乐北藏本及龙藏本：当；金陵同治本：当

道。我灭度后，末法之中，多此鬼神²¹⁸炽盛世
 间。自言食肉，得菩提路。阿难，我令比丘食五
 净肉，此肉皆我神力化生，本无命根。汝婆罗
 门地多蒸湿，加以沙石，草菜不生。我以大悲
 神力所加，因大慈悲，假名为肉，汝得其味。奈
 何如来灭度之后，食众生肉，名为释子！汝等
 当知，是食肉人，纵得心开似三摩地，皆大罗刹，
 报终必沉生死苦海，非佛弟子。如是之人，相
 杀、相吞、相食未已，云何是人得出三界？汝
 教世人修三摩地，次断杀生，是名如来先佛世
 尊第二决定清净明诲。

“是故阿难，若不断杀修禅定者，譬如有
 人自塞其耳，高声大叫，求人不闻，此等名为
 欲隐弥露。清净比丘及诸菩萨，于岐路行，不踏
 生草，况以手拔？云何大悲，取诸众生血肉
 充食？若诸比丘，不服东方丝绵绢帛，及是
 此土靴履裘毳、乳酪醍醐。如是比丘，于世真脱，
 酬还宿债，不游三界。何以故？服其身分，皆

²¹⁸ 丽本：神鬼；永乐北藏本及龙藏本：鬼神；金陵同治本：鬼神

wéi bǐ yuán rú rén shí qí dì zhōng bǎi gǔ zú bù lí dì bì shǐ
为彼缘。如人食其地 中 百谷，足不离地。必使
shēn xīn yú zhū zhòng shēng ruò shēn shēn fēn shēn xīn èr tú²¹⁹
身心，于诸众生，若身身分，身心二塗，
bù fú bù shí wǒ shuō shì rén zhēn jiě tuō zhě rú wǒ cǐ shuō
不服不食，我说是人，真解脱者。如我此说，
míng wéi fó shuō bù rú cǐ shuō jí bō xún shuō
名为佛说；不如此说，即波旬说。

ē nán yòu fù shì jiè liù dào zhòng shēng qí xīn bù tōu
“阿难，又复世界六道众生，其心不偷，
zé bù suí qí shēng sǐ xiāng xù rǔ xiū sānmèi běn chū chén láo tōu
则不随其生死相续。汝修三昧，本出尘劳，偷
xīn bù chū chén bù kě chū zòng yóu duō zhì chán dìng xiàn qián rú bù
心不除，尘不可出。纵有多智禅定现前，如不
duàn tōu bì luò xié dào shàng pǐn jīng líng zhōng pǐn yāo mèi xià
断偷，必落邪道。上品精灵，中品妖魅，下
pǐn xié rén zhū mèi suǒ zhuó bǐ děng qún xié yì yǒu tú zhòng gè gè
品邪人诸魅所著。彼等群邪，亦有徒众，各各
zì wèi chéng wú shàng dào wǒ miè dù hòu mò fǎ zhī zhōng duō cǐ
自谓成无上道。我灭度后，末法之中，多此
yāo xié chì shèng shì jiān qián nì jiān qī chēng shàn zhī shí gè zì
妖邪炽盛世间。潜匿奸欺，称善知识，各自
wèi jǐ dé shàng rén fǎ jiǎn huò wú shí kǒng lìng shī xīn suǒ guò zhī
谓己得上人法。该惑无识，恐令失心。所过之
chù qí jiā hào sà wǒ jiào bǐ qīu xún fāng qǐ shí lìng qí shě tān
处，其家耗散。我教比丘循方乞食，令其舍贪，
chéng pú tí dào zhū bǐ qīu děng bù zì shú shí jì yú cán shēng
成菩提²²⁰道。诸比丘等不自熟食，寄于残生，
lǚ bó sān jiè shì yī wǎng huán qù yǐ wú fǎn yún hé zéi rén
旅泊三界，示一往还，去已无返。云何贼人，
jiǎ wǒ yī fú bì fàn rú lái zào zhōng zhōng yè jiē yán fó fǎ què
假我衣服，裨贩如来，造种业皆言佛法，却
fēi chū jiā jù jiè bǐ qīu wéi xiǎo shèng dào yóu shì yí wù wú liàng zhòng
非出家具戒比丘为小乘道？由是疑误无量众
shēng duò wú jiàn yù ruò wǒ miè hòu qí yǒu bǐ qīu fā xīn jué dìng
生，堕无间狱。若我灭后，其有比丘，发心决定

²¹⁹ 丽本：途；永乐北藏本及龙藏本：塗；金陵同治本：途²²⁰ 丽本：萨；永乐北藏本及龙藏本：提；金陵同治本：提

xiū sān mó dì nén yú rú lái xíngxiàng zhī qián shēnrán yī dēng
 修三摩地²²¹，能于如来形像之前，身然一灯，
 shāo yī zhǐ jié jí yú shēnshàngruò yī xiāngzhù wǒ shuō shì rén wú
 烧一指节及于身上爇一香炷，我说是人，无
 shǐ sù zhài yī shí chóu bì cháng yī shì jiān yǒng tuō zhū lòu suī
 始宿债一时酬毕，长揖²²²世间，永脱诸漏。虽
 wèi jí míng wú shàng jué lù shì rén yú fǎ yǐ jué dìng xīn ruò bù wèi
 未即明无上觉路，是人于法已决定心。若不为
 cǐ shě shēn wēi yīn zòng chéng wú wéi bì huán shēng rén chóu qí sù
 此舍身微因，纵成无为，必还生人，酬其宿
 zhài rú wǒ mǎmài zhèngděng wú yì rǔ jiào shì rén xiū sān mó dì
 债。如我马麦，正等无异。汝教世人修三摩地，
 hòu duàn tōu dào shì míng rú lái xiān fó shì zūn dì sān jué dìngqīng jìng
 后断偷盗，是名如来先佛世尊第三决定清净
 míng huì
 明诲。

“是故阿难，若不断偷修禅定者，譬如有
 rén shuǐ guàn lòu zhī yù qíu qí mǎn zòng jīng chén jié zhōng wú
 人，水灌漏卮，欲求其满，纵经尘劫，终无
 píng fù ruò zhū bǐ qīu yī bō zhī yú fēn cùn bù xù qǐ shí yú fēn
 平复。若诸比丘，衣钵之余分寸不畜，乞食余分
 shī è zhòng shēng yú dà jí huì hé zhǎng lǐ zhòng yǒu rén chuí lì
 施饿众生；于大集会合掌礼众，有人捶²²³，
 tóng yú chēng zàn bì shǐ shēn xīn èr jù juān shě shēn ròu gǔ xuè yǔ
 同于称赞；必使身心二俱捐舍，身肉骨血与
 zhòng shēng gòng bù jiāng rú lái bù liǎo yì shuō huí wéi jǐ jiě yǐ wù
 众生共；不将如来不了义说回为己解，以误
 chū xué fó yìn shì rén dé zhēn sān mèi rú wǒ suǒ shuō míng wéi
 初学。佛印是人，得真三昧。如我所说，名为
 fó shuō bù rú cǐ shuō jí bō xún shuō
 佛说；不如此说，即波旬说。

“阿难，如是世界六道众生，虽则身心无

²²¹ 丽本：提；永乐北藏本及龙藏本：地；金陵同治本：提

²²² 丽本：挹；永乐北藏本及龙藏本：揖；金陵同治本：揖

²²³ 丽本：骂；永乐北藏本及龙藏本：詈；金陵同治本：詈

shā dào yín sānxíng yǐ yuán ruò dà wàng yǔ jí sān mó tí
 杀、盜、淫，三行已圆。若大妄语，即三摩提

bù dé qīng jìng chéng ài jiàn mó shī rú lái zhǒng suǒ wèi wèi dé wèi
 不得清净，成爱见魔，失如来种。所谓未得谓

dé wèi zhèng yán zhèng huò qiú shì jiān zūn shèng dì yī wèi qián rén
 得，未证言证，或求世间尊胜第一。谓前人

yán wǒ jīn yǐ dé xū tuó huáng guǒ sī tuó háng guǒ ē nà háng guǒ
 言：‘我今已得须陀洹果、斯陀含果、阿那含果、

ē luó hàn dào pì zhī fó shèng shí dì dì qíán zhū wèi pú sà qíu
 阿罗汉道、辟支佛乘、十地地前诸位菩萨。’求

bǐ lǐ chà tān qí gòng yǎng shì yī diān jiā xiāo miè fó zhǒng
 彼礼忏，贪其供养。是一颠迦，销灭佛种。

rú rén yǐ dāo duàn duō luó mù fó jì shì rén yǒng yǔn shàng gēn wú
 如人以刀断多罗木；佛记是人，永殒善根，无

fù zhī jiàn chén sān kǔ hǎi bù chéng sān mèi wǒ miè dù hòu chì
 复知见，沉三苦海，不成三昧。我灭度后，勅

zhū pú sà jí ē luó hàn yìng shēn shēng bǐ mò fǎ zhī zhōng zuò zhǒng
 诸菩萨及阿罗汉应身生彼末法之中，作种

zhǒng xíng dù zhū lún zhuǎn huò zuò shā mén bái yī jū shì rén wáng
 种形，度诸轮转。或作沙门、白衣居士、人王、

zǎi guān tóng gnán tóng nǚ rú shì nǎi zhì yín nǚ guǎ fù jiān
 宰官、童男、童女，如是乃至淫女、寡妇、奸

tōu tú fàn yǔ qí tóng shì chēng zàn fó shèng lìng qí shēn xīn
 偷、屠贩，与其同事，称贊²²⁴佛乘，令其身心

rù sān mó dì zhōng bù zì yán wǒ zhēn pú sà zhēn ē luó hàn
 入三摩地。终不自言‘我真菩萨、真阿罗汉’，

xiè fó mì yīn qīng yán wèi xué wéi chú mìng zhōng yīn yǒu yí fù
 泄²²⁵佛密因，轻言未学。唯除命终，阴有遗付。

yún hé shì rén huò luàn zhòng shēng chéng dà wàng yǔ rǔ jiào shì rén
 云何是人，惑乱众生，成大妄语？汝教世人

xiū sān mó dì hòu fù duàn chǔ zhū dà wàng yǔ shì míng rú lái xiān fó
 修三摩地，后复断除诸大妄语，是名如来先佛

shì zūn dì sì jué dìng qīng jìng míng huì
 世尊第四决定清净明诲。

“是故阿难，若不断其大妄语者，如刻人

²²⁴ 丽本：叹；永乐北藏本及龙藏本：贊；金陵同治本：贊²²⁵ 丽本：泄；永乐北藏本及龙藏本：洩；金陵同治本：洩

fèn wéizhāntánxíng yù qiúxiāng qì wú yǒu shì chù wǒ jiào bǐ qīū
粪为梅檀形，欲求香气，无有是处。我教比丘，
zhí xīn dàochǎng yú sì wēi yí yí qiè xíngzhōng shàng wú xū jiǎ
直心道场，于四威仪一切行中，尚无虚假，
yún hé zì chēng dé shàngrén fǎ pì rú qióngrén wànghào dì wáng
云何自称得上人法？譬如穷人，妄号帝王，
zì qǔ zhūmiè kuàng fù fǎ wáng rú hé wàngqiè yīn dì bù zhēn
自取诛灭。况复法王，如何妄窃？因地不真
²²⁶, guǒzhāo yū qū qiú fó pú tí rú shì qí rén yù shéichéng
，果招纡曲。求佛菩提，如噬脐人，欲谁成
jiù ruò zhū bǐ qīū xīn rú zhí xián ²²⁷ yī qiè zhēn shí rù sān mó
就？若诸比丘，心如直弦，一切真实，入三摩
tí yǒng wú mó shì wǒ yìn shì rén chéng jiù pú sà wú shàng zhī jué
提，永无魔事。我印是人，成就菩萨无上知觉。
rú wǒ suǒ ²²⁸ shuō míngwéi fó shuō bù rú cǐ shuō jí bō xúnshuō
如我所说，名为佛说；不如此说，即波旬说。

大佛顶如来密因修证了义诸菩萨万行首楞严经卷第六²²⁹

léngyánjīngzàn 楞严经赞

yuántōng sān huì fāngbiànchū jī lóngmén tīng xuǎn shù fēng
圆通三慧。方便初基。龙门听选树丰
bēi míngliǎoyuǎn guī qī guǐ zé wú kuī zhí zhǐ zào pú tí
碑。明了远归期。轨则无亏。直指造菩提。

ná mó léngyán huì shàng fó pú sà
南无楞严会上佛菩萨（合掌三称）

²²⁶ 丽本：直；永乐北藏本及龙藏本：真；金陵同治本：真

²²⁷ 丽本：絃；永乐北藏本及龙藏本：弦；金陵同治本：弦

²²⁸ 丽本：是；永乐北藏本及龙藏本：所；金陵同治本：所

²²⁹ 丽本：大佛顶万行首楞严经卷第六

dà fó dǐng rú lái mì yīn xiū zhèng liǎo yì zhū
大佛顶如来密因修证了义诸
pú sà wànghèngshǒu lóng yán jīng juàn dì qī
菩萨万行首楞严经卷第七²³⁰

tángtiānzhú shāmén bō là mì dì yì
唐天竺沙门般刺密帝译

wū chángguó shāmén mí qié shì jiā yì yǔ
乌苌国沙门弥伽释迦译语

pú sà jiè dì zǐ qiánzhèng yì dà fū tóngzhōng shū mén xià píngzhāng shì
菩萨戒弟子前正议大夫同中书门下平章事

qīng hé fángróng bǐ shòu²³¹
清河房融笔受

ē nán rǔ wènshè xīn wǒ jīn xiānshuō rù sān mó dì xiū xué
“阿难，汝问摄心，我今先说入三摩地修学

miào mén qiú pú sà dào yào xiān chí cǐ sì zhǒng lǜ yí jiǎo rú bīng
妙门。求菩萨道，要先持此四种律仪，皎如冰

shuāng zì bù néng shēng yī qiè zhī yè xīn sānkǒu sì shēng bì wú yīn
霜；自不能生一切枝叶，心三口四生必无因。

ē nán rú shì sì shì ruò bù yí shī²³² xīn shàng bù yuán sè xiāng
阿难，如是四事，若不遗失，心尚不缘色香

wèi chù yī qiè mó shì yún hé fā shēng ruò yǒu sù xí bù néng miè chú
味触，一切魔事云何发生？若有宿习不能灭除，

rǔ jiào shì rén yī xīn sòng wǒ fó dǐng guāng míng mó hē sà dá duō bō
汝教是人，一心诵我佛顶光明摩诃萨怛多般

dá là²³³ wú shàng shén zhòu sī shì rú lái wú jiàn dǐng xiàng wú wéi xīn
怛罗无上神咒，斯是如来无见顶相无为心

fó cóng dǐng fā huī zuò bǎo lián huā suǒ shuō xīn zhòu qiè rǔ sù shì
佛，从顶发辉，坐宝莲华所说心咒。且汝宿世

²³⁰ 丽本：大佛顶如来密因修证了义诸菩萨万行首楞严经卷第七（一名中印度那兰陀大道场经，于灌顶部录出别行）

²³¹ 丽本：乌长国沙门弥伽释迦译语

²³² 丽本：失遗；永乐北藏本及龙藏本：遗失；金陵同治本：遗失

²³³ 丽本：啰；永乐北藏本及龙藏本：罗；金陵同治本：罗

与摩登伽历劫因缘，恩爱习气非是一生及与
一劫。我一宣扬，爱心永脱，成阿罗汉。彼尚
淫女，无心修行，神力冥资，速证无学。云何
汝等在会声闻，求最上乘，决定成佛？譬
如以尘扬于顺风，有何艰险？

“若有末世欲坐道场，先持比丘清净禁戒。

要当选择戒清净者第一沙门，以为其师。若其
不遇真清净僧，汝戒律仪必不成就。戒成已
后，著新净衣，然香闲居，诵此心佛所说神咒
一百八遍，然后结界，建立道场，求于十方现
住国土无上如来，放大悲光来灌其顶。阿难，
如是末世清净比丘，若比丘尼、白衣檀越，心灭
贪淫，持佛净戒，于道场中，发菩萨愿，出
入澡浴，六时行道。如是不寐，经三七日，我自
现身至其人前，摩顶安慰，令其开悟。”

阿难白佛言：“世尊！我蒙如来无上悲诲心

已开悟，自知修证无学道成；末法修行建立道
场，云何结界合佛世尊清净轨则？”

佛告阿难：“若末世人愿立道场，先取雪

shān dà lì bái niú shí qí shānzhōng féi nì xiāngcǎo cǐ niú wéi yǐn xuě
 山大力白牛，食其山中肥腻香草，此牛唯饮雪

shānqīngshuǐ qí fèn wēi xì kě qǔ qí fèn hé hé zhāntán yǐ ní
 山清水，其粪微细。可取其粪和合栴檀，以泥

qí dì ruò fēi xuěshān qí niú chòu huì bù kān tú dì bié yú píng
 其地。若非雪山，其牛臭秽不堪涂地。别于平

yuán chuān qù dì pí wǔ chǐ yǐ xià qǔ qí huáng tǔ huòshàngzhāntán
 原，穿去地皮五尺已下，取其黄土和上栴檀、

chénshuǐ sū hé xūn lù yù jīn bái jiāo qīng mù líng líng
 沉水、苏合、熏陆、郁金、白胶、青木、零陵、

gānsōng jí jī shéxiāng yǐ cǐ shí zhǒng xì luó wéi fěn hé tǔ chéng
 甘松及鸡舌香，以此十种，细罗为粉，合土成

ní yǐ tú chǎng dì fāngyuánzhàng liù wéi bā jiǎo tán tán xīn
 泥，以涂场地。方圆丈六，为八角坛。坛心

zhì yī jīn yín tóng mù suǒ zào liánhuā huāzhōng ān bō bō
 置一金、银、铜、木所造莲华，华中安钵，钵

zhōngxiānchéng bā yuè lù shuǐ shuǐzhōng suí ān suǒ yōuhuā yè qǔ bā
 中先盛八月露水，水中随安所有华叶。取八

yuánjìng gè ān qí fāng wéi rào huā bō jìng wài jiàn lì shí liù liánhuā
 圆镜，各安其方，围绕华钵。境外建立十六莲华，

shí liù xiāng lú jiàn huā pū shè zhuāng yán xiāng lú chún shāo chén shuǐ
 十六香炉间华铺设，庄严香炉，纯烧沉水，

wú lìng jiàn huǒ qǔ bái niú rǔ zhì shí liù qì rǔ wéi jiān bǐng bìng
 无令见火。取白牛乳，置十六器，乳为煎饼，并

zhū shātāng yóubǐng rǔ mí sū hé mì jiāng chún sū
 诸沙糖、油饼、乳糜、苏²³⁴合、蜜、姜、纯酥、

chún mì²³⁵ yú liánhuā wài gè gè shí liù wéi rào huā wài yǐ fèng
 纯蜜，于莲华外，各各十六，围绕华外，以奉

zhū fó jí dà pú sà měi yǐ shí shí ruò zài zhōng yè qǔ mì bàn
 诸佛及大菩萨。每以食时，若在中夜，取蜜半

shēng yòng sū sān hé tán qián bié ān yī xiǎohuǒ lú yǐ dōu lóu pó
 升，用酥三合，坛前别安一小火炉，以兜楼婆

xiāngjiān qǔ xiāngshuǐ mù yù qí tàn rán lìng měng chí tóu shì sū mì
 香煎取香水，沐浴其炭，然令猛炽；投是酥蜜

²³⁴ 丽本：酥；永乐北藏本及龙藏本：苏；金陵同治本：苏

²³⁵ 丽本：蜜及诸菓子、饮食、葡萄、石蜜，种种上妙等食；永乐北藏本及龙藏本：蜜；金陵同治本：蜜

yú yán lú nèi shāo lìng yān jìn xiǎng fó pú sà lìng qí sì wài
于炎炉内，烧令烟尽，享²³⁶佛菩萨。令其四外，
biàn xuán fān huā yú tán shì zhōng sì bì fū shè shí fāng rú lái jí zhū
遍悬幡华。于坛室中四壁，敷设十方如来及诸
pú sà suǒ yǒu xíng xiàng yīng yú dāng yáng zhāng lú shè nà shì jiā
菩萨所有形像。应于当阳，张卢舍那、释迦、
mí lè ē chù mí tuó zhū dà biàn huà gān yīn xíng xiàng jiān jīn gāng
弥勒、阿闍、弥陀；诸大变化观音形像兼金刚
zàng ān qí zuǒ yòu dì shì fàn wáng wū chú sè mó bìng lán dì
藏，安其左右。帝释、梵王、乌刍瑟摩并蓝地
jiā zhū jūn tú lì yǔ pí jù zhī²³⁷ sì tiān wáng děng pín nà yè jiā
迦，诸军荼利与毗俱胝、四天王等、频那夜迦，
zhāng yú mén cè zuǒ yòu ān zhì yòu qǔ bā jìng fù xuán xū kōng yǔ
张于门侧左右安置。又取八镜，覆悬虚空，与
tán chǎng zhōng suǒ ān zhī jìng fāng miàn xiāng duì shǐ qí xíng yǐng chóng
坛场中所安之镜方面相对，使其形影重
chóng xiāng shè
重相涉。

yú chū qī zhōng²³⁸ zhì chéng dǐng lǐ shí fāng rú lái zhū dà
“于初七中”，至诚顶礼十方如来、诸大
pú sà ē luó hàn hào héng²⁴⁰ yú liù shí sòng zhòu wéi²⁴¹ tán
菩萨、阿²³⁹罗汉号；恒于六时，诵咒围坛，
zhì xīn xíng dào yī shí cháng xíng yī bǎi bā biàn dì èr qī zhōng yī
至心行道，一时常行一百八遍。第二七中，一
xiàng zhuān xīn fā pú sà yuàn xīn wú jiàn dùn wǒ pí nài yē xiān yǒu
向专心发菩萨愿，心无间断；我毗奈耶先有
yuàn jiào dì sān qī zhōng yú shí èr shí yī xiàng chí fó bō dá là
愿教。第三七中，于十二时，一向持佛般怛罗
zhòu zhì dì qī²⁴² rì shí fāng rú lái yī shí chū xiàn jìng jiāo guāng chù
咒；至第七日，十方如来一时出现镜交光处，
chéng fó mó dǐng jí yú dào chǎng xiū sān mó dì néng lìng rú shì mò
承佛摩顶，即于道场修三摩地，能令如是末

²³⁶ 丽本：飨；永乐北藏本及龙藏本：享；金陵同治本：享

²³⁷ 丽本：知；永乐北藏本及龙藏本：胝；金陵同治本：胝

²³⁸ 丽本：日中；永乐北藏本及龙藏本：中；金陵同治本：中

²³⁹ 丽本：及阿；永乐北藏本及龙藏本：阿；金陵同治本：阿

²⁴⁰ 丽本：恒；永乐北藏本及龙藏本：号，恒；金陵同治本：号，恒

²⁴¹ 丽本：绕；永乐北藏本及龙藏本：围；金陵同治本：围

²⁴² 丽本：四七；永乐北藏本及龙藏本：七；金陵同治本：七

shì xiū xué shēn xīn míng jìng yóu rú liú lí ē nán ruò cǐ bǐ qīu běn
世修学，身心明净犹如琉璃。阿难，若此比丘本
shòu jiè shī jí tóng huì zhōng shí bǐ qīu děng qí zhōng yǒu yī bù qīng jìng
受戒师及同会中十比丘等，其中有一不清净
zhě rú shì dào chǎng duō bù chéng jiù cóng sān qī hòu duān zuò ān
者，如是道场多不成就。从三七后，端坐安
jū jīng yī bǎi rì yǒu lì gēn zhě bù qǐ yú zuò dé xū tuó huán
居，经一百日，有利根者，不起于座得须陀洹。
zòng qí shēn xīn shèng guǒ wèi chéng jué dìng zì zhī chéng fó bù miù rǔ
纵其身心圣果未成，决定自知成佛不谬。汝
wèndào chǎng jiàn lì rú shì
问道场，建立如是。”

ē nán dǐng lǐ fó zú ér bō fó yán zì wǒ chū jiā shì
阿难顶礼佛足，而白佛言：“自我出家，恃
fó jiāo ài qíu duō wén gù wèi zhèng wú wéi zāo bǐ fàn tiān xié shù
佛懃爱，求多闻故，未证无为。遭彼梵天邪术
suǒ jìn xīn suī míng liǎo lì bù zì yóu lài yù wén shū lìng wǒ jiě
所禁，心虽明了，力不自由，赖遇文殊，令我解
tuō suī méng rú lái fó dǐng shén zhòu míng huò qí lì shàng wèi qīn
脱。虽蒙如来佛顶神咒，冥获其力，尚未亲
wén wéi yuàn dà cí chóngr wèi xuān shuō bēi jiù cǐ huì zhū xiū xíng
闻。唯愿大慈，重为宣说。悲救此会诸修行
bèi mò jí dāng lái zài lún huí zhě chéng fó mì yīn shēn yì jiě tuō
辈，末及当来在轮回者，承佛密音，身意解脱。”
yú shí huì zhōng yī qiè dà zhòng pǔ jiē zuò lǐ zhù wén rú lái mì
于时，会中一切大众普皆作礼，伫闻如来秘密
zhāng jù
章句。

ěr shí shì zūn cóng ròu jì zhōng yǒng bǎi bǎo guāng guāng zhōng
尔时，世尊从肉髻中，涌百宝光，光中
yǒng chū qīān yè bǎo lián yǒu huà rú lái zuò bǎo huā zhōng dǐng fàng shí
涌出千叶宝莲。有化如来坐宝华中，顶放十
dào bǎi bǎo guāng míng yī yī guāng míng jiē biàn shì xiàn shí héng hé shā
道百宝光明。一一光明皆遍示现十恒河沙
jīn gāng mì jì qíng shān chí chǔ biàn xū kōng jiè dà zhòng yǎng guān
金刚密迹，擎山持杵遍虚空界。大众仰观，

wèi ài jiānbào qiú fó āi yòu²⁴³ yī xīn tīng fó wú jiàn dǐngxiàngfàng
 畏爱兼抱，求佛哀佑²⁴³，一心听佛无见顶相放
 guāng rú lái xuānshuōshénzhòu²⁴⁴
 光如来宣说神咒²⁴⁴。

ná mó sà dàn tuō sū qié duō yē ē là hē dì sān miǎo sān
 245 南無薩怛他.苏伽多耶.阿羅诃帝.三藐三
 pú tuó xiě — sà dàn tuō fó tuó jù zhī sè ní shān ná mó sà pō bó
 菩陀写—萨怛他.佛陀俱胝.瑟尼钐²南無薩婆.勃
 tuó bō dì sà duō pí bì^{三毗迦切} ná mó sà duōnán sān miǎo sān pú tuó jù
 阻勃地.萨跢鞞弊^{三毗迦切}南無薩多南.三藐三菩陀.俱
 zhī nán^四 suō shě là pō jiā sēng qié nán^五 ná mó lú jī ē luó hàn duō
 知南^四娑舍囉婆迦.僧伽喃^五南無卢鸡.阿罗汉.跢
 nán^六 ná mó sū lǔ duō bō nuónán^七 ná mó suō jié lì tuó qié mí nán^八
 喃^六南無苏卢.多波那喃^七南無娑羯唎陀.伽弥喃^八
 ná mó lú jī sān miǎo qié duōnán^九 sān miǎo qié bō là dǐ bō duōnuó
 南無卢鸡三藐伽跢喃^九三藐伽波囉.底波多那
 nán^十 ná mó tí pō lí sè nǎn^{十一} ná mó xī tuó yē pí dì yē tuó là lí
 喃^十南無提婆离瑟敝^{十一}南無悉陀耶.毗地耶.陀囉离
 sè nǎn shě bō nū jiē là hē suō hē suō là mó tuōnán^{十二} ná mó bá
 瑟敝^{十二}舍波奴.揭囉诃.娑诃娑囉.摩他喃^{十二}南無跋
 là hē mó ní^{十三} ná mó yīn tuó là yē^{十四} ná mó pō qié pō dì^{十五} lú tuó là
 囉诃摩泥^{十三}南無因陀囉耶^{十四}南無婆伽婆帝^{十五}盧陀囉
 yē^{十六} wū mó bō dì^{十七} suō xī yè yē^{十八} ná mó pō qié pō dì^{十九} huó là yē^{二十}
 耶^{十六}乌摩般帝^{十七}娑醯夜耶^{十八}南無婆伽婆帝^{十九}那囉野
 nú yē^{二十一} pánzhē mó hē sān mù tuó là^{二十二} ná mó xī jié lì duō yē^{二十三}
 攝耶^{二十一}槃遮摩诃.三慕陀囉^{二十二}南無悉羯唎多耶^{二十三}
 ná mó pō qié pō dì^{二十四} mó hē jiā là yē^{二十五} dì lì bō lá nuó qié là
 南無婆伽婆帝^{二十四}摩诃迦囉耶^{二十五}地唎般刺那伽囉
 pí tuó là bō nú jiā là yē^{二十六} ē dì mù dì^{二十七} shī mó shēnuó ní
 毗陀囉.波擎迦囉耶^{二十六}阿地日帝^{二十七}尸摩舍那泥.
 pō xī ní^{二十八} mó dá lì qié nū^{二十九} ná mó xī jié lì duō yē^{三十} ná mó pō
 婆悉泥^{二十八}摩怛唎伽擎^{二十九}南無悉羯唎多耶^{三十}南無婆

²⁴³ 丽本：恃怙；永乐北藏本及龙藏本：哀佑；金陵同治本：哀佑

²⁴⁴ 丽本：咒。大佛顶如来放光悉怛多钵怛啰菩萨万行品，灌顶部录出，一名中印度那兰陀曼茶罗灌顶金刚大道场神咒；永乐北藏本及龙藏本：咒；金陵同治本：咒

²⁴⁵ 此咒丽本本与永乐北藏本本及龙藏本本大异，在此不作对校，附经尾。流通本的咒文为永乐北藏本本及龙藏本本，永乐北藏本本及龙藏本本与金陵同治本咒文相同

qié pō dì 三多他伽多耶.俱囉耶三十南無般头摩.俱囉
 耶三十南無跋闍羅.俱囉耶五十南無摩尼.俱囉耶六十南
 無伽閣.俱囉耶七南無婆伽婆帝三十帝唎茶.輸囉西
 那三十波囉诃囉.擎囉闍耶四十跔他伽多耶四十一南無婆
 伽婆帝四十南無阿弥多婆耶三跔他伽多耶四十四阿囉
 诃帝四十三藐三菩陀耶四十南無婆伽婆帝四十阿刍
 耶四十跔他伽多耶九阿囉诃帝五十三藐三菩陀耶五十一
 南無婆伽婆帝五十鞞沙闍耶.俱盧吠柱唎耶五十般囉
 婆囉闍耶五十跔他伽多耶五十南無婆伽婆帝五十三補
 师必多五十萨怜捺囉.刺闍耶五十跔他伽多耶五十九阿囉
 诃帝六十三藐三菩陀耶六十南無婆伽婆帝二舍鸡野.
 母那曳三跔他伽多耶六十阿囉诃帝五十三藐三菩陀
 耶六十南無婆伽婆帝七十刺怛那.鸡都囉闍耶六十跔他
 伽多耶六十阿囉诃帝七十三藐三菩陀耶七十帝瓢.南無
 萨羯唎多七十翳曇.婆伽婆多七十萨怛他.伽都瑟尼
 钧四萨怛多.般怛嚧五十南無阿婆囉视耽七十般囉
 帝.扬歧囉七萨囉婆部多.揭囉诃八十尼羯囉诃.揭
 迦囉诃尼七十跋囉.毘地耶.叱陀你八阿迦囉.蜜唎柱
 八一船唎.怛囉耶.儻揭唎八十萨囉婆.槃陀那.目叉尼

八十三 萨囉婆.突瑟吒四 突悉乏.般那你.伐囉尼五 赭
 都囉.失帝南六 篢囉诃.娑诃萨囉若阇七 毗多崩.
 娑那羯唎八 阿瑟吒冰.舍帝南九 那叉刹怛囉.若
 阇十 波囉萨陀.那羯唎一 阿瑟吒南二 摩诃揭囉诃.
 若阇三 毗多崩.萨那羯唎四 萨婆.舍都噦.你婆囉
 若阇五 呼蓝.突悉乏.难遮那舍尼六 比沙舍.悉怛
 囉七 阿吉尼.乌陀迦囉.若阇八 阿般囉视多具囉九
 摩诃般囉战持一 摩诃叠多二 摩诃帝阇三 摩诃税多.
 阇婆囉三 摩诃跋囉.槃陀囉.婆悉你四 阿唎耶多囉五
 毗唎俱知六 誓婆毗阇耶七 跋阇囉.摩礼底八 毗舍噦
 多九 勃腾罔迦十 跋阇囉.制喝那.阿遮一百 摩囉制婆.
 般囉质多十一 跋阇囉.擅持十二 毗舍囉遮十四 扇多舍.鞞
 提婆.補视多十五 苏摩噦波十六 摩诃税多十七 阿唎耶多囉十八
 摩诃婆囉.阿般囉十九 跋阇囉.商羯囉.制婆二十 跋阇囉.
 俱摩唎一百二十一 俱蓝陀利二十二 跋阇囉.喝萨多遮二十三 毗地
 耶.乾遮那.摩利迦二十四 喻苏母.婆羯囉跔那二十五 鞞噦
 遮那.俱唎耶二十六 夜囉菟.瑟尼钐二十七 毗折蓝.婆摩尼
 遮二十八 跋阇囉.迦那.迦波囉婆二十九 嘘阇那.跋阇囉.顿
 稚遮三十 稚多遮.迦摩囉三十一 刹奢尸.波囉婆三十二 翳帝

yí dì yí dì mǔ tuó là jié nú suō pí là chàn jué fàn dū yìn tù
 夷帝_五 母陀囉羯擎_四 娑鞞囉忼_五 掘梵都_六 印兔

nuó mó mó xiě
 那.麼麼写_{三十七，诵咒者至此句，称弟子某甲受持}

wū xìn wū xìn lì sè jiē nú bō lá shě xī duō sà dàn tuō qié
 乌併_八 哩瑟揭擎_九 般刺.舍悉多_十 萨怛他.伽

dū sè ní shān hǔ xìn dū lú yōng zhān pō nuó hǔ xìn
 都瑟尼钐_{一百四十一} 虎泮_{四十二} 都噦雍_{四十三} 瞻婆那_{四十四} 虎併_{四十五}

dū lú yōng xī dān pō nuó hǔ xìn dū lú yōng bō là sè
 都噦雍_{四十六} 悉耽婆那_{四十七} 虎併_{四十八} 都噦雍_{四十九} 波羅瑟

dì yē sān bō chā nū jié là hǔ xìn dū lú yōng sà pō yào
 地耶.三般叉.擎羯囉_{十五} 虎併_{十一} 都噦雍_{五一} 萨婆药

chā hé là chàsuō jiē là hé ruò shé pí téngbēng sà nuó jié là
 叉.喝囉刹娑_{五十三} 揭囉诃.若闍_{五十四} 毗腾崩.萨那羯囉

hǔ xìn dū lú yōng zhě dū là shī dǐ nán jiē là hé suō
 虎併_{五十五} 都噦雍_{五十六} 者都囉.尸底南_{五十八} 揭囉诃.娑

hé sà là nán pí téngbēng sà nuó là hǔ xìn dū lú yōng
 诃萨囉南_{五十九} 毗腾崩.萨那囉_{十六十} 虎併_{十一} 都噦雍_{六十二}

là chā pō qié fàn sà dàn tuō qié dū sè ní shān bō là diǎn
 囉叉_{六十三} 婆伽梵_{六十四} 萨怛他.伽都瑟尼钐_{六十五} 波囉点.

shé jí lì mó hé suō hé sà là bō shù suō hé sà là shì lì shā
 阖吉唎_{六十六} 摩诃娑诃萨囉_{六十七} 勃树.娑诃萨囉.室唎沙

jù zhī suō hé sà ní dì lì è bì tí shì pō lì duō zhā zhā
 具知.娑诃萨泥.帝隸_九 阿弊提视.婆唎多_{七十} 吠吒

yīng jiā mó hé bá shé lú tuó là dì lì pú pō nuó mān chá
 颚迦_{一百七十一} 摩诃跋闍囉_{七十二} 帝唎.菩婆那_{七十三} 曼茶

là wū xìn suō xī dì bō pō dū mó mó yìn tù nuó mó mó
 囉_{七十四} 乌併_{七十} 莎悉帝.薄婆都_{六十七} 麽麼_{七十} 印兔那.麼麼

xiě
 写_{七十八，至此句，准前称名。若俗人，称弟子某甲}

là shé pō yè zhǔ là bá yè è qí ní pō yè wū tuó
 囉闍婆夜_九 主囉跋夜_十 阿祇尼.婆夜_{一百八十一} 乌陀

jiā pō yè pí shā pō yè shě sà duō là pō yè pō là zhuó
 迦.婆夜_二 毗沙.婆夜_三 舍萨多囉.婆夜_四 婆囉.斫

jié là pō yè tū sè chā pō yè è shě ní pō yè è jiā
 竭囉.婆夜_五 突瑟叉.婆夜_六 阿舍你.婆夜_{七八十} 阿迦

là mì lì zhù pō yè tuó là ní bù mí jiàn bō qié bō tuó pō yè
 囉.蜜唎柱.婆夜_八 陀囉尼.部弥剑.波伽波陀.婆夜

八
九 wū là jiā pō duō pō yè lá shé tán chá pō yè huó qié pō
乌囉迦.婆多婆夜九刺闍壇茶.婆夜一百九那伽婆

yè 九十 pí tiáo dà pō yè sū bō là nū pō yè yào chā jiē là
夜二 毗條怛.婆夜三 苏波囉擎.婆夜四 药叉.揭囉

hē 九十 là chā sī jiē là hē bì lì duō jiē là hē pí shě zhē
诃五 囉叉私.揭囉诃六 毕唎多.揭囉诃七 毗舍遮.

jiē là hē bù duō jiē là hē jiū pánchá jiē là hē bǔ dānnuó
揭囉诃八 部多.揭囉诃九 鸠槃茶.揭囉诃二百 補丹那.

jiē là hē jiā zhā bǔ dānnuó jiē là hē xī qián dù jiē là hē
揭囉诃二百 迦吒補丹那.揭囉诃悉乾度.揭囉诃三

ē bō xī mó là jiē là hē wū tán mó tuó jiē là hē chē yè jiē
阿播悉摩囉.揭囉诃四 乌檀摩陀.揭囉诃五 车夜.揭

là hē xī lì pō dì jiē là hē shè duō hē lì nán jiē pō hē lì
囉诃六 醤唎婆帝.揭囉诃七 社多.诃唎南八 揭婆.诃唎

nán 九 lú dì là hē lì nán mángsuō hē lì nán mí tuó hē lì nán
南 嘘地囉.诃唎南十 忙娑.诃唎南二百 谜陀.诃唎南

mó shé hē lì nán shé duō hē lì nǚ shì bǐ duō hē lì nán pí
摩闍.诃唎南三 閻多.诃唎女四 视比多.诃唎南十五 毗

duō hē lì nán pō duō hē lì nán ē shū zhē hē lì nǚ zhì duō
多.诃唎南六 婆多.诃唎南七 阿输遮.诃唎女八 质多.

hē lì nǚ dì shān sà pí shān sà pō jiē là hē nán pí tuó yè
诃唎女九 帝釤萨鞞釤二萨婆.揭囉诃南二百二毗陀耶

shé chēntuó yè mí jī là yè mí bō lì bá là zhě jiā qì lì
闍.瞋陀夜弥三 鸡囉夜弥三 波唎.跋囉.者迦.讫唎

dān 二十 pí tuó yè shé chēntuó yè mí jī là yè mí cháyǎn ní
担四 毗陀夜闍.瞋陀夜弥五 鸡囉夜弥六 茶演尼.

qì lì dān 二十 pí tuó yè shé chēntuó yè mí jī là yè mí mó
讫唎担七 毗陀夜闍.瞋陀夜弥八 鸡囉夜弥九 摩

hē bō shū bō dá yè lú tuó là qì lì dān pí tuó yè shé chēn
诃般输.般怛夜三 嘘陀囉.讫唎担二百三 毗陀夜闍.瞋

tuó yè mí jī là yè mí nuó là yè nū qì lì dān pí tuó yè
陀夜弥三 鸡囉夜弥三 那囉夜擎.讫唎担三十 毗陀夜

shé chēntuó yè mí jī là yè mí dá duō qié lú chā xī qì lì
闍.瞋陀夜弥五 鸡囉夜弥六 恒埵伽噲.茶西.讫唎

dān 三十 pí tuó yè shé chēntuó yè mí jī là yè mí mó hē jiā
担七 毗陀夜闍.瞋陀夜弥八 鸡囉夜弥九 摩诃迦

là mó dá lì qié nū qì lì dān pí tuó yè shé chēntuó yè mí
囉.摩怛唎伽擎.讫唎担四 毗陀夜闍.瞋陀夜弥二百四

jī là yè mí 四十 jiā bō lì jiā qì lì dān 四十 pí tuó yè shé chēn tuó
 鸡囉夜弥 迦波唎迦.讫唎担 毗陀夜闍.瞋陀
 yè mí 四十 jī là yè mí 四十 shé yē jié là mó dù jié là sà pó là
 夜弥 鸡囉夜弥 閻耶羯囉.摩度羯囉 萨婆.囉
 tuō suō dá nuó qì lì dān 四十 pí tuó yè shé chēn tuó yè mí 四十 jī là
 他.娑达那.讫唎担 毗陀夜闍.瞋陀夜弥 鸡囉
 yè mí 四十 zhě duō là pō qí nǐ qì lì dān 四十 pí tuó yè shé chēn tuó
 夜弥 赭咄囉.婆耆你.讫唎担 毗陀夜闍.瞋陀
 yè mí 二百五 jī là yè mí 五十 pí lì yáng qì lì zhī 五十 nán tuó jī shā
 夜弥 鸡囉夜弥 比利羊.讫唎知 五十 难陀.鸡沙
 là qié nú bō dì 五十 suǒ xī yè qì lì dān 四十 pí tuó yè shé chēn tuó
 囉.伽擎般帝 索醯夜.讫唎担 毗陀夜闍.瞋陀
 yè mí 五十 jī là yè mí 五十 nuó jiē nuó shě là pō nū qì lì dān 五十八
 夜弥 鸡囉夜弥 那揭那.舍囉婆擎.讫唎担
 pí tuó yè shé chēn tuó yè mí 五十 jī là yè mí 五十九 阿罗汉.讫唎担.
 毗陀夜闍.瞋陀夜弥 鸡囉夜弥 阿罗汉.讫唎担.
 pí tuó yè shé chēn tuó yè mí 二百六 jī là yè mí 六十 pí duō là qié qì
 毗陀夜闍.瞋陀夜弥 鸡囉夜弥 比多囉伽.讫
 lì dān 六十 pí tuó yè shé chēn tuó yè mí 六十 jī là yè mí bá shé là
 咧担 比陀夜闍.瞋陀夜弥 鸡囉夜弥 跋闍囉
 bō nǐ 六十 jù xī yè jù xī yè 六十 jiā dì bō dì qì lì dān 六十 pí tuó
 波你 具醯夜.具醯夜 比地般帝.讫唎担 比陀
 yè shé chēn tuó yè mí 六十 jī là yè mí 六十 là chāwǎng pō qié fàn
 夜闍.瞋陀夜弥 鸡囉夜弥 囉叉罔 七婆伽梵
 二百七 yìn tù nuó mó mó xiě 七十二, 至此,
 印免那.麼麼写 依前称弟子名
 pō qié fàn 七十 sà dànduō bō dá là 七十 ná mó cuì dū dì 七十 ē
 婆伽梵 三 萨怛多.般怛囉 南無粹都帝 五 阿
 xī duō nuó là lá jiā 七十 bō là pō xī pǔ zhā 七十 pí jiā sà dànduō
 悉多.那囉刺迦 波囉婆.悉普吒 七十 比迦.萨怛多.
 bō dì lì 七十 shí fó là shí fó là tuó là tuó là pín tuó là pín
 钵帝咧 八 什佛囉.什佛囉 九 阿陀囉陀囉 八 频陀囉.频
 tuó là chēn tuó chēn tuó 二百八 hǔ xìn 八十 hǔ xìn 八十 pàn zhā 八十 pàn zhā
 阿陀囉.瞋陀 瞪陀 二 虎鉏 二 虎鉏 三 洋吒 八十 洋吒.
 pàn zhā pàn zhā pàn zhā suō hé 八十 xī xī pàn 八十 ē móu jiā yē pàn
 洋吒.洋吒.洋吒 五 娑诃 六 醤醯泮 八十 阿牟迦耶泮
 八十 ē bō là tí hé duō pàn 八十 pō là bō là tuó pàn 八十 ē sù là pí
 阿波囉.提诃多泮 九 婆囉.波囉陀泮 九 阿素囉.毗

tuó là bō jiā pàn 二百九 sà pō tí pí bì pàn 九十 sà pō nuó qié bì
 阿陀囉.波迦泮_十萨婆.提鞞.弊泮_二萨婆.那伽.弊
 pàn 九十 sà pō yào chā bì pàn 九十 sà pō qián tà pō bì pàn 九十 sà pō
 弊泮_三萨婆.药叉.弊泮_四萨婆.乾闼婆.弊泮_五萨婆.
 bǔ dānnuó bì pàn 九十 jiā zhā bǔ dānnuó bì pàn 九十 sà pō tū láng zhī
 補丹那.弊泮_六迦吒.補丹那.弊泮_七萨婆.突狼枳
 dì bì pàn 九十 sà pō tū sè bǐ lí qì sè dì bì pàn 九十 sà pō shí
 帝.弊泮_八萨婆.突涩比哩.讫瑟帝.弊泮_九萨婆.什
 pō lì bì pàn 三百 sà pō ē bō xī mó lí bì pàn 三百 sà pō shě là
 婆唎.弊泮_三萨婆.阿播悉摩哩.弊泮_一萨婆.舍囉.
 pō nū bì pàn 二 sà pō dì dì jī bì pàn 三 sà pō dá mó tuó jì bì
 婆擎.弊泮_二萨婆.地帝鸡.弊泮_三萨婆.怛摩陀继.弊
 pàn 四 sà pō pí tuó yē là shì zhē lí bì pàn 五 shé yè jié là mó dù
 弊泮_四萨婆.毗陀耶.囉誓遮哩.弊泮_五阇夜羯囉.摩度
 jié là sà pō là tuō suō tuó jī bì pàn pí dì yè zhē lì bì pàn
 羯囉_六萨婆.罗他.娑陀鸡.弊泮_七毗地夜.遮唎.弊泮
 zhě dū là fù qí nǐ bì pàn bá shé là jù mó lì pí tuó yè là
 八者都囉.缚耆你.弊泮_九跋阇囉.俱摩唎_十毗陀夜.囉
 shì bì pàn 三百 mó hé bō là dīng yáng yì qí lì bì pàn bá shé là
 誓.弊泮_{十一}摩诃波囉.丁羊.义耆唎.弊泮_{十二}跋阇囉.
 shāng jié là yè bō là zhàng qí là shé yē pàn mó hé jiā là yè
 商羯囉夜_三波囉丈耆.囉阇耶泮_四摩诃迦囉夜_五
 mó hé mò dá lì jiā nū ná mó suō jié lì duō yè pàn bì sè nū
 摩诃.末怛唎迦擎_六南無.娑羯唎多.夜泮_七必瑟擎
 bì yè pàn bó là hé mó ní yè pàn ē qí ní yè pàn mó hé
 婢.曳泮_八勃囉诃.牟尼.曳泮_九阿耆尼.曳泮_十摩诃
 jié lì yè pàn 三百二 jié là tán chí yè pàn miè dá lì yè pàn láo
 爺唎.曳泮_十羯囉檀迟.曳泮_二蔑怛唎.曳泮_三唠
 dá lì yè pàn 二十 zhē wén chá yè pàn jié luó là dá lì yè pàn
 恒唎.曳泮_四遮文茶.曳泮_五羯逻囉恒唎.曳泮_六
 jiā bō lì yè pàn 二十 ē dì mù zhì duō jiā shī mó shē nuó pō sī
 迦般唎.曳泮_七阿地目.质多.迦尸摩.舍那_八婆私
 nǐ yè pàn 二十 yǎn jí zhì sà duō pō xiě 三百三 mó mó yìn tù nuó mó
 你.曳泮_九演吉质_十萨埵.婆写_十一麼麼.印兔那.麼
 mó xiě 三十二, 至此句,
 怪写 依前称弟子某人
 tū sè zhā zhì duō 三十 ē mò dá lì zhì duō 三十 wū shé hé là
 突瑟吒.质多_三阿末怛唎.质多_四乌闌.诃囉

三十五 伽婆.诃囉 三十六 嘘地.囉诃囉 三十七 婆娑.诃囉 三十八 摩闍.
 诃囉 三十九 閻多.诃囉 四十 视毖多.诃囉 三百四十一 跋略夜.诃囉
 四十二 乾陀.诃囉 四十三 布史波.诃囉 四十四 颇囉.诃囉 四十五 婆写.
 诃囉 四十六 般波.质多 四十七 突瑟吒.质多 四十八 喳陀囉.质多
 四十九 药叉.揭囉 五十年 刹娑.揭囉 三百五十一 闭囉多.揭囉
 五十二 毗舍遮.揭囉 五十三 部多.揭囉 五十四 鸠槃茶.揭
 五十五 悉乾陀.揭囉 五十六 乌怛摩陀.揭囉 五十七 车
 夜.揭囉 五十八 阿播萨摩囉.揭囉 五十九 宅祛革.茶耆
 尼.揭囉 五十九 哩佛帝.揭囉 三百六十一 阖弥迦.揭囉 六十二
 舍俱尼.揭囉 五十九 姥陀囉.难地迦.揭囉 六十 四 阿蓝
 婆.揭囉 五十九 乾度波尼.揭囉 六十 什伐囉.堙迦醯
 迦 七十 坚帝药迦 八十 恒隸帝药迦 六十 者突託迦 七 呲提.
 什伐囉.毖钐摩.什伐囉 三百七十一 薄底迦 七十 鼻底迦 七十三 室
 隸.瑟蜜迦 七十 娑你.般帝迦 五十九 萨婆.什伐囉 七十六 室噓
 吉帝 七十 末陀.鞞达.噓制剑 七十八 阿绮噓鉗 七十九 日佞性
 钳 八十 翁唎突噓鉗 三百八十一 揭囉.揭蓝 八十 翁擎.输蓝 八十
 恳多.输蓝 八十 迄唎夜.输蓝 八十 末麼.输蓝 八十 跋唎室
 婆.输蓝 七八 比栗瑟吒.输蓝 七八 乌陀囉.输蓝 八十 翁知
 输蓝 九十一 跋悉帝输蓝 三百九十一 邬噓输蓝 九十 常 伽输蓝 九十一

hē xī duō shū lán bá tuó shū lán suōfángàng qié bō là zhàng qié
 喝悉多.输蓝_四 跋陀输蓝_五 娑房盎伽.般囉 丈 伽
 shū lán bù duō bì duōchá chá qí ní shí pó là tuó tū lú
 输蓝_六 部多.毘哆茶_七 茶耆尼.什婆囉_八 陀突噓
 jiā jiànduō lú jí zhī pó lù duō pí sà bō lú hē líng qié shū shā
 迦.建咄噓吉知.婆路多毗_九 萨般噓.诃凌伽_{四百} 输沙
 dà là suōnuó jié là pí shā yù jiā è qí ní wū tuó jiā mò là
 恒囉.娑那羯囉_一 毗沙喻迦_二 阿耆尼.乌陀迦_三 末囉.
 pí là jiànduō là è jiā là mì lì duō dá liǎn bù jiā dì lì lá
 鞍囉.建跔囉_四 阿迦囉.蜜唎咄.怛敛部迦_五 地栗刺
 zhā bì lì sè zhì jiā sà pó nuó jù là sì yǐn qíe bì jiē là lì
 吀_六 比唎瑟质迦_七 萨婆那俱囉_八 肆引伽弊.揭囉唎
 yào chā dá là chú mò là shì fèi dì shān suō pí shān xī dànduō
 药叉.怛囉刍_九 末囉视.吠帝钐.娑鞞钐_十 悉怛多.
 bō dá là mó hē bá shé lú sè ní shān mó hē bō lài zhàng qí
 钵怛囉_{四百十一} 摩诃跋闍噓.瑟尼钐_{十二} 摩诃般賴.丈 耆
 lán yè bō tū tuó shě yù shénuó biàn dá lì nú pí tuó yē pán tán
 蓝_{十三} 夜波突陀.舍喻闍那_{十四} 辩怛隸擎_{十五} 毗陀耶.槃曇
 jiā lú mí dì shū pán tān jiā lú mí bō là pí tuó pán tān jiā lú
 迦噓弥_{十六} 帝殊.槃曇迦噓弥_{十七} 般囉毗陀.槃曇迦噓
 mí duō zhí tuō àn è nuó lì pí shě tí pí là bá shé là
 弥_{十八} 路姪他_{十九} 唏_{二十} 阿那隸_{二十一} 毗舍提_{二十二} 鞍囉.跋闍囉.
 tuó lì pán tuó pán tuó nǐ bá shé là bàng ní pàn hǔ xìn dū
 陀唎_{二十三} 槃陀槃陀你_{二十四} 跋闍囉.谤尼泮_{二十五} 虎併.都
 lú yōngpàn suō pó hé
 嘘甕泮_{二十六} 莎婆诃_{二十七}
 “阿²⁴⁶ 难，是佛顶光聚悉怛多般怛罗秘密
 qié tuó wēimiào zhāng jù chūshēng shí fāng yī qiè zhū fó shí fāng rú
 伽陀微妙 章句，出生十方一切诸佛。十方如
 lái yīn cǐ zhòu xīn dé chéng wú shàngzhèngbiàn zhī jué shí fāng rú lái
 来因此咒心，得成无上正遍知觉。十方如来
 zhí cǐ zhòu xīn xiáng fú zhū mó zhì zhū wài dào shí fāng rú lái chéng cǐ
 执此咒心，降伏诸魔制诸外道。十方如来乘此
 zhòu xīn zuò bǎolián huā yìng wēichéng guó shí fāng rú lái hán cǐ zhòu
 咒心，坐宝莲华，应微尘国。十方如来含此咒

²⁴⁶ 丽本：右此咒句总有四百三十九句。“阿；永乐北藏本及龙藏本：“阿；金陵同治本：“阿

xīn yú wēichénguózhuàn dà fǎ lún shí fāng rú lái chí cǐ zhòu xīn
心, 于微尘国转大法轮。十方如来持此咒心,
néng yú shí fāng mó dǐngshòu jì zì guǒwèichéng yì yú shí fāngméng
能于十方摩顶授记; 自果未成, 亦于十方蒙
fó shòu jì shí fāng rú lái yī cǐ zhòu xīn néng yú shí fāng bá jì qún
佛授记。十方如来依此咒心, 能于十方拔济群
kǔ suǒwèi dì yù è guǐ chùshēng mánglóng yīn yǎ yuàn
苦, 所谓地狱、饿鬼、畜生、盲聋、瘈痘、怨
zēng huì kǔ ài bié lí kǔ qiú bù dé kǔ wǔ yìn chì shèng dà
憎会苦、爱别离苦、求不得苦、五阴炽盛; 大
xiǎozhū hèngtóng shí jiě tuō zéi nàn bīgnàn wángnàn yù nàn
小诸横同时解脱; 贼难、兵难、王难、狱难、
fēnghuǒshuǐ nàn jī kě pín qióng yìngniàn xiāosàn shí fāng rú lái suí
风火水²⁴⁷难、饥渴贫穷应念销散。十方如来随
cǐ zhòu xīn néng yú shí fāng shì shàn zhī shí sì wēi yí zhōnggòng yǎng
此咒心, 能于十方事善知识, 四威仪中供养
rú yì héngshā rú lái huìzhōng tuī wéi dà fǎ wáng zǐ shí fāng rú lái
如意, 恒沙如来会中推为大法王子。十方如来
xíng cǐ zhòu xīn néng yú shí fāng shè shòu qīn yīn lìng zhūxiǎoshèng wén
行此咒心, 能于十方摄受亲因, 令诸小乘闻
mì mì zàng bù shēng jīng bù shí fāng rú lái sòng cǐ zhòu xīn chéng wú
秘密藏不生惊怖。十方如来诵此咒心, 成无
shàng jué zuò pú tí shù rù dà niè pán shí fāng rú lái chuán cǐ zhòu
上觉, 坐菩提树, 入大涅槃。十方如来传此咒
xīn yú miè dù hòu fù fó fǎ shì jiū jìng zhù chí yán jìng jiè lù xī
心, 于灭度后, 付佛法事究竟住持, 严净戒律悉
dé qīng jìng
得清净。

ruò wǒ shuō shì fó dǐngguāng jù bō dá là zhòu cóngdàn zhì
“若我说是佛顶光聚般怛罗咒, 从旦至
mù yīn shēng xiāng lián²⁴⁸ zì jù zhōngjiān yì bù chóng dié jīng héng
暮, 音声相联, 字句中间亦不重迭, 经恒
shā jié zhōng bù néng jìn yì shuō cǐ zhòu míng rú lái dǐng rǔ děng
沙劫, 终不能尽。亦说此咒名如来顶, 汝等

²⁴⁷ 丽本: 水火; 永乐北藏本及龙藏本: 火水; 金陵同治本: 火水

²⁴⁸ 丽本: 连; 永乐北藏本及龙藏本: 联; 金陵同治本: 联

yǒuxué wéi jìn lún huí fā xīn zhì chéng qǔ ē luó hàn bù chí cǐ
有学未尽轮回，发心至诚，取阿罗汉²⁴⁹，不持此
zhòu ér zuò dàochǎng lìng qí shēn xīn yuǎnzhū mó shì wú yǒu shì chù
咒而坐道场，令其身心远诸魔事，无有是处。
ē nán ruò zhū shì jiè suí suǒguó tǔ suǒ yōuzhòngshēng suí
“阿难，若诸世界随所国土所有众生，随
guósuōshēnghuà pí bèi yè zhǐ sù bái dié shū xiě cǐ zhòu zhù
国所生桦皮、贝叶、纸素、白迭书写此咒，贮
yú xiāngnáng shì rén xīn hūn wèinéngsòng yì huò dài shēnshàng
于香囊，是人心昏²⁵⁰未能诵忆，或带身上，
huò shū zháizhōng dāng zhī shì rén jìn qí shēngnián yī qiè zhū dù suǒ
或书宅中，当知是人尽其生年，一切诸毒所
bù néng害
不能害。

ē nán wǒ jīn wèi rǔ gèngshuō cǐ zhòu jiù hù shì jiān
“阿难，我今为汝更说此咒，救护世间，
dé dà wú wèi chéng jiù zhòngshēngchū shì jiān zhì ruò wǒ mièhòu
得大无畏，成就众生出世间智。若我灭后，
mò shì zhòngshēngyōunéng zì sòng ruò jiào tā sòng dāng zhī rú shì sòng
末世众生有能自诵，若教他诵，当知如是诵
chí zhòngshēng huǒ bù néngshāo shuǐ bù néng nì dà dù xiǎo dù suǒ
持众生，火不能烧，水不能溺，大毒小毒所
bù néng害 rú shì nǎi zhì lóng tiān guǐ shén jīng qí mó
不能害，如是乃至龙、天、鬼、神、精祇、魔
mèisuō yǒu è zhòu jiē bù néngzhuó xīn dé zhèngshòu yī qiè zhòu
魅所有恶咒，皆不能著，心得正受。一切咒
jǔ yān gǔ dù yào jīn dù yín dù cǎo mù chóng
咀、厌²⁵¹蛊、毒药、金毒、银毒、草、木、虫、
shé wàn wù dù qì rù cǐ rén kǒu chénggān lòu wèi yī qiè è xīng
蛇万物毒气，入此人口，成甘露味。一切恶星
bìngzhū guǐ shén chén xīn dù rén yú rú shì rén bù néng qǐ è
并诸鬼神、碜心毒²⁵²人，于如是人，不能起恶。

²⁴⁹ 丽本：趣向阿耨多罗三藐三菩提；永乐北藏本及龙藏本：取阿罗汉；金陵同治本：取阿罗汉

²⁵⁰ 丽本：惛；永乐北藏本及龙藏本：昏；金陵同治本：昏

²⁵¹ 丽本：魇；永乐北藏本及龙藏本：厌；金陵同治本：厌

²⁵² 丽本：毒心；永乐北藏本及龙藏本：心毒；金陵同治本：心毒

pín nà yè jiā zhū è guǐ wángbìng qí juànshǔ jiē lǐng shēn ēn
 频²⁵³ 那夜迦、诸恶鬼王 并其眷属，皆领深恩，
 cháng jiā shǒu hù
 常 加 守 护。

ē nán dāng zhī shì zhòu cháng yōu bā wàn sì qiān nà yóu tā
 “阿难当知，是咒常有八万四千那由他

héng hé shā jù zhī jīn gāngzàng wáng pú sà zhǒng zú yī yī jiē yǒuzhū
 恒河沙俱胝金刚藏王 菩萨种族，一一皆有诸

jīn gāngzhòng ér wéi juànshǔ zhòu yè suí shì²⁵⁴ shè yǒuzhòng shēng
 金刚众而为眷属，昼夜随侍。设有众生，

yú sǎnluàn xīn fēi sān mó dì xīn yì kǒu chí shì jīn gāngwáng cháng
 于散乱心，非三摩地，心忆口持，是金刚王常

suí cóng bǐ zhū shàn nán zǐ hé kuàng jué dìng pú tí xīn zhě cǐ zhū
 随从彼诸善男子，何况决定菩提心者？此诸

jīn gāng pú sà zàng wáng jīng xīn yīn sù fā bǐ shén shí shì rén yìng
 金刚菩萨藏王，精心阴速，发彼神识，是人应

shí xīn néng jì yì bā wàn sì qiān hé shā jié zhōu biàn liǎo zhī dé
 时心能记忆八万四千恒河沙劫，周遍了知，得

wú yí huò cóng dì yī jié nǎi zhì hòushēn shēng shēng bù shēng yào chā
 无疑惑。从第一劫乃至后身，生生不生药叉、

luó chà jí fù dān nà jiā zhà fù dān nà jiū pán tú pí shè zhē děng
 罗刹及富单那、迦吒富单那、鸠槃荼、毗舍遮等，

bìng zhū è guǐ yǒu xíng wú xíng yǒu xiǎng wú xiǎng rú shì è chù shì shàn
 并诸饿鬼有形无形、有想无想如是恶处。是善

nán zǐ ruò dù ruò sòng ruò shū ruò xiě ruò dài ruò cáng zhū sè gòng
 男子，若读若诵，若书若写，若带若藏，诸色供

yǎng jié jié bù shēng pín qióng xià jiàn bù kě lè chù cǐ zhū zhòng shēng
 养，劫劫不生贫穷下贱不可乐处。此诸众生，

zòng qí zì shēn bù zuò fú yè shí fāng rú lái suǒ yǒu gōng dé xī yǔ cǐ
 纵其自身不作福业，十方如来所有功德悉与此

rén yóu shì dé yú héng hé shā è sēng qí bù kě shuō bù kě shuō jié
 人，由是得于恒河沙阿僧祇不可说不可说劫，

cháng yǔ zhū fó tóng shēng yī chù wú liàng gōng dé rú è chā jù tóng
 常与诸佛同生一处，无量功德如恶叉聚，同

chù xūn xiū yǒng wú fēn sà shì gù néng lìng pò jiè zhī rén jiè gēn qīng
 处熏修，永无分散。是故能令破戒之人，戒根清

²⁵³ 丽本：毘；永乐北藏本及龙藏本：频；金陵同治本：频

²⁵⁴ 丽本：属；永乐北藏本及龙藏本：属，昼夜随侍；金陵同治本：属，昼夜随侍

jīng wèi dé jiè zhě lìng qí dé jiè wèi jīng jìn zhě lìng dé jīng jìn
净；未得戒者，令其得戒；未精进者，令得精进；
wú zhì huì zhě lìng dé zhì huì bù qīngjìng zhě sù dé qīngjìng bù
无智慧者，令得智慧；不清净者，速得清净；不
chí zhāi jiè zì chéngzhāi jiè
持斋戒，自成斋戒。

ē nán shì shànnán zǐ chí cǐ zhòu shí shè fàn jìn jiè yú wèi
“阿难，是善男子持此咒时，设犯禁戒于未
shòu shí chí zhòu zhī hòu zhòng pò jiè zuì wú wènqīngzhòng yī shí
受时，持咒之后，众破戒罪无问轻重，一时
xiāomiè zòngjīng yǐn jiǔ shí dàn wǔ xīn zhōngzhōng bù jīng yī qiè zhū
销灭。纵经饮酒、食噉五辛种种不净，一切诸
fó pú sà jīn gāng tiānxiān guǐ shén bù jiāng wéiguò shè zhuó
佛、菩萨、金刚、天仙、鬼神不将为过。设著
bú jīng pò bì yī fú yī xíng yī zhù xī tóngqīngjìng zòng bù zuò tán
不净破弊衣服，一行一住悉同清净。纵不作坛，
bú rù dào chǎng yì bù xíng dào sòng chí cǐ zhòu huántóng rù tán xíng
不入道场，亦不行道，诵持此咒还同入坛行
dào gōng dé wú yǒu yì yě²⁵⁵ ruò zào wǔ nì wú jiàn zhòng zuì jí
道功德，无有异也²⁵⁵。若造五逆无间重罪，及
zhū bì qiū bì qiū ní sì qì bā qì sòng cǐ zhòu yǐ rú shì zhòng
诸比丘、比丘尼四弃八弃，诵此咒已，如是重
yè yóu rú měngfēng chuī sà shā jù xī jiē miè chú gèng wú háo fà
业犹如猛风吹散沙聚，悉皆灭除，更无毫发。
ē nán ruò yǒu zhòng shēng cóng wú liàng wú shù jié lái suǒ
“阿难，若有众生，从无量无数劫来所
yǒu yī qiè qīngzhòng zuì zhàng cóng qián shì lái wèi jí chàn huǐ ruò néng
有一切轻重罪障，从前世来未及忏悔，若能
dú sòng shū xiě cǐ zhòu shēn shàng dài chí ruò ān zhù chù zhuāng
读诵、书写此咒，身上带持，若安住处、庄
zhái yuán guǎn rú shì jī yè yóu tāng xiāo xuě bù jiǔ jiē dé wù wú
宅、园馆，如是积业犹汤销雪，不久皆得悟无
shēng rěn
生忍。

fù cì è nán ruò yǒu nǚ rén wèi shēng nán nǚ yù qiú yùn²⁵⁶
“复次，阿难，若有女人未生男女欲求孕

²⁵⁵ 丽本：德；永乐北藏本及龙藏本：德，无有异也；金陵同治本：德，无有异也

²⁵⁶ 丽本：生；永乐北藏本及龙藏本：孕；金陵同治本：孕

zhě ruò néng zhì xīn yì niàn sī zhòu huònéngshēnshàng dài cǐ xī dá
者，若能至心忆念斯咒，或能身上带此悉怛
duō bō²⁵⁷ dà là zhě biànshēng fú dé zhì huì nán nǚ qíú chángmìng zhě
多般²⁵⁷怛罗者，便生福德智慧男女；求长命者，
jí²⁵⁸ dé chángmìng yù qíú guǒbào sù yuánmǎn zhě sù dé yuánmǎn
即²⁵⁸得长命；欲求果报速圆满者，速得圆满；
shēnmìng sè lì yì fù rú shì mìngzhōng zhī hòu suí yuàn wǎngshēng
身命色力亦复如是。命终之后，随愿往生
shí fāngguó tǔ bì dìng bù shēngbiān dì xià jiàn hé kuàng zá xíng
十方国土，必定不生边地下贱，何况杂形？
“ē nán ruò zhūguó tǔ zhōuxiàn jù luò jī huāng yì
阿难，若诸国土、州县、聚落，饥荒疫
lì huò fù dāobīng zéi nàndòuzhēng jiān yú yī qiè è nàn zhī dì
疠，或复刀兵、贼难斗诤，兼余一切厄难之地，
xiě cǐ shénzhòu ān chéng sì mén bìngzhū zhī tí huò tuō shéshàng
写此神咒安城四门，并诸支提，或脱阁上，
lìng qí guó tǔ suǒ yōuzhòngshēngfèngyíng sī zhòu lǐ bài gōng jìng yī
令其国土所有众生奉迎斯咒，礼拜恭敬，一
xīn gòng yǎng lìng qí rén mǐn gè gè shēn pèi huò gè gè ān suǒ jū zhái
心供养，令其人民各各身佩，或各安所居宅
dì yī qiè zāi è xī jiē xiāomiè
地，一切灾厄悉皆消灭。

“ē nán zài zài chùchùguó tǔ zhòngshēng suí yǒu cǐ zhòu
“阿难，在在处处国土众生，随有此咒，
tiānlóng huān xǐ fēng yǔ shùn shí wǔ gǔ fēng yīn zhào shù ān lè
天龙欢喜，风雨顺时，五谷丰殷，兆庶安乐；
yì fù néng zhèn yī qiè è xīng suí fāngbiànguài zāi zhàng bù qǐ rén wú
亦复能镇一切恶星随方变怪，灾障不起，人无
héngyāo chǒu xiè jiā suǒ bù zhuó qí shēn zhòu yè ān mián cháng wú
横夭，杻械枷锁不著其身，昼夜安眠，常无
è mèng
恶梦。

“ē nán shì suō pò jiè yǒu bā wàn sì qiān zāi biàn è xīng èr
“阿难，是娑婆界有八万四千灾变恶星，二
shí bā dà è xīng ér wéishàngshǒu fù yǒu bā dà è xīng yǐ wéi qí zhǔ
十八大恶星而为上首，复有八大恶星以为其主，

²⁵⁷ 丽本：钵；永乐北藏本及龙藏本：般；金陵同治本：般

²⁵⁸ 丽本：速；永乐北藏本及龙藏本：即；金陵同治本：即

zuò zhǒngzhǒngxíng chūxiàn shì shí néngshēngzhòngshēngzhōngzhōng zāi
作种 种形出现世时，能生众生种种灾
yì yǒu cǐ zhòu dì xī jiē xiāomiè shí èr yóuxúnchéng jié jiè dì
异。有此咒地，悉皆销灭。十二由旬成境界地，
zhū è zāi xiángyōng bù néng rù
诸恶灾祥永不能入。

“shì gù rú lái xuān shì cǐ zhòu yú wèi lái shì bǎo hù chūxué
是故如来宣示此咒，于未来世保护初学
zhū xiū xíngzhě rù sān mó tí shēn xīn tài rán dé dà ān wěn gèng
诸修行者，入三摩提身心泰然，得大安隐。更
wú yī qiè zhū mó guǐ shén jí wú shǐ lái yuānhèng sù yāng jiù yè chén
无一切诸魔鬼神及无始来冤横宿殃、旧业陈
zhài lái xiāngnǎo hài rǔ jí zhòngzhōngzhū yóuxué rén jí wèi lái shì zhū
债来相恼害。汝及众中诸有学人及未来世诸
xiū xíngzhě yī wǒ tán chǎng rú fǎ chí jiè suǒ shòu jiè zhǔ féngqīng
修行者，依我坛场，如法持戒，所受戒主逢清
jìng sēng yú ²⁵⁹ cǐ zhòu xīn bù shēng yí huǐ shì shànnán zǐ yú cǐ fù
净僧，于此²⁵⁹此咒心不生疑悔，是善男子于此父
mǔ suǒ shēng zhī shēn bù dé xīn tōng shí fāng rú lái biàn wéiwàng yǔ
母所生之身不得心通，十方如来便为妄语！”

shuō shì yǔ yǐ huì zhōng wú liàng bǎi qiān jīn gāng yī shí fó
说是语已，会中无量百千金刚，一时佛
qián hé zhǎngdǐng lǐ ér bó fó yán rú fó suǒ shuō wǒ dāng chéng
前合掌顶礼，而白佛言：“如佛所说，我当诚
xīn bǎo hù rú shì xiū pú tí zhě
心保护如是修菩提者。”

ěr shí fàn wáng bìng tiān dì shì sì tiān dà wáng yì yú fó
尔时，梵王并天帝释、四天大王，亦于佛
qiántóng shí dǐng lǐ ér bó fó yán shènyǒu rú shì xiū xué shàn rén
前同时顶礼，而白佛言：“审有如是修学善人，
wǒ dāng jìn xīn zhì chéng bǎo hù lìng qí yī shēng suǒ zuò rú yuàn
我当尽心至诚保护，令其一生所作如愿。”

fù yǒu wú liàng yào chā dà jiàng zhū luó chà wáng fù dān nà wáng
复有无量药叉大将、诸罗刹王、富单那王、
jiū pán tú wáng pí shè zhē wáng pín nà yè jiā zhū dà guǐ wáng jí zhū
鸠槃茶王、毗舍遮王、频那夜迦诸大鬼王及诸

²⁵⁹ 丽本：持；永乐北藏本及龙藏本：于；金陵同治本：于

guǐ shuài yì yú fó qián hé zhǎngdǐng lǐ wǒ yì shì yuàn hù chí shì
鬼帅，亦于佛前合掌顶礼：“我亦誓愿护持是
rén lìng pú tí xīn sù dé yuánmǎn
人，令菩提心速得圆满。”

fù yǒu wú liàng rì yuètiān zǐ fēng shī yǔ shī yún shī léi
复有无量日月天子、风师、雨师、云师、雷

shī bìngdiàn bó děng nián suì xúnguān zhūxīngjuànsù yì yú huì
师，并电伯等，年岁巡官、诸星眷属，亦于会

zhōngdǐng lǐ fó zú ér bō fó yán wǒ yì bǎo hù shì xiū xíng rén
中顶礼佛足，而白佛言：“我亦保护是修行人，

ān lì dàochǎng dé wú suǒ wèi
安立道场，得无所畏。”

fù yǒu wú liàng shānshén hǎishén yī qiè tǔ dì shuǐ lù kōng
复有无量山神、海神、一切土地、水陆空

xíng wàn wù jīng qí bìngfēngshénwáng wú sè jiè tiān yú rú lái
行、万物精祇，并风神王、无色界天，于如来

qiántóng shí qǐ shǒu ér bō fó yán wǒ yì bǎo hù shì xiū xíng rén
前同时稽首，而白佛言：“我亦保护是修行人，

dé chéng pú tí yǒng wú mó shì
得成菩提，永无魔事。”

ěr shí bā wàn sì qiān nà yóu tā héng hé shā jù zhī jīn gāng
尔时，八万四千那由他恒河沙俱胝金刚

zàngwáng pú sà zài dà huì zhōng jí cóngzuò qǐ dǐng lǐ fó zú
藏王菩萨，在大会中即从座起，顶礼佛足，

ér bō fó yán shì zūn rú wǒ děng bèi suǒ xiū gōng yè jiǔ chéng
而白佛言：“世尊！如我等辈，所修功业久成

pú tí bù qǔ niè pán cháng suí cǐ zhòu jiù hù mò shì xiū sān mó
菩提，不取涅槃，常随此咒，救护末世修三摩

tí zhèng xiū xíngzhě shì zūn rú shì xiū xīn qiú zhèngdìng rén ruò zài
提正修行者。世尊！如是修心求正定人，若在

dàochǎng jí yú jīng xíng nǎi zhì sǎn xīn yóu xì jù luò wǒ děng tú
道场及余经行，乃至散心游戏聚落，我等徒

zhòngchángdāng suí cóng shì wèi cǐ rén zòng lìng mó wáng dà zì zài
众常当随从，侍卫此人。纵令魔王大自在

tiān qiú qí fāngbiàn zhōng bù kě dé zhūxiǎo guǐ shén qù cǐ shàn rén shí
天求其方便，终不可得；诸小鬼神去此善人十

yóuxún wài chú bì fā xīn yào xiū chánzhě shì zūn rú shì è mó
由旬外，除彼发心乐修禅者。世尊！如是恶魔，

ruò mó juàn shù yù lái qīn rǎo shì shàn rén zhě wǒ yǐ bǎo chǔ yún suì qí
若魔眷属，欲来侵扰是善人者，我以宝杵殒碎其
shǒu yóu rú wēi chén héng lìng cǐ rén suǒ zuò rú yuàn
首，犹如微尘，恒令此人所作如愿。”

ē nán jí cóng zuò qǐ dǐng lǐ fó zú ér bó fó yán wǒ
阿难即从座起，顶礼佛足，而白佛言：“我
bèi yú dùn hào wéi duō wén yú zhū lòu xīn wèi qíu chū lí méng fó
辈愚钝，好为多闻，于诸漏心未求出离，蒙佛
cí huì dé zhèng xūn xiū shēn xīn kuài rán huò dà ráo yì shì zūn
慈诲，得正熏修，身心快然，获大饶益。世尊！

rú shì xiū zhèng fó sān mó tí wèi dào niè pán yún hé míng wéi gān huì zhī
如是修证佛三摩提未到涅槃，云何名为干慧之
dì sì shí sì xīn zhì hé jiàn cì dé xiū xíng mù yì hé fāng suǒ
地？四十四心至何渐次，得修行目？诣何方所，
míng rù dì zhōng yún hé míng wéi děng jué pú sà zuò shì yǔ yǐ
名入地中？云何名为等觉菩萨？”作是语已，
wǔ tǐ tóu dì dà zhòng yī xīn zhù fó cí yīn dèng méng zhān yǎng
五体投地，大众一心，伫佛慈音，瞪瞻瞻仰。

ěr shí shì zūn zàn ē nán yán shàn zāi shàn zāi rǔ děng
尔时，世尊赞阿难言：“善哉，善哉！汝等
nǎi néng pǔ wèi dà zhòng jí zhū mò shì yī qiè zhòng shēng xiū sān mó tí
乃能普为大众及诸末世一切众生，修三摩提
qiú dà shèng zhě cóng yú fán fū zhōng dà niè pán xuán shì wú shàng
求大乘者，从于凡夫，终大涅槃，悬示无上
zhèng xiū xíng lù rǔ jīn dì tīng dāng wèi rǔ shuō ē nán dà zhòng
正修行路。汝今谛听，当为汝说。”阿难大众
hé zhǎng kū xīn mò rán shòu jiào
合掌刳心，默然受教。

fó yán ē nán dāng zhī miào xìng yuán míng lí zhū míng xiàng
佛言：“阿难，当知妙性圆明离诸名相，
běn lái wú yǒu shì jiè zhòng shēng yīn wàng yōu shēng yīn shēng yǒu
本来无有世界、众生，因妄有生，因生有
miè shēng miè míng wàng miè wàng míng zhēn shì chēng rú lái wú shàng
灭，生灭名妄，灭妄名真，是称如来无上
pú tí jí dà niè pán èr zhuǎn yī hào ē nán rǔ jīn yù xiū zhēn sān
菩提及大涅槃二转依号。阿难，汝今欲修真三
mó dì zhí yì rú lái dà niè pán zhě xiān dāng shí cǐ zhòng shēng shì
摩地，直诣如来大涅槃者，先当识此众生、世

jiè èr diāndǎo yīn diāndǎo bù shēng sī zé rú lái zhēnsān mó dì
界二颠倒因；颠倒不生，斯则如来真三摩地。

ē nán yún hé míngwéizhòngshēngdiāndǎo ē nán yóu
“阿难，云何名为众生颠倒？阿难，由
xìngmíng xīn xìngmíngyuán gù yīn míng fā xìng xìngwàngjiànshēng cóng
性明心明圆故，因明发性，性妄见生。从
bì jìng wú chéng jiū jìng yǒu cǐ yǒusuǒ yǒu fēi yīn suǒ yīn zhù
毕竟无，成究竟有。此所有，非因所因。住
suǒ zhù xiàng liǎo wú gēnběn běn cǐ wú zhù jiàn lì shì jiè jí zhūzhòng
所住相，了无根本。本此无住，建立世界及诸众
shēng mí běnyuánmíng shì shēng xū wàng wàngxìng wú tǐ fēi
生。迷本圆明，是生虚妄。妄性无体，非
yǒusuǒ yī jiāng yù fù zhēn yù zhēn yǐ fēi zhēnzhēn rú xìng fēi zhēn
有所依。将欲复真，欲真已非真真如性。非真
qiú fù wǎnchéng fēi xiàng fēi shēng fēi zhù fēi xīn fēi fǎ zhǎn
求复，宛成非相。非生非住，非心非法，展
zhuǎn fā shēng shēng lì fā míng xūn yǐ chéng yè tóng yè xiānggǎn
转发生。生力发明，熏以成业。同业相感，
yīn yōugǎn yè xiāngmièxiāngshēng yóu shì gù yōuzhòngshēngdiāndǎo
因有惑业，相灭相生。由是故有众生颠倒。

ē nán yún hé míngwéi shì jiè diāndǎo shì yǒusuǒ yǒu fēn
“阿难，云何名为世界颠倒？是所有，分
duàn wàngshēng yīn cǐ jiè lì fēi yīn suǒ yīn wú zhù suǒ zhù qiān
段妄生，因此界立；非因所因，无住所住，迁
liú bù zhù yīn cǐ shì chéng sān shì sì fāng hé hé xiāngshè biàn huà
流不住，因此世成。三世四方和合相涉，变化
zhòngshēngchéng shí èr lèi shì gù shì jiè yīn dòng yōushēng yīn shēng
众生生成十二类。是故世界因动有声，因声
yǒu sè yīn sè yǒuxiāng yīn xiāng yōuchù yīn chù yōuwèi yīn wèi
有色，因色有香，因香有触，因触有味，因味
zhī fǎ liù luàn wàngxiāngchéng yè xìng gù shí èr qū fēn yóu cǐ lún
知法。六乱妄想成业性故，十二区分由此轮
zhuǎn shì gù shì jiānshēng xiāng wèi chù qióng shí èr biàn
转。是故世间声、香、味、触，穷十二变，
wéi yī xuán fù chéng cǐ lún zhuǎndiāndǎoxiàng gù shì yǒu shì jiè²⁶⁰
为一旋复。乘此轮转颠倒相故，是有世界

²⁶⁰ 丽本：界；永乐北藏本及龙藏本：界；金陵同治本：间

luǎnshēng tāi shēng shī shēng huàshēng yǒu sè wú sè yǒu
卵生、胎生、湿生、化生、有色、无色、有
xiǎng wú xiǎng ruò fēi yǒu sè ruò fēi wú sè ruò fēi yǒuxiǎng
想、无想、若非有色、若非无色、若非有想、
ruò fēi wú xiǎng
若非无想。

ē nán yóu yīn shì jiè xū wàng lún huí dòngdiāndǎo gù
“阿难，由因世界虚妄轮回，动颠倒故，

hé hé qì chéng bā wàn sì qiān fēi chénluànxiǎng rú shì gù yǒuluǎn jié
和合气成八万四千飞沉乱想。如是故有卵羯

luó lán liú zhuǎnguó tǔ yú niǎo guī shé qí lèi chōng sè
逻蓝流转国土，鱼、鸟、龟、蛇，其类充塞。

yóu yīn shì jiè zá rǎn lún huí yù diāndǎo gù hé hé zī
“由因世界杂染轮回，欲颠倒故，和合滋

chéng bā wàn sì qiānhéng shù luànxiǎng rú shì gù yǒu tāi è pú tán liú
成八万四千横竖乱想。如是故有胎遏蕪昙流

zhuǎnguó tǔ rén chù lóng xiān qí lèi chōng sè
转国土，人、畜、龙、仙，其类充塞。

yóu yīn shì jiè zhí zhuó lún huí qù diāndǎo gù hé hé nuǎn
“由因世界执著轮回，趣颠倒故，和合暖

261 chéng bā wàn sì qiān fān 262 fù luànxiǎng rú shì gù yǒu shī xiàng bì
成八万四千翻覆乱想。如是故有湿相蔽

shī liú zhuǎnguó tǔ hánchǔn rú dòng qí lèi chōng sè
尸流转国土，含蠢蠕动，其类充塞。

yóu yīn shì jiè biàn yì lún huí jiǎ diāndǎo gù hé hé chù
“由因世界变易轮回，假颠倒故，和合触

chéng bā wàn sì qiān xīn gù luànxiǎng rú shì gù yǒuhuàxiàng jié nán liú
成八万四千新故乱想。如是故有化相羯南流

zhuǎnguó tǔ zhuǎn tuì fēi xíng qí lèi chōng sè
转国土，转蜕飞行，其类充塞。

yóu yīn shì jiè liú ài lún huí zhàngdiāndǎo gù hé hé zhuó
“由因世界留碍轮回，障颠倒故，和合著

chéng bā wàn sì qiān jīng yào luànxiǎng rú shì gù yǒu sè xiàng jié nán liú
成八万四千精耀乱想。如是故有色相羯南流

zhuǎnguó tǔ xiū jiù jīng míng qí lèi chōng sè
转国土，休咎精明，其类充塞。

261 丽本：软；永乐北藏本及龙藏本：暖；金陵同治本：暖

262 丽本：翻；永乐北藏本及龙藏本：翻；金陵同治本：翻

yóu yīn shì jiè xiāo sànlún huí huòdiāndǎo gù hé hé àn
“由因世界销散轮回，惑颠倒故，和合暗

chéng bā wàn sì qiān yīn yǐn luànxiǎng rú shì gù yǒu wú sè jié nán liú
成八万四千阴隐乱想。如是故有无色羯南流

zhuǎnguó tǔ kōngsànxiāochén qí lèi chōng sè
转国土，空散销沉，其类充塞。

yóu yīn shì jiè wǎngxiàng lún huí yǐngdiāndǎo gù hé hé yì
“由因世界罔象轮回，影颠倒故，和合忆

chéng bā wàn sì qiānqíán jié luànxiǎng rú shì gù yǒuxiāngxiàng jié nán
成八万四千潜结乱想。如是故有想相羯南

liú zhuǎnguó tǔ shén guǐ jīng líng qí lèi chōng sè
流转国土，神鬼精灵，其类充塞。

yóu yīn shì jiè yú dùn lún huí chīdiāndǎo gù hé hé wán
“由因世界愚钝轮回，痴颠倒故，和合顽

chéng bā wàn sì qiān kū gǎoluànxiǎng rú shì gù yǒu wú xiǎng jié nán liú
成八万四千枯槁乱想。如是故有无想羯南流

zhuǎnguó tǔ jīngshénhuàwéi tǔ mù jīn shí qí lèi chōng sè
转国土，精神化为土、木、金、石，其类充塞。

yóu yīn shì jiè xiāng dài lún huí wěidiāndǎo gù hé hé rǎn
“由因世界相待轮回，伪颠倒故，和合染

chéng bā wàn sì qiān yīn yǐn luànxiǎng rú shì gù yǒu fēi yǒu sè xiàng
成八万四千因依乱想。如是故有非有色相

chéng sè jié nán liú zhuǎnguó tǔ zhūshuǐmǔ děng yǐ há wéi mù qí
成色羯南流转国土，诸水母等以虾为目，其

lèi chōng sè
类充塞。

yóu yīn shì jiè xiāng yǐn lún huí xìngdiāndǎo gù hé hé zhòu
“由因世界相引轮回，性颠倒故，和合咒

chéng bā wàn sì qiān hū zhàoluànxiǎng yóu shì gù yǒu fēi wú sè xiàng
成八万四千呼召乱想。由是故有非无色相

wú sè jié nán liú zhuǎnguó tǔ zhòu jǔ yǎnshēng qí lèi chōng sè
无色羯南流转国土，咒咀厌生，其类充塞。

yóu yīn shì jiè hé wàng lún huí wǎngdiāndǎo gù hé hé yì
“由因世界合妄轮回，罔颠倒故，和合异

chéng bā wàn sì qiān huí hù luànxiǎng rú shì gù yǒu fēi yǒuxiāngxiàng
成八万四千回互乱想。如是故有非有想相

chéng xiǎng jié nán liú zhuǎnguó tǔ běi pú²⁶³ lú děng yì zhì xiāngchéng
成 想 羯 南 流 转 国 土， 彼 蒲²⁶³ 卢 等 异 质 相 成，
qí lèi chōng sè
其 类 充 塞。

yóu yīn shì jiè yuàn hài lún huí shā diāndǎo gù hé hé guài
“由 因 世 界 怨 害 轮 回， 杀 颠 倒 故， 和 合 怪
chéng bā wàn sì qiān shí fù mǔ xiǎng rú shì gù yǒu fēi wú xiǎngxiàng
成 八 万 四 千 食 父 母 想。 如 是 故 有 非 无 想 相
wú xiǎng jié nán liú zhuǎnguó tǔ rú tǔ xiāoděng fù kuàiwéi ér jí pò
无 想 羯 南 流 转 国 土， 如 土 泉 等 附 块 为 儿 及 破
jìng niǎo yǐ dù shù guǒ bào wéi qí zǐ zǐ chéng fù mǔ jiē zāo qí shí
镜 鸟 以 毒 树 果 抱 为 其 子， 子 成， 父 母 皆 遭 其 食，
qí lèi chōng sè shì míngzhòngshēng shí èr zhǒng lèi
其 类 充 塞。 是 名 众 生 十 二 种 类。”

大佛顶如来密因修证了义诸菩萨万行首楞严经卷第七²⁶⁴

léngyán jīngzàn 楞 严 经 赞

jiān chí jìng jiè jiàn lì tán yì dǐng guāng shén zhòu dà fū
坚 持 净 戒。 建 立 坛 場。 顶 光 神 咒 大 敷
yáng xiū dào shì gōngmáng dǐng lǐ cí wáng gèng yǎnhòu jiā zhāng
扬。 修 道 事 功 忙。 顶 礼 慈 王。 更 演 后 佳 章。

ná mó léngyán huì shàng fó pú sà
南 无 楞 严 会 上 佛 菩 萨 (合掌三称)

²⁶³ 丽本：蒲；永乐北藏本及龙藏本：蒲；金陵同治本：蒲

²⁶⁴ 丽本：大佛顶万行首楞严经卷第七

dà fó dǐng rú lái mì yīn xiū zhèng liǎo yì zhū
大佛顶如来密因修证了义诸
pú sà wànghèngshǒu léng yán jīng juàn dì bā
菩萨万行首楞严经卷第八 ²⁶⁵

tángtiānzhú shāmén bō là mì dì yì
唐天竺沙门般刺密帝译

wū chángguó shāmén mí qié shì jiā yì yǔ
乌苌国沙门弥伽释迦译语

pú sà jiè dì zǐ qíánzhèng yì dà fū tóngzhōng shū mén xià píngzhāng shì
菩萨戒弟子前正议大夫同中书门下平章事

qīng hé fángróng bǐ shòu ²⁶⁶
清河房融笔受

ē nán rú shì zhòngshēng yī yī lèi zhōng yì gè gè jù
“阿难，如是众生，一一类中亦各各具

shí èr diāndǎo yóu rú niē mù luàn huā fā shēng diāndǎo miào yuán
十二颠倒。犹如捏目，乱华发生；颠倒妙圆

zhēn jìng míng xīn jù zú rú sī xū wàng luàn xiǎng rǔ jīn xiū zhèng fó
真净明心，具足如斯虚妄乱想。汝今修证佛

sān mó tí yú shì běn yīn yuán suǒ luàn xiǎng lì sān jiàn cì fāng dé
三摩提，于是本因元所乱想，立三渐次，方得

chú miè rú jìng qì zhōng chú qù dù mì yǐ zhū tāng shuǐ bìng zá huī xiāng
除灭。如净器中除去毒蜜，以诸汤水并杂灰香

xǐ dí qí qì hòu zhù gān lù
洗涤其器，后贮甘露。

yún hé míng wéi sān zhǒng jiàn cì yī zhě xiū xí chū qí
“云何名为三种渐次？一者、修习，除其

zhù yīn èr zhě zhēn xiū kū qí zhèng xìng sān zhě zēng jìn
助因；二者、真修，刳其正性；三者、增进，

wéi qí xiàn yè
违其现业。

²⁶⁵ 丽本：大佛顶如来密因修证了义诸菩萨万行首楞严经卷第八（一名中印度那兰陀大道场经，于灌顶部录出别行）

²⁶⁶ 丽本：乌长国沙门弥伽释迦译语

yún hé zhù yīn ē nán rú shì shí jiè shí èr lèi shēng bù
“云何助因？阿难，如是世界十二类生，不

néng zì quán yī sì shí zhù suǒ wèiduàn shí chù shí sī shí
能自全，依四食住，所谓段食、触食、思食、

shí shí shì gù fó shuō yī qiè zhòngshēng jiē yī shí zhù ē nán yī
识食。是故佛说一切众生皆依食住。阿难，一

qiè zhòngshēng shí gān gù shēng shí dù gù sǐ shì zhū zhòngshēng qíú
切众生食甘故生，食毒故死。是诸众生求

sān mó tí dāngduàn shì jiān wǔ zhǒng xīn cài shì wǔ zhǒng xīn shú
三摩提，当断世间五种辛菜。是五种辛，熟

shí fā yín shēngdànzhēng huì rú shì shí jiè shí xīn zhī rén zòngnéng
食发淫，生啖增恚。如是世界食辛之人，纵能

xuānshuō shí èr bù jīng shí fāngtiānxiānxián qí chòu huì xián jiē yuǎn
宣说十二部经，十方天仙嫌其臭秽，咸皆远

lí zhū è guǐ děng yīn bǐ shí cì shì qí chúnwěn cháng yǔ guǐ zhù
离。诸饿鬼等因彼食次，舐其唇吻。常与鬼住，

fú dé rì xiāo cháng wú lì yì shì shí xīn rén xiū sān mó dì pú
福德日销，长无利益。是食辛人修三摩地，菩

sà tiānxiān shí fāngshànshén bù lái shǒu hù dà lì mó wáng dé qí
萨、天仙、十方善神不来守护。大力魔王得其

fāngbiàn xiànzuo fó shēn lái wèishuō fǎ fēi huǐ jìn jiè zàn yín
方便，现作佛身来为说法，非毁禁戒，赞淫、

nù chī mìngzhōng zì wéi mó wáng juàn shǔ shòumó fú jìn duò
怒、痴。命终自为魔王眷属，受魔福尽，堕

wú jiàn yù ē nán xiū pú tí zhě yǒngduàn wǔ xīn shì zé míng
无间狱。阿难，修菩提者，永断五辛，是则名

wéi dì yī zēng jìn xiū xíngjiàn cì
为第一增进修行渐次。

yún hé zhèngxìng ē nán rú shì zhòngshēng rù sān mó dì
“云何正性？阿难，如是众生入三摩地，

yào xiān yán chí qīng jìng jiè lù yǒngduàn yín xīn bù cān jiǔ ròu yǐ
要先严持清净戒律，永断淫心，不餐酒肉，以

huǒ jìng shí wú dànshēng qì ē nán shì xiū xíng rén ruò bù duàn
火净食，无啖生气。阿难，是修行人，若不断

yín jí yǔ shā shēng chū sān jiè zhě wú yǒu shì chù dāng guān yín yù
淫及与杀生出三界者，无有是处。当²⁶⁷观淫欲

²⁶⁷ 丽本：常；永乐北藏本及龙藏本：当；金陵同治本：当

yóu rú dù shé rú jiàn yuàn zéi xiān chí shēng wén sì qì bā qì zhí
 犹如毒蛇，如见怨贼。先持声闻四弃八弃，执
 shēn bù dòng hòu xíng pú sà qīng jìng lǜ yí zhí xīn bù qǐ jìn jiè
 身不动；后行菩萨清净律仪，执心不起。禁戒
 chéng jiù zé yú shì jiānyōng wú xiāngshēngxiāngshā zhī yè tōu jié bù
 成就，则于世间永无相生相杀之业。偷劫不
 xíng wú xiāng fù lèi yì yú shì jiān bù huán sù zhài shì qīng jìng rén
 行，无相负累，亦于世间不还宿债。是清净人
 xiū sān mó dì fù mǔ ròu shēn bù xū tiānyǎn zì rán guān jiàn shí fāng
 修三摩地，父母肉身不须天眼，自然观见十方
 shì jiè dù fó wén fǎ qīn fèng shèng zhǐ dé dà shéntōng yóu shí
 世界，睹佛闻法，亲奉圣旨，得大神通，游十
 fāng jiè sù mìng qīng jìng dé wú jiān xiǎn²⁶⁸ shì zé míng wéi dì èr
 方界，宿命清净，得无艰险。是则名为第二
 zēng jìn xiū xíng jiàn cì
 增进修行渐次。

yún hé xiàn yè ē nán rú shì qīng jìng chí jìn jiè rén xīn
 “云何现业？阿难，如是清净持禁戒人，心
 wú tān yín yú wài liù chén bù duō liú yì yīn bù liú yì xuányuán
 无贪淫，于外六尘不多流逸。因不流逸，旋元
 zì guī chén jì bù yuán gēn wú suǒ ǒu fǎn liú quán yī liù yòng
 自归。尘既不缘，根无所偶，反流全一，六用
 bù xíng shí fāngguó tǔ jiào rán qīng jìng pì rú liú lí nèi xuán míng
 不行。十方国土皎然清净，譬如琉璃，内悬明
 yuè shēn xīn kuài rán miào yuán píng děng huò dà ān wěn yī qìè
 月。身心快然，妙圆平等，获大安隐。一切
 rú lái mì yuán jìng miào jiē xiàn qí zhōng shì rén jí huò wú shēng
 如来密、圆、净、妙皆现其中，是人即获无生
 fǎ rěn cóng shì jiàn xiū suí suǒ fā xíng ān lì shèng wèi shì zé
 法忍。从是渐修，随所发行，安立圣位。是则
 míng wéi dì sān zēng jìn xiū xíng jiàn cì
 名为第三增进修行渐次。

ē nán shì shàn nán zǐ yù ài gān kū gēn jìng bù ǒu
 “阿难，是善男子，欲爱干枯，根境不偶，
 xiàn qián cán zhì bù fù xù shēng zhí xīn xū míng chún shì zhì huì huì
 现前残质不复续生。执心虚明，纯是智慧，慧

²⁶⁸ 丽本：峻；永乐北藏本及龙藏本：险；金陵同治本：险

xìng míng yuán yíng²⁶⁹ shí fāng jiè gān yǒu qí huì míng gān huì dì
性明圆，莹²⁶⁹十方界，干有其慧，名干慧地。

yù xí chū gān wèi yǔ rú lái fǎ liú shuǐ jiē jí yǐ cǐ xīn zhōng
欲习初干，未与如来法流水接。即以此心，中

zhōng liú rù yuán miào kāi fū cóng zhēn miào yuán chóng fā zhēn miào
中流入，圆妙开敷，从真妙圆，重发真妙，

miào xìn cháng zhù yī qiè wàng xiāng miè jìn wú yú zhōng dào chún zhēn
妙信常住，一切妄想灭尽无余，中道纯真，

míng xìn xīn zhù zhēn xìn míng liǎo yī qiè yuán tōng yìn chù jiè
名信心住。真信明了，一切圆通，阴、处、界

sān bù néng wéi ài rú shì nǎi zhì guò qù wèi lái wú shù jié zhōng
三，不能为碍。如是乃至过去、未来无数劫中，

shě shēn shòu shēn yī qiè xí qì jiē xiàn zài qián shì shàn nán zǐ jiē néng
舍身受身一切习气皆现在前，是善男子皆能

yì niàn dé wú yí wàng míng niàn xīn zhù miào yuán chún zhēn zhēn
忆念，得无遗忘，名念心住。妙圆纯真，真

jīng fā huà wú shǐ xí qì tōng yī jīng míng wéi yǐ jīng míng jìn qù zhēn
精发化，无始习气通一精明，唯以精明进趣真

jīng míng jìn xīn xīn jīng xiàn qián chún yǐ zhì huì míng huì xīn
净，名精进心。心精现前，纯以智慧，名慧心

zhù zhí chí zhì míng zhōu biàn jì zhàn jì miào cháng níng míng dìng
住。执持智明，周遍寂湛，寂妙常凝，名定

xīn zhù dìng guāng fā míng míng xìng shēn rù wéi jìn wú tuì míng
心住。定光发明，明性深入，唯进无退，名

bù tuì xīn xīn jìn ān rán bǎo chí bù shī shí fāng rú lái qì fèn jiāo
不退心。心进安然，保持不失，十方如来气分交

jiē míng hù fǎ xīn jué míng bǎo chí néng yǐ miào lì huí fó cí guāng
接，名护法心。觉明保持，能以妙力回佛慈光，

xiàng fó ān zhù yóu rú shuāng jìng guāng míng xiāng duì qí zhōng miào yǐng
向佛安住，犹如双镜光明相对，其中妙影

chóng chóng xiāng rù míng huí xiàng xīn xīn guāng mì huí huò fó cháng
重重相入，名回向心。心光密回，获佛常

níng wú shàng miào jìng ān zhù wú wéi dé wú yí shī míng jiè xīn zhù
凝无上妙净，安住无为，得无遗失，名戒心住。

zhù jiè zì zài néng yóu shí fāng suǒ qù suí yuàn míng yuàn xīn zhù
住戒自在，能游十方，所去随愿，名愿心住。

²⁶⁹ 丽本：莹；永乐北藏本及龙藏本：莹；金陵同治本：莹

ē nán shì shànnán zǐ yǐ zhēnfāngbiàn fā cǐ shí xīn
 “阿难，是善男子，以真方便发此十心，
 xīn jīng fā huī²⁷⁰ shí yòngshè rù yuánchéng yī xīn míng fā xīn zhù
 心精发晖²⁷⁰，十用涉入圆成一心，名发心住。
 xīn zhōng fā míng rú jìng liú lí néi xiàn jīng jīn yǐ qiánmiào xīn lǚ
 心中发明，如净琉璃内现精金，以前妙心，履
 yǐ chéng dì míng zhì dì zhù xīn dì shè zhī jù dé míngliǎo yóu
 以成地，名治地住。心地涉知，俱得明了，游
 lǚ shí fāng dé wú liú ài míng xiū xíngzhù xíng yǔ fó tóng shòu
 履十方，得无留碍，名修行住。行与佛同，受
 fó qì fèn rú zhōng yīn shēn zì qiú fù mǔ yīn xìn míngtōng rù rú
 佛气分，如中阴身自求父母，阴信冥通，入如
 lái zhǒng míngshēng guì zhù jì yóudào tāi qīn fèng jué yìn rú tāi
 来种，名生贵住。既游道胎，亲奉觉胤，如胎
 yǐ chéng rén xiàng bù quē míngfāngbiàn jù zú zhù róngmào rú fó
 已成，人相不缺，名方便具足住。容貌如佛，
 xīn xiàng yì tóng míngzhèng xīn zhù shēn xīn hé chéng rì yì zēngzhǎng
 心相亦同，名正心住。身心合成，日益增长，
 míng bù tuì zhù shí shēn líng xiàng yī shí jù zú míngtóngzhēn zhù
 名不退住。十身灵相，一时具足，名童真住。
 xíngchéngchū tāi qīn wéi fó zǐ míng fǎ wáng zǐ zhù biǎo yǐ chéng
 形成出胎，亲为佛子，名法王子住。表以成
 rén rú guó dà wáng yǐ zhūguó shì fēn wěi tài zǐ bǐ chà lì wáng shì
 人，如国大王以诸国事分委太子，彼刹利王世
 zǐ zhǎngchéng chén liè guàndǐng míngguàndǐng zhù
 子长成，陈列灌顶，名灌顶住。

ē nán shì shànnán zǐ chéng fó zǐ yǐ jù zú wú liàng
 “阿难，是善男子，成佛子已，具足无量
 rú lái miào dé shí fāng suí shùn mínghuān xǐ xíng shànnéng lì yì
 如来妙德，十方随顺，名欢喜行。善能利益
 yī qiè zhòngshēng míngráo yì xíng zì jué jué tā dé wú wéi jù
 一切众生，名饶益行。自觉觉他，得无违拒，
 míng wú chēnhènxíng zhǒng lèi chūshēng qióngwèi lái jì sān shì píng
 名无嗔恨行。种类出生，穷未来际，三世平
 děng shí fāngtōng dá míng wú jìn xíng yī qiè hé tóng zhǒngzhǒng
 等，十方通达，名无尽行。一切合同，种种

²⁷⁰ 丽本：挥；永乐北藏本及龙藏本：晖；金陵同治本：晖

fǎ mén dé wú chā wù míng lí chī luàn xíng zé yú tóngzhōng xiǎn xiànpán
法门得无差误，名离痴乱行。则于同中显现群
yì yī yī yì xiàng gè gè jiàn tóng míng shàn xiànpán rú shì nǎi
异，一一异相，各各见同，名善现行。如是乃
zhì shí fāng xū kōngmǎn zú wēichén yī yī chén zhōng xiànpán shí fāng jiè
至十方虚空满足微尘，一一尘中现十方界，
xiàn chén xiànpán jiè bù xiāng liú ài míng wú zhuó xíng zhǒng zhōng xiànpán
现尘现界不相留碍，名无著行。种种现前，
xián shì dì yī bō luó mì duō míng zūn zhòng xíng rú shì yuán róng néng
咸是第一波罗蜜多，名尊重行。如是圆融，能
chéng shí fāng zhū fó guǐ zé míng shàn fǎ xíng yī yī jiē shì qīng jìng wú
成十方诸佛轨则，名善法行。一一皆是清净无
lòu yī zhēn wú wéi xìng běnrán gù míng zhēn shí xíng
漏，一真无为，性本然故，名真实行。

ē nán shì shànnán zǐ mǎn zú shéntōng chéng fó shì
“阿难，是善男子，满足神通，成佛事
yǐ chún jié jīng zhēn yuǎn zhū liú huàn dāng dù zhòng shēng miè
已，纯洁精真，远诸留患，当度众生，灭
zhū²⁷¹ dù xiàng huí wú wéi xīn xiàng niè pán lù míng jiù hù yī qiè zhòng
诸度相，回无为心向涅槃路，名救护一切众
shēng lí zhòng shēng xiàng huí xiàng huài qí kě huài yuǎn lí zhū lí
生离众生相回向。坏其可坏，远离诸离，
míng bú huài huí xiàng běn jué zhàn rán jué qí fó jué míng děng yī
名不坏回向。本觉湛然，觉齐佛觉，名等一
qiè fó huí xiàng jīng zhēn fā míng dì rú fó dì míng zhì yī qiè chù
切佛回向。精真发明，地如佛地，名至一切处
huí xiàng shì jiè rú lái hù xiāng shè rù dé wú guà ài míng wú jìn
回向。世界如来互相涉入，得无罣碍，名无尽
gōng dé zàng huí xiàng yú tóng fó dì dì zhōng gè gè shēng qīng jìng yīn
功德藏回向。于同佛地，地中各各生清净因，
yī yīn fā huī qǔ niè pán dào míng suí shùn píng děng shàng èn huí xiàng
依因发挥，取涅槃道，名随顺平等善根回向。
zhēng èn jì chéng shí fāng zhòng shēng jiē wǒ běn xìng xìng yuán chéng jiù
真根既成，十方众生皆我本性，性圆成就，
bù shī zhòng shēng míng suí shùn děng guān yī qiè zhòng shēng huí xiàng
不失众生，名随顺等观一切众生回向。

²⁷¹ 丽本：除；永乐北藏本及龙藏本：诸；金陵同治本：除

jí yī qiè fǎ lí yī qiè xiàng wéi jí yǔ lí èr wú suǒzhuó míng
 即一切法，离一切相，唯即与离二无所著，名
 zhēn rú xiàng huí xiàng zhēn dé suǒ rú shí fāng wú ài míng wú fù
 真²⁷²如相回向。真得所如，十方无碍，名无缚
 jiě tuō huí xiàng xìng dé yuán chéng fǎ jiè liàng miè míng fǎ jiè wú
 解脱回向。性德圆成，法界量灭，名法界无
 liàng huí xiàng
 量回向。

ē nán shì shànnán zǐ jìn shì qīng jìng sì shí yī xīn cì
 “阿难，是善男子，尽是清净四十一心，次
 chéng sì zhǒngmiào yuán jiā xíng jí yǐ fó jué yòng wéi jǐ xīn ruò chū
 成四种妙圆加行。即以佛觉用为己心，若出
 wèi chū yóu rú zuān huǒ yù rán qí mù míng wéi nuǎn dì yòu yǐ jǐ
 未出，犹如钻火欲然其木，名为暖地。又以己
 xīn chéng fó suǒ lǚ ruò yī fēi yī rú dēng gāo shān shēn rù xū kōng
 心成佛所履，若依非依，如登高山，身入虚空
 xià yǒu wēi ài míng wéi dǐng dì xīn fó èr tóng shàn dé zhōng dào
 下有微碍，名为顶地。心佛二同，善得中道，
 rú rěn shì rén fēi huái fēi chū míng wéi rěn dì shù liàng xiāo miè
 如忍事人，非怀非出，名为忍地。数量消灭，
 mí jué zhōng dào èr wú suǒ mù míng shì dì yī dì
 迷觉中道二无所目，名世第一地。

ē nán shì shànnán zǐ yú dà pú tí shàn dé tōng dá
 “阿难，是善男子，于大菩提善得通达，
 jué tōng rú lái jìn fó jìng jiè míng huān xǐ dì yì xìng rù tóng
 觉通如来，尽佛境界，名欢喜地。异性入同，
 tóng xìng yì miè míng lí gòu dì jìng jí míng shēng míng fā guāng dì
 同性亦灭，名离垢地。净极明生，名发光地。
 míng jí jué mǎn míng yàn huì dì yī qiè tóng yì suǒ bù néng zhì míng
 明极觉满，名焰慧地。一切同异所不能至，名
 nán shèng dì wú wéi zhēn rú xìng jìng míng lù míng xiàn qián dì jìn zhēn
 难胜地。无为真如性净明露，名现前地。尽真
 rú jì míng yuǎn xíng dì yī zhēn rú xīn míng bù dòng dì fā zhēn
 如际，名远行地。一真如心，名不动地。发真
 rú yòng míng shàn huì dì
 如用，名善慧地。

²⁷² 丽本：名；永乐北藏本及龙藏本：名真；金陵同治本：名真

ē nán shì zhū pú sà cóng cǐ yǐ wǎng xiū xí bì gōng
“阿难，是诸菩萨从此已往，修习毕功，
gōng dé yuánmǎn yì mù cǐ dì míng xiū xí wèi cí yīn miào yún fù niè
功德圆满，亦目此地名修习位。慈阴妙云覆涅槃海，名法云地。如来逆流，如是菩萨顺行而至，
jué jì rù jiāo míng wéiděng jué
觉际入交，名为等觉。

ē nán cóng gān huì xīn zhì děng jué yǐ shì jué shǐ huò jīn
“阿难，从干慧心至等觉已，是觉始获金
gāng xīn zhōng chū gān huì dì rú shì chóng chóng dān fù shí èr fāng
刚心中初干慧地。如是重重，单复十二，方
jìn miào jué chéng wú shàng dào shì zhǒng zhǒng dì jiē yǐ jīn gāng
尽妙觉，成无上道。是种种地，皆以金刚
guān chá rú huàn shí zhōng shēn yù shē mó tā zhōng yòng zhū rú lái pí
观察如幻十种深喻，奢摩他中，用诸如来毗
pó shè nà qīng jìng xiū zhèng jiàn cì shēn rù ē nán rú shì jiē
婆舍那，清净修证，渐次深入。阿难，如是皆
yǐ sān zēng jìn gù shàn néng chéng jiù wǔ shí wǔ wèi zhēn pú tí lù
以三增进故，善能成就五十五位真菩提路。
zuò shì guān zhě míng wéi zhèng guān ruò tā guān zhě míng wéi xié guān
作是观者，名为正观；若他观者，名为邪观。”

ěr shí wén shū shī lì fǎ wáng zǐ zài dà zhòng zhōng jí cóng
尔时，文殊师利法王子在大众中，即从
zuò qǐ dǐng lǐ fó zú ér bō fó yán dāng hé míng shì jīng wǒ
座起，顶礼佛足，而白佛言：“当何名是经？我
jí zhòng shèng yún hé fèng chí
及众生云何奉持？”

fó gào wén shū shī lì shì jīng míng dà fó dǐng xī dá duō bō
佛告文殊师利：“是经名大佛顶。悉怛多般
dá là wú shàng bǎo yìn shí fāng rú lái qīng jìng hǎi yǎn yì míng jiù
怛罗²⁷³。无上宝印。十方如来。清净海眼，亦名救
hù qīn yīn dù tuō ē nán jí cǐ huì zhōng xìng bǐ qīn ní dé pú tí
护亲因。度脱阿难。及此会中。性比丘尼。得菩提
xīn rù biàn zhī hǎi yì míng rú lái mì yīn xiū zhèng liǎo yì yì míng
心。入遍知海，亦名如来密因。修证了义，亦名

²⁷³ 丽本：啰；永乐北藏本及龙藏本：罗；金陵同治本：罗

dà fāngguǎng miào lián huāwáng shí fāng fó mǔ tuó luó ní zhòu yì
大方广.妙莲华王.十方佛母.陀罗尼咒，亦
míngguàndǐngzhāng jù zhū pú sà wànghèng shǒuléngyán rǔ dāngfèng
名灌顶章句.诸菩萨万行.首楞严。汝当奉
chí
持。”

shuō shì yǔ yǐ jí shí ē nán jí zhū dà zhòng dé méng rú lái
说是语已，即时阿难及诸大众，得蒙如来
kāi shì mì yìn bō dá là yì jiānwén cǐ jīngliǎo yì míngmù dùn wù
开示密印般怛罗²⁷⁴义，兼闻此经了义名目，顿悟
chán nà xiū jìn shèngwèi zēngshàngmiào lǐ xīn lù xū níng duàn
禅那，修进圣位，增上妙理，心虑虚凝，断
chúsān jiè xiū xīn liù pǐn wēi xì fán nǎo jí cóng zuò qǐ dǐng lǐ fó zú
除三界修心六品微细烦恼。即从座起，顶礼佛足，
hé zhǎnggōngjìng ér bó fó yán dà wēi dé shì zūn cí yīn wú zhē
合掌恭敬，而白佛言：“大威德世尊慈音无遮，
shàn kāi zhòngshēngwēi xì chénhuò lìng wǒ jīn rì shēn xīn kuàirán
善开众生微细沉惑，令我今日身心²⁷⁵快然，
dé dà ráo yì shì zūn ruò cǐ miàomíngzhēn jìng miào xīn běn lái biàn
得大饶益。世尊！若此妙明真净妙心本来遍
yuán rú shì nǎi zhì dà dì cǎomù rú dòng hán líng běnyuánzhēn
圆，如是乃至大地、草木、蠕动、含灵本元真
rú jí shì rú lái chéng fó zhēn fǐ fó fǐ zhēn shí yún hé fù yǒu
如，即是如来成佛真体。佛体真实，云何复有
dì yù è guǐ chūshēng xiū luó rén tiān dēngdào shì zūn
地狱、饿鬼、畜生、修罗、人、天等道？世尊！
cǐ dào wéi fù běn lái zì yǒu wéi shì zhòngshēng wàng xí shēng qǐ
此道为复本来自有？为是众生妄习生起？
shì zūn rú bǎoliánxiāng bǐ qīu ní chí pú sà jiè sī xíng yín yù wàng
世尊！如宝莲香比丘尼，持菩萨戒私行淫欲，妄
yánxíng yín fēi shā fēi tōu wú yǒu yè bào fā shì yǔ yǐ xiān yú nǚ gēn
言行淫非杀非偷无有业报，发是语已，先于女根
shēng dà měnghuǒ hòu yú jié jié měnghuǒ shāorán duò wú jiàn yù
生大猛火，后于节节猛火烧然，堕无间狱。
liú lí dà wáng shàn xīng bǐ qīu liú lí wèi zhū qú tán zú xìng shàn
琉璃大王、善星比丘，琉璃为诛瞿昙族姓，善

²⁷⁴ 丽本：啰；永乐北藏本及龙藏本：罗；金陵同治本：罗

²⁷⁵ 丽本：意；永乐北藏本及龙藏本：心；金陵同治本：心

xīngwàngshuō yī qiè fǎ kōng shēngshēnxiàn rù ē bí dì yù cǐ zhū
 星妄说一切法空，生身陷入阿鼻地狱。此诸
 dì yù wéiyǒudìngchù wéi fù zì rán bǐ bǐ fā yè gè gè sī
 地狱为有定处？为复自然？彼彼发业，各各私
 shòu wéichuí dà cí fā kāitóngmén lìng zhū yī qiè chí jiè zhòngshēng
 受。唯垂大慈，发开童蒙，令诸一切持戒众生
 wén jué dìng yì huān xǐ dǐng dài jǐn jié wú fàn
 闻决定义，欢喜顶戴，谨洁无犯。”

fó gào ē nán kuài zāi cǐ wèn lìng zhū zhòngshēng bù rù xié
 佛告阿难：“快哉此问！令诸众生不入邪
 jiàn rǔ jīn dì tīng dāngwèi rǔ shuō ē nán yī qiè zhòngshēng
 见。汝今谛听！当为汝说。阿难，一切众生
 shí běnzhēn jìng yīn bǐ wàngjiàn yǒuwàng xí shēng yīn cǐ fēn kāi
 实本真净，因彼妄见，有妄习生，因此分开
 nèi fèn wài fèn ē nán nèi fèn jí shì zhòngshēng fèn nèi yīn zhū
 内分、外分。阿难，内分即是众生分内，因诸
 ài rǎn fā qǐ wàngqíng qíng jī bù xiū néngshēng ài shuǐ shì gù
 爱染，发起妄情，情积不休，能生爱水。是故
 zhòngshēng xīn yì zhēn xiū kǒuzhōngshuǐchū xīn yì qián rén huò lián
 众生心忆珍羞，口中水出；心忆前人，或怜
 huò hèn mù zhōng lèi yíng tān qíú cái bǎo xīn fā ài xián jǔ tǐ
 或恨，目中泪盈；贪求财宝，心发爱涎，举体
 guāng rùn xīn zhuóxíng yín nán nǚ èr gēn zì rán liú yè ē nán
 光润；心著行淫，男女二根自然流液。阿难，
 zhū ài suī bié liú jié shì tóng rùn shī bù shēng zì rán cóngzhuì
 诸爱虽别，流结是同，润湿不升，自然从坠，
 cǐ míng nèi fèn
 此名内分。

ē nán wài fèn jí shì zhòngshēng fèn wài yīn zhū kě yǎng
 “阿难，外分即是众生分外，因诸渴仰，
 fā míng xū xiǎng xiǎng jī bù xiū néngshēng shèng qì shì gù zhòng
 发明虚想，想积不休，能生胜气。是故众
 shēng xīn chí jìn jiè jǔ shēnqīngqīng xīn chí zhòu yìn gù pàn xióng
 生心持禁戒，举身轻清；心持咒印，顾盼雄
 yì xīn yù shēngtiān mèngxiǎng fēi jǔ xīn cún fó guó shèng jìng
 毅；心欲生天，梦想飞举；心存佛国，圣境

²⁷⁶ 丽本：眄；永乐北藏本及龙藏本：盼；金陵同治本：睭

míngxiàn shì shàn zhī shí zì qīngshēn mìng ē nán zhūxiǎng suī bié
 冥现;事善知识,自轻身命。阿难,诸想虽别,
 qīng jǔ shì tóng fēi dòng bù chén zì rán chāoyuè cǐ míngwài fèn
 轻举是同,飞动不沉,自然超越,此名外分。
 “阿难,一切世间生死相续,生从顺习,
 sǐ cóngbiàn liú lín mìngzhōng shí wèishěnuǎn chù yī shēngshàn
 死从变流。临命终时,未舍暖²⁷⁷触,一生善
 è jù shí dùnxiàn sǐ nì shēngshùn èr xí xiāngjiāo chúnxiāng jí
 恶俱时顿现,死逆生顺,二习相交。纯想即
 fēi bì shēngtiānshàng ruò fēi xīn zhōng jiān fú jiān huì jí yǔ jìng
 飞,必生天上。若飞心中,兼福兼慧及与净
 yuàn zì rán xīn kāi jiàn shí fāng fó yī qiè jìng tǔ suí yuàn wǎngshēng
 愿,自然心开,见十方佛,一切净土随愿往生。
 qíngshǎoxiǎngduō qīng jǔ fēi yuǎn jí wéi fēi xiān dà lì guǐ wáng
 情少想多,轻举非远,即为飞仙、大力鬼王、
 fēi xíng yè chā dì xíng luó chà yóu yú sì tiān suǒ qù wú ài qí
 飞行夜叉、地行罗刹,游于四天,所去无碍。其
 zhōngruò yǒushàng yuànshàn xīn hù chí wǒ fǎ huò hù jìn jiè suí chí jiè
 中若有善愿善心,护持我法,或护禁戒随持戒
 rén huò hù shénzhòu suí chí zhòuzhě huò hù chán dìng bǎo suí fǎ rěn
 人,或护神咒随持咒者,或护禅定保绥法忍,
 shì děng qīn zhù rú lái zuò xià qíngxiāng jūn děng bù fēi bù zhuì shēng
 是等亲住如来座下。情想均等,不飞不坠,生
 yú rén jiān xiǎngmíng sī cōng qíngyōu sī dùn qíngduōxiāngshǎo
 于人间,想明斯聪,情幽斯钝。情多想少,
 liú rù héngshēng zhòng wéimáoqún qīngwéi yǔ zú qī qíng sānxiāng
 流入横生,重为毛群,轻为羽族。七情三想,
 chén xià shuǐ lún shēng yú huǒ jì shòu qì měnghuǒ shēn wéi è guǐ
 沉下水轮,生于火际,受气猛火,身为饿鬼,
 cháng bèi fén shāo shuǐ néng hài jǐ wú shí wú yǐn jīng bǎi qiān jié
 常被焚烧,水能害己,无食无饮,经百千劫。
 jiǔ qíng yī xiǎng xià dòng huǒ lún shēn rù fēnghuǒ èr jiāoguò dì qīng
 九情一想,下洞火轮,身入风火二交过地,轻
 shēng yǒu jiàn zhòng shēng wú jiàn èr zhǒng dì yù chúnqíng jí chén
 生有间、重生无间二种地狱。纯情即沉,

²⁷⁷ 丽本: 喑; 永乐北藏本及龙藏本: 暖; 金陵同治本: 暖

rù ē bí yù ruò chén xīn zhōng yǒubàng dà shèng huǐ fó jìn jiè
入阿鼻狱。若沉心中，有谤大乘，毁佛禁戒，
kuángwàngshuō fǎ xū tān xìn shī lànyīnggōngjìng wǔ nì shí zhòng
诳妄说法，虚贪信施，滥膺恭敬，五逆十重，
gèngshēng shí fāng ē bí dì yù xúnzào è yè suī zé zì zhāo zhòng
更生十方阿鼻地狱。循造恶业，虽则自招，众
tóng fènzhōngjiānyóuyuán dì
同分中兼有元地。

ē nán cǐ děng jiē shì bǐ zhūzhòngshēng zì yè suǒgǎn zào
“阿难，此等皆是彼诸众生自业所感，造

shí xí yīn shòu liù jiāobào yún hé shí yīn
十习因，受六交报。云何十因？

ē nán yī zhě yín xí jiāo jiē fā yú xiāng mó yán mó
“阿难，一者、淫习交接，发于相磨，研磨

bù xiū rú shì gù yǒu dà měnghuǒguāng yú zhōng fā dòng rú rén
不休，如是故有大猛火光，于中发动。如人

yǐ shǒu zì xiāng mó²⁷⁸ chù nuǎn²⁷⁹ xiàngxiànpíng èr xí xiāngrán gù
以手自相摩触，暖相现前。二习相然，故

yǒu tiě chuáng tóngzhù zhū shì shì gù shí fāng yī qiè rú lái sè mù
有铁床、铜柱诸事。是故十方一切如来，色目

xíng yín tóngmíng yù huǒ pú sà jiàn yù rú bì huǒkēng
行淫，同名欲火；菩萨见欲，如避火坑。

èr zhě tān xí jiāo jì fā yú xiāng xī xī lǎn bù zhǐ
“二者、贪习交计，发于相吸，吸揽不止，

rú shì gù yǒu jī hánjīnbīng yú zhōngdòng liè rú rén yǐ kǒu xī suō
如是故有积寒坚冰，于中冻冽。如人以口吸缩

fēng qì yǒulěngchùshēng èr xí xiāng líng²⁸⁰ gù yǒuzhàzhà bō
风气，有冷触生。二习相陵，故有吒吒、波

bō là là qīng chì bái lián hánbīngděng shì shì gù shí fāng yī
波、罗罗²⁸¹、青赤白莲、寒冰等事。是故十方一

qiè rú lái sè mù duō qíú tóngmíng tān shuǐ pú sà jiàn tān rú bì
切如来，色目多求，同名贪水；菩萨见贪，如避

zhàng hǎi
瘴海。

²⁷⁸ 丽本：磨；永乐北藏本及龙藏本：摩；金陵同治本：摩

²⁷⁹ 丽本：暖；永乐北藏本及龙藏本：暖；金陵同治本：暖

²⁸⁰ 丽本：凌；永乐北藏本及龙藏本：陵；金陵同治本：陵

²⁸¹ 丽本：啰啰；永乐北藏本及龙藏本：罗罗；金陵同治本：罗罗

sān zhě mǎn xí jiāo líng fā yú xiāng shì chí liú bù xī
“三者、慢习交陵²⁸²，发于相恃，驰流不息，
rú shì gù yǒuténg yì bēn bō jī bō wéishuǐ rú rén kǒushé zì xiāng
如是故有腾逸奔波，积波为水。如人口舌，自相
miánwèi yīn ér shuǐ fā èr xí xiāng gǔ gù yǒuxuè hé huī hé
绵味，因而水发。二习相鼓，故有血河、灰河、
rè shā dù hǎi róngtóng guàn tūn zhū shì shì gù shí fāng yī qiè
热沙、毒海、融铜、灌吞诸事。是故十方一切
rú lái sè mù wǒ màn míng yǐn chī shuǐ pú sà jiàn mǎn rú bì
如来，色目我慢，名饮痴水；菩萨见慢，如避
jù nì
巨溺。

sì zhě chēn xí jiāochōng fā yú xiāng wǔ wǔ jié bù xī
“四者、嗔习交冲，发于相忤，忤结不息，
xīn rè fā huǒ zhù qì wéi jīn rú shì gù yǒudāoshān tiě jué jiàn
心热发火，铸气为金，如是故有刀山、铁橛、剑
shù jiàn lún fǔ yuè qiāng jù rú rén xiāng yuān shā qì fēi dòng
树、剑轮、斧钺、鎗锯。如人衔冤，杀气飞动。
èr xí xiāng jī gù yǒugōng gē zhǎn zhuó cuò cì chuí jī zhū shì
二习相击，故有宫割、斩斫、剗刺、搥击诸事。
shì gù shí fāng yī qiè rú lái sè mù chēn huì míng lì dāo jiàn pú
是故十方一切如来，色目嗔恚，名利刀剑；菩
sà jiàn chēn rú bì zhū lù
萨见嗔，如避诛戮。

wǔ zhě zhà xí jiāoyòu fā yú xiāngtiáo yǐn qǐ bù zhù
“五者、诈习交诱，发于相调，引起不住，
rú shì gù yǒushéng mù jiǎo jiào²⁸³ rú shuǐ jìn tián cǎo mù shēng zhǎng
如是故有绳木绞校；如水浸田，草木生长。
èr xí xiāng yán gù yǒuchǒu xiè jiā suǒ biān zhàng zhuā bàng zhū
二习相延，故有杻械、枷锁、鞭杖、挝棒诸
shì shì gù shí fāng yī qiè rú lái sè mù jiān wěi tóng míng chán zéi
事。是故十方一切如来，色目奸伪，同名谗贼；
pú sà jiàn zhà rú wèi chái láng
菩萨见诈，如畏豺狼。

²⁸² 丽本：凌；永乐北藏本及龙藏本：陵；金陵同治本：陵

²⁸³ 丽本：校；永乐北藏本及龙藏本：校；金陵同治本：校

liù zhě kuáng xí jiāo qī fā yú xiāngwǎng²⁸⁴ wū wǎng
“六者、诳习交欺，发于相罔”，诬罔

bù zhǐ fēi xīn zào jiān rú shì gù yǒuchén tǔ shǐ niào huì wū
不止，飞心造奸，如是故有尘土、屎尿、秽污
bú jìng rú chén suí fēng gè wú suǒ jiàn èr xí xiāng jiā gù yǒu
不净；如尘随风，各无所见。二习相加，故有
mò nì téng zhì fēi zhuì piāo lún zhū shì shì gù shí fāng yī qiè rú
没溺、腾掷、飞坠、漂沦诸事。是故十方一切如
lái sè mù qī kuáng tóngmíng jié shā pú sà jiànkuáng rú jiàn
来，色目欺诳，同名劫杀；菩萨见诳，如践
shé huǐ
蛇虺。

qī zhě yuàn xí jiāoxián fā yú²⁸⁵ xiánhèn rú shì gù yǒu
“七者、怨习交嫌，发于衔恨，如是故有

fēi shí tóu lì xiá zhù chē jiàn wèngchéng náng pū rú yīn
飞石、投砾、匣贮、车槛、瓮盛、囊扑；如阴
dú rén huáibào xù è èr xí xiāng tūn gù yǒu tóu zhì qín zhuō
毒人，怀抱畜恶。二习相吞，故有投掷、擒捉、
jī shè pāo²⁸⁷ cuōzhū shì shì gù shí fāng yī qiè rú lái sè mù yuàn
击射、抛撮诸事。是故十方一切如来，色目怨
jiā míngwéi hài guǐ pú sà jiàn yuàn rú yǐn zhèn jiǔ
家，名违害鬼；菩萨见怨，如饮鸩酒。

bā zhě jiàn xí jiāomíng rú sà jiā yē jiàn jiè jìn qǔ
“八者、见习交明，如萨迦耶见、戒禁取、

xié wù zhū yè fā yú wéi jù chūshēngxiāng fǎn²⁸⁸ rú shì gù yǒu
邪悟诸业，发于违拒，出生相反，如是故有
wáng shǐ zhǔ lì zhèng zhí wén jí rú xíng lù rén lái wǎngxiāng jiàn
王使主吏，证执文藉；如行路人，来往相见。
èr xí xiāng jiāo gù yǒukānwèn quán zhàkǎoxùn tuī jū cháfǎng
二习相交，故有勘问、权诈考讯、推鞫察访、
pī jiū zhàomíng shàn è tóng zǐ shǒu zhí wén bù cí biànzhū shì shì gù
披究照明、善恶童子手执文簿辞辩诸事。是故

²⁸⁴ 丽本：謂；永乐北藏本及龙藏本：罔；金陵同治本：罔

²⁸⁵ 丽本：謂；永乐北藏本及龙藏本：罔；金陵同治本：罔

²⁸⁶ 丽本：于；永乐北藏本及龙藏本：于；金陵同治本：於

²⁸⁷ 丽本：抛；永乐北藏本及龙藏本：抛；金陵同治本：抛

²⁸⁸ 丽本：返；永乐北藏本及龙藏本：反；金陵同治本：反

shí fāng yī qiè rú lái sè mù è jiàn tóngmíngjiànkēng pú sà jiàn
十方一切如来，色目恶见，同名见坑；菩萨见
zhū xū wàngbiàn zhí rú rù dú hè
诸虚妄遍执，如入²⁸⁹毒壑。

“九者、枉习交加，发于诬谤，如是故有
hé shān hé shí niǎnwèigēngmó rú chán zéi rén bī wǎngliángshàn
合山合石、碾硙耕磨；如谗贼人，逼枉良善。
èr xí xiāngpái gù yǒu yā nà chuí àn cù lù héng²⁹⁰
二习相排，故有押、捺、搥、按、蹙漉、衡
dù zhū shì shì gù shí fāng yī qiè rú lái sè mù yuàn bàng tóngmíng
度诸事。是故十方一切如来，色目怨谤，同名
chán hǔ pú sà jiàn wǎng rú zāo pī lì
谗虎；菩萨见枉，如遭霹雳。

shí zhě sòng xí jiāoxuān fā yú cáng fù rú shì gù yǒu
“十者、讼习交誼，发于藏覆，如是故有
jiàn jiàn zhào zhú rú yú rì zhōng bù néng cáng yǐng èr xí xiāng chén
鉴见照烛；如于日中，不能藏影。二习相陈，
gù yǒu è yǒu²⁹¹ yè jìng huǒ zhū pī lù sù yè duì yàn zhū shì
故有恶友、业镜、火珠披露宿业、对验诸事。
shì gù shí fāng yī qiè rú lái sè mù fù cáng tóngmíng yīn zéi pú
是故十方一切如来，色目覆藏，同名阴贼；菩
sà guān fù rú dài gāoshān lǚ²⁹² yú jù hǎi
萨观覆，如戴高山履于巨海。

yún hé liù bào ē nán yī qiè zhòng shēng liù shí zào yè
“云何六报？阿难，一切众生六识造业，
suǒ zhāo è bào cóng liù gēn chū yún hé è bào cóng liù gēn chū
所招恶报从六根出。云何恶报从六根出？

yī zhě jiàn bào zhāo yǐn è guǒ cǐ jiàn yè jiāo zé lín
“一者、见报，招引恶果。此见业交，则临
zhōng shí xiān jiàn měng huǒ mǎn shí fāng jiè wáng zhě shén shí fēi zhuì
终时，先见猛火满十方界，亡者神识飞坠

²⁸⁹ 丽本：入；永乐北藏本及龙藏本：入；金陵同治本：临

²⁹⁰ 丽本：衡；永乐北藏本及龙藏本：衡；金陵同治本：衡

²⁹¹ 丽本：影；永乐北藏本：影（二习相陈，故有恶友）；龙藏本：影。二习相争，故有恶友；金陵同治本：影。二习相陈，故有恶友

²⁹² 丽本：履；永乐北藏本：履；龙藏本：覆；金陵同治本：履

chéng yān rù wú jiàn yù fā míng èr xiàng yī zhě míng jiàn zé
乘烟，入无间狱。发明二相：一者、明见，则
néng biàn jiàn zhǒng zhǒng è wù shēng wú liàng wèi èr zhě àn jiàn
能遍见种种恶物，生无量畏；二者、暗见，
jì rán bù jiàn shēng wú liàng kǒng rú shì jiàn huǒ shāo tīng néng
寂然不见，生无量恐。如是见火，烧听，能
wéi huò tāng yáng tóng shāo xī néng wéi hēi yān zǐ yàn shāo wèi néng
为镬汤洋铜；烧息，能为黑烟紫焰；烧味，能
wéi jiāo wán tiě mí shāo chù néng wéi rè huī lú tàn shāo xīn néng
为燋丸铁糜；烧触，能为热灰炉炭；烧心，能
shēng xīng huǒ bēng sǎ shān gǔ kōng jiè
生星火迸洒，煽鼓空界。

“二者、闻报，招引恶果。此闻业交，则

lín zhōng shí xiān jiàn bō tāo mò nì tiān dì wáng zhě shén shí jiàng zhù
临终时，先见波涛没溺天地，亡者神识降注

chéng liú rù wú jiàn yù fā míng èr xiàng yī zhě kāi tīng tīng
乘流，入无间狱。发明二相：一者、开听，听

zhǒng zhǒng nào jīng shén mào luàn èr zhě bì tīng jì wú suǒ wén
种种闹，精神愁乱；二者、闭听，寂无所闻，

yōu pò chén mò rú shì wén bō zhù wén zé néng wéi zé wéi jié
幽魄沉没。如是闻波，注闻，则能为责为诘；

zhù jiàn zé néng wéi léi wéi hōu wéi è dù qì zhù xī zé néng
注见，则能为雷为吼，为恶毒气；注息，则能

wéi yǔ wéi wù sǎ zhū dù chóng zhōu mǎn shēn tǐ zhù wèi zé néng
为雨为雾，洒诸毒虫，周满身体；注味，则能

wéi éng wéi xuè zhǒng zhǒng zá huì zhù chù zé néng wéi chù wéi guǐ
为腋为血，种种杂秽；注触，则能为畜为鬼，

wéi fèn 293 wéi niào zhù yì zé néng wéi diàn wéi báo cuī suì xīn pò
为粪²⁹³为尿；注意，则能为电为雹，摧碎心魄。

“三者、嗅报，招引恶果。此嗅业交，则临

zhōng shí xiān jiàn dù qì chōng sè yuǎn jìn wáng zhě shén shí cóng dì
终时，先见毒气充塞远近，亡者神识从地

²⁹³ 丽本：戾；永乐北藏本及龙藏本：粪；金陵同治本：粪

yǒng ²⁹⁴ chū rù wú jiàn yù fā míng èr xiàng yī zhě tōngwén
 踊²⁹⁴出，入无间狱。发明二相：一者、通闻，
 bēi zhū è qì xūn jí xīn rǎo èr zhě sè wén qì yǎn bù tōng
 被诸恶气，熏极心扰；二者、塞闻，气掩不通，
 mēn jué yú dì rú shì xiù qì chōng xī zé néngwéi zhì wéi lǚ
 闷绝于地。如是嗅气，冲息，则能为质为履；
 chōngjiàn zé néngwéihuǒwéi jù chōngtīng zé néngwéimò wéi nì
 冲见，则能为火为炬；冲听，则能为没为溺，
 wéiyángwéi fèi chōngwèi zé néngwéi něi wéishuǎng chōngchù
 为洋为沸；冲味，则能为馁为爽；冲触，
 zé néngwéizhànwéi làn wéi dà ròu shān yǒu bǎi qiānyǎn wú liàng zá
 则能为绽为烂，为大肉山，有百千眼，无量呻
 shí chōng sī zé néngwéi huī wéizhàng wéi fēi shā lì jī suì shēn
 食；冲思，则能为灰为瘴，为飞砂砾，击碎身
 fǐ
 体。

sì zhě wèibào zhāo yǐn è guǒ cǐ wèi yè jiāo zé lín
 “四者、味报，招引恶果。此味业交，则临
 zhōng shí xiānjiàn tiě wǎngměngyàn chì liè zhōu fù shì jiè wángzhě
 终时，先见铁网猛炎炽烈，周覆世界，亡者
 shén shí xià tòuguàwǎng dàoxuán qí tóu rù wú jiàn yù fā míng èr
 神识下透挂网，倒悬其头，入无间狱。发明二
 xiàng yī zhě xī qì jié chénghánbīng dòng liè shēnròu èr
 相：一者、吸气，结成寒冰，冻裂身肉；二
 zhě tǔ qì fēi wéiměnghuǒ jiāo làn gǔ suǐ rú shì chángwèi
 者、吐气，飞为猛火，燋烂骨髓。如是尝味，
 lì cháng zé néngwéichéngwéi rěn lì jiàn zé néngwéirán jīn shí
 历尝，则能为承为忍；历见，则能为然金石；
 lì tīng zé néngwéi lì bīng rèn lì xī zé néngwéidà tiě lóng
 历听，则能为利兵刃；历息，则能为大铁笼，
 mí fù guó tǔ lì chù zé néngwéigōng wéijiàn wéi nǚ wéi shè
 弥覆国土；历触，则能为弓为箭，为弩为射；
 lì sī zé néngwéi fēi rè tiě cóngkōng yù xià
 历思，则能为飞热铁，从空雨下。
 wǔ zhě chùbào zhāo yǐn è guǒ cǐ chù yè jiāo zé lín
 “五者、触报，招引恶果。此触业交，则临

²⁹⁴ 丽本：踊；永乐北藏本及龙藏本：踊；金陵同治本：踊

zhōng shí xiānjiàn dà shān sì miàn lái hé wú fù chū lù wángzhě
 终时，先见大山四面来合，无复出路，亡者
 shén shí jiàn dà tiě chéng huǒshéhuǒgǒu hǔ láng shī zǐ niú tóu yù
 神识见大铁城、火蛇火狗、虎狼师子，牛头狱
 zú mǎ tóu luó chàshǒu zhí qīng shuò qū rù chéngmén xiàng wú
 卒、马头罗刹手执鎗²⁹⁵稍，驱入城门，向无
 jiàn yù fā míng èr xiàng yī zhě hé chù hé shān bī tǐ gǔ
 间狱。发明二相：一者、合触，合山逼体，骨
 ròu xuè kuì èr zhě lí chù dāojiànchùshēn xīn gān tú liè rú
 肉血溃；二者、离触，刀剑触身，心肝屠裂。如
 shì hé chù lì chù zé néngwéidào wéiguān wéitīng wéi àn lì
 是合触，历触，则能为道为观，为厅为案；历
 jiàn zé néngwéishāo wéi ruò lì tīng zé néngwéizhuàng wéi jī
 见，则能为烧为爇；历听，则能为撞为击，
 wéi zì wéishè lì xī zé néngwéikuò wéidài wéikǎo wéi fù
 为传²⁹⁶为射；历息，则能为括为袋，为考²⁹⁷为缚；
 lì cháng zé néngwéigēng wéiqián wéizhānwéi jié lì sī zé
 历尝，则能为耕为鉗，为斩为截；历思，则
 néngwéizhù wéi fēi wéijān wéi zhì
 能为坠为飞，为煎为炙。

liù zhě sī bào zhāo yǐn è guǒ cǐ sī yè jiāo zé lín
 “六者、思报，招引恶果。此思业交，则临
 zhōng shí xiānjiàn è fēngchuīhuàiguó tǔ wángzhěshén shí bēi chuīshàng
 终时，先见恶风吹坏国土，亡者神识被吹上
 kōng xuán luò chéngfēng duò wú jiàn yù fā míng èr xiàng yī zhě
 空，旋落乘风，堕无间狱。发明二相：一者、
 bù jué mí jí zé huāng bēnzuǒ bù xī èr zhě bù mí jué
 不觉，迷极则荒，奔走不息；二者、不迷，觉
 zhī zé kǔ wú liàng jiānshāo tòngshēnnánrén rú shì xié sī jié
 知则苦，无量煎烧，痛深难忍。如是邪思，结
 sī zé néngwéifāng wéisuǒ jié jiàn zé néngwéijiàn wéizhèng jié
 思，则能为方为所；结见，则能为鉴为证；结
 tīng zé néngwéi dà hé shí wéibīng wéishuāng wéi tǔ wéi wù jié
 听，则能为大合石，为冰为霜，为土为雾；结

²⁹⁵ 丽本：枪；永乐北藏本及龙藏本：鎗；金陵同治本：鎗

²⁹⁶ 丽本：剗；永乐北藏本及龙藏本：傳；金陵同治本：傳

²⁹⁷ 丽本：拷；永乐北藏本及龙藏本：考；金陵同治本：考

xī zé néngwéi dà huōchē huōchuán huōjiàn jié cháng zé
息，则能为大火车、火船、火槛；结尝，则
néngwéi dà jiāohuàn wéi huǐ wéi qì jié chù zé néngwéi dà wéixiǎo
能为大叫唤，为悔为泣；结触，则能为大为小，
wéi yī rì zhōngwànshēngwàn sǐ wéiyǎnwéiyǎng
为一日中万生万死，为偃为仰。

ē nán shì míng dì yù shí yīn liù guǒ jiē shì zhòngshēng mí
“阿难，是名地狱十因六果，皆是众生迷

wàngsuǒzào ruò zhūzhòngshēng è yè tóng zào rù ē bí yù
妄所造。若诸众生，恶业同²⁹⁸造，入阿鼻狱，
shòu wú liàng kǔ jīng wú liàng jié liù gēn gè zào jí bǐ suǒ zuò
受无量苦，经无量劫。六根各造，及彼所作，
jiān jìng jiāngēn shì rén zé rù bā wú jiàn yù shēn kǒu yì sān
兼境兼根，是人则入八无间狱。身、口、意三，
zuò shā dào yín shì rén zé rù shí bā dì yù sān yè bù jiān
作杀、盗、淫，是人则入十八地狱。三业不兼，
zhōngjiānhuòwéi yī shā yī dào shì rén zé rù sān shí liù dì yù jiàn
中间或为一杀一盗，是人则入三十六地狱。见
jiàn yī gēn dānfàn yī yè shì rén zé rù yī bǎi bā dì yù yóu shì
见一根，单犯一业，是人则入一百八地狱。由是
zhòngshēng bié zuò bié zào yú shì jiè zhōng rù tóng fèn dì wàngxiāng
众生别作别造，于世界中入同分地。妄想
fā shēng fēi běn lái yǒu
发生，非本来有。

fù cì ē nán shì zhūzhòngshēng fēi pò lǜ yí fàn
“复次，阿难，是诸众生，非破律仪，犯

pú sà jiè huǐ fó niè pán zhū yú zá yè lì jié shāorán hòuhuán
菩萨戒，毁佛涅槃，诸余杂业历劫烧然，后还
zuì bì shòuzhū guǐ xíng ruò yú běn yīn tān wù wéi zuì shì rén zuì
罪毕，受诸鬼形。若于本因，贪物为罪，是人罪
bì yù wù chéngxíng míngwéiguài guǐ tān sè wéi zuì shì rén zuì
毕，遇物成形，名为怪鬼；贪色为罪，是人罪
bì yù fēngchéngxíng míngwéi bá guǐ tān huòwéi zuì shì rén zuì
毕，遇风成形，名为魃鬼；贪惑为罪，是人罪
bì yù chùchéngxíng míngwéimèi guǐ tān hènwéi zuì shì rén zuì
毕，遇畜成形，名为魅鬼；贪恨为罪，是人罪

²⁹⁸ 丽本：圆；永乐北藏本及龙藏本：同；金陵同治本：同

bì yù chóngchéngxíng míng gǔ dù guǐ tān yì wéi zuì shì rén zuì
毕，遇虫成形，名蛊毒鬼；贪忆为罪，是人罪
 bì yù shuāichéngxíng míngwéi lì guǐ tān ào wéi zuì shì rén zuì
毕，遇衰成形，名为疠鬼；贪傲为罪，是人罪
 bì yù qì chéngxíng míngwéi è guǐ tān wǎngwéi zuì shì rén zuì
毕，遇气成形，名为饿鬼；贪罔为罪，是人罪
 bì yù yōuwéixíng míngwéiyǎn guǐ tān míngwéi zuì shì rén zuì bì
毕，遇幽为形，名为魇鬼；贪明为罪，是人罪毕，
 yù jīng wéixíng míngwǎngliǎng guǐ tān chéngwéi zuì shì rén zuì bì
遇精为形，名魍魉鬼；贪成为罪，是人罪毕，
 yù míng wéixíng míng yì shǐ guǐ tān dǎngwéi zuì shì rén zuì bì
遇明为形，名役使鬼；贪党为罪，是人罪毕，
 yù rén wéixíng míngchuánsòng guǐ ē nán shì rén jiē yǐ chúnqíng
遇人为形，名传送鬼。阿难，是人皆以纯情
 zhuì luò yè huǒshāogān shàngchūwéi guǐ cǐ děng jiē shì zì wàng
坠落，业火烧干，上出为鬼。此等皆是自妄
 xiǎng yè zhī suǒzhāo yǐn ruò wù pú tí zé miàoyuánmíngběn wú suǒ
想业之所招引，若悟菩提，则妙圆明本无所
 yǒu
有。

fù cì ē nán guǐ yè jì jìn zé qíng yǔ xiǎng èr jù
“复次，阿难，鬼业既尽，则情与想二俱
 chéngkōng fāng yú shì jiān yǔ yuán fù rén yuàn duì xiāng zhí shēnwéi
成空，方于世间，与元负人怨对相值，身为
 chùshēng chóu qí sù zhài wù guài zhī guǐ wù xiāobào jìn shēng
畜生，酬其宿债。物怪之鬼，物销报尽，生
 yú shì jiān duōwéixiāo lèi fēng bá zhī guǐ fēngxiāobào jìn shēng
于世间，多为枭类；风魃之鬼，风销报尽，生
 yú shì jiān duōwéi jiù zhēng yī qiè yì lèi chùmèi zhī guǐ chù sǐ
于世间，多为咎征一切异类；畜魅之鬼，畜死
 bào jìn shēng yú shì jiān duōwéi hú lèi chóngh gǔ zhī guǐ gǔ²⁹⁹
报尽，生于世间，多为狐类；虫蛊之鬼，蛊
 mièbào jìn shēng yú shì jiān duōwéi dù lèi shuāi lì zhī guǐ shuāi
灭报尽，生于世间，多为毒类；衰疠之鬼，衰
 qióngbào jìn shēng yú shì jiān duōwéi huí lèi shòu qì zhī guǐ qì
穷报尽，生于世间，多为蛔类；受气之鬼，气

²⁹⁹ 丽本：虫；永乐北藏本及龙藏本：蛊；金陵同治本：蛊

xiāobào jìn shēng yú shì jiān duōwéi shí lèi miányōu zhī guǐ yōu
销报尽，生于世间，多为食类；绵幽之鬼，幽
 xiāobào jìn shēng yú shì jiān duōwéi fú lèi hé jīng zhī guǐ hé
销报尽，生于世间，多为服类；和精之鬼，和
 xiāobào jìn shēng yú shì jiān duōwéiyìng lèi mínglíng zhī guǐ míng
销报尽，生于世间，多为应类；明灵之鬼，明
 mièbào jìn shēng yú shì jiān duōwéi xiū zhēng yī qiè zhū lèi yī rén
灭报尽，生于世间，多为休征一切诸类；依人
 zhī guǐ rén wángbào jìn shēng yú shì jiān duōwéi xún lèi ē
之鬼，人亡报尽，生于世间，多为³⁰⁰循类。阿
 nán shì děng jiē yǐ yè huǒgān kū chóu qí sù zhài pángwéichùshēng
难，是等皆以业火干枯，酬其宿债，傍为畜生。
 cǐ děng yì jiē zì xū wàng yè zhī suǒzhāo yǐn ruò wù pú tí zé cǐ
此等亦皆自虚妄业之所招引。若悟菩提，则此
 wàngyuánběn wú suǒ yǒu rú rǔ suǒ yán bǎoliánxiāngděng jí liú lí
妄缘本无所有。如汝所言，宝莲香等及琉璃
 wáng shànxīng bǐ qīu rú shì è yè běn zì fā míng fēi cóngtiān
王、善星比丘，如是恶业，本自发明，非从天
 jiàng yì fēi dì chū yì fēi rén yǔ zì wàngsuǒzhāo huán zì lái
降，亦非地出，亦非人与，自妄所招，还自来
 shòu pú tí xīn zhōng jiē wéi fú xū wàng xiāngníng jié
受。菩提心中，皆为浮虚妄³⁰¹想凝结。

fù cì ē nán cóng shì chùshēngchóuchángxiānzhài ruò
“复次，阿难，从是畜生酬偿先债，若
 bǐ chóuzhě fēn yuè suǒ chóu cǐ děngzhòngshēng huán fù wéi rén fǎn
彼酬者分越所酬，此等众生，还复为人，反
 zhēng qí shèng rú bǐ yǒu lì jiānyōu fú dé zé yú rén zhōng
³⁰² **征其剩。如彼有力，兼有福德，则于人中，**
 bù shě rén shēn chóuhuán bǐ lì ruò wú fú zhě huánwéichùshēng
不舍人身，酬还彼力。若无福者，还为畜生，
 cháng bǐ yú zhí ē nán dāng zhī ruò yòngqián wù huò yì qí lì
偿彼余直。阿难当知，若用钱物，或役其力，
 cháng zú zì tíng rú yú zhōng jiān shā bǐ shēnmìng huò shí qí ròu
偿足自停；如于中间杀彼身命，或食其肉，

³⁰⁰ 丽本：于；永乐北藏本及龙藏本：为；金陵同治本：为

³⁰¹ 丽本：妄虚；永乐北藏本及龙藏本：虚妄；金陵同治本：虚妄

³⁰² 丽本：返；永乐北藏本及龙藏本：反；金陵同治本：反

rú shì nǎi zhì jīng wēi chén jié xiāng shí xiāng zhū yóu rú zhuàn lún
 如是乃至经微尘劫，相食相诛，犹如转轮，

hù wéigāo xià wú yǒu xiū xī chúshē mó tā jí fó chū shì bù kě
 互为高下，无有休息。除奢摩他及佛出世，不可

tíng qǐn rǔ jīn yīng zhī bǐ xiāo lún zhě chóu zú fù xíng shēng rén
 停寝。汝今应知，彼枭伦者，酬足复形，生人

dào zhōng cān hé wán lèi bǐ jiù zhēng zhě chóu zú fù xíng shēng
 道中，参合顽类。彼咎征者，酬足复形，生

réndào zhōng cān hé yú lèi bǐ hú lún zhě chóu zú fù xíng shēng
 人道中，参合愚类。彼狐伦者，酬足复形，生

réndào zhōng cān yú hěn lèi bǐ dù lún zhě chóu zú fù xíng shēng
 人道中，参于很³⁰³类。彼毒伦者，酬足复形，

shēng rén dào zhōng cān hé yōng lèi bǐ huí lún zhě chóu zú fù
 生人道中，参合庸³⁰⁴类。彼蛔伦者，酬足复

xíng shēng rén dào zhōng cān hé wēi lèi bǐ shí lún zhě chóu zú fù
 形，生人道中，参合微类。彼食伦者，酬足复

fù xíng shēng rén dào zhōng cān hé róu lèi bǐ fú lún zhě chóu zú fù
 形，生人道中，参合柔类。彼服伦者，酬足复

zú fù xíng shēng rén dào zhōng cān hé láo lèi bǐ yìng lún zhě chóu zú fù
 足复形，生人道中，参合劳类。彼应伦者，酬足复

zú fù xíng shēng rén dào zhōng cān yú wén lèi bǐ xiū zhēng zhě
 足复形，生人道中，参于文类。彼休征者，

chóu zú fù xíng shēng rén dào zhōng cān hé míng lèi bǐ zhū xún lún
 酬足复形，生人道中，参合明类。彼诸循伦，

chóu zú fù xíng shēng rén dào zhōng cān yú dá lèi ē nán shì
 酬足复形，生人道中，参于达类。阿难，是

děng jiē yǐ sù zhài bì chóu fù xíng rén dào jiē wú shǐ lái yè jì diān
 等皆以宿债毕酬，复形人道，皆无始来业计颠

dǎo xiāng shēng xiāng shā bù yù rú lái bù wén zhèng fǎ yú chén
 倒，相生相杀，不遇如来，不闻正法，于尘

láo zhōng fǎ ěr lún zhuǎn cǐ bèi míng wéi kě lián mǐn zhě
 劳中，法尔轮转，此辈名为可怜愍者。

ē nán fù yǒu cóng rén bù yī zhèng jué xiū sān mó dì
 “阿难，复有从人，不依正觉修三摩地，

bié xiū wàng niàn cùn xiāng gù xíng yóu yú shān lín rén bù jí chù yǒu
 别修妄念，存想固形，游于山林人不及处，有

³⁰³ 丽本：恨；永乐北藏本及龙藏本：很；金陵同治本：庸

³⁰⁴ 丽本：庸；永乐北藏本及龙藏本：庸；金陵同治本：很

shí zhǒngxiān ē nán bì zhūzhòngshēng jiān gù fú ěr bù xiū
十种仙³⁰⁵。阿难，彼诸众生，坚固服饵而不休
 xī shí dàoyuánchéng míng dì xíngxiān jiān gù cǎo mù ér bù xiū xī
息，食道圆成，名地行仙；坚固草木而不休息，
 yào dàoyuánchéng míng fēi xíngxiān jiān gù jīn shí ér bù xiū xī huà
药道圆成，名飞行仙；坚固金石而不休息，化
 dàoyuánchéng míng yóuxíngxiān jiān gù dòng zhǐ ér bù xiū xī qì
道圆成，名游行仙；坚固动止而不休息，气
 jīngyuánchéng míngkōngxíngxiān jiān gù jīn yè ér bù xiū xī rùn dé
精圆成，名空行仙；坚固津液而不休息，润德
 yuánchéng míngtiānxíngxiān jiān gù jīng sè ér bù xiū xī xī cuìyuán
圆成，名天行仙；坚固精色而不休息，吸粹圆
 chéng míngtōngxíngxiān jiān gù zhòu jìn ér bù xiū xī shù fǎ yuán
成，名通行仙；坚固咒禁而不休息，术法圆
 chéng míngdàoxíngxiān jiān gù sī niàn ér bù xiū xī sī yì yuán
成，名道行仙；坚固思念而不休息，思忆圆
 chéng míngzhàoxíngxiān jiān gù jiāogòu ér bù xiū xī gǎnyìngyuán
成，名照行仙；坚固交遘而不休息，感应圆
 chéng míngjīngxíngxiān jiān gù biàn huà ér bù xiū xī jué wù yuán
成，名精行仙；坚固变化而不休息，觉悟圆
 chéng míng jué xíngxiān ē nán shì děng jiē yú rén zhōng liàn xīn
成，名绝行仙。阿难，是等皆于人中炼心，
 bù xiū zhèng jué bié dé shēng lǐ shòuqiānwàn suì xiū zhǐ shēn
不修³⁰⁶正觉，别得生理，寿千万岁。休止深
 shān huò dà hǎi dǎo jué yú rén jìng sī yì lún huí wàngxiǎng liú zhuǎn
山或大海岛，绝于人境。斯亦轮回，妄想流转，
 bù xiū sānmèi bào jìn huán lái sànrù zhū qù
不修三昧，报尽还来，散入诸趣。

ē nán zhū shì jiān rén bù qiú cháng zhù wèinéng shě zhū
“阿难，诸世间人，不求常住，未能舍诸
 qī qiè èn ài yú xié yín zhōng xīn bù liú yì chéng yíng shēng míng
妻妾恩爱，于邪淫中，心不流逸，澄莹生明，
 mìngzhōng zhī hòu lín yú rì yuè rú shì yī lèi míng sì tiānwáng tiān
命终之后，邻于日月；如是一类，名四天王天。
 yú jǐ qī fáng yín ài wēi bó yú jìng jū shí bù dé quán wèi mìng
于己妻房，淫爱微薄；于净居时，不得全味；命

³⁰⁵ 丽本：仙种；永乐北藏本及龙藏本：种仙；金陵同治本：种仙

³⁰⁶ 丽本：循；永乐北藏本及龙藏本：修；金陵同治本：修

zhōng zhī hòu chāo rì yuèmíng jū rén jiāndǐng rú shì yī lèi míng
 终之后，超日月明，居人间顶；如是一类，名
 dǎo lì tiān féng yù zànjiāo qù wú sī yì yú rén jiān shì dòngshǎo
 忏利天。逢欲暂交，去无思忆，于人间世动少
 jìng duō mìngzhōng zhī hòu yú xū kōngzhōnglǎngrán ān zhù rì yuè
 静多，命终之后，于虚空中朗然安住，日月
 guāngmíngshàngzhào bù jí shì zhū rén děng zì yǒuguāngmíng rú shì
 光明上照不及，是诸人等自有光明；如是
 yī lèi míng xū yàn mó tiān yī qiè shí jìng yǒuyìngchù lái wèinéng
 一类，名须焰摩天。一切时静，有应触来，未能
 wéi lì mìngzhōng zhī hòu shàngshēngjīng wēi bù jiē xià jiè zhū rén
 违戾，命终之后，上升精微，不接下界诸人
 tiān jìng nǎi zhì jié huài sān zāi bù jí rú shì yī lèi míngdōushuài
 天境，乃至劫坏，三灾不及；如是一类，名兜率
 tuó tiān wǒ wú yù xīn yìng rǔ xíng shì yú héngchén shí wèi rú
 阮天。我无欲心，应汝行事，于横陈时，味如
 jiáo là mìngzhōng zhī hòu shēngyuèhuà dì rú shì yī lèi míng
 嚼蜡，命终之后，生越化地；如是一类，名
 lè biànhuàtiān wú shì jiān xīn tóng shì xíng shì yú xíng shì jiāo liǎo
 乐变化天。无世间心，同世行事，于行事交，了
 rán chāoyuè mìngzhōng zhī hòu biànnéngchūchāohuà wú huà jìng rú
 然超越，命终之后，遍能出超化无化境；如
 shì yī lèi míng tā huà zì zài tiān ē nán rú shì liù tiān xíng suī
 是一类，名他化自在天。阿难，如是六天，形虽
 chūdòng xīn jì shàngjiāo zì cǐ yǐ huán míngwéi yù jiè
 出动，心迹尚交。自此已还，名为欲界。

大佛顶如来密因修证了义诸菩萨万行首楞严经卷第八³⁰⁷

³⁰⁷ 丽本：大佛顶万行首楞严经卷第八

léngyánjīngzàn
楞严经赞

xiū xíngzēng jìn zhèngguǒgōngyuán shǒuléngwànghèng yī yán
修行增进。证果功圆。首楞万行一言

quán zhùdào yì qiánqián zhū qù fēn rán jiè bèi zài xīn tiān
诠。助道意乾乾。诸趣纷然。戒备在心田。

ná mó léngyán huì shàng fó pú sà
南无楞严会上佛菩萨 (合掌三称)

dà fó dǐng rú lái mì yīn xiū zhèng liǎo yì zhū
大佛顶如来密因修证了义诸
pú sà wànghèngshǒu lóng yán jīng juàn dì jiǔ
菩萨万行首楞严经卷第九³⁰⁸

tángtiānzhú shāmén bō là mì dì yì
唐天竺沙门般刺密帝译

wū chángguó shāmén mí qié shì jiā yì yǔ
乌苌国沙门弥伽释迦译语

pú sà jiè dì zǐ qíánzhèng yì dà fū tóngzhōng shū mén xià píngzhāng shì
菩萨戒弟子前正议大夫同中书门下平章事

qīng hé fángróng bǐ shòu³⁰⁹
清河房融笔受

ē nán shì jiān yī qiè suǒ xiū xīn rén bù jiǎ chán nà wú
“阿难，世间一切所修心人，不假禅那，无
yǒu zhì huì dànnéng zhí shēn bù xíng yín yù³¹⁰ ruò xíng ruò zuò xiǎng
有智慧。但能执身，不行淫欲，若行若坐想
niàn jù wú ài rǎn bù shēng wú liú yù jiè shì rén yìng niàn shēn wéi
念俱无，爱染不生，无留欲界，是人应念身为
fàn lǚ rú shì yī lèi míng fàn zhòng tiān yù xí jì chú lí yù xīn
梵侣，如是一类名梵众天。欲习既除，离欲心
xiàn yú zhū lù yí ài yào suí shùn shì rén yìng shí néng xíng fàn dé
现，于诸律仪爱乐随顺，是人应时能行梵德，
rú shì yī lèi míng fàn fǔ tiān shēn xīn miào yuán wēi yí bù quē qīng
如是一类名梵辅天。身心妙圆，威仪不缺，清
jìng jìn jiè jiā yǐ míng wù shì rén yìng shí néng tǒng fàn zhòng wéi dà fàn
净禁戒，加以明悟，是人应时能统梵众为大梵
wáng rú shì yī lèi míng dà fàn tiān ē nán cǐ sānshèng liú yī
王，如是一类名大梵天。阿难，此三胜流，一

³⁰⁸ 丽本：大佛顶如来密因修证了义诸菩萨万行首楞严经卷第九（一名中印度那兰陀大道场经，于灌顶部录出别行）

³⁰⁹ 丽本：乌长国沙门弥伽释迦译语

³¹⁰ 丽本：慾；永乐北藏本及龙藏本：欲；金陵同治本：欲

qiè kǔ nǎosuǒ bù néng bī suī fēi zhèng xiū zhēnsān mó dì qīngjìng xīn
切苦恼所不能逼，虽非正修真三摩地，清净心
zhōngzhū lòu bù dòng míngwéi chūchán
中诸漏不动，名为初禅。

ē nán qí cì fàn tiān tǒngshè fàn rén yuánmǎn fàn héng
“阿难，其次梵天，统摄梵人，圆满梵行，
chéng xīn bù dòng jì zhànshēngguāng rú shì yī lèi míngshǎoguāng
澄心不动，寂湛生光，如是一类名少光
tiān guāngguāngxiāngrán zhàoyào wú jìn yìng shí fāng jiè biànchéng
天。光光相然，照耀无尽，映十方界遍成
liú lí rú shì yī lèi míng wú liàngguāngtiān xī chí yuánguāng chéng
琉璃，如是一类名无量光天。吸持圆光，成
jiù jiào tǐ fā huàqīngjìng yìngyòng wú jìn rú shì yī lèi míngguāng
就教体，发化清净，应用无尽，如是一类名光
yīn tiān ē nán cǐ sānshèng liú yī qiè yōuxuán ³¹¹ suǒ bù néng bī
音天。阿难，此三胜流，一切忧悬³¹¹所不能逼，
suī fēi zhèng xiū zhēnsān mó dì qīngjìng xīn zhōng cū lòu yǐ fú míng
虽非正修真三摩地，清净心中粗漏已伏，名
wéi èr chán
为二禅。

ē nán rú shì tiān rén yuánguāngchéng yīn pī yīn lù
“阿难，如是天人，圆光成音，披音露
miào fā chéng jīng xíng tōng jì miè lè rú shì yī lèi míngshǎojìng
妙，发成精行，通寂灭乐，如是一类名少净
tiān jìng kōng xiànqián yǐn fā wú jì shēn xīn qīng ān chéng jì miè
天。净空现前，引发无际，身心轻安，成寂灭
lè rú shì yī lèi míng wú liàng jīng tiān shì jiè shēn xīn yī qiè yuán jìng
乐，如是一类名无量净天。世界身心一切圆净，
jìng dé chéng jiù shèng tuō xiànqián guī jì miè lè rú shì yī lèi míng
净德成就，胜托现前，归寂灭乐，如是一类名
biàn jìng tiān ē nán cǐ sānshèng liú jù dà suí shùn shēn xīn ān
遍净天。阿难，此三胜流，具大随顺，身心安
wěn dé wú liàng lè suī fēi zhèng dé zhēnsān mó dì ān wěn xīn zhōng
隐，得无量乐，虽非正得真三摩地，安隐心中
huān xǐ bì jù míngwéi sān chán
欢喜毕具，名为三禅。

³¹¹ 丽本：愁；永乐北藏本及龙藏本：悬；金陵同治本：悬

ē nán fù cì tiān rén bù bī shēn xīn kǔ yīn yǐ jìn
 “阿难，复次³¹²天人，不逼身心，苦因已尽，

lè fēi cháng zhù jiǔ bì huài shēng kǔ lè èr xīn jù shí dùn shě cū
 乐非常住，久必坏生，苦乐二心俱时顿舍，粗

zhòng xiāng miè jìng fú xìng shēng rú shì yī lèi míng fú shēng tiān shě
 重相灭，净福性生，如是一类名福生天。舍

xīn yuán róng shèng jiě qīng jìng fú wú zhē zhōng dé miào suí shùn qióng
 心圆融，胜解清净，福无遮中得妙随顺，穷

wèi lái jì rú shì yī lèi míng fú ài tiān ē nán cóng shì tiān zhōng
 未来际，如是一类名福爱天。阿难，从是天中，

yǒu èr qí lù ruò yú xiān xīn wú liàng jìng guāng fú dé yuán míng
 有二岐路。若于先心，无量净光，福德圆明，

xiū zhèng ér zhù rú shì yī lèi míng guǎng guǒ tiān ruò yú xiān xīn
 修证而住，如是一类名广果天。若于先心，

shuāng yàn kǔ lè jīng yán shě xīn xiāng xù bù duàn yuán qióng shě dào
 双厌苦乐，精研舍心，相续不断，圆穷舍道，

shēn xīn jù miè xīn lù huī níng jīng wǔ bǎi jié shì rén jì yǐ shēng
 身心俱灭，心虑灰凝，经五百劫；是人既以生

miè wéi yīn bù néng fā míng bù shēng miè xìng chū bàn jié miè hòu bàn
 灭为因，不能发明不生灭性，初半劫灭，后半

jié shēng rú shì yī lèi míng wú xiǎng tiān ē nán cǐ sì shèng liú
 劫生，如是一类名无想天。阿难，此四胜流，

yī qiè shì jiān zhū kǔ lè jìng suǒ bù néng dòng suī fēi wú wéi zhēn bù
 一切世间诸苦乐境所不能动，虽非无为真不

dòng dì yǒu suǒ dé xīn gōng yòng chún shú míng wéi sì chán
 动地，有所得心功用纯熟，名为四禅。

ē nán cǐ zhōng fù yǒu wǔ bù huán tiān yú xià jiè zhōng
 “阿难，此中复有五不还天。于下界中，

jiǔ pǐn xí qì jù shí miè jìn kǔ lè shuāng wáng xià wú bǔ jū gù
 九品习气俱时灭尽，苦乐双亡，下无卜居，故

yú shě xīn zhòng tóng fèn zhōng ān lì jū chù ē nán kǔ lè liǎng miè
 于舍心众同分中安立居处。阿难，苦乐两灭，

dòu xīn bù jiāo rú shì yī lèi míng wú fán tiān jī kuò dù xíng yán jiāo
 斗心不交，如是一类名无烦天。机括独行，研交

wú dì rú shì yī lèi míng wú rè tiān shí fāng shì jiè miào jiàn yuán
 无地，如是一类名无热天。十方世界妙见圆

³¹² 丽本：次复；永乐北藏本及龙藏本：复次；金陵同治本：复次

chéng gèng wú chénxiàng yī qìè chéngòu rú shì yī lèi míngshànjiàn
澄，更无尘象、一切沉垢，如是一类名善见
tiān jīng jiànxiàntiān táo zhù wú ài rú shì yī lèi míngshànxiàntiān
天。精见现前，陶铸无碍，如是一类名善现天。
jiū jìng qún jī qióng sè xìngxìng rù wú biān jì rú shì yī lèi míng
究竟群几，穷色性性，入无边际，如是一类名
sè jiū jìng tiān
色究竟天。

ē nán cǐ bù huántiān bǐ zhū sì chán sì wèitiānwáng
“阿难，此不还天，彼诸四禅四位天王，
dú yǒu qīn wén bù néng zhī jiàn rú jīn shì jiānkuàng yě shēnshānshèng
独有欵闻，不能知见；如今世间旷野深山圣
dào chǎng dì jiē ē luó hàn suǒ zhù chí gù shì jiān cū rén suǒ bù néng
道场地，皆阿罗汉所住持故，世间粗人所不能
jiàn ē nán shì shí bā tiān dù xíng wú jiāo wèi jìn xíng lěi zì cǐ
见。阿难，是十八天独行无交，未尽形累，自此
yǐ huán míngwéi sè jiè
已还，名为色界。

fù cì ē nán cóng shì yǒudǐng sè biān jì zhōng qí jiān
“复次，阿难，从是有顶色边际中，其间
fù yǒu èr zhǒng qí lù ruò yú shě xīn fā míng zhì huì huì guāngyuán
复有二种岐路。若于舍心，发明智慧，慧光圆
tōng biàn chū chén jiè chéng ē luó hàn rù pú sà shèng rú shì
通，便出尘界，成阿罗汉，入菩萨乘，如是
yī lèi míngwéi huí xīn dà ē luó hàn ruò zài shě xīn shě yàn chéng jiù
一类名为回心大阿罗汉。若在舍心，舍厌成就，
jué shēn wéi ài xiāo ài rù kōng rú shì yī lèi míngwéi kōng chù zhū
觉身为碍，销碍入空，如是一类名为空处。诸
ài jì xiāo wú ài wú miè qí zhōng wéi liú ē lài yē shí quán yú mò
碍既销，无碍无灭，其中唯留阿赖耶识全于末
nà bàn fēn wéi xì rú shì yī lèi míngwéi shí chù kōng sè jì wáng
那半分微细，如是一类名为识处。空色既亡，
shí xīn dōu miè shí fāng jì rán jiōng wú yōuwǎng rú shì yī lèi míng
识心都灭，十方寂然，迥无攸往，如是一类名
wú suǒ yǒuchù shí xìng bù dòng yǐ miè qióng yán yú wú jìn zhōng fā
无所有处。识性不动，以灭穷研，于无尽中发
xuān jìn xìng rú cún bù cún ruò jìn fēi jìn rú shì yī lèi míngwéi fēi
宣尽性，如存不存，若尽非尽，如是一类名为非

xǎng fēi fēi xiǎngchù cǐ děngqióngkōng bù jìn kōng lǐ cóng bù huán
想非非想处。此等穷空，不尽空理。从不还
tiānshèngdàozhíqóngzhě rú shì yī lèi míng bù huí xīn dùn ē luó hàn ruò
天圣道穷者，如是一类名不回心钝阿罗汉。若
cóng wú xiǎngzhū wài dào tiānqióngkōng bù guī mí lòu wú wén biàn rù
从无想诸外道天穷空不归，迷漏无闻，便入
lún zhuǎn
轮转。

ē nán shì zhū tiānshàng gè gè tiān rén zé shì fán fū yè guǒ
“阿难，是诸天上各各天人，则是凡夫业果
chóu dá dá jìn rù lún bǐ zhī tiānwáng jí shì pú sà yóusān mó
酬答，答尽入轮。彼之天王，即是菩萨游三摩
tí jiàn cì zēng jìn huí xiàngshèng lún suǒ xiū xíng lù ē nán shì
提，渐次增进，回向圣伦所修行路。阿难，是
sì kōngtiān shēn xīn miè jìn dìngxìngxiànpíng wú yè guǒ sè cóng
四空天，身心灭尽，定性现前，无业果色，从
cǐ dài zhōng míng wú sè jiè cǐ jiē bù liǎo miào jué míng xīn jī wàng
此逮终，名无色界。此皆不了妙觉明心，积妄
fā shēng wàng yǒusān jiè zhōng jiān wàng suí qī qù chén nì bǔ tè qié
发生，妄有三界，中间妄随七趣沉溺补特伽
luó gè cóng qí lèi
罗，各从其类。

fù cì ē nán shì sān jiè zhōng fù yǒu sì zhǒng ē xiū
“复次，阿难，是三界中，复有四种阿修
luó lèi ruò yú guǐ dào yǐ hù fǎ lì chéngtōng rù kōng cǐ ē
罗类。若于鬼道，以护法力，成通入空，此阿
xiū luó cóng luan ér shēng guǐ qù suǒ shè ruò yú tiānzhōng jiàng dé
修罗从卵而生，鬼趣所摄。若于天中，降德
biǎn zhuì qí suǒ bǔ jū lín yú rì yuè cǐ ē xiū luó cóng tāi ér chū
贬坠，其所卜居，邻于日月，此阿修罗从胎而出，
rénn qù suǒ shè yǒu xiū luó wáng zhí chí shì jiè lì dòng wú wèi
人趣所摄。有修罗王，执持世界，力洞无畏，
néng yǔ fàn wáng jí tiān dì shì sì tiān zhēng quán cǐ ē xiū luó yīn
能与梵王及天帝释、四天争权，此阿修罗因
biàn huà yǒu tiān qù suǒ shè ē nán bié yǒu yī fēn xià liè xiū luó
变化有，天趣所摄。阿难，别有一分下劣修罗，
shēng dà hǎi xīn chén shuǐ xué kǒu dàn yóu xū kōng mù guī shuǐ sù
生大海心，沉水穴口，旦游虚空，暮归水宿。

cǐ ē xiū luó yīn shī qì yǒu chùshēng qù shè
此阿修罗因湿气有，畜生趣摄。

ē nán rú shì dì yù è guǐ chùshēng rén jí shén
“阿难，如是地狱、饿鬼、畜生、人及神

xiān tiān jì xiū luó jīng yán qī qù jiē shì hūnchénzhū yǒuwéi xiàng
仙、天洎修罗，精研七趣，皆是昏沉诸有为相

³¹³ wàngxiǎngshòushēng wàngxiǎng suí yè yú miào yuán míng wú zuò
，妄想受生，妄想随业，于妙圆明无作

běn xīn jiē rú kōnghuā yuán wú suǒ zhuó ³¹⁴ dàn yī xū wàng gèng
本心，譬如空华，元无所著³¹⁴，但一虚妄，更

wú gēn xù ē nán cǐ děngzhòngshēng bù shí běn xīn shòu cǐ lún
无根绪。阿难，此等众生不识本心，受此轮

huí jīng wú liàng jié bù dé zhēn jìng jiē yóu suí shùn shā dào yín
回，经无量劫不得真净，皆由随顺杀、盗、淫

gù fǎn cǐ sānzhǒng yòu zé chūshēng wú shā dào yín yǒumíng
故。反此三种，又则出生无杀、盗、淫。有名

guǐ lún wú míngtiān qù yǒu wú xiàngqīng qǐ lún huí xìng ruò dé
鬼伦，无名天趣，有无相倾，起轮回性。若得

miào fā sān mó tí zhě zé miào cháng jì yǒu wú èr wú wú èr yì
妙发三摩提者，则妙常寂，有无二无，无二亦

miè shàng wú bù shā bù tōu bù yín yún hé gèng suí shā dào
灭，尚无不杀、不偷、不淫，云何更随杀、盗、

yín shì ē nán bù duàn sān yè gè gè yǒu sī yīn gè gè sī
淫事？阿难，不断三业，各各有私，因各各私，

zhòng sī tóng fèn fēi wú dìng chù zì wàng fā shēng shēng wàng wú
众私同分，非无定处；自妄发生，生妄无

yīn wú kě xún jiū rǔ xù xiū xíng yù dé pú tí yào chū sān huò
因，无可寻究。汝勤修行欲得菩提，要除三惑；

bú jìn sān huò zòng dé shéntōng jiē shì shì jiān yǒu wéi gōng yòng xí
不尽三惑，纵得神通，皆是世间有为功用，习

qì bù miè luò yú mó dào suī yù chū wàng bēi jiā xū wěi rú lái
气不灭，落于魔道；虽欲除妄，倍加虚伪，如来

shuō wéi kě āi lián zhě rǔ wàng zì zào fēi pú tí jiù zuò shì shuō
说为可哀怜者。汝妄自造，非菩提咎。作是说

zhě míng wéi zhèng shuō ruò tā shuō zhě jí mó wáng shuō
者，名为正说；若他说者，即魔王说。”

³¹³ 丽本：想；永乐北藏本及龙藏本：相；金陵同治本：相

³¹⁴ 丽本：有；永乐北藏本及龙藏本：著；金陵同治本：著

jí shí rú lái jiāng bà fǎ zuò yú shī zǐ chuáng lǎn qī bǎo jī
即时如来将罢法座，于师子床，揽七宝几

³¹⁵ huí zǐ jīn shān zài lái píng yǐ pǔ gào dà zhòng jí ē nán yán
回紫金山，再来凭倚，普告大众及阿难言：

rǔ děng yǒu xué yuán jué shēng wén jīn rì huí xīn qù dà pú tí wú
“汝等有学缘觉、声闻，今日回心趣大菩提无

shàng miào jué wú jīn yǐ shuō zhēn xiū xíng fǎ rǔ yóu wèi shí xiū shē mó
上妙觉，吾今已说真修行法。汝犹未识修奢摩

tā pí pō shè nà wēi xì mó shì mó jìng xiàn qián rǔ bù néng shí xǐ
他、毗婆舍那微细魔事，魔境现前汝不能识，洗

xīn fēi zhèng luò yú xié jiàn huò rǔ yìn mó huò fù tiān mó huò zhuó
心非正，落于邪见。或汝阴魔，或复天魔，或著

guǐ shén huò zāo chī mèi xīn zhōng bù míng rèn zéi wéi zǐ yòu fù
鬼神，或遭魑魅，心中不明，认贼为子。又复

yú zhōng dé shǎo wéi zú rú dì sì chán wú wén bǐ qīu wàng yán
于中，得少为足，如第四禅无闻比丘，妄言

zhèng shèng tiān bào yǐ bì shuāi xiàng xiàn qián bàng ē luó hàn shēn
证圣，天报已毕，衰相现前，谤阿罗汉身

zāo hòu yǒu duò ē bí yù rǔ yīng dì tīng wú jīn wèi rǔ zǐ xì fēn
遭后有，堕阿鼻狱。汝应谛听，吾今为汝子细分

bié è nán qǐ lì bìng qí huì zhōng tóng yóu xué zhě huān xǐ dǐng
别。”阿难起立，并其会中同有学者，欢喜顶

lǐ fú tīng cí huì
礼，伏听慈诲。

fó gào è nán jí zhū dà zhòng rǔ děng dāng zhī yǒu lòu shì
佛告阿难及诸大众：“汝等当知，有漏世

jiè shí èr lèi shēng běn jué miào míng jué yuán xīn fǐ yǔ shí fāng fó wú
界十二类生本觉妙明觉圆心体，与十方佛无

èr wú bié yóu rǔ wàng xiǎng mí lǐ wéi jiù chī ài fā shēng shēng
二无别。由汝妄想迷理为咎，痴爱发生，生

fā biàn mí gù yǒu kōng xìng huà mí bù xī yǒu shì jiè shēng zé
发遍迷，故有空性；化迷不息，有世界生，则

cǐ shí fāng wēi chéng guó tǔ fēi wú lòu zhě jiē shì mí wán wàng xiǎng ān
此十方微尘国土非无漏者，皆是迷惑妄想安

lì dāng zhī xū kōng shēng rǔ xīn nèi yóu rú piàn yún diǎn tài qīng lǐ
立。当知虚空生汝心内，犹如片云点太清里，

³¹⁵ 丽本：机；永乐北藏本：凡；龙藏本：几；金陵同治本：几

kuàngzhū shì jiè zài xū kōng yé rǔ děng yī rén fā zhēn guī yuán cǐ
 况 诸世界在虚空耶？汝等一人发真归元，此
 shí fāngkōng jiē xī xiāoyǔn yún hé kōngzhōngsuǒ yǒuguó tǔ ér bú zhèn
 十方空皆悉销殒，云何空中所有国土而不振
 liè rǔ bèi xiū chán shì sān mó dì shí fāng pú sà jí zhū wú lòu dà
 裂？汝辈修禅，饰三摩地，十方菩萨及诸无漏大
 ē luó hàn xīn jīng tōngmǐn³¹⁶ dāngchǔzhànrán yī qiè mó wáng jí
 阿罗汉，心精通溜³¹⁶，当处湛然。一切魔王及
 yǔ guǐ shén zhū fán fū tiān jiàn qí gōngdiàn wú gù bēng liè dà dì
 与鬼神、诸凡夫天，见其宫殿无故崩裂，大地
 zhènchè shuǐ lù fēi téng wú bù jīng shè fán fū hūn àn bù jué qiān
 振坼，水陆飞腾，无不惊慑。凡夫昏暗，不觉迁
 é bǐ děngxián dé wǔ zhǒngshéntōng wéichú lòu jìn liàn cǐ chén
 讷。彼等咸得五种神通，唯除漏尽。恋此尘
 láo rú hé lìng rǔ cuī liè qí chù shì gù guǐ shén³¹⁷ jí zhū tiān mó
 劳，如何令汝摧毁其处？是故鬼神³¹⁷及诸天魔、
 wǎngliǎngyāojīng yú sān mèi shí qiān lái nǎo rǔ
 魑魅妖精，于三昧时，佥来恼汝。

rán bǐ zhū mó suī yǒu dà nù bǐ chénláo nèi rǔ miào
 “然彼诸魔，虽有大怒，彼尘劳内，汝妙
 jué zhōng rú fēngchuīguāng rú dāoduànshuǐ liǎo bù xiāngchù rǔ
 觉中，如风吹光，如刀断水，了不相触。汝
 rú fèi tāng³¹⁸ bǐ rú jiānbīng nuǎn qì jiàn lín bù rì xiāoyǔn tú
 如沸汤³¹⁸，彼如坚冰，暖气渐邻，不日销殒，徒
 shì shén lì dàn wéi qí kè chéng jiù pò luàn yóu rǔ xīn zhōng wǔ
 恃神力，但为其客。成就破乱，由汝心中五
 yìn zhǔ rén zhǔ rén ruò mí kè dé qí biàn dāngchǔchán nà jué
 阴主人，主人若迷，客得其便。当处禅那，觉
 wù wú huò zé bǐ mó shì wú nài rǔ hé yìn xiāo rù míng zé bǐ qún
 悟无惑，则彼魔事无奈汝何。阴销入明，则彼群
 xié xiánshòuyōu qì mígnéng pò àn jìn zì xiāoyǔn rú hé gǎn liú
 邪咸受幽气，明能破暗，近自销殒，如何敢留
 rǎoluàncóngchán dìng ruò bù míng wù bēi yìn suǒ mí zé rǔ ē nán bì
 扰乱禅定？若不明悟，被阴所迷，则汝阿难必

³¹⁶ 丽本：溜；永乐北藏本及龙藏本：溜；金陵同治本：溜

³¹⁷ 丽本：神鬼；永乐北藏本及龙藏本：鬼神；金陵同治本：鬼神

³¹⁸ 丽本：浪；永乐北藏本及龙藏本：汤；金陵同治本：汤

wéi mó zǐ chéng jiù mó rén rú mó dēng qié shū wéimiao liè bǐ wéi
为魔子，成就魔人。如摩登伽殊为眇劣，彼唯

³¹⁹ zhòu rǔ pò fó lù yí bā wàn xíng zhōng zhī huǐ yī jiè xīn qīng jìng
咒汝破佛律仪，八万行中祇³²⁰毁一戒，心清净

gù shàng wèi lún nì cǐ nǎi huī rǔ bǎo jué quán shēn rú zài chén
故，尚未沦溺。此乃隳汝宝觉全身，如宰臣

jā hū féng jí mò wǎn zhuǎn líng luò wú kě āi jiù
家忽逢籍没，宛转零落，无可哀救。

ē nán dāng zhī rǔ zuò dào chǎng xiāo luò zhū niàn qí niàn
“阿难当知，汝坐道场，销落诸念，其念

ruò jìn zé zhū lí niàn yī qiè jīng míng dòng jìng bù yí yì wàng rú
若尽，则诸离念一切精明，动静不移，忆忘如

yī dāng zhù cǐ chù rù sān mó tí rú míng mù rén chǔ dà yōu àn
一。当住此处，入三摩提，如明目人处大幽暗，

jīng xìng miào jìng xīn wèi fā guāng cǐ zé míng wéi sè yìn qū yǔ ruò
精性妙净，心未发光，此则名为色阴区宇。若

mù míng láng shí fāng dòngh kāi wú fù yōu àn míng sè yìn jìn shì
目明朗，十方洞开，无复幽黯，名色阴尽，是

rén zé néng chāoyuè jié zhuó guān qí suǒ yóu jiān gù wàng xiǎng yǐ wéi
人则能超越劫浊。观其所由，坚固妄想以为

qí běn
其本。

ē nán dāng zài cǐ zhōng jīng yán miào móng sì dà bù zhī
“阿难，当在此中精研妙明，四大不织，

shǎo xuǎn zhī jiān shēn néng chū ài cǐ míng jīng míng liú yì qián jìng sī
少选之间身能出碍。此名精明流溢前境，斯

dàn gōng yòng zàn dé rú shì fēi wéi shèng zhèng bù zuò shèng xīn
但功用，暂得如是，非为圣证。不作圣心，

míng shàn jìng jiè ruò zuò shèng jiě jí shòu qún xié
名善境界；若作圣解，即受群邪。

ē nán fù yǐ cǐ xīn jīng yán miào móng qí shēn nèi chè
“阿难，复以此心精研妙明，其身内彻，

shì rén hū rán yú qí shēn nèi shí chūn áo huí shēn xiàng wǎn rán yì wú
是人忽然于其身内拾出蛲蛔，身相宛然，亦无

shāng huǐ cǐ míng jīng míng liú yì xíng fǐ sī dàn jīng xíng zàn dé rú
伤毁。此名精明流溢形体，斯但精行，暂得如

³¹⁹ 丽本：虽；永乐北藏本及龙藏本：唯；金陵同治本：唯

³²⁰ 丽本：祇；永乐北藏本及龙藏本：祇；金陵同治本：祇

shì fēi wéishèngzhèng bú zuòshèng xīn míngshàn jìng jiè ruò zuò
是，非为圣证。不作圣心，名善境界；若作
shèng jiě jí shòuqún xié
圣解，即受群邪。

yòu yǐ cǐ xīn nèi wài jīng yán qí shí hún pò yì zhì jīng
“又以此心内外精研，其时魂魄、意志、精
shén chú zhí shòushēn yú jiē shè rù hù wéi bīn zhǔ hū yú kōng
神，除执受身，余皆涉入，互³²¹为宾主，忽于空
zhōngwénshuō fǎ shēng huòwén shí fāngtóng fū mì yì cǐ míngjīng pò
中闻说法声，或闻十方同敷密义。此名精魄
dì xiāng lí hé chéng jiù shànzhǒng zàn dé rú shì fēi wéishèng
³²²递相离合，成就善种，暂得如是，非为圣
zhèng bú zuòshèng xīn míngshàn jìng jiè ruò zuòshèng jiě jí shòu
证。不作圣心，名善境界；若作圣解，即受
qún xié
群邪。

yòu yǐ cǐ xīn chéng lù jiǎochè nèi guāng fā míng shí fāng
“又以此心澄露皎彻，内光发明，十方
biànzuò yán fú tán sè yī qiè zhǒng lèi huàwéi rú lái yú shí hū jiàn
遍作阎浮檀色，一切种类化为如来，于时忽³²³见
pí lú zhē nà jù tiānguāng tái qiān fó wéirào bǎi yì guó tǔ jí yǔ
毗卢遮那踞天光台，千佛围绕，百亿国土及与
lián huā jù shí chūxiàn cǐ míng xīn hún líng wù suǒ rǎn xīn guāngyán míng
莲华俱时出现。此名心魂灵悟所染，心光研明，
zhàozhū shì jiè zàn dé rú shì fēi wéishèngzhèng bú zuòshèng xīn
照诸世界，暂得如是，非为圣证。不作圣心，
míngshàn jìng jiè ruò zuòshèng jiě jí shòuqún xié
名善境界；若作圣解，即受群邪。

yòu yǐ cǐ xīn jīng yán miào míng guān chá bù tíng yì àn xiáng
“又以此心精研妙明，观察不停，抑按降
fú zhì zhǐ chāoyuè yú shí hū rán shí fāng xū kōngchéng qī bǎo sè
伏，制止超越，于时忽然十方虚空成七宝色，
huò bǎi bǎo sè tóng shí biàn mǎn bù xiāng liú ài qīng huáng
或百宝色，同时遍满，不相留碍，青、黄、

³²¹ 丽本：若；永乐北藏本及龙藏本：互；金陵同治本：互

³²² 丽本：魂；永乐北藏本及龙藏本：魄；金陵同治本：魄

³²³ 丽本：忽然；永乐北藏本及龙藏本：忽；金陵同治本：忽

chì bái gè gè chúnxiàn cǐ míng yì àn gōng lì yú fèn zàn dé
赤、白各各纯现。此名抑按功力逾³²⁴分，暂得
rú shì fēi wéishèngzhèng bú zuòshèng xīn míngshàn jìng jiè ruò
如是，非为圣证。不作圣心，名善境界；若
zuòshèng jiě jí shòuqún xié
作圣解，即受群邪。

yòu yǐ cǐ xīn yán jiū chéngchè jīng guāng bù luàn hū yú yè
“又以此心研究澄彻，精光不乱，忽于夜
hé³²⁵ zài àn shì nèi jiànzhǒngzhǒng wù bù shū báizhòu ér àn shì
合，在暗室内见种种物，不殊白昼，而暗室
wù yì bù chúmiè cǐ míng xīn xì mì chéng qí jiàn suǒ shì dòngyōu
物亦不除灭。此名心细密澄其见，所视洞幽，
zàn dé rú shì fēi wéishèngzhèng bú zuòshèng xīn míngshàn jìng jiè
暂得如是，非为圣证。不作圣心，名善境界；
ruò zuòshèng jiě jí shòuqún xié
若作圣解，即受群邪。

yòu yǐ cǐ xīn yuán rù xū róng sì tǐ hū rántóng yú cǎo
“又以此心圆入虚融，四体³²⁶忽然同于草
mù huǒshāodāozhuó céng wú suǒ jué yòu zé huǒguāng bù néngshāo
木，火烧刀斫，曾无所觉；又则火光不能烧
ruò zòng gē qí ròu yóu rú xiāo mù cǐ míngchénbìng pái sì dà xìng
爇，纵割其肉，犹如削木。此名尘并排四大性，
yī xiàng rù chún zàn dé rú shì fēi wéishèngzhèng bú zuòshèng xīn
一向入纯，暂得如是，非为圣证。不作圣心，
míngshàn jìng jiè ruò zuòshèng jiě zé³²⁷ shòuqún xié
名善境界；若作圣解，则受群邪。

yòu yǐ cǐ xīn chéng jiù qīng jìng jīng xīn gōng jí hū jiàn dà
“又以此心成就清净，净心功极，忽见大
dì shí fāngshān hé jiē chéng fó guó jù zú qī bǎo guāngmíngbiànmǎn
地十方山河皆成佛国，具足七宝，光明遍满；
yòujiàn héngshā zhū fó rú lái biànmǎnkōng jiè lóu diànhuá lì xià jiàn
又见恒沙诸佛如来遍满空界，楼殿华丽，下见
dì yù shàngguāntiāngōng dé wú zhàng ài cǐ míng xīn yànningxiāng
地狱，上观天宫，得无障碍。此名欣厌凝想

³²⁴ 丽本：踰；永乐北藏本及龙藏本：逾；金陵同治本：逾

³²⁵ 丽本：合；永乐北藏本及龙藏本：合；金陵同治本：半

³²⁶ 丽本：肢；永乐北藏本及龙藏本：体；金陵同治本：体

³²⁷ 丽本：即；永乐北藏本及龙藏本：则；金陵同治本：则

rì shēn xiǎng jiǔ huàchéng fēi wéishèngzhèng bú zuòshèng xīn
日深，想久化成，非为圣证。不作圣心，
míngshàn jìng jiè ruò zuòshèng jiě jí shòuqún xié
名善境界；若作圣解，即受群邪。

yòu yǐ cǐ xīn yán jiū shēnyuǎn hū yú zhōng yè yáojiānyuǎn
“又以此心研究深远，忽于中夜遥见远
fāng shì jīng jiē xiàng qīn zú juànshǔ huòwén qí yǔ cǐ míng pò xīn
方市井街巷、亲族眷属，或闻其语。此名迫心
bī jí fēi chū gù duō gé jiàn fēi wéishèngzhèng bú zuòshèng xīn
逼极飞出，故多隔见，非为圣证。不作圣心，
míngshàn jìng jiè ruò zuòshèng jiě jí shòuqún xié
名善境界；若作圣解，即受群邪。

yòu yǐ cǐ xīn yán jiū jīng jí jiànshàn zhī shí xíng tǐ biàn yí
“又以此心研究精极，见善知识，形体变移，
shǎoxuǎn wú duānzhǒngzhǒngqiān gǎi cǐ míng xié xīn hánshòu chī mèi
少选无端种种迁改。此名邪心含受魑魅，
huòzāotiānmó rù qí xīn fù wú duānshuō fǎ tōng dá miào yì fēi
或遭天魔入其心腹，无端说法，通达妙义，非
wéishèngzhèng bú zuòshèng xīn mó shì xiāo xiē ruò zuòshèng jiě
为圣证。不作圣心，魔事销歇；若作圣解，
jí shòuqún xié
即受群邪。

ē nán rú shì shí zhōngchán nà xiànjìng jiē shì sè yìn yòng
“阿难，如是十种禅那现境，皆是色阴用
xīn jiāo hù gù xiàn sī shì zhòngshēngwán mí bù zì cùnliàng féng
心交互，故现斯事。众生顽迷，不自忖量，逢
cǐ yīn yuán mí bù zì shí wèiyándēngshèng dà wàng yǔ chéng
此因缘，迷不自识，谓言登圣，大妄语成，
duò wú jiàn yù rǔ děngdāng yī rú lái mièhòu yú mò fǎ zhōngxuān
堕无间狱。汝等当依如来灭后于末³²⁸法中宣
shì sī yì wú lìng tiān mó dé qí fāngbiàn bǎo chí fù hù chéng wú
示斯义，无令天魔得其方便，保持覆护，成无
shàngdào
上道。

ē nán bǐ shànnán zǐ xiū sān mó tí shē mó tā zhōng
“阿难，彼善男子，修三摩提、奢摩他中

³²⁸ 丽本：未；永乐北藏本及龙藏本：末；金陵同治本：末

sè yìn jìn zhě jiàn zhū fó xīn rú míng jìng zhōng xiǎn xiàng qí xiàng ruò
 色阴尽者，见诸佛心，如明镜中显现其像，若
 yǒu suǒ dé ér wèi néng yòng yóu rú yān rén shǒu zú wǎn rán jiàn
 有所得，而未能用。犹如魇人，手足宛然，见
 wén bù huò xīn chù kè xié ér bù néng dòng cǐ zé míng wéi shòu yìn
 闻不惑，心触客邪，而不能动。此则名为受阴
 qū yǔ ruò yān jiù xiē qí xīn lí shēn fǎng guān qí miàn qù zhù
 区宇。若魔咎歇，其心离身，返观其面，去住
 zì yóu wú fù liú ài míng shòu yìn jìn shì rén zé néng chāo yuè jiàn
 自由，无复留碍，名受阴尽，是人则能超越见
 zhuó guān qí suǒ yóu xū míng wàng xiāng yǐ wéi qí běn
 浊。观其所由，虚明妄想以为其本。

ē nán bǐ shànnán zǐ dāng zài cǐ zhōng dé dà guāng yào
 “阿难，彼善男子，当在此中得大光耀，
 qí xīn fā míng nèi yì guò fèn hū yú qí chù fā wú qióng bēi rú
 其心发明，内抑过分，忽于其处发无穷悲，如
 shì nǎi zhì guān jiàn wén méng yóu rú chì zǐ xīn shēng lián mǐn bù jué liú
 是乃至观见蚊虻犹如赤子，心生怜愍，不觉流
 lèi cǐ míng gōng yòng yì cuī guò yuè wù zé wú jiù fēi wéi shèng zhèng
 泪。此名功用抑摧过越，悟则无咎，非为圣证；
 jué liǎo bù mí jiǔ zì xiāo xiē ruò zuò shèng jiě zé yǒu bēi mó rù
 觉了不迷，久自销歇。若作圣解，则有恶魔入
 qí xīn fǔ ³²⁹ jiàn rén zé bēi tí qì wú xiàn shī yú zhèng shòu dāng
 其心腑，见人则悲，啼泣无限，失于正受，当
 cóng lún zhuì
 从沦坠。

ē nán yòu bǐ dìng zhōng zhū shànnán zǐ jiàn sè yìn xiāo
 “阿难，又彼定中诸善男子，见色阴销，
 shòu yìn míng bái shèng xiàng xiàn qián gǎn jī guò fèn hū yú qí zhōng
 受阴明白，胜相现前，感激过分，忽于其中
 shēng wú xiànyōng qí xīn měng lì zhì qí zhū fó wèi sānsēng qí yī
 生无限勇，其心猛利，志齐诸佛，谓三僧祇一
 niàn néng yuè cǐ míng gōng yòng líng ³³⁰ shuài guò yuè wù zé wú jiù fēi
 念能越。此名功用陵率过越，悟则无咎，非
 wéi shèng zhèng jué liǎo bù mí jiǔ zì xiāo xiē ruò zuò shèng jiě
 为圣证；觉了不迷，久自销歇。若作圣解，

³²⁹ 丽本：府；永乐北藏本及龙藏本：腑；金陵同治本：腑

³³⁰ 丽本：凌；永乐北藏本及龙藏本：陵；金陵同治本：陵

zé yǒukuángmó rù qí xīn fǔ jiàn rén zé kuā wǒ mǎn wú bǐ qí
则有狂魔入其心腑，见人则夸，我慢无比，其
xīn nǎi zhì shàng bù jiàn fó xià bù jiàn rén shī yú zhèngshòu dāng
心乃至上不见佛，下不见人，失于正受，当
cóng lún zhuì
从沦墜。

yòu bǐ dìngzhōngzhūshànnán zǐ jiàn sè yìn xiāo shòu yìn míng
“又彼定中诸善男子，见色阴销，受阴明
bái qián wú xīn zhèng guī shī gù jū zhì lì shuāiwēi rù zhōng
白，前无新证，归失故居，智力衰微，入中
huī dì jiǒng wú suǒ jiàn xīn zhōng hū rán shēng dà kū kě yú yī qiè
隳地，迥无所见，心中忽然生大枯渴，于一切
shí chén yì bù sànd jiāng cǐ yǐ wéi qín jīng jìn xiàng cǐ míng xiū xīn wú
时沉忆不散，将此以为勤精进相。此名修心无
huì zì shī wù zé wú jiù fēi wéishèngzhèng ruò zuòshèng jiě zé
慧自失，悟则无咎，非为圣证。若作圣解，则
yǒu yì mó rù qí xīn fǔ dàn xī cuō xīn xuán zài yī chù shī yú zhèng
有忆魔入其心腑，旦夕撮心，悬在一处，失于正
shòu dāng cóng lún zhuì
受，当从沦墜。

yòu bǐ dìngzhōngzhūshànnán zǐ jiàn sè yìn xiāo shòu yìn míng
“又彼定中诸善男子，见色阴销，受阴明
bái huì lì guòdìng shī yú měng lì yǐ zhūshèngxìng huái yú xīn zhōng
白，慧力过定，失于猛利，以诸胜性怀于心中，
zì xīn yǐ yí shì lú shè nà dé shǎowéi zú cǐ míng yòng xīn wáng shī
自心已疑是卢舍那，得少为足。此名用心亡失
héngshěn nì yú zhī jiàn wù zé wú jiù fēi wéishèngzhèng ruò
恒审，溺于知见，悟则无咎，非为圣证。若
zuòshèng jiě zé yǒu xià liè yì zhī zú mó rù qí xīn fǔ jiàn rén zì yán
作圣解，则有下劣易知足魔入其心腑，见人自言：
wǒ dé wú shàng dì yī yì dì shī yú zhèngshòu dāng cóng lún zhuì
‘我得无上第一义谛。’失于正受，当从沦墜。

yòu bǐ dìngzhōngzhūshànnán zǐ jiàn sè yìn xiāo shòu yìn míng
“又彼定中诸善男子，见色阴销，受阴明
bái xīn zhèng wèihuò gù xīn yǐ wáng lì lǎn èr jì zì shēngjiān
白，新证未获，故心已亡，历览二际，自生艰

xiǎn yú xīn hū ránshēng wú jìn yōu rú zuò tiě chuáng rú yǐn dù
险，于心忽然生无尽忧，如坐铁床³³¹，如饮毒

yào xīn bù yù huó cháng qíú yú rén lìng hài qí mìng zǎo qǔ jiě tuō
药，心不欲活，常求于人令害其命，早取解脱。

cǐ míng xiū xíng shī yú fāngbiàn wù zé wú jiù fēi wéishèngzhèng
此名修行失于方便，悟则无咎，非为圣证。

ruò zuò shèng jiě zé yǒu yī fēn cháng yōuchóu mó rù qí xīn fǔ shǒu
若作圣解，则有一分常忧愁魔入其心腑，手

zhí dāo jiàn zì gē qí ròu xīn qí shě shòu huò cháng yōuchóu zǒu
执刀剑，自割其肉，欣其舍寿；或常忧愁，走

rù shān lín bù nài jiàn rén shī yú zhèng shòu dāng cóng lún zhuì
入山林，不耐见人，失于正受，当从沦坠。

“又彼定中诸善男子，见色阴销，受阴明
bái chǔ qīng jìng zhōng xīn ān wěnhòu hū rán zì yǒu wú xiàn xǐ shēng
白，处清净中，心安隐后，忽然自有无限喜生，
xīn zhōng hūānyuè bù néng zì zhǐ cǐ míngqīng ān wú huì zì jìn wù
心中欢悦，不能自止。此名轻安无慧自禁，悟
zé wú jiù fēi wéishèngzhèng ruò zuò shèng jiě zé yǒu yī fēn hào
则无咎，非为圣证。若作圣解，则有一分好
xǐ lè mó rù qí xīn fǔ jiàn rén zé xiào yú qú lù páng zì gē zì wǔ
喜乐魔入其心腑，见人则笑，于衢路傍自歌自舞，
zì wèi yǐ dé wú ài jiě tuō shī yú zhèng shòu dāng cóng lún zhuì
自谓已得无碍解脱，失于正受，当从沦坠。

“又彼定中诸善男子，见色阴销，受阴明
bái zì wèi yǐ zú hū yǒu wú duān dà wǒ mǎn qǐ rú shì nǎi zhì
白，自谓已足，忽有无端大我慢起，如是乃至
màn yǔ guòmàn jí mànguòmàn huò zēng shàng mǎn huò bēi liè mǎn
慢与过慢，及慢过慢，或增上慢，或卑劣慢，
yī shí jù fā xīn zhōng shàng qīng shí fāng rú lái hé kuàng xià wéishēng
一时俱发。心中尚轻十方如来，何况下位声
wén yuán jué cǐ míngjiàn shèng wú huì zì jiù wù zé wú jiù fēi
闻、缘觉？此名见胜无慧自救，悟则无咎，非
wéishèngzhèng ruò zuò shèng jiě zé yǒu yī fēn dà wǒ mǎn mó rù qí
为圣证。若作圣解，则有一分大我慢魔入其

³³¹ 丽本：床；永乐北藏本：床；龙藏本：状；金陵同治本：床

xīn fǔ bù lǐ tǎ miào cuī huǐ jīng xiàng wèi tán yuè yán cǐ shì
 心腑，不礼塔庙，摧毁经像，谓檀越言：‘此是
 jīn tóng huò shì tǔ mù jīng shì shù yè huò shì dié huā ròu shēn zhēn
 金铜，或是土木，经是树叶，或是迭华，肉身真
 cháng bù zì gōng jìng què chóng tǔ mù shí wéi dǎn dǎo qí shēn
 常，不自恭敬，却崇土木，实为颠倒。’其深
 xìn zhě cóng qí huǐ suì mái qì dì zhōng yí wù zhòng shēng rù
 信者，从其毁碎，埋弃地中，疑误众生，入
 wú jiàn yù shī yú zhèng shòu dāng cóng lún zhuì
 无间狱，失于正受，当从沦坠。

yòu bì dìng zhōng zhū shànnán zǐ jiàn sè yìn xiāo shòu yìn míng
 “又彼定中诸善男子，见色阴销，受阴明
 bái yú jīng míng zhōng yuán wù jīng lǐ dé dà suí shùn qí xīn hū
 白，于精明中，圆悟精理，得大随顺；其心忽
 shēng wú liàng qīng ān jǐ yán chéng shèng dé dà zì zài cǐ míng
³³² 生无量轻安，已言成圣，得自在。此名
 yīn huì huò zhū qīng qīng wù zé wú jiù fēi wéi shèng zhèng ruò zuò shèng
 因慧获诸轻清，悟则无咎，非为圣证。若作圣
 jiě zé yǒu yī fēn hào qīng qīng mó rù qí xīn fǔ zì wèi mǎn zú
 解，则有一分好轻清³³³ 魔入其心腑，自谓满足，
 gèng bù qiú jìn cǐ děng duō zuò wú wén bǐ qīu yí wù zhòng ³³⁴ shēng
 更不求进。此等多作无闻比丘，疑误众生，
 duò è bí yù shī yú zhèng shòu dāng cóng lún zhuì
 堕阿鼻狱。失于正受，当从沦坠。

yòu bì dìng zhōng zhū shànnán zǐ jiàn sè yìn xiāo shòu yìn míng
 “又彼定中诸善男子，见色阴销，受阴明
 bái yú míng wù zhōng dé xū míng xìng qí zhōng hū rán guī xiàng yǒng miè
 白，于明悟中得虚明性，其中忽然归向永灭，
 bō wú yīn guǒ yī xiàng rù kōng kōng xīn xiàn qián nǎi zhì xīn shēng
 拨无因果，一向入空，空心现前，乃至心生
 zhǎng duàn miè jiě wù zé wú jiù fēi wéi shèng zhèng ruò zuò shèng jiě
 长断灭解。悟则无咎，非为圣证。若作圣解，
 zé yǒu kōng mó rù qí xīn fǔ nǎi bàng chí jiè míng wéi xiǎo shèng pú sà
 则有空魔入其心腑，乃谤持戒名为小乘，菩萨

³³² 丽本：忽；永乐北藏本及龙藏本：忽；金陵同治本：忽

³³³ 丽本：清轻；永乐北藏本及龙藏本：轻清；金陵同治本：轻清

³³⁴ 丽本：谤后；永乐北藏本及龙藏本：误众；金陵同治本：误众

wù kōng yǒu hé chí fàn qí rén cháng yú xìn xīn tán yuè yǐn jiǔ dàn ròu
悟空，有何持犯？其人常于信心檀越饮酒噉肉，
guǎngxíng yín huì yīn mó lì gù shè qí qián rén bù shēng yí bàng
广行淫秽，因魔力故，摄其前人不生疑谤。
guǐ xīn jiǔ rù huò shí shǐ niào yǔ jiǔ ròu děng yī zhǒng jù kōng pò
鬼心久入，或食屎尿与酒肉等，一种俱空；破
fó lǜ yí wù rù rén zuì shī yú zhèngshòu dāng cóng lún zhuì
佛律仪，误入人罪。失于正受，当从沦坠。
“又彼定中诸善男子，见色阴销，受阴明
bái wèi qí xū míng shēn rù xīn gǔ qí xīn hū yǒu wú xiàn ài shēng
白，味其虚明，深入心骨，其心忽有无限爱生，
ài jí fā kuáng biàn wéi tān yù cǐ míng dìng jìng ān shùn rù xīn wú
爱极发狂，便为贪欲。此名定境安顺入心，无
huì zì chí wù rù zhū yù wù zé wú jiù fēi wéi shèng zhèng ruò
慧自持，误入诸欲。悟则无咎，非为圣证。若
zuò shèng jiě zé yǒu yù mó rù qí xīn fǔ yī xiàng shuō yù wéi pú tí
作圣解，则有欲魔入其心腑，一向说欲为菩提
dào huà zhū bái yī píng děng xíng yù qí xíng yín zhě míng chí fǎ
道，化诸白衣，平等行欲，其行淫者，名持法
zǐ shén guǐ lì gù yú mò shì zhōng shè qí fán yú qí shù zhì bǎi
子；神鬼力故，于末世中摄其凡愚，其数至百，
rú shì nǎi zhì yī bǎi èr bǎi huò wǔ liù bǎi duō mǎn qiān wàn
如是乃至一百、二百或五、六百，多满千万。
mó xīn shēng yàn lí qí shēn tǐ wēi dé jì wú xià yú wáng nàn
魔心生厌，离其身体，威德既无，陷于王难，
yí wù zhòng shēng rù wú jiàn yù shī yú zhèng shòu dāng cóng lún zhuì
疑误众生，入无间狱。失于正受，当从沦坠

335

。

ē nán rú shì shí zhōng chán nà xiàn jìng jiē shì shòu yìn yòng
“阿难，如是十种禅那现境，皆是受阴用
xīn jiāo hù gù xiàn sī shì zhòng shēng wán mí bú zì cùn liàng féng
心交互，故现斯事。众生顽迷，不自忖量，逢
cǐ yīn yuán mí bù zì shí wèi yán dēng shèng dà wàng yǔ chéng
此因缘，迷不自识，谓言登圣，大妄语成，

³³⁵ 丽本：坠；永乐北藏本：坠；龙藏本：墮；金陵同治本：坠

duò wú jiàn yù rǔ děng yì dāngjiāng rú lái yǔ yú wǒ mièhòuchuán
 堕无间狱。汝等亦当将如来语，于我灭后传
 shì mò fǎ biàn lìng zhòngshēng kāi wù sī yì wú lìng tiān mó dé qí fāng
 示末法，遍令众生开悟斯义，无令天魔得其方
 biàn bǎo chí fù hù chéng wú shàngdào
 便，保持覆护，成无上道。

ē nán bǐ shànnán zǐ xiū sān mó tí shòu yìn jìn zhě suī
 “阿难，彼善男子，修三摩提受阴尽者，虽
 wèi lòu jìn xīn lí qí xíng rú niǎochūlóng yǐ néngchéng jiù cóng
 未漏尽，心离其形，如鸟出笼，已能成就从
 shì fánshēnshàng lì pú sà liù shí shèngwèi dé yì shēngshēn suí wǎng
 是凡身上历菩萨六十圣位，得意生身，随往
 wú ài pì rú yōurén shúmèi yì yán shì rén suī zé wú bié suǒ zhī
 无碍。譬如有人，熟寐寤言，是人虽则无别所知，
 qí yán yǐ chéng yīn yùn lún cì lìng bù mèizhěxián wù qí yǔ cǐ zé
 其言已成音韵伦次，令不寐者咸悟其语，此则
 míngwéixiāng yìn qū yǔ ruò dòngniàn jìn fú xiāngxiāochú yú jué
 名为想阴区宇。若动念尽，浮想消除，于觉
 míng xīn rú qù chéngòu yī lún shēng sǐ³³⁶ shǒuwěiyuánzhào
 明心，如去尘垢，一伦生死，首尾圆照，
 míngxiāng yìn jìn shì rén zé néngchāofán nǎozhuó guān qí suǒ yóu
 名想阴尽。是人则能超烦恼浊。观其所由，
 róngtōngwàngxiāng yǐ wéi qí běn
 融通妄想以为其本。

ē nán bǐ shànnán zǐ shòu yìn xū miào bù zāo xié lǜ
 “阿难，彼善男子，受阴虚妙，不遭邪虑，
 yuándìng fā míng sān mó dì zhōng xīn ài yuánmíng ruì qí jīng sī
 圆定发明；三摩地中，心爱圆明，锐其精思，
 tān qíú shànqiǎo ěr shí tiān mó hòu dé qí biàn fēi jīng fù rén
 贪求善巧。尔时，天魔候得其便，飞精附人，
 kǒushuōjīng fǎ qí rén bù jué shì qí mózhuó zì yánwèi dé wú shàng
 口说经法。其人不觉是其魔著，自言谓得无上
 niè pán lái bǐ qíu qǐāoshànnán zǐ chù fū zuòshuō fǎ qí xíng sī
 涅槃，来彼求巧善男子处，敷座说法。其形斯
 xū huòzuò bǐ qīu lìng bǐ rén jiàn huòwéi dì shì huòwéi fù nǚ
 须，或作比丘令彼人见，或为帝释，或为妇女，

³³⁶ 丽本：死生；永乐北藏本及龙藏本：生死；金陵同治本：生死

huò bǐ qiū ní huò qǐn àn shì shēnyōuguāngmíng shì rén yú mí huò
 或比丘尼，或寝暗室身有光明。是人愚迷，惑
 wéi pú sà xìn qí jiàohuà yáo dǎng qí xīn pò fó lù yí qián
 为菩萨，信其教化，摇荡其心，破佛律仪，潜
 xíng tān yù kǒuzhōng hào yán zāi xiángbiàn yì huò yán rú lái mǎochù chū
 行贪欲。口中好言灾祥变异，或言如来某处出
 shì huò yán jié huǒ huò shuō dāobīng kǒng bù yú rén lìng qí jiā
 世，或言劫火，或说刀兵，恐怖于人，令其家
 zī wú gù hào sà cǐ míng guài guǐ nián lǎo chéng mó nǎo luàn shì rén
 资无故耗散。此名怪鬼，年老成魔，恼乱是人；
 yàn zú xīn shēng qù bǐ rén tǐ dì zǐ yǔ shī jù xiànwángnàn rǔ
 厥足心生，去彼人体，弟子与师俱陷王难。汝
 dāng xiān jué bù rù lún huí mí huò bù zhī duò wú jiàn yù
 当先觉，不入轮回；迷惑不知，堕无间狱。

ē nán yòushànnán zǐ shòu yìn xū miào bù zāo xié lù
 “阿难，又善男子，受阴虚妙，不遭邪虑，

yuán dìng fā míng sān mó dì zhōng xīn ài yóudàng fēi qí jīng sī
 圆定发明；三摩地中，心爱游荡，飞其精思，
 tān qí jīng lì ěr shí tiān mó hòu dé qí biàn fēi jīng fù rén kǒu
 贪求经历。尔时，天魔候得其便，飞精附人，口
 shuō jīng fǎ qí rén yì bù jué zhī mó zhuó yì yán zì dé wú shàng niè
 说经法。其人亦不觉知魔著，亦言自得无上涅槃，
 pán lái běi qiú yóushànnán zǐ chù fū zuò shuō fǎ zì xíng wú biàn
 来彼求游善男子处，敷座说法。自形无变，
 qí tīng fǎ zhě hū zì jiàn shēn zuò bǎolián huā quán tǐ huà chéng zǐ jīn
 其听法者忽自见身坐宝莲华，全体化成紫金
 guāng jù yī zhòng tīng rén gè gè rú shì dé wèi céng yǒu shì rén yú
 光聚，一众听人各各如是，得未曾有。是人愚
 mí huò wéi pú sà yín yì qí xīn pò fó lù yí qián xíng tān yù
 迷，惑为菩萨，淫逸其心，破佛律仪，潜行贪欲。

kǒuzhōng hào yán zhū fó yìng shì mǎochù mǎo rén dāng shì mǎo fó huà shēn
 口中好言诸佛应世，某处某人当是某佛化身
 lái cǐ mǎo rén jí shì mǎo pú sà děng lái huà rén jiān qí rén jiàn gù
 来此，某人即是某菩萨等来化人间。其人见故，
 xīn shēng qīng kě xié jiàn mì xīng zhǒng zhì xiāo miè cǐ míng bá
 心生倾渴，邪见密兴，种智销灭。此名魃³³⁷鬼，

³³⁷ 丽本：魃；永乐北藏本及龙藏本：魃；金陵同治本：魃

nián lǎo chéng mó nǎoluàn shì rén yàn zú xīn shēng qù bǐ rén tǐ
 年老成魔，恼乱是人；厌足心生，去彼人体，
 弟子与师俱陷王难。汝当先觉，不入轮回；迷
 huò bù zhī duò wú jiàn yù
 惑不知，堕无间狱。

yóushànnán zǐ shòu yìn xū miào bù zāo xié lù yuándìng fā
 “又善男子受阴虚妙，不遭邪虑，圆定发
 míng sān mó dì zhōng xīn ài miánmǐn³³⁸ chéng qí jīng sī tān qíú
 明；三摩地中，心爱绵濬³³⁸，澄其精思，贪求
 qì hé ěr shí tiān mó hòu dé qí biàn fēi jīng fù rén kǒushuō jīng
 契合。尔时，天魔候得其便，飞精附人，口说经
 fǎ qí rén shí bù jué zhī mó zhuó yì yán zì dé wú shàng niè pán
 法。其人实不觉知魔著，亦言自得无上涅槃，
 lái běi qiú hé shànnán zǐ chù fū zuòshuō fǎ qí xíng jí běi tīng fǎ zhī
 来彼求合善男子处，敷座说法。其形及彼听法之
 rén wài wú qiānbiàn lìng qí tīng zhě wèiwén fǎ qián xīn zì kāi wù
 人，外无迁变，令其听者未闻法前，心自开悟，
 niànniàn yí yì huò dé sù mìng huò yǒu tā xīn huò jiàn dì yù huò
 念念移易；或得宿命，或有他心，或见地狱，或
 zhī rén jiānhǎo è zhū shì huò kǒushuō jì huò zì sòng jīng gè gè huān
 知人间好恶诸事，或口说偈，或自诵经，各各欢
 yú wéicéng yǒu shì rén yú mí huò wéi pú sà mián ài qí
 娱³³⁹，得未曾有。是人愚迷，惑为菩萨，绵爱其
 xīn pò fó lù yí qiánxíng tān yù kǒuzhōng hào yán fó yǒu dà xiǎo
 心，破佛律仪，潜行贪欲。口中好言佛有大小，
 mǒu fó xiān fó mǒu fó hòu fó qí zhōng yì yǒuzhēn fó jiǎ fó nán
 某佛先佛，某佛后佛，其中亦有真佛假佛、男
 fó nǚ fó pú sà yì rán qí rén jiàn gù xǐ dí běn xīn yì rù
 佛女佛，菩萨亦然。其人见故，洗涤本心，易入
 xié wù cǐ míngmèi guǐ nián lǎo chéng mó nǎoluàn shì rén yàn zú
 邪悟。此名魅鬼，年老成魔，恼乱是人；厌足
 xīn shēng qù bǐ rén tǐ dì zǐ yǔ shī jù xiànwángnàn rǔ dāngxiān
 心生，去彼人体，弟子与师俱陷王难。汝当先
 jué bù rù lún huí mí huò bù zhī duò wú jiàn yù
 觉，不入轮回；迷惑不知，堕无间狱。

³³⁸ 丽本：濬；永乐北藏本及龙藏本：溜；金陵同治本：濬

³³⁹ 丽本：喜；永乐北藏本及龙藏本：娱；金陵同治本：娱

yòushànnán zǐ shòu yìn xū miào bù zāo xié lù yuándìng fā
 “又善男子受阴虚妙，不遭邪虑，圆定发

míng sān mó dì zhōng xīn ài gēnběn qióng lǎn wù huà xìng zhī zhōng
 明；三摩地中，心爱根本，穷览物化，性之终

shǐ jīng shuǎng qí xīn tān qíu biàn xī ěr shí tiān mó hòu dé
 始，精爽其心，贪求辨³⁴⁰析。尔时，天魔候得

qí biàn fēi jīng fù rén kǒushuō jīng fǎ qí rén xiān bù jué zhī mózhuó
 其便，飞精附人，口说经法。其人先不觉知魔著，

yì yán zì dé wú shàng niè pán lái bǐ qiú yuán shànnán zǐ chù fū zuò
 亦言自得无上涅槃，来彼求元善男子处，敷座

shuō fǎ shēnyōuwēishén cuī fú qiú zhě lìng qí zuò xià suī wèi
 说法。身有威神，摧伏求者，令其座下，虽未

wén fǎ zì rán xīn fú shì zhū rén děng jiāng fó niè pán pú tí
 闻法，自然心伏。是诸人等，将佛涅槃、菩提、

fǎ shēn jí shì xiàn qián wǒ ròu shēnshàng fù fù zǐ zǐ dì dài xiāng
 法身即是现前我肉身上，父父子子递代相

shēng jí shì fǎ shēnchángzhù bù jué dōu zhǐ xiàn zài jí wéi fó guó wú
 生即是法身常住不绝，都指现在即为佛国，无

bié jìng jū jí jīn sè xiàng qí rén xìn shòu wáng shī xiān xīn shēn
 别净居及金色相。其人信受，亡³⁴¹失先心，身

mìng guī yī dé wèicéng yōu shì děng yú mí huò wéi pú sà tuī
 命归依，得未曾有。是等愚迷，惑为菩萨，推

jīu qí xīn pò fó lù yí qián xíng tān yù kǒuzhōng hào yányān
 究其心，破佛律仪，潜行贪欲。口中好言眼、

ěr bì shé jiē wéi jìng tǔ nán nǚ èr gēn jí shì pú tí niè pán
 耳、鼻、舌皆为净土，男女二根即是菩提、涅槃

zhēnchù bǐ wú zhī zhě xìn shì huì yán cǐ míng gǔ dù yǎnshèng è
 真处，彼无知者，信是秽言。此名蛊毒魔胜恶

guǐ nián lǎo chéng mó nǎoluàn shì rén yàn zú xīn shēng qù bǐ rén
 鬼，年老成魔，恼乱是人；厌足心生，去彼人

fǐ dì zǐ yǔ shī jù xiànwángnàn rǔ dāngxiān jué bù rù lún huí
 体，弟子与师俱陷王难。汝当先觉，不入轮回；

mí huò bù zhī duò wú jiàn yù
 迷惑不知，堕无间狱。

yòushànnán zǐ shòu yìn xū miào bù zāo xié lù yuándìng fā
 “又善男子受阴虚妙，不遭邪虑，圆定发

³⁴⁰ 丽本：辨；永乐北藏本及龙藏本：辨；金陵同治本：辨

³⁴¹ 丽本：忘；永乐北藏本及龙藏本：亡；金陵同治本：亡

明；三摩地中，心爱悬应，周流精研，贪求冥
感。尔时，天魔候得其便，飞精附人，口说经法。
其人元不觉知魔著，亦言自得无上涅槃，来彼
求应善男子处，敷座说法。能令听众暂见其
身如百千岁，心生爱染，不能舍离，身为奴仆，
四事供养，不觉疲劳。各各令其座下人心，知是
先师、本善知识，别生法爱，粘如胶漆，得未
曾有。是人愚迷，惑为菩萨，亲近其心，破佛律
仪，潜行贪欲。口中好言：‘我于前世于某生
中，先度某人，当时是我妻妾兄弟。今来相
度，与汝相随，归某世界，供养某佛。’或言
别有大光明明天，佛于中住，一切如来所休居地。
彼无知者，信是虚诳，遗失本心。此名厉鬼，
年老成魔，恼乱是人；厌足心生，去彼人体，
弟子与师俱陷王难。汝当先觉，不入轮回；迷
惑不知，堕无间狱。

“又善男子受阴虚妙，不遭邪虑，圆定发
明；三摩地中，心爱深入，克³⁴²己辛勤，乐处

³⁴² 丽本：克；永乐北藏本及龙藏本：尅；金陵同治本：尅

yìn jì tān qíú jìng mì ēr shí tiānmóhòu dé qí biàn fēi jīng fù
 阴寂，贪求静谧。尔时，天魔候得其便，飞精附
 rén kǒushuōjīng fǎ qí rén běn bù jué zhī mózhuó yì yán zì dé wú
 人，口说经法。其人本不觉知魔著，亦言自得无
 shàng niè pán lái bǐ qíú yìn shànnán zǐ chù fū zuòshuō fǎ lìng qí
 上涅槃，来彼求阴善男子处，敷座说法。令其
 tīng rén gè zhī běn yè huò yú qí chù yù yī rényán rǔ jīn wèi sǐ
 听人各知本业，或于其处语一人言：‘汝今未死，
 yǐ zuòchùshēng chì shǐ yī rén yú hòu tà wěi dùnlìng qí rén qǐ bù
 已作畜生。’敕使一人于后踏尾，顿令其人起不
 néng dé yú shì yī zhòngqīng xīn qīn fú yǒurén qǐ xīn yǐ zhī qí
 能得，于是一众倾心钦伏。有人起心，已知其
 zhào fó lù yí wài zhòng jiā jīng kǔ fēi bàng bǐ qīu mà lì tú
 肇。佛律仪外，重加精苦。诽谤比丘，骂詈徒
 zhòng jié lù rén shì bù bì jī xián kǒuzhōng hào yán wèi rán huò fú
 众，讦露人事，不避讥嫌。口中好言未然祸福，
 jí zhì qí shí háo fà wú shī cǐ dà lì guǐ nián lǎo chéng mó
 及至其时，毫发无失。此大力鬼，年老成魔，
 nǎoluàn shì rén yàn zú xīn shēng qù bǐ rén tǐ dì zǐ yǔ shī jù
 恼乱是人；厌足心生，去彼人体，弟子与师俱
 343 xiànwángnàn rǔ dāngxiānjué bú rù lún huí mí huò bù zhī
 陷王难。汝当先觉，不入轮回；迷惑不知，
 duò wú jiàn yù
 堕无间狱。

yòushànnán zǐ shòu yìn xū miào bù zāo xié lù yuándìng fā
 “又善男子受阴虚妙，不遭邪虑，圆定发
 míng sān mó dì zhōng xīn ài zhī jiàn qín kǔ yánxún tān qíu sù
 明；三摩地中，心爱知见，勤苦研寻，贪求宿
 mìng ēr shí tiānmóhòu dé qí biàn fēi jīng fù rén kǒushuōjīng
 命。尔时，天魔候得其便，飞精附人，口说经
 fǎ qí rén shū bù jué zhī mózhuó yì yán zì dé wú shàng niè pán
 法。其人殊不觉知魔著，亦言自得无上涅槃，
 lái bǐ qíú zhī shànnán zǐ chù fū zuòshuō fǎ shì rén wú duān yú shuō
 来彼求知善男子处，敷座说法。是人无端于说
 fǎ chù dé dà bǎozhū qí mó huò shí huàwéi chūshēng kǒuxián qí zhū
 法处得大宝珠，其魔或时化为畜生，口衔其珠

³⁴³ 丽本：多；永乐北藏本及龙藏本：俱；金陵同治本：俱

及杂珍宝、简册³⁴⁴符牍諸奇異物，先授彼人，后著其体。或诱听人，藏于地下有明珠照耀其处，是诸听者得未曾有。多食药草，不餐嘉馔³⁴⁵，或时日餐一麻一麦，其形肥充，魔力持故。诽谤比丘，骂詈徒众，不避讥嫌。口中好言他方宝藏、十方圣贤潜匿之处，随其后者，往往见有奇异之人。此名山林、土地、城隍、川岳鬼神，年老成魔，或有宣淫，破佛戒律，与承事者，潜行五欲；或有精进，纯食草木，无定行事，恼乱是³⁴⁶人；厌足心生，去彼人体；弟子与师多陷王难。汝当先觉，不入轮回；迷惑不知，堕无间狱。

“又善男子受阴虚妙，不遭邪虑，圆定发明；三摩地中，心爱神通种种变化，研究化元，贪取神力。尔时，天魔候得其便，飞精附人，口说经法。其人诚不觉知魔著，亦言自得无上涅槃，来彼求通善男子处，敷座说法。是

³⁴⁴ 丽本：策；永乐北藏本及龙藏本：册；金陵同治本：册

³⁴⁵ 丽本：膳；永乐北藏本及龙藏本：馔；金陵同治本：馔

³⁴⁶ 丽本：彼；永乐北藏本及龙藏本：是；金陵同治本：是

rén huò fù shǒu zhí huǒguāng shǒucuō qí guāng fēn yú suǒ tīng sì zhòng
人或复手执火光，手撮其光，分子所听四众

tóu shàng shì zhū tīng rén dǐngshàng huǒguāng jiē cháng shù chǐ yì wú rè
头上，是诸听人顶上火光皆长数尺，亦无热

xìng céng bù fén shāo huò shuǐ shàng xíng rú lǚ píng dì huò yú kōng
性，曾不焚烧；或水上³⁴⁷行如履平地，或于空

zhōng ān zuò bù dòng huò rù píng nèi huò chǔnáng zhōng yuè yōu tòu
中安坐不动，或入瓶内，或处囊中，越牖透

yuán céng wú zhàng ài wéi yú dāo bīng bù dé zì zài zì yán shì fó
垣曾无障碍，唯于刀兵不得自在。自言是佛，

shēn zhuó bái yī shòu bǐ qīn lǐ fěi bàng chán lù mà lì tú zhòng
身著白衣，受比丘礼，诽谤禅律，骂詈徒众，

jié lù rén shì bù bì jī xián kǒu zhōng cháng shùnghéntōng zì zài
讦露人事，不避讥嫌。口中常说神通自在，

huò fù lìng rén páng jiàn fó tǔ guǐ lì huò rén fēi yǒuzhēn shí zàn
或复令人傍见佛土，鬼力惑人，非有真实；赞

tan xíng yín bù huǐ cū xíng jiāng zhū wéi xiè yǐ wéi chuán fǎ cǐ míng
叹行淫，不毁粗行，将诸猥媠以为传法。此名

tiān dì dà lì shān jīng hǎi jīng fēng jīng hé jīng tǔ jīng yī qìe
天地大力山精、海精、风精、河精、土精、一切

cǎo mù ³⁴⁸ jī jié jīng mèi huò fù lóng mèi huò shòu zhōng xiān zài huó wéi
草木积劫精魅，或复龙魅，或寿终仙再活为

mèi huò xiān qī zhōng jì nián yīng sǐ qí xíng bù huà tā guài suǒ
魅，或仙期终，计年应死，其形不化，他怪所

fù nián lǎo chéng mó nǎo lùn shì rén yàn zú xīn shēng qù bǐ rén
附，年老成魔，恼乱是人；厌足心生，去彼人

fǐ dì zǐ yǔ shī duō xiàn wáng gnàn rǔ dāng xiān jué bù rù lún huí
体，弟子与师多陷王难。汝当先觉，不入轮回；

mí huò bù zhī duò wú jiàn yù
迷惑不知，堕无间狱。

yòu shùn hàn nán zǐ shòu yìn xū miào bù zāo xié lù yuán dìng fā
“又善男子受阴虚妙，不遭邪虑，圆定发

míng sān mó dì zhōng xīn ài rù miè yán ³⁴⁹ jiū huà xìng tān qíu shēn
明；三摩地中，心爱入灭，研究化性，贪求深

³⁴⁷ 丽本：上水；永乐北藏本及龙藏本：水上；金陵同治本：水上

³⁴⁸ 丽本：树；永乐北藏本及龙藏本：木；金陵同治本：木

³⁴⁹ 丽本：妍；永乐北藏本及龙藏本：研；金陵同治本：研

kōng ēr shí tiān mó hòu dé qí biàn fēi jīng fù rén kǒushuō jīng
空。尔时，天魔候得其便，飞精附人，口说经
fǎ qí rén zhōng bù jué zhī mó zhuó yì yán zì dé wú shàng niè pán
法。其人终不觉知魔著，亦言自得无上涅槃，
lái bǐ qiú kōng shàn nán zǐ chù fū zuò shuō fǎ yú dà zhòng nèi qí xíng
来彼求空善男子处，敷座说法。于大众内其形
hū kōng zhòng wú suǒ jiàn huáncóng xū kōng tū rán ér chū cún mò
忽空，众无所见，还从虚空突然而出，存没
zì zài huò xiàn qí shēn dōng rú liú lí huò chuí shǒu zú zuò zhān tán qì
自在；或现其身洞如琉璃，或垂手足作旃檀气，
huò dà xiǎo biàn rú hòu shí mì fěi huǐ jiè lǜ qīng jiàn chū jiā kǒu zhōng
或大小便如厚石蜜，诽毁戒律，轻贱出家，口中
cháng shuō wú yīn wú guǒ yī sǐ yǒng miè wú fù hòu shēn jí zhū fán
常说无因无果，一死永灭，无复后身及诸凡
shèng suī dé kōng jì qián xíng tān yù shòu qí yù zhě yì dé kōng
圣；虽得空寂，潜行贪欲，受其欲者，亦得空
xīn bō wú yīn guǒ cǐ míng rì yuè bó shí jīng qì jīn yù zhī cǎo
心，拨无因果。此名日月薄蚀精气，金玉、芝草、
lín fèng guī hè jīng qiān wàn nián bù sǐ wéi líng chū shēng guó
麟、凤、龟、鹤，经千万年不死为灵，出生国
tǔ nián lǎo chéng mó nǎo luàn shì rén yàn zú xīn shēng qù bǐ rén
土，年老成魔，恼乱是人；厌足心生，去彼人
fǐ dì zǐ yǔ shī duō xiān wáng nàn rǔ dāng xiān jué bù rù lún huí
体，弟子与师多陷王难。汝当先觉，不入轮回；
mí huò bù zhī duò wú jiàn yù
迷惑不知，堕无间狱。

yòu shàn nán zǐ shòu yìn xū miào bù zāo xié lù yuán dìng fā
“又善男子受阴虚妙，不遭邪虑，圆定发
míng sān mó dì zhōng xīn ài cháng shòu xīn kǔ yán jī tān qíu
明；三摩地中，心爱长寿，辛苦研几，贪求
yǒng suì qì fēn duàn shēng dùn xī biàn yì xì xiàng cháng zhù ēr shí
永岁，弃分段生，顿希变易细相常住。尔时，
tiān mó hòu dé qí biàn fēi jīng fù rén kǒushuō jīng fǎ qí rén jìng bù
天魔候得其便，飞精附人，口说经法。其人竟不
jué zhī mó zhuó yì yán zì dé wú shàng niè pán lái bǐ qiú shēng shàn
觉知魔著，亦言自得无上涅槃，来彼求生善
nán zǐ chù fū zuò shuō fǎ hào yán tā fāng wǎng huán wú zhì huò jīng
男子处，敷座说法。好言他方往还无滞，或经

wàn lǐ shùn xī zài lái jiē yú běi fāng qǔ dé qí wù huò yú yī chù
万里瞬息再来，皆于彼方取得其物；或于一处，
zài yī zhái zhōng shù bù zhī jiān lìng qí cóng dōng yì zhì xī bì shì rén
在一宅中，数步之间令其从东诣至西壁，是人
jí xíng lèi nián bù dào yīn cǐ xīn xìn yí fó xiànpián kǒuzhōng
急行，累年不到，因此心信，疑佛现前。口中
chángshuō shí fāngzhòngshēng jiē shì wú zǐ wǒ shēngzhū fó wǒ
常说：‘十方众生皆是吾子，我生诸佛，我
chū shì jiè wǒ shì yuán fó chū shì zì rán bù yīn xiū dé cǐ
出世界，我是元佛，出世自然，不因修得。’此
míngzhù shì zì zài tiānmó shǐ qí juànshǔ rú zhēwén tú jí sì tiān
名住世自在天魔，使其眷属，如遮文茶及四天
wáng pí shètóng zǐ wèi fā xīn zhě lì qí xū míng shí bǐ jīng qì
王、毗舍童子未发心者，利其虚明，食彼精气；
huò bù yīn shī qí xiū xíng rén qīn zì guānjiàn chēng zhí jīn gāng yǔ
或不因师，其修行人亲自观见，称执金刚，与
rǔ chángmìng xiànměi nǚ shēn shèngxíng tān yù wèi yú nián suì
汝长命，现美女身，盛行贪欲，未逾年岁，
gānnǎo kū jié kǒujān dù yán tīng ruò yāo mèi qián rén wèixiáng
肝脑枯竭；口兼独言，听若妖³⁵⁰魅，前人未详，
duō xiànwángnàn wèi jí yù xíng xiān yǐ gān sǐ nǎoluàn bǐ rén
多陷王难，未及遇刑，先已干死。恼乱彼人，
yǐ zhì cù yǔn rǔ dāngxiān jué bù rù lún huí mí huò bù zhī duò
以至殂殒。汝当先觉，不入轮回；迷惑不知，堕
wú jiàn yù
无间狱。

ē nándāng zhī shì shí zhǒngmó yú mò shì shí zài wǒ
“阿难当知，是十种魔，于末世时，在我
fǎ zhōngchū jiā xiū dào huò fù rén fǐ huò zì xiànxíng jiē yán yǐ
法中出家修道，或附人体，或自现形，皆言已
chéngzhèngbiàn zhī jué zàn tàn yín yù pò fó lù yí xiān è mó shī
成正遍知觉，赞叹淫欲，破佛律仪，先恶魔师
yǔ mó dì zǐ yín yín xiāngchuán rú shì xié jīng mèi qí xīn fǔ jìn zé
与魔弟子淫淫相传，如是邪精魅其心腑，近则
jiǔ shēng duō yú bǎi shì lìng zhēn xiū xíng zōng wéi mó juàn mìng zhōng
九生，多踰百世，令真修行总为魔眷，命终

³⁵⁰ 丽本：魅；永乐北藏本及龙藏本：妖；金陵同治本：妖

zhī hòu bì wéi mó mǐn shī zhèngbiàn zhī duò wú jiàn yù rǔ jīn
之后，必³⁵¹为魔民，失正遍知，堕无间狱。汝今
wèi xū xiān qǔ jì miè zòng dé wú xué liú yuàn rù bǐ mò fǎ zhī zhōng
未须先取寂灭，纵得无学，留愿入彼末法之中，
qǐ dà cí bēi jiù dù zhèng xīn shēn xìn zhòngshēng lìng bù zhuó mó
起大慈悲，救度正心深信众生，令不著魔，
dé zhèng zhī jiàn wǒ jīn dù rǔ yǐ chūshēng sǐ rǔ zūn fó yǔ míng
得正知见。我今度汝已出生死，汝遵佛语，名
bào fó ēn
报佛恩。

ē nán rú shì shí zhōngchán nà xiàn jìng jiē shì xiǎng yìn
“阿难，如是十种禅那现境，皆是想阴
yòng xīn jiāo hù gù xiàn sī shì zhòngshēngwán mí bú zì cǔnliàng
用心交互，故现斯事。众生顽迷，不自忖量，
féng cǐ yīn yuán mí bù zì shí wèiyándēngshèng dà wàng yǔ chéng
逢此因缘，迷不自识，谓言登圣，大妄语成，
duò wú jiàn yù rǔ děng bì xū jiāng rú lái yǔ yú wǒ mièhòuchuán shì
堕无间狱。汝等必须将如来语，于我灭后传示
mò fǎ biàn lìng zhòngshēng kāi wù sī yì wú lìng tiān mó dé qí fāng
末法，遍令众生开悟斯义，无令天魔得其方
biàn bǎo chí fù hù chéng wú shàngdào
便，保持覆护，成无上道。

大佛顶如来密因修证了义诸菩萨万行首楞严经卷第九³⁵²

³⁵¹ 丽本：毕；永乐北藏本及龙藏本：必；金陵同治本：必

³⁵² 丽本：大佛顶万行首楞严经卷第九

léngyánjīngzàn
楞严经赞

xiū luó tiān dào kǔ lè tiáo rán jīng yán jiē shì shòu shēng
修罗天道。苦乐条然。精研皆是受生。

yuān shēngwàng jìng zhōngtiān fǎ zuò chuíquán xiángbiàn yìn mó yuàn
渊。生妄镜中天。法座垂全。详辨阴魔怨。

ná mó léngyán huì shàng fó pú sà
南无楞严会上佛菩萨 (合掌三称)

dà fó dǐng rú lái mì yīn xiū zhèng liǎo yì zhū
大佛顶如来密因修证了义诸
pú sà wànghèngshǒu léng yán jīng juàn dì shí
菩萨万行首楞严经卷第十³⁵³

tángtiānzhú shāmén bō là mì dì yì³⁵⁴
唐天竺沙门般刺密帝译

wū chángguó shāmén mí qié shì jiā yì yǔ³⁵⁵
乌苌国沙门弥伽释迦译语

pú sà jiè dì zǐ qiánzhèng yì dà fū tóngzhōng shū mén xià píngzhāng shì
菩萨戒弟子前正议大夫同中书门下平章事

qīng hé fángróng bǐ shòu³⁵⁶
清河房融笔受

ē nán bǐ shànnán zǐ xiū sān mó tí xiǎng yìn jìn zhě
“阿难，彼善男子，修三摩提想阴尽者，

shì rén píngcháng mèngxiāomiè wù mèihéng yī jué míng xū jìng yóu
是人平常梦想销灭，寤寐恒一。觉明虚静犹

rú qíngkōng wú fù cū zhòngqián chén yǐng shì guānzhū shì jiān dà dì
如晴空，无复粗重前尘影事。观诸世间大地

shān hé³⁵⁷ rú jìng jiàn míng lái wú suǒnián guò wú zōng jì xū
山河，如镜鉴明，来无所粘，过无踪迹，虚

shòuzhào yìng liǎowǎng chén xí wéi yī jīng zhēn shēng miè gēnyuán cóng
受照应。了罔陈习，唯一精真。生灭根元从

cǐ pī lù jiàn zhū shí fāng shí èr zhòng shēng bì dān qí lèi suī wèi
此披露，见诸十方十二众生，毕殚其类；虽未

tōng qí gè mìng yóu xù jiàn tóng shēng jī yóu rú yě mǎ yì qīng rǎo
通其各命由绪，见同生基，犹如野马熠熠清扰，

³⁵³ 丽本：大佛顶如来密因修证了义诸菩萨万行首楞严经卷第十（一名中印度那兰陀大道场经，于灌顶部录出别行）

³⁵⁴ 丽本：大唐神龙元年龙集乙巳五月己卯朔二十三日辛丑中天竺沙门般刺密帝于广州制止道场译出

³⁵⁵ 丽本：菩萨戒弟子前正谏大夫同中书门下平章事清河房融笔授

³⁵⁶ 丽本：乌长国沙门弥伽释迦译语

³⁵⁷ 丽本：河山；永乐北藏本及龙藏本：山河；金陵同治本：山河

wéi fú gēn chén jiū jìng shū xué cǐ zé míng wéixíng yìn qū yǔ ruò cǐ
 为浮根尘究竟枢穴，此则名为行阴区宇。若此
 qīng rǎo yì yì yuán xìng xìng rù yuán chéng yī chéng yuán xí rú bō
 清扰熠熠元性，性入元澄，一澄元习，如波
 lán miè huà wéi chéng shuǐ míng xíng yìn jìn shì rén zé néng chāo zhòng
 澜灭化为澄水，名行阴尽。是人则能超众
 shēng zhuó guān qí suǒ yóu yōu yǐn wàng xiǎng yǐ wéi qí běn
 生浊。观其所由，幽隐妄想以为其本。

ē nán dāng zhī shì dé zhèng zhī shē mó tā zhōng zhū shàn nán
 “阿难当知，是得正知奢摩他中诸善男

zǐ níng míng zhèng xīn shí lèi tiān mó bù dé qí biàn fāng dé jīng yán
 子，凝明正心，十类天魔不得其便，方得精研

qióng shēng lèi běn yú běn lèi zhōng shēng yuán lù zhě guān bǐ yōu qīng
 穷生类本，于本类中生元露者，观彼幽清

yuán rǎo dòng yuán yú yuán yuán zhōng qǐ jì duó zhě shì rén zhuì rù èr
 圆扰动元，于圆元中起计度者，是人坠入二

wú yīn lùn yī zhě shì rén jiàn běn wú yīn hé yǐ gù shì rén jì
 无因论。一者、是人见本无因。何以故？是人既

dé shēng jī quán pò chéng yú yǎng ēn bā bǎi gōng dé jiàn bā wàn jié
 得生机全破，乘于眼根八百功德，见八万劫

suǒ yǒu zhòng hòng shēng yè liú wān huán sǐ cǐ shēng bǐ zhǐ jiàn zhòng
 所有众生业流湾环，死此生彼，祇见众

shēng lún huí qí chù bā wàn jié wài mǐng wú suǒ guān biàn zuò shì jiě
 生轮回其处，八万劫外冥无所观，便作是解：

cǐ děng shì jiān shí fāng zhòng shēng bā wàn jié lái wú yīn zì yǒu
 ‘此等世间十方众生，八万劫来无因自有。’

yóu cǐ jì duó wáng zhèng biàn zhī duò luò wài dào huò pú tí xìng
 由此计度，亡正遍知，堕落外道，惑菩提性。

èr zhě shì rén jiàn mò wú yīn hé yǐ gù shì rén yú shēng jì jiàn qí
 二者、是人见末无因。何以故？是人于生既见其

gēn zhī rén shēng rén wù niǎo shēng niǎo wū cóng lái hēi hú cóng
 根，知人生人，悟鸟生鸟，鸟从来黑，鹄从

lái bái rén tiān běn shù chù shēng běn héng bái fēi xǐ chéng hēi
 来白，人天本竖，畜生本横，白非洗成，黑

fēi rǎn zào cóng bā wàn jié wú fù gǎi yí jīn jìn cǐ xíng yì fù rú
 非染造，从八万劫无复改移。今尽此形，亦复如

³⁵⁸ 丽本：祇；永乐北藏本及龙藏本：祇；金陵同治本：祇

shì ér wǒ běn lái bù jiàn pú tí yún hé gèng yóuchéng pú tí shì
是，而我本来不见菩提，云何更有成菩提事？
dāng zhī jīn rì yī qiè wù xiàng jiē běn wú yīn yóu cǐ jì duó wáng
当知今日一切物象皆本无因。由此计度，亡
zhèngbiàn zhī duò luò wàidào huò pú tí xìng shì zé míngwéi dì yī
正遍知，堕落外道，惑菩提性。是则名为第一
wàidào lì wú yīn lùn
外道立无因论。

ē nán shì sān mó zhōng zhū shànnán zǐ níng míng zhèng xīn
“阿难，是三摩中诸善男子，凝明正心，
mó bù dé biàn qióng shēng lèi běn guān bǐ yōu qīng cháng rǎo dòng yuán
魔不得便，穷生类本，观彼幽清常扰动元，
yú yuán cháng zhōng qǐ jì duó zhě shì rén zhuì rù sì biàn cháng lùn yī
于圆常中起计度者，是人坠入四遍常论。一
zhě shì rén qióng xīn jìng xìng èr chù wú yīn xiū xí néng zhī èr wàn
者、是人穷心境性，二处无因；修习能知二万
jié zhōng shí fāng zhòng shēng suǒ yōu shēng miè xián jiē xún huán bù céng
劫中十方众生所有生灭，咸皆循环，不曾
sàn shī jì yǐ wéi cháng èr zhě shì rén qióng sì dà yuán sì xìng
散失，计以为常。二者、是人穷四大元，四性
cháng zhù xiū xí néng zhī sì wàn jié zhōng shí fāng zhòng shēng suǒ yōu
常住；修习能知四万劫中十方众生所有
shēng miè xián jiē tǐ héng bù céng sàan shī jì yǐ wéi cháng sān
生灭，咸皆体恒，不曾散失，计以为常。三
zhě shì rén qióng jìn liù gēn mò nà zhí shòu xīn yì shí zhōng běn
者、是人穷尽六根、末那、执受，心意识中本
yuán yóu chù xìng cháng héng gù xiū xí néng zhī bā wàn jié zhōng yī qiè
元由处，性常恒故；修习能知八万劫中一切
zhòng shēng xún huán bù shī běn lái cháng zhù qióng bù shī xìng jì
众生循环不失，本来常住，穷不失性，计
yǐ wéi cháng sì zhě shì rén jì jìn xiāng yuán shēng lǐ gèng wú liú
以为常。四者、是人既尽想元，生理更无流
zhǐ yùn zhuǎn shēng miè xiāng xīn jīn yǐ yǒng miè lǐ zhōng zì rán chéng
止运转，生灭想心，今已永灭，理中自然成
bù shēng miè yīn xīn suǒ duó jì yǐ wéi cháng yóu cǐ jì cháng
不生灭，因心所度，计以为常。由此计常，
wáng zhèng biàn zhī duò luò wàidào huò pú tí xìng shì zé míng wéi
亡正遍知，堕落外道，惑菩提性。是则名为

dì èr wàidào lì yuáncháng lùn
第二外道立圆 常论。

yòusān mó zhōngzhūshànnán zǐ jiānníngzhèng xīn mó bù dé
“又三摩中 诸善男子，坚凝正心，魔不得
biàn qióngshēng lèi běn guān bǐ yōuqīngchángrǎo dòngyuán yú zì
便，穷生类本，观彼幽清常扰动元，于自、
tā zhōng qǐ jì duózhě shì rén zhuì rù sì diāndǎojiàn yī fēn wú cháng
他中起计度者，是人坠入四颠倒见，一分无常，
yī fēn cháng lùn yī zhě shì rén guānmiàomíng xīn biàn shí fāng jiè
一分常论。一者、是人观妙明心遍十方界，
zhànrán yǐ wéi jiū jìng shén wǒ cóng shì zé jì wǒ biàn shí fāngníngmíng
湛然以为究竟神我；从是则计我遍十方凝明
bú dòng yī qiè zhòngshēng yú wǒ xīn zhōng zì shēng zì sǐ zé wǒ xīn
不动，一切众生于我心中自生自死，则我心
xìngmíng zhī wéicháng bǐ shēngmièzhě zhēn wú chángxìng èr zhě
姓名之为常；彼生灭者，真无常性。二者、
shì rén bù guān qí xīn biànguān shí fānghéngshāguó tǔ jiàn jié huàichù
是人不观其心，遍观十方恒沙国土，见劫坏处
míngwéi jiū jìng wú chángzhōngxìng jié bù huàichùmíng jiū jìng cháng sān
名为究竟无常种性，劫不坏处名究竟常。三
zhě shì rén bié guān wǒ xīn jīng xì wēimì yóu rú wēichén liú zhuǎn
者、是人别观我心精细微密，犹如微尘，流转
shí fāng xìng wú yí gǎi néng lìng cǐ shēn jí shēng jí miè qí bù huài
十方，性无移改，能令此身即生即灭，其不坏
xìngmíng wǒ xìngcháng yī qiè sǐ shēng cóng wǒ liú chūmíng wú chángxìng
姓名我性常，一切死生从我流出名无常性。
sì zhě shì rén zhī xiǎng yìn jìn jiàn xíng yìn liú xíng yìn cháng liú jì
四者、是人知想阴尽，见行阴流，行阴常流计
wéichángxìng sè shòu xiǎngděng jīn yǐ miè jìn míngwéi wú cháng
为常性，色、受、想等今已灭尽名为无常。
yóu cǐ jì duó yī fēn wú cháng yī fēn cháng gù duò luò wàidào huò
由此计度，一分无常一分常故，堕落外道，惑
pú tí xìng shì zé míngwéi dì sān wàidào yī fēn cháng lùn
菩提性。是则名为第三外道一分常论。

yòusān mó zhōngzhūshànnán zǐ jiānníngzhèng xīn mó bù dé
“又三摩中 诸善男子，坚凝正心，魔不得
biàn qióngshēng lèi běn guān bǐ yōuqīngchángrǎo dòngyuán yú fēn
便，穷生类本，观彼幽清常扰动元，于分

wèizhōngshēng jì duózhě shì rén zhuì rù sì yǒubiān lùn yī zhě shì
位中生计度者，是人坠入四有边论。一者、是
rén xīn jì shēngyuán liú yòng bù xī jì guò wèizhě míngwéiyǒubiān
人心计生元流用不息，计过、未者名为有边，
jì xiāng xù xīn míngwéi wú biān èr zhě shì rénguān bā wàn jié zé
计相续心名为无边。二者、是人观八万劫，则
jiànzhòngshēng bā wàn jié qián jì wú wénjiàn wú wénjiàn chùmíngwéi wú
见众生八万劫前寂无闻见；无闻见处名为无
biān yǒuzhòngshēngchùmíngwéiyǒubiān sān zhě shì rén jì wǒ biàn
边，有众生处名为有边。三者、是人计我遍
zhī dé wú biānxìng bǐ yī qiè rén xiàn wǒ zhī zhōng wǒ céng bù zhī bǐ
知得无边性，彼一切人现我知中，我曾不知彼
zhī zhī xìng míng bǐ bù dé wú biān zhī xīn dànyǒubiānxìng sì zhě
之知性，名彼不得无边之心，但有边性。四者、
shì rén qióngxíng yìn kōng yǐ qí suǒ jiàn xīn lù chóu duó yī qiè zhòng
是人穷行阴空，以其所见心路筹度一切众
shēng yī shēn zhī zhōng jì qí xián jiē bànshēngbànmiè míng qí shì
生，一身之中，计其咸皆半生半灭；明其世
jiè yī qiè suǒ yǒu yī bānyǒubiān yī bàn wú biān yóu shì ³⁵⁹ jì duó
界一切所有，一半有边，一半无边。由是计度
yǒubiān wú biān duò luò wài dào huò pú tí xìng shì zé míngwéi dì
有边无边，堕落外道，惑菩提性。是则名为第
sì wàidào lì yǒubiān lùn
四外道立有边论。

yòusān mó zhōngzhū shànnán zǐ jiānníngzhèng xīn mó bù dé
“又三摩中诸善男子，坚凝正心，魔不得
biàn qióngshēng lèi běn guān bǐ yōuqīngcháng rǎo dòng yuán yú
便，穷生类本，观³⁶⁰彼幽清常扰动元，于
zhī jiànzhōngshēng jì duózhě shì rén zhuì rù sì zhǒngdiāndǎo bù sǐ jiǎo
知见中生计度者，是人坠入四种颠倒不死矫
luànbiàn jì xū lùn yī zhě shì rénguānbìàn huà yuán jiànqīan liú chù
乱遍计虚论。一者、是人观变化元，见迁流处，
míng zhī wéibiàn jiànxiāng xù chù míng zhī wéihéng jiàn suǒ jiàn chù
名之为变；见相续处，名之为恒；见所见处，
míng zhī wéishēng bù jiàn jiàn chù míng zhī wéimiè xiāng xù zhī yīn xìng
名之为生；不见见处，名之为灭；相续之因性

³⁵⁹ 丽本：此；永乐北藏本及龙藏本：是；金陵同治本：是

³⁶⁰ 丽本：观；永乐北藏本：难；龙藏本：观；金陵同治本：观

bú duànchù míng zhī wéizēng zhèngxiāng xù zhōngzhōngsuǒ lí chù
 不断处，名之为增；正相续中中所离处，
 míng zhī wéijiǎn gè gè shēngchù míng zhī wéiyǒu hù hù wángchù
 名之为减；各各生处，名之为有；互互亡处，
 míng zhī wéi wú yǐ lǐ dū guān yòng xīn bié jiàn yǒu qiú fǎ rén lái
 名之为无。以理都观，用心别见。有求法人来
 wèn qí yì dá yán wǒ jīn yì shēng yì miè yì yǒu yì wú yì
 问其义，答言：‘我今亦生亦灭，亦有亦无，亦
 zēng yì jiǎn yú yī qiè shí jiē luàn qí yǔ lìng bǐ qián rén yí shī
 增亦减。’于一切时皆乱其语，令彼前人遗失
 zhāng jù èr zhě shì rén dì guān qí xīn hù hù wú chù yīn wú dé
 章句。二者、是人谛观其心互互无处，因无得
 zhèng yǒurén lái wèn wéi dá yī zì dànyán qí wú chū wú zhī
 证。有人来问，唯答一字，但言其无，除无之
 yú wú suǒyánshuō sānzhě shì rén dì guān qí xīn gè gè yǒuchù
 余，无所言说。三者、是人谛观其心各有处，
 yīn yǒu dé zhèng yǒurén lái wèn wéi dá yī zì dànyán qí shì
 因有得证。有人来问，唯答一字，但言其是，
 chū shì zhī yú wú suǒyánshuō sì zhě shì rén yǒu wú jù jiàn qí
 除是之余，无所言说。四者、是人有无俱见，其
 jìng zhī gù qí xīn yì luàn yǒurén lái wèn dá yán yì yǒu jí
 境枝故，其心亦乱。有人来问，答言：‘亦有即
 shì yì wú yì wú zhī zhōng bù shì yì yǒu yī qiè jiǎoluàn wú róng
 是亦无，亦无之中不是亦有。’一切矫乱无容
 qióng jié yóu cǐ jì duó jiǎoluàn xū wú duò luò wài dào huò pú
 穷诘。由此计度，矫乱虚无，堕落外道，惑菩
 tí xìng shì zé míngwéi dì wǔ wài dào sì diāndǎoxìng bù sǐ jiǎoluànbiàn
 提性。是则名为第五外道四颠倒性不死矫乱遍
 jì xū lùn
 计虚论。

yòusān mó zhōngzhū shànnán zǐ jiānníngzhèng xīn mó bù dé
 “又三摩中诸善男子，坚凝正心，魔不得
 biàn qióngshēng lèi běn guān bǐ yōuqīngchángrǎo dòng yuán yú wú
 便，穷生类本，观彼幽清常扰动元，于无
 jìn liú shēng jì duó zhě shì rén zhui rù sǐ hòuyǒuxiàng fā xīn diāndǎo
 尽流生计度者，是人坠入死后有相，发心颠倒。
 huò zì gù shēn yún sè shì wǒ huò jiàn wǒ yuán hán biàn guó tǔ yún
 或自固身，云色是我；或见我圆含遍国土，云

wǒ yǒu sè huò bǐ qián yuán suí wǒ huí fù yún sè shǔ wǒ huò fù wǒ
我有色；或彼前缘随我回复，云色属我；或复我
yī xíngzhōngxiāng xù yún wǒ zài sè jiē jì duó yán sǐ hòuyǒuxiàng
依行中相续，云我在色。皆计度言死后有相，
rú shì xún huányǒu shí liù xiàng cóng cǐ huò jì bì jìng fán nǎo bì
如是循环有十六相。从此或³⁶¹计毕竟烦恼、毕
jìng pú tí liǎngxìngbìng qū gè bù xiāngchù yóu cǐ jì duó sǐ hòu
竟菩提，两性并驱，各不相触。由此计度死后
yǒu gù duò luò wàidào huò pú tí xìng shì zé míngwéi dì liù wàidào
有故，堕落外道，惑菩提性。是则名为第六外道
lì wǔ yìn zhōng sǐ hòuyǒuxiàng xīn diāndǎo lùn
立五阴中死后有相心颠倒论。

yòusān mó zhōng zhū shànnán zǐ jiānníngzhèng xīn mó bù dé
“又三摩中诸善男子，坚凝正心，魔不得
biàn qióngshēng lèi běn guān bǐ yōuqīngcháng rǎo dòng yuán yú xiān
便，穷生类本，观彼幽清常扰动元，于先
chúmiè sè shòu xiǎng zhōng shēng jì duó zhě shì rén zhuì rù sǐ hòu
除灭色、受、想中生计度者，是人坠入死后
wú xiàng fā xīn diāndǎo jiàn qí sè miè xíng wú suǒ yīn guān qí xiǎng
无相，发心颠倒。见其色灭形无所因，观其想
miè xīn wú suǒ xì zhī qí shòumiè wú fù liánzhuì yìn xìng xiāosàn
灭心无所系，知其受灭无复³⁶²连缀。阴性销散，
zòng yōu shēng lǐ ér wú shòu xiǎng yǔ cǎo mù tóng cǐ zhì xiànpíng
纵有生理而无受、想，与草木同。此质现前
yóu bù kě dé sǐ hòu yún hé gèng yǒu zhū xiàng yīn zhī kānjiào sǐ
犹不可得，死后云何更有诸相？因之勘校，死
hòu xiàng wú rú shì xún huányǒu bā wú xiàng cóng cǐ huò jì niè pán
后相无，如是循环有八无相。从此或计涅槃、
yīn guǒ yī qiè jiē kōng tú yǒu míng zì jiū jìng duàn miè yóu cǐ jì
因果一切皆空，徒有名字，究竟断灭。由此计
duó sǐ hòu wú gù duò luò wàidào huò pú tí xìng shì zé míngwéi dì
度死后无故，堕落外道，惑菩提性。是则名为第
qī wàidào lì wǔ yìn zhōng sǐ hòu wú xiàng xīn diāndǎo lùn
七外道立五阴中死后无相心颠倒论。

yòusān mó zhōng zhū shànnán zǐ jiānníngzhèng xīn mó bù dé
“又三摩中诸善男子，坚凝正心，魔不得

³⁶¹ 丽本：惑；永乐北藏本及龙藏本：或；金陵同治本：或

³⁶² 丽本：后；永乐北藏本及龙藏本：复；金陵同治本：复

biàn qióngshēng lèi běn guān bǐ yōuqīngchángrǎo dòngyuán yú xíng
便，穷生类本，观彼幽清常扰动元，于行
cúnzhōng jiānshòu xiǎngmiè shuāng jì yǒuwú zì tǐ xiàng pò
存中，兼受、想灭，双计有无，自体相破，
shì rénzhui rù sǐ hòu jù fēi qǐ diāndǎo lùn sè shòu xiǎngzhōng
是人坠入死后俱非起颠倒论。色、受、想中，
jiàn yǒu fēi yǒu xíngqiān liú nèi guān wú bù wú rú shì xúnhuánqióng
见有非有；行迁流内，观无不无。如是循环穷
jìn yìn jiè bā jù fēi xiàng suí dé yī yuán jiē yán sǐ hòuyǒuxiàng
尽阴界，八俱非相，随得一缘，皆言死后有相
wú xiāng yòu jì zhū xíngxìngqiān é gù xīn fā tōngwù yǒu wú jù
无相。又计诸行性迁讹故，心发通悟，有无俱
fēi xū shí shī cuò yóu cǐ jì duó sǐ hòu jù fēi hòu jì hūnméng
非，虚实失措。由此计度死后俱非，后际昏瞢
wú kě dào gù duò luò wài dào huò pú tí xìng shì zé míngwéi dì bā
无可道故，堕落外道，惑菩提性。是则名为第八
wài dào lì wǔ yìn zhōng sǐ hòu jù fēi xīn diāndǎo lùn
外道立五阴中死后俱非心颠倒论。

yòu sān mó zhōng zhū shànnán zǐ jiānníngzhèng xīn mó bù dé
“又三摩中诸善男子，坚凝正心，魔不得
biàn qióngshēng lèi běn guān bǐ yōuqīngchángrǎo dòngyuán yú hòu
便，穷生类本，观彼幽清常扰动元，于后
hòu wú shēng jì duó zhě shì rénzhui rù qī duànmiè lùn huò jì shēnmiè
后无生计度者，是人坠入七断灭论。或计身灭，
huò yù jìn miè huò kǔ jìn miè huò jí lè miè huò jí shě miè rú
或欲尽灭，或苦尽灭，或极乐灭，或极舍灭。如
shì xúnhuánqióng jìn qī jì xiànpíánxiāomiè miè yǐ wú fù yóu cǐ
是循环穷尽七际，现前销灭，灭已无复。由此
jì duó sǐ hòuduànmiè duò luò wài dào huò pú tí xìng shì zé míng
计度死后断灭，堕落外道，惑菩提性。是则名
wéi dì jiǔ wài dào lì wǔ yìn zhōng sǐ hòuduànmiè xīn diāndǎo lùn
为第九外道立五阴中死后断灭心颠倒论。

yòu sān mó zhōng zhū shànnán zǐ jiānníngzhèng xīn mó bù dé
“又三摩中诸善男子，坚凝正心，魔不得
biàn qióngshēng lèi běn guān bǐ yōuqīngchángrǎo dòngyuán yú hòu
便，穷生类本，观彼幽清常扰动元，于后
hòuyōushēng jì duó zhě shì rénzhui rù wǔ niè pán lùn huò yǐ yù jiè
后有生计度者，是人坠入五涅槃论。或以欲界

wéizhèngzhuǎn yī guānjiànyuánmíng shēng ài mù gù huò yǐ chū
 为正转依，观见圆明，生爱慕故；或以初
 chán xìng wú yōu gù huò yǐ èr chán xīn wú kǔ gù huò yǐ sān
 禅，性无忧故；或以二禅，心无苦故；或以三
 chán jí yuè suí gù huò yǐ sì chán kǔ lè èr wáng bù shòu lún huí
 禅，极悦随故；或以四禅，苦乐二亡不受轮回
 shēngmièxìng gù mí yǒu lòu tiān zuò wú wéi jiě wǔ chù ān wěn
 生灭性故。迷有漏天，作无为解，五处安隐，
 wéishèngjìng yī rú shì xúnhuán wǔ chù jiū jìng yóu cǐ jì duó wǔ xiàn
 为胜净依，如是循环五处究竟。由此计度五现
 niè pán duò luò wài dào huò pú tí xìng shì zé míngwéi dì shí wài dào
 涅槃，堕落外道，惑菩提性。是则名为第十外道
 lì wǔ yìn zhōng wǔ xiàn niè pán xīn diāndǎo lùn
 立五阴中五现涅槃心颠倒论。

ē nán rú shì shí zhǒngchán nà kuáng jiě jiē shì xíng yìn
 “阿难，如是十种禅那狂解，皆是行阴
 yòng xīn jiāo hù gù xiàn sī wù zhòngshēngwán mí bú zì cǔnliàng
 用心交互，故现斯悟。众生顽迷，不自忖量，
 féng cǐ xiànqián yǐ mí wéi jiě zì yándēngshèng dà wàng yǔ chéng
 逢此现前，以迷为解，自言登圣，大妄语成，
 duò wú jiàn yù rǔ děng bì xū jiāng rú lái yǔ³⁶³ yú wǒ mièhòu
 堕无间狱。汝等必须将如来语，于我灭后，
 chuán shì mò fǎ biàn lìng zhòngshēng jué liǎo sī yì wú lìng xīn mó zì
 传示末法，遍令众生觉了斯义，无令心魔自
 qǐ shēn niè³⁶⁴ bǎo chí fù hù xiāo xī xié jiàn jiào qí shēn xīn kāi
 起深孽，保持覆护，销息邪见；教其身心开
 jué zhēn³⁶⁶ yì yú wú shàngdào bù zāo zhī qí wù lìng xīn qí dé shǎo
 觉真义，于无上道不遭枝岐，勿令心祈得少
 wéi zú zuò dà jué wángqīng jìng biāo zhǐ
 为足，作大觉王清净标指。

ē nán bǐ shànnán zǐ xiū sān mó tí xíng yìn jìn zhě zhū shì
 “阿难，彼善男子修三摩提行阴尽者，诸世
 jiānxìng yōuqīng rǎo dòng tóng fèn shēng jī shū rán duò liè chén xì gāng
 间性幽清扰动同分生机，倏然堕裂；沉细纲

³⁶³ 丽本：心；永乐北藏本及龙藏本：语；金陵同治本：语

³⁶⁴ 丽本：孽；永乐北藏本及龙藏本：孽；金陵同治本：孽

³⁶⁵ 丽本：消；永乐北藏本及龙藏本：销；金陵同治本：销

³⁶⁶ 丽本：真；永乐北藏本：真；龙藏本：具；金陵同治本：真

niǔ bǔ tè qié luó chóu yè shēnmài gǎnyìngxuán jué yú niè pántiān
纽补特伽罗，酬业深脉，感应悬绝。于涅槃天
jiāng dà míng wù rú jī hòumíngzhān gù dōngfāng yǐ yǒujīng sè liù gēn
将大明悟，如鸡后鸣瞻顾东方已有精色，六根
xū jìng wú fù chí yì nèi wài zhàn míng rù wú suǒ rù shēn dá shí
虚静无复驰逸，内外湛明，入无所入。深达十
fāng shí èr zhǒng lèi shòumìngyuányóu guānyóu zhí yuán zhū lèi bù zhào
方十二种类受命元由，观由执元，诸类不召。
yú shí fāng jiè yǐ huò qí tóng jīng sè bù chén fā xiànyōu mì cǐ
于十方界已获其同，精色不沉，发现幽秘，此
zé míngwéi shí yìn qū yǔ ruò yú qúnzhào yǐ huòtóngzhōng xiāo mó liù
则名为识阴区宇。若于群召已获同中，销磨六
mén hé kāi chéng jiù jiàn wéntōng lín hù yòngqīngjìng shí fāng
门，合开成就，见闻通邻，互用清净；十方
shì jiè jí yǔ shēn xīn rú fèi liú lí nèi wài míngchè míng shí yìn jìn
世界及与身心，如吠琉璃内外明彻，名识阴尽。
shì rén zé néngchāoyuèmìngzhuó guān qí suǒ yóu wǎngxiàng xū wú
是人则能超越命浊，观其所由，罔象虚无，
diāndǎowàngxiǎng yǐ wéi qí běn
颠倒妄想以为其本。

ē nándāng zhī shì shànnán zǐ qióngzhūxíngkōng yú shí
“阿难当知，是善男子，穷诸行空，于识
huányuán yǐ mièshēngmiè ér yú jì mièjīngmiào wèiyuán néng lìng jǐ
还元已灭生灭，而于寂灭精妙未圆。能令己
shēngēn gé hé kāi yì yǔ shí fāngzhū lèi tōngjué jué zhī tōngmǐn³⁶⁷
身根隔离开，亦与十方诸类通觉，觉知通濬，
néng rù yuányuán ruò yú suǒ guī lì zhēncháng yīn shēngshèng jiě
能入圆元。若于所归，立真常因，生胜解
zhě shì rén zé duò yīn suǒ yīn zhí suō pí jiā luó suǒ guī míng dì chéng
者，是人则堕因所因执，娑毗迦罗所归冥谛成
qí bàn lǚ mí fó pú tí wáng shī zhī jiàn shì míng dì yī lì suǒ
其伴侣，迷佛菩提，亡失知见。是名第一立所
dé xīn chéngsuǒ guī guǒ wéiyuǎnyuántōng bēi niè pánchéng shēng
得心成所归果，违远圆通，背涅槃城，生
wài dào zhǒng
外道种。

³⁶⁷ 丽本：濬；永乐北藏本及龙藏本：濬；金陵同治本：瀘

ē nán yòushànnán zǐ qióngzhūxíngkōng yǐ mièshēngmiè
“阿难，又善男子穷诸行空，已灭生灭，
ér yú jì mièjīngmiào wèiyuán ruò yú suǒ guī lǎn wéi zì fǐ jìn
而于寂灭精妙未圆。若于所归，览为自体，尽
xū kōng jiè shí èr lèi nèi suǒ yǒuzhòngshēng jiē wǒ shēnzhōng yī lèi
虚空界十二类内所有众生，皆我身中一类
liú chū shēngshèng jiě zhě shì rén zé duònéng fēi néng zhí mó xī
流出，生胜解者，是人则堕能非能执，摩醯
shǒu luó xiàn wú biānshēnchéng qí bàn lǚ mí fó pú tí wáng shī zhī
首罗现无边身成其伴侣，迷佛菩提，亡失知
jiàn shì míng dì èr lì néngwéi xīn chégnéng shì guǒ wéiyuǎnyuántōng
见。是名第二立能为心成能事果，违远圆通，
bèi niè pánchéng shēng dà mǎntiān wǒ biànyuánzhǒng
背涅槃城，生大慢天我遍圆种。

yòushànnán zǐ qióngzhūxíngkōng yǐ mièshēngmiè ér yú jì
“又善男子穷诸行空，已灭生灭，而于寂
mièjīngmiào wèiyuán ruò yú suǒ guī yǒusuō guī yī zì yí shēn xīn
灭精妙未圆。若于所归，有所归依，自疑身心
cóng bǐ liú chū shí fāng xū kōngxián qí shēng qǐ jí yú dū qǐ suǒ
从彼流出，十方虚空咸其生起，即于都起所
xuān liú dì zuòzhēnchángshēn wú shēngmiè jiě zài shēngmièzhōng
宣流地，作真常身、无生灭解，在生灭中
zǎo jì chángzhù jì huò bù shēng yì mí shēngmiè ān zhù chén mí
早计常住，既惑不生，亦迷生灭，安住沉迷，
shēngshèng jiě zhě shì rén zé duòcháng fēi cháng zhí jì zì zài tiān
生胜解者，是人则堕常非常执，计自在天
chéng qí bàn lǚ mí fó pú tí wáng shī zhī jiàn shì míng dì sān lì
成其伴侣，迷佛菩提，亡失知见。是名第三立
yīn yī xīn chéngwàng jì guǒ wéiyuǎnyuántōng bèi niè pánchéng
因依心成妄计果，违远圆通，背涅槃城，
shēngdǎoyuánzhǒng
生倒圆种。

yòushànnán zǐ qióngzhūxíngkōng yǐ mièshēngmiè ér yú jì
“又善男子穷诸行空，已灭生灭，而于寂
mièjīngmiào wèiyuán ruò yú suǒ zhī zhī biànyuán gù yīn zhī lì jiě
灭精妙未圆。若于所知知遍圆故，因知立解，
shí fāngcǎo mù jiē chēngyǒuqíng yǔ rén wú yì cǎo mù wéi rén rén
十方草木皆称有情，与人无异；草木为人，人

sǐ huánchéng shí fāngcǎoshù wú zé biàn zhī shēngshèng jiě zhě shì
死还成十方草树，无择遍知，生胜解者，是
rén zé duò zhī wú zhī zhí pō zhà xiān ní zhí yī qiè jué chéng qí bàn
人则堕知无知执，婆吒、霰尼执一切觉成其伴
lǚ mí fó pú tí wáng shī zhī jiàn shì míng dì sì jì yuán zhī xīn
侣，迷佛菩提，亡失知见。是名第四计圆知心
chéng xū miùguǒ wéiyuǎnyuántōng bèi niè pánchéng shēngdǎo zhī
成虚谬果，违远圆通，背涅槃城，生倒知
zhǒng 种。

yòushànnán zǐ qióngzhūxíngkōng yǐ mièshēngmiè ér yú jì
“又善男子穷诸行空，已灭生灭，而于寂
miè jīng miào wèiyuán ruò yú yuánrónggēn hù yòngzhōng yǐ dé suí shùn
灭精妙未圆。若于圆融根互用中已得随顺，
biàn yú yuánhuà yī qiè fā shēng qíu huǒguāngmíng yàoshuǐqīngjìng
便于圆化一切发生，求火光明，乐水清净，
ài fēngzhōu liú guān chén chéng jiù gè gè chóngh shì yǐ cǐ qún chén
爱风周流，观尘成就，各各崇事，以此群尘
fā zuò běn yīn lì cháng zhù jiě shì rén zé duò shēng wú shēng zhí
发作本因，立常住解，是人则堕生无生执，
zhū jiā shè bō bìng pō luó mén qín xīn yì shēn shì huǒ chóng shuǐ qíu
诸迦叶波并婆罗门，勤心役身，事火崇水，求
chū shēng sǐ chéng qí bàn lǚ mí fó pú tí wáng shī zhī jiàn
出生死，成其伴侣，迷佛菩提，亡失知见。
shì míng dì wǔ jì zhuó chóng shì mí xīn cóng wù lì wàng qiú yīn qíu
是名第五计著崇事迷心从物，立妄求因，求

wàng jì guǒ wéiyuǎnyuántōng bèi niè pánchéng shēngdiānhuàzhǒng
妄冀果，违远圆通，背涅槃城，生颠化种。
yòushànnán zǐ qióngzhūxíngkōng yǐ mièshēngmiè ér yú jì
“又善男子穷诸行空，已灭生灭，而于寂
miè jīng miào wèiyuán ruò yú yuánmíng jì míngzhōng xū fēi miè qún huà
灭精妙未圆。若于圆明计明中虚，非灭群化，
yǐ yǒngmiè yī wéi suǒ guī yī shēngshèng jiě zhě shì rén zé duò guī wú
以永灭依为所归依，生胜解者，是人则堕归无
guī zhí wú xiāng tiān zhōng zhū shùn ruò duō chéng qí bàn lǚ mí fó
归执，无想³⁶⁸天中诸舜若多成其伴侣，迷佛

³⁶⁸ 丽本：相；永乐北藏本及龙藏本：想；金陵同治本：想

pú tí wáng shī zhī jiàn shì míng dì liù yuán xū wú xīn chéngkōngwáng
菩提，亡失知见。是名第六圆虚无心成空亡

guǒ wéiyuǎnyuántōng bēi niè pánchéng shēngduànmièzhǒng
果，违远圆通，背涅槃城，生断灭种。

yòushànnán zǐ qióngzhūxíngkōng yǐ mièshēngmiè ér yú jì
“又善男子穷诸行空，已灭生灭，而于寂
mièjīng miào wèiyuán ruò yú yuáncháng gù shēnchángzhù tóng yú
灭精妙未圆。若于圆常，固身常住，同于

369 jīngyuán cháng bù qīng shì shēngshèng jiě zhě shì rén zé duòtān
精圆，长不倾逝，生胜解者，是人则堕贪

fēi tān zhí zhū ē sī tuó qíú chángmìngzhě chéng qí bàn lǚ mí fó
非贪执，诸阿斯陀求长命者成其伴侣，迷佛

pú tí wáng shī zhī jiàn shì míng dì qī zhí zhuómìngyuán lì gù wàng
菩提，亡失知见。是名第七执著命元，立固妄

yīn qù cháng láo guǒ wéiyuǎnyuántōng bēi niè pánchéng shēng
因，趣长劳果，违远圆通，背涅槃城，生

wàngyánzhǒng
妄延种。

yòushànnán zǐ qióngzhūxíngkōng yǐ mièshēngmiè ér yú jì
“又善男子穷诸行空，已灭生灭，而于寂

mièjīng miào wèiyuán guānmìng hù tōng què liú chén láo kǒng qí xiāo
灭精妙未圆。观命互通，却留尘劳，恐其销

jìn biàn yú cǐ jì zuò lián huāgōng guǎnghuà qī zhēn duōzēngbǎo
尽，便于此际坐莲华宫，广化七珍，多增宝

yuán zòng zì qí xīn shēngshèng jiě zhě shì rén zé duòzhēn wú zhēn
媛，纵恣其心，生胜解者，是人则堕真无真

zhí zhà zhǐ jiā luó chéng qí bàn lǚ mí fó pú tí wáng shī zhī
执，吒枳³⁷⁰迦罗成其伴侣，迷佛菩提，亡失知

jiàn shì míng dì bā fā xié sī yīn lì chì chénguǒ wéiyuǎnyuántōng
见。是名第八发邪思因立炽尘果，违远圆通，

bēi niè pánchéng shēngtiān mó zhǒng
背涅槃城，生天魔种。

yòushànnán zǐ qióngzhūxíngkōng yǐ mièshēngmiè ér yú jì
“又善男子穷诸行空，已灭生灭，而于寂

mièjīng miào wèiyuán yú mìngmíngzhōng fēn bié jīng cū shū jué zhēnwéi
灭精妙未圆。于命明中分别精粗，疏决真伪，

³⁶⁹ 丽本：于；永乐北藏本及龙藏本：於；金陵同治本：於

³⁷⁰ 丽本：枳；永乐北藏本及龙藏本：枳；金陵同治本：枳

yīn guǒ xiāng chóu wéi qiú gǎnyìng bēi qīng jìng dào suǒ wèi jiàn kǔ
因果相酬，唯求感应，背清净道；所谓见苦、
duàn jí zhèng miè xiū dào jū miè yǐ xiū gèng bù qián jìn shēng
断集、证灭、修道，居灭已休，更不前进，生
shèng jiě zhě shì rén zé duò dìng xíng shēng wén zhū wú wén sēng zēng shàng
胜解者，是人则堕定性声闻，诸无闻僧增上
màn zhě chéng qí bàn lǚ mí fó pú tí wáng shī zhī jiàn shì míng
慢者成其伴侣，迷佛菩提，亡失知见。是名
dì jiǔ yuán jīng yìng xīn chéng qù jì guǒ wéi yuǎn yuán tōng bēi niè pán
第九圆精应心成趣寂果，违远圆通，背涅槃
chéng shēng chán kōng zhǒng
城，生缠空种。

yòu shàn nán zǐ qióng zhū xíng kōng yǐ miè shēng miè ér yú jì
“又善男子穷诸行空，已灭生死，而于寂
miè jīng miào wèi yuán ruò yú yuán róng qīng jìng jué míng fā yán shēn miào
灭精妙未圆。若于圆融清净觉明，发研深妙，
jí lì niè pán ér bù qián jìn shēng shèng jiě zhě shì rén zé duò dìng
即立涅槃，而不前进，生胜解者，是人则堕定
xìng pì zhī zhū yuán dù lún bù huí xīn zhě chéng qí bàn lǚ mí fó pú
性辟支，诸缘独伦不回心者成其伴侣，迷佛菩
tí wáng shī zhī jiàn shì míng dì shí yuán jué mǐn xīn chéng zhàn míng
提，亡失知见。是名第十圆觉溜³⁷¹心成湛明
guǒ wéi yuǎn yuán tōng bēi niè pán chéng shēng jué yuán míng bù huà
果，违远圆通，背涅槃城，生觉圆明不化
yuán zhǒng
圆种。

ē nán rú shì shí zhōng chán nà zhōng tú chéng kuáng
“阿难，如是十种禅那，中塗³⁷²成狂，
yīn yī mí huò yú wèi zú zhōng shēng mǎn zú zhèng jiē shì shí yìn
因依迷惑，于³⁷³未足中生满足证，皆是识阴
yòng xīn jiāo hù gù shēng sī wèi zhòng shēng wán mí bù zì cùn liàng
用心交互，故生斯位。众生顽迷，不自忖量，
féng cǐ xiàn qián gè yǐ suǒ ài xiān xí mí xīn ér zì xiū xī jiāng
逢此现前，各以所爱，先习迷心，而自休息，将

³⁷¹ 丽本：溜；永乐北藏本及龙藏本：溜；金陵同治本：溜

³⁷² 丽本：途；永乐北藏本及龙藏本：塗；金陵同治本：塗

³⁷³ 丽本：依，或；永乐北藏本及龙藏本：依迷惑于；金陵同治本：依迷惑于

wéi bì jìng suǒ guī níng dì zì yánmǎn zú wú shàng pú tí dà wàng yǔ
 为毕竟所归宁地，自言满足无上菩提，大妄语

chéng wàidào xié mó suǒ gǎn yè zhōng duò wú jiàn yù shēngwén
 成，外道邪魔所惑业终，堕无间狱；声闻、

yuán jué bù chéngzēng jìn rǔ děngcún xīn bǐng rú lái dào jiāng cǐ fǎ
 缘觉不成增进。汝等存心秉如来道，将此法

mén yú wǒ mièhòuchuán shì mò shì pǔ lìng zhòngshēng jué liǎo sī yì
 门于我灭后传示末世，普令众生觉了斯义，

wú lìng jiàn mó zì zuò chén niè³⁷⁴ bǎo suí āi jiù xiāo³⁷⁵ xī xié yuán
 无令见魔自作沉孽，保绥哀救，销息邪缘；

lìng qí shēn xīn rù fó zhī jiàn cóng shǐ chéng jiù bù zāo qí lù rú
 令其身心入佛知见，从始成就，不遭岐路。如

shì fǎ mén xiānguò qù shì héngshā jié zhōng wēichén rú lái chéng cǐ
 是法门，先过去世恒沙劫中微尘如来乘此

xīn kāi dé wú shàngdào shí yìn ruò jìn zé rǔ xiànpíánzhūgēn hù
 心开，得无上道。识阴若尽，则汝现前诸根互

yòng cóng hù yòngzhōngnéng rù pú sà jīn gānggān huì yuánmíng jīng
 用，从互用中能入菩萨金刚干慧，圆明精

xīn yú zhōng fā huà rú jìng liú lí nèi hánbǎoyuè rú shì nǎi chāo shí
 心于中发化，如净琉璃内含宝月；如是乃超十

xìn shí zhù shí xíng shí huí xiàng sì jiā xíng xīn pú sà suǒ xíng
 信、十住、十行、十回向、四加行心、菩萨所行

jīng gāng shí dì děng jué yuánmíng rù yú rú lái miào zhuāng yán hǎi
 金刚十地、等觉圆明，入于如来妙庄严海，

yuánmǎn pú tí guī wú suǒ dé
 圆满菩提，归无所得。

cǐ shì guò qù xiān fó shì zūn shē mó tā zhōng pí pō shè nà
 “此是过去先佛世尊，奢摩他中毗婆舍那

jué míng fēn xī wēi xì mó shì mó jìng xiànpíán rǔ néng ān shí xīn
 觉明分析微细魔事。魔境现前，汝能谙识，心

gòu xǐ chú bù luò xié jiàn yìn mó xiāomiè tiān mó cuī suì dà lì
 垢洗除，不落邪见。阴魔销灭，天魔摧毁，大力

guǐ shén chǐ pò táo shì chī mèi wǎng liǎng wú fù chū shēng zhí zhì pú tí
 鬼神褫魄逃避，魑魅魍魉无复出生，直至菩提

³⁷⁴ 丽本：孽；永乐北藏本及龙藏本：孽；金陵同治本：孽

³⁷⁵ 丽本：消；永乐北藏本及龙藏本：销；金陵同治本：销

wú zhū shǎo fá xià liè zēng jìn yú dà niè pán xīn bù mí mèn ruò
 无诸少乏，下劣增进，于大涅槃心不迷闷。若
 zhū mò shì yú dùnzhòngshēng wèi shí chán nà bù zhī shuō fǎ yào
 诸末世愚钝众生，未识禅那，不知说法，乐
 xiū sānmèi rǔ kǒngtóng xié yī xīn quàn lìng chí wǒ fó dǐng tuó luó ní
 修三昧。汝恐同邪，一心劝令持我佛顶陀罗尼
 zhòu ruò wèinéngsòng xiě yú chántáng huò dài shēnshàng yī qiè
 咒。若未能诵，写于禅堂，或带身上，一切
 zhū mó suǒ bù néngdòng rǔ dānggōng qīn shí fāng rú lái jiū jìng xiū jìn
 诸魔所不能动。汝当恭钦十方如来究竟修进
 zuì hòuchuífàn
 最后垂范。”

ē nán jí cóngzuò qǐ wén fó shì huì dǐng lǐ qīn fèng yì
 阿难即从坐起，闻佛示诲，顶礼钦奉，忆
 chí wú shī yú dà zhòngzhōng chónɡ fù bái fó rú fó suǒyán
 持无失，于大众中，重复白佛：“如佛所言，
 wǔ yìn xiàngzhōng wǔ zhǒng xū wàngwéiběnxiǎng xīn wǒ děngpíngcháng
 五阴相中，五种虚妄为本想心。我等平常，
 wèiméng rú lái wēi xì kāi shì yòu cǐ wǔ yìn wéibìngxiāochú wéi
 未蒙如来微细开示。又此五阴，为并消除？为
 cì dì jìn rú shì wǔ chónɡ yì hé wéi jiè wéi³⁷⁶ yuàn rú lái fā
 次第尽？如是五重，旨何为界？惟愿如来发
 xuān dà cí wèi cǐ dà zhòngqīngjìng xīn mù yǐ wèi mò shì yī qiè
 宣大慈，为此大众清净³⁷⁷心目，以为末世一切
 zhòngshēngzuòjiāng lái yǎn
 众生作将来眼。”

fó gào ē nán jīngzhēnmiàomíngběnjué yuánjìng fēi liú sǐ
 佛告阿难：“精真妙明本觉圆净，非留死
 shēng jí zhū chéngòu nǎi zhì xū kōng jiē yīn wàngxiǎng zhī suǒshēng qǐ
 生及诸尘垢，乃至虚空，皆因妄想之所生起。
 sī yuánběn jué miàomíngzhēn jīng wàng yǐ fā shēngzhū qì shì jiān rú
 斯元本觉妙明真精，妄以发生诸器世间，如
 yǎn ruò duō mí tóu rèn yǐng wàng yuán wú yīn yú wàngxiǎngzhōng lì yīn
 演若多迷头认影。妄元无因，于妄想中立因
 yuánxìng mí yīn yuánzhě chēngwéi zì rán bǐ xū kōngxìng yóu shí huàn
 缘性，迷因缘者称为自然，彼虚空性犹实幻

³⁷⁶ 丽本：唯；永乐北藏本及龙藏本：惟；金陵同治本：惟

³⁷⁷ 丽本：明；永乐北藏本及龙藏本：净；金陵同治本：净

shēng yīn yuán zì rán jiē shì zhòngshēngwàng xīn jì duó ē nán
生，因缘、自然皆是众生妄心计度。阿难，
zhī wàngsuǒ qǐ shuōwàng yīn yuán ruò wàngyuán wú shuōwàng yīn
知妄所起，说妄因缘；若妄元无，说妄因
yuányuán wú suǒ yǒu hé kuàng bù zhī tuī zì rán zhě shì gù rú lái
缘元无所有，何况不知推自然者？是故如来
yǔ rǔ fā míng wǔ yìn běn yīn tóng shì wàngxiǎng
与汝发明，五阴本因同是妄想。

rǔ tǐ xiān yīn fù mǔ xiāngshēng rǔ xīn fēi xiǎng zé bù
“汝体先因父母想生，汝心非想，则不
néng lái xiāngzhōngchuánmìng rú wǒ xiānyán xīn xiǎng cù wèi kǒu
能来想中传命。如我先言，心想醋味，口
zhōngxiánshēng xīn xiāngdēnggāo zú xīn suān qǐ xuán yá bù yǒu
中诞生；心想登高，足心酸起。悬崖不有，
cù wù wèi lái rǔ tǐ bì fēi xū wàngtōng lún kǒushuǐ rú hé yīn tán
醋物未来，汝体必非虚妄通伦，口水如何因谈
cù chū shì gù dāng zhī rǔ xiàn sè shēnmíngwéi jiān gù dì yī wàng
醋出？是故当知，汝现色身名为坚固第一妄
xiǎng jí cǐ suǒshuō lín gāoxiāng xīn néng lìng rǔ xíngzhēnshòusuān
想。即此所说，临高想心，能令汝形真受酸
sè yóu yīn shòushēng néngdòng sè fǐ rǔ jīn xiànpíngyánshùn yì
涩。由因受生，能动色体，汝今现前顺益、
wéi sǔn èr xiàn qū chí míngwéi xū míng dì èr wàngxiǎng yóu rǔ niàn lǜ
违损二现驱驰，名为虚明第二妄想。由汝念虑，
shǐ rǔ sè shēn shēn fēi niàn lún rǔ shēn hé yīn suí niànsuǒ shǐ zhǒng
使汝色身，身非念伦，汝身何因随念所使种
zhǒng qǔ xiàng xīn shēngxíng qǔ yǔ niànxiāngyìng wù jí xiǎng xīn
种取像，心生形取，与念相应？寤即想心，
mèi wéi zhū mèng zé rǔ xiāngniànyáodòngwàngqíng míngwéiróngtōng dì
寐为诸梦，则汝想念摇动妄情，名为融通第
sānwàngxiǎng huà lǐ bù zhù yùnyùn mì yí jiǎ zhǎng fà shēng
三妄想。化理不住，运运密移，甲长发生，
qì xiāoróngzhòu rì yè xiāng dài céng wú jué wù ē nán cǐ ruò
气销容皱，日夜相代，曾无觉悟。阿难，此若
fēi rǔ yún hé tǐ qiān rú bì shì zhēn rǔ hé wú jué zé rǔ zhū
非汝，云何体迁？如必是真，汝何无觉？则汝诸
xíngniànniàn bù tíng míngwéiyōu yīn dì sì wàngxiǎng yòu rǔ jīng míng
行念念不停，名为幽隐第四妄想。又汝精明

zhàn bù yáo chǔ míng héng cháng zhě yú shēn bù chū jiàn wén jué zhī ruò
湛不摇处名恒常者，于身不出见闻觉知；若
 shí jīng zhēn bù róng xí wàng hé yīn rǔ děng céng yú xī nián dù yī
实精真，不容习妄。何因汝等曾于昔年睹一
 qí wù jīng lì nián suì yì wàng jù wú yú hòu hū rán fù dù qián yì
奇物，经历年岁忆忘俱无，于后忽然覆睹前异，
 jì yì wǎn rán céng bù yí shī zé cǐ jīng liǎo zhàn bù yáo zhōng niàn
记忆宛然，曾不遗失？则此精了湛不摇中，念
 niàn shòu xūn yǒu hé chóu suàn ē nán dāng zhī cǐ zhàn fēi zhēn
念受熏，有何筹算？阿难当知，此湛非真，
 rú jí liú shuǐ wàng rú tián jìng liú jí bù jiàn fēi shì wú liú ruò
如急流水，望如恬静，流急不见，非是无流。若
 fēi xiǎng yuán nìng shòu wàng xí fēi rǔ liù gēn hù yòng kāi hé³⁷⁹
非想元，宁受妄³⁷⁸习？非汝六根互用开合³⁷⁹，
 cǐ zhī wàng xiǎng wú shí dé miè gù rǔ xiàin zài jiàn wén jué zhī zhōng
此之妄想无时得灭。故汝现在见闻觉知中
 chuàn xí jī zé zhàn liǎo nèi wǎng xiàng xū wú dì wǔ diān dǎo wēi
串习几，则湛了内，罔象虚无，第五颠倒微
 xiè³⁸⁰ jīng xiǎng
细精想。

“ē nán shì wǔ shòu yìn wǔ wàng xiǎng chéng rǔ jīn yù
“阿难，是五受阴，五妄想成。汝今欲
 zhī yīn jiè qiǎn shēn wéi sè yǔ kōng shì sè biān jì wéi chù jí lí shì
知因果浅深，唯色与空是色边际，唯触及离是
 shòu biān jì wéi jì yǔ wàng shì xiǎng biān jì wéi miè yǔ shēng shì xíng
受边际，唯记与忘是想边际，唯灭与生是行
 biān jì zhàn rù hé zhàn guī shí biān jì cǐ wǔ yìn yuán chóng dié
边际，湛入合湛，归识边际。此五阴元重迭
 shēng qǐ shēng yīn shí yǒu miè cóng sè chū lǐ zé dùn wù chéng
生起，生因识有，灭从色除。理则顿悟，乘
 wù bìng xiāo shì fēi dùn chū yīn cì dì jìn wǒ yǐ shì rǔ jié bō jīn
悟并销；事非顿除，因次第尽。我已示汝劫波巾
 jié hé suǒ bù míng zài cǐ xún wèn rǔ yīng jiāng cǐ wàng xiǎng gēn yuán
结，何所不明再此询问？汝应将此妄想根元

³⁷⁸ 丽本：想；永乐北藏本及龙藏本：妄；金陵同治本：妄

³⁷⁹ 丽本：合开；永乐北藏本及龙藏本：开合；金陵同治本：开合

³⁸⁰ 丽本：细微；永乐北藏本及龙藏本：微细；金陵同治本：微细

xīn dé kāi tōng chuán shì jiāng lái mò fǎ zhī zhōngzhū xiū xíngzhě lìng
心得开通，传示将来末法之中诸修行者，令
shí xū wàng shēnyàn zì shēng zhī yǒu niè pán bù liàn sān jiè
识虚妄，深厌自生，知有涅槃，不恋三界。
ē nán ruò fù yǒu rén biànmǎn shí fāng suǒ yǒu xū kōng
“阿难，若复有人，遍满十方所有虚空，
yíngmǎn qī bǎo chí yǐ fèngshàngwēichénzhū fó chéng shì gònggyǎng
盈满七宝，持以奉上微尘诸佛，承事供养，
xīn wú xū dù yú yì yún hé shì rén yǐ cǐ shī fó yīn yuán dé fú
心无虚度。于意云何，是人以此施佛因缘，得福
duō fǒu
多不？”

ē nán dá yán xū kōng wú jìn zhēnbǎo wú biān xī yǒuzhòng
阿难答言：“虚空无尽，珍宝无边。昔有众
shēng shī fó qī qián shěshēnyóuhuòzhuàn lún wáng wèi kuàng fù xiàn
生施佛七钱，舍身犹获转轮王位；况复现
qián xū kōng jì qióng fó tǔ chōngbiàn jiē shī zhēnbǎo qióng jié sī yì
前虚空既穷，佛土充遍皆施珍宝，穷劫思议
shàng bù néng jí shì fú yún hé gèngyōubiān jì
尚不能及，是福云何更有边际？”

fó gào ē nán zhū fó rú lái yǔ wú xū wàng ruò fù yǒu rén
佛告阿难：“诸佛如来语无虚妄。若复有人，
shēn jù sì zhòng shí bō luó yí shùn xī jí jīng cǐ fāng tā fāng ē
身具四重、十波罗夷，瞬息即经此方、他方阿
bí dì yù nǎi zhì qióng jìn shí fāng wú jiàn mǐ bù jīng lì néng yǐ
鼻地狱，乃至穷尽十方无间，靡不经历；能以
yī niànjiāng cǐ fǎ mén yú mò jié zhōng kāi shì wèixué shì rén zuì zhàng
一念将此法门于末劫中开示未学，是人罪障
yìngniànxiāomiè biàn qí suǒshòu dì yù kǔ yīn chéng ān lè guó dé fú
应念销灭，变其所受地狱苦因成安乐国，得福
chāoyuèqíán zhī shī rén bǎi bèi qiān bèi qiānwàn yì bèi rú shì nǎi
超越前之施人百倍、千倍、千万亿倍，如是乃
zhì suàn shù pì yù suǒ bù néng jí ē nán ruò yǒuzhòngshēng
至算数、譬喻所不能及。阿难，若有众生，
néngsòng cǐ jīng néng chí cǐ zhòu rú wǒ guǎngshuō qióng jié bù jìn
能诵此经，能持此咒，如我广说，穷劫不尽；
yī wǒ jiàoyán rú jiàoxíngdào zhí chéng pú tí wú fù mó yè
依我教言，如教行道，直成菩提，无复魔业。”

fó shuō cǐ jīng yǐ bì qīū bì qīū ní yōu pó sè yōu pó
佛说此经已，比丘、比丘尼、优婆塞、优婆
yí yí qiè shì jiān tiān rén è xiū luó jí zhū tā fāng pú sà èr shèng
夷，一切世间天人、阿修罗及诸他方菩萨、二乘、
shèng xiāntóng zǐ bìng chū fā xīn dà lì guǐ shén jiē dà huān xǐ zuò
圣仙童子，并初发心大力鬼神，皆大欢喜，作
lǐ ér qù
礼而去。

大佛顶如来密因修证了义诸菩萨万行首楞严经卷第十³⁸¹

léngyánjīngzàn
楞严经赞

yōuqīng rǎo dòng wǎngxiàng xū wú niè pánchéng bēi xiàng mí
幽清扰动。罔象虚无。涅槃城背向迷
tú zuì hòu shì guī mó wǔ yìn gān kū gāo jǔ bù tiān qú
途。最后示规模。五阴干枯。高举步天衢。

ná mó léngyán huì shàng fó pú sà
南无楞严会上佛菩萨 (合掌三称)

³⁸¹ 丽本：大佛顶万行首楞严经卷第十

● 结诵仪一

bǔ quēzhēnyán 补阙真言

(三遍)

ná mó hē là dá nuó duō là yè yē qié là qié là jù zhù jù
南無喝啰怛那. 哆啰夜耶. 佞性佞性. 俱住俱
zhù mó là mó là hǔ là hōng hè hè sū dá ná hōng pō
住. 摩啰摩啰. 虎啰. 吻. 贺贺. 苏怛拏. 吻. 泼
mò ná suō pó hé
抹拏. 娑婆诃。

bǔ quēyuánmǎnzhēnyán 补阙圆满真言

(三遍)

ōng hū lú hū lú shè yì mù qiè suō hé
唵. 呼嚧呼嚧. 社曳穆契. 莎诃。

pǔ huí xiàngzhēnyán 普回向真言

(三遍)

ōng suō mó là suō mó là mí mó nǎng sà hā là mó hé zán
唵. 娑摩啰. 娑摩啰. 弥摩曩. 萨哈啰. 摩诃咱
hā là hòng
哈啰 吻。
哈啰 吻。

bá yī qiè yè zhànggēnběn dé shēngjìng tǔ tuóluó ní
拔一切业障根本得生净土陀罗尼

(三遍)

ná mó ē mí duō pó yè duō tuō qié duō yè duō dì yè tuō
 南無阿彌多婆夜。哆他伽路夜。哆地夜他。

ē mí lì dū pó pí é mí lì duō xī dān pó pí é mí lì
 阿彌唎。都婆毗。阿彌唎哆。悉耽婆毗。阿彌唎

duō pí jiā lán dì é mí lì duō pí jiā lán duō qié mí nì
 哆。毗迦兰帝。阿彌唎哆。毗迦兰哆。伽彌腻。

qié qié nuó zhǐ duō jiā lì suō pó hé
 伽伽那。枳多迦隶。娑婆诃。

(不思议神力传云。若欲受持咒法。嚼杨枝。澡豆。漱口。然香。于佛像前胡跪合掌。日夜六时。各诵三七遍。即灭四重。五逆。十恶。谤方等罪。悉得灭除。现世所求皆得。不为恶鬼神所惑乱。若数满二十万遍。即感得菩提牙生。若至三十万遍。即面见阿弥陀佛。拔一切业障根本得生净土神咒云。若有善男子善女人能诵此咒者。阿弥陀佛常住其顶日夜拥护。无令怨家而得其便。现世常得安隐。临命终时。任运往生。)

zàn fó jì
赞佛偈

(一遍)

ē mí tuó fó shēn jīn sè 阿弥陀佛身金色 xiàngghǎoguāngmíng wú děng lún 相好光明无等伦
bái háo wǎn zhuǎn wǔ xū mí 白毫宛转五须弥 gàn mù chéng qīng sì dà hǎi 眶目澄清四大海
guāngzhōnghuà fó wú shù yì 光中化佛无数亿 huà pú sà zhòng yì wú biān 化菩萨众亦无边
sì shí bā yuàn dù zhòngshēng 四十八愿度众生 jiǔ pǐn xián lìng dēng běi àn 九品咸令登彼岸

ná mó xī fāng jí lè shì jiè dà cí dà bēi ē mí tuó fó 南無西方极乐世界大慈大悲阿弥陀佛

(一称)

ná mó ē mí tuó fó 南無阿弥陀佛 (千称或数百称)

ē mí tuó fó 阿弥陀佛 (千称或数百称)

ná mó guān shì yīn pú sà 南無观世音菩萨 (三称三拜)

ná mó dà shì zhì pú sà 南無大势至菩萨 (三称三拜)

ná mó qīng jìng dà hǎi zhòng pú sà 南無清净大海众 菩萨 (三称三拜)

cí yúnchànzǔjìng tǔ wén
慈云 忏主淨土文

(一遍)

yī xīn guī mìng jí lè shì jiè ē mí tuó fó yuàn yǐ jìng
一心皈命。极乐世界。阿弥陀佛。愿以净

guāngzhào wǒ cí shì shè wǒ wǒ jīn zhèngniàn chēng rú lái míng wèi
光 照我。慈誓摄我。我今 正念。称 如来名。为

pú tí dào qíú shēngjìng tǔ fó xī běn shì ruò yǒuzhòngshēng yù
菩提道。求生 净土。佛昔本誓。若有 众生。欲

shēng wǒ guó zhì xīn xìn yào nǎi zhì shí niàn ruò bù shēngzhě bù
生 我国。至心信乐。乃至十念。若不 生者。不

qǔ zhèng jué yǐ cǐ niàn fó yīn yuán dé rù rú lái dà shì hǎi
取 正觉。以此念佛因缘。得入如来大誓海

zhōng chéng fó cí lì zhòng zuì xiāomiè shànggēnzhēngzhǎng ruò
中。承 佛慈力。众 罪消灭。善根增长。若

lín mìngzhōng zì zhī shí zhì shēn wú bìng kǔ xīn bù tān liàn yì
临命 终。自知时至。身无病苦。心不贪恋。意

bù diāndǎo rú rù chán dìng fó jí shèngzhòng shǒu zhí jīn tái lái
不颠倒。如入禅定。佛及 圣 众。手执金台来

yíng jiē wǒ yú yī niànqǐng shēng jí lè guó huā kāi jiàn fó jí
迎接我。于一念顷。生 极乐国。华开见佛。即

wén fó shèng dùn kāi fó huì guǎng dù zhòngshēng mǎn pú tí yuàn
闻佛 乘。顿开佛慧。广 渡 众 生。满 菩提愿。

shí fāng sān shì yī qiè fó yī qiè pú sà mó hé sà mó hé bō
十 方 三 世 一 切 佛。一 切 菩 萨 摩 诃 萨。摩 诃 般

rě bō luó mì
若 波 罗 蜜。

huí xiàng jì
回 向 偈

(一遍)

yuàn yǐ cǐ gōng dé zhuāngyán fó jìng tǔ
愿 以 此 功 德 庄 严 佛 净 土
shàngbào sì chóngrēn xià jì sān tú kǔ
上 报 四 重 恩 下 济 三 途 苦
ruò yǒu jiàn wén zhě xī fā pú tí xīn
若 有 见 闻 者 悉 发 菩 提 心
jìn cǐ yī bào shēn tóngshēng jí lè guó
尽 此 一 报 身 同 生 极 乐 国

sān guī yī
三皈依

(一遍)

zì guī yī fó dāngyuànzhòngshēng tǐ jiě dà dào fā wú
自 皈 依 佛。当 愿 众 生。体 解 大 道。发 无
shàng xīn zì guī yī fǎ dāngyuànzhòngshēng shēn rù jīng zàng zhì
上 心。自 皈 依 法。当 愿 众 生。深 入 经 藏。智
huì rú hǎi zì guī yī sēng dāngyuànzhòngshēng tǒng lǐ dà
慧 如 海。自 皈 依 僧。当 愿 众 生。统 理 大
zhòng yī qiè wú ài hé nánshèngzhòng
众。一 切 无 碍。和 南 圣 众。

(净土文及回向偈。当对佛跪念。念毕。起身三礼而退。)

● 结诵仪二

bǔ quēzhēnyán
补阙真言

(三遍)

ná mó hē là dá nuó duō là yè yē qié là qié là jù zhù jù
南無喝啰怛那. 哆啰夜耶. 佞性佞性. 俱住俱
zhù mó là mó là hǔ là hōng hè hè sū dá ná hōng pō
住. 摩啰摩啰. 虎啰. 吻. 贺贺. 苏怛拏. 吻. 泼
mò ná suō pó hé
抹拏. 娑婆诃。

bǔ quēyuánmǎnzhēnyán
补阙圆满真言

(三遍)

ōng hū lú hū lú shè yì mù qiè suō hé
唵. 呼嚧呼嚧. 社曳穆契. 莎诃。

pǔ huí xiàngzhēnyán
普回向真言

(三遍)

ōng suō mó là suō mó là mí mó nǎng sà hā là mó hé zán
唵. 娑摩啰. 娑摩啰. 弥摩曩. 萨哈啰. 摩诃咱
hā là hòng
哈啰 吻。

huí xiàng fā yuàn

回向发愿

zhì xīn chàn huǐ wǒ yǔ yī qiè zhòngshēng cóng wú
志心忏悔。我（某甲）与一切众生，从无
 shǐ lái mí shī zhēn xīn liú zhuǎnshēng sǐ liù gēn zuì zhàng wú
始来，迷失真心，流转生死。六根罪障，无
 liàng wú biān yuánmiào fó shèng wú yǐ kāi jiě yī qiè suǒ yuàn
量无边；圆妙佛乘，无以开解；一切所愿，
 bù dé xiànpqián wǒ jīn dù sòng dà fó dǐngshǒuléngyán jīng yǐ cǐ shàn
不得现前。我今读诵大佛顶首楞严经，以此善
 gēn fā lù hēi è guò xiàn wèi lái sān yè suǒ zào wú biānzhòng
根，发露黑恶，过、现、未来三业所造无边重
 zuì jiē dé xiāomiè shēn xīn qīng jìng huòzhàngjuānchú fú zhì zhuāng
罪，皆得消灭，身心清净，惑障蠲除，福智庄
 yán jìng yīn zēng zhǎng zì tā héngyuàn sù dé yuán chéng yuàn zhū
严，净因增长，自他行愿速得圆成。愿诸
 rú lái cháng zài shuō fǎ suǒ yōugōng dé qǐ suí xǐ xīn huí xiàng pú
如来常在说法，所有功德起随喜心，回向菩
 tí zhèngcháng lè guǒ mìngzhōng zhī rì zhèngniànxiànpqián miàn
提，证常乐果。命终之日，正念现前，面
 jiàn mí tuó jí zhūshèngzhòng yī chà nà qǐng shēngliánhuāzhōng pǔ
见弥陀及诸圣众，一刹那顷，生莲华中。普
 yuàn zhòngshēng jù chéng fó dào
愿众生，俱成佛道。

ná mó fó ná mó fǎ ná mó sēng
南無佛 南無法 南無僧 (合掌三称)

ná mó shì jiā móu ní fó
南無释迦牟尼佛 (合掌三称)

ná mó dà fó dǐngshǒuléngyán jīng
南無大佛顶首楞严经 (合掌三称)

ná mó wén shū shī lì pú sà
南無文殊师利菩萨 (合掌三称)

ná mó pǔ xián pú sà
南無普贤菩萨 (合掌三称)

ná mó guān shì yīn pú sà
南無观世音菩萨 (合掌三称)

huí xiàng jì
回向偈

(一遍)

sòng jīng gōng dé shū shènghèng
诵经功德殊胜行

pǔ yuàn fǎ jiè zhū zhòng shēng
普愿法界诸众生

shí fāng sān shì yī qìè fó
十方三世一切佛

wén shū pǔ xián guān zì zài
文殊普贤观自在

wú biān shèng fú jiē huí xiàng
无边胜福皆回向

sù wǎng wú liàng guāng fó chà
速往无量光佛刹

yī qìè pú sà mó hé sà
一切菩萨摩诃萨

mó hé bō rě bō luó mì
摩诃般若波罗蜜

huí xiàng jì
回向偈

(一遍)

yuàn yǐ cǐ gōng dé
愿以此功德

shàng bào sì chóng ēn
上报四重恩

ruò yǒu jiàn wén zhě
若有见闻者

jìn cǐ yī bào shēn
尽此一报身

zhuāng yán fó jìng dù
庄严佛净土

xià jì sān tú kǔ
下济三途苦

xī fā pú tí xīn
悉发菩提心

tóng shēng jí lè guó
同生极乐国

sān guī yī
三皈依

(一遍)

zì guī yī fó dāngyuànzhòngshēng tǐ jiě dà dào fā wú
自皈依佛，当愿众生，体解大道，发无
shàng xīn zì guī yī fǎ dāngyuànzhòngshēng shēn rù jīng zàng
上心；自皈依法，当愿众生，深入经藏，
zhì huì rú hǎi zì guī yī sēng dāngyuànzhòngshēng tǒng lǐ dà zhòng
智慧如海；自皈依僧，当愿众生，统理大众，
yī qiè wú ài hé nánshèngzhòng
一切无碍。和南圣众。

(发愿文及回向偈。当对佛跪念。念毕。起身三礼而退。)

附：高丽大藏经本楞严咒咒文

大佛顶如来放光悉怛多鉢怛嚩菩薩万行品，灌頂部录出，一名中印度那兰陀曼茶罗灌頂金刚大道场神咒：

南牟薩怛他蘇伽哆耶
歸命一切諸佛一 阿囉訶帝三藐三
 菩陀耶
歸命一切如來應正等覺二 娜牟薩婆勃陀
敬禮一切諸佛三 勃地薩哆吠弊
歸命菩薩毗哪反四 娜牟颯哆喃三藐三菩陀俱胝喃
敬禮正遍知五 薩失囉
歸命羅漢等眾七
 瞬去迦僧伽喃
敬禮辟支佛及四果人六 娜牟盧雞阿囉喝哆喃
 娜牟蘇魯哆半那喃
八 娜牟塞羯唎
二合引 陀伽
輕去 彌喃
敬禮斯陀含阿那含眾九
 娜牟盧鷄三藐伽哆喃
敬禮過去未來十娜牟三藐 鉢囉
二合 底半那
去十 娜牟提婆唎史喃
敬禮三十
三天及一切諸仙天等十二 娜牟微悉陀耶微
入聲呼 地也
二合 陀囉喃
敬禮呪仙十三 娜牟
 悉陀微地也
二合 陀囉唎史喃
敬禮持呪成就仙人十四 舍波
去 拏揭囉訶娑
 詞摩囉陀
二合 嘴
攝惡作善十五 娜牟皤囉
二合 詞摩
二合歸命梵天十六 娜牟因
 陀囉耶
二合歸命帝釋十七 娜牟婆伽嚧帝
歸命世尊十八 嚶陀囉
二合引 耶
自在天十九 烏
 摩鉢底
天后 娜牟婆伽
及眷屬二十 帝
歸命世尊二十一 那囉延
 拏耶
地祇眾二十二 半遮摩訶沒陀囉
大印二十三 娜牟塞訖哩
二合 多耶
頂禮世尊二十四 娜牟婆伽
上呼 筏帝摩訶迦囉耶
大黑天神二十五 底哩
二合 補囉
 那伽
上城二十六 比陀囉皤擎迦囉耶
破壞二十七 阿底目多迦尸
 摩舍那縛悉塗
戶陀林中二十八 摩怛唎
二合鬼神眾二十九 娜牟塞訖唎
 多耶
三十一十 娜牟婆伽
舊 帝怛他揭多俱囉耶
如來族三十一 娜牟鉢

頭摩俱囉耶
歸命蓮華族菩薩等三十二
 娜牟筏折囉俱囉
半音用，同下
耶歸命金剛族三十三

娜牟摩尼俱囉耶
歸命寶族三十四
 娜牟伽上闍俱囉耶
歸命眾族三十五
 娜牟

婆伽筏帝
三十
 地喇茶輸囉哂那
三十七
 鉢囉訶囉拏囉
引

闍耶
大猛將各持器仗入三十八
 恒他揭多耶
如來三十九
 娜牟婆伽筏帝
四阿彌

陀
引
 婆耶
無量壽佛四十
 恒他揭多耶
四十
 阿囉訶帝三藐三菩

陀耶
應等正覺四十三
 娜牟婆伽筏帝
四十四
 阿芻鞞也
阿閦如來四十五
 恒他揭

多耶
四十六
 阿囉訶帝三藐三菩陀耶
四十七
 娜牟婆伽筏帝

毗沙闍俱嚧
二
 吠琉璃利耶
藥師如來四十九
 鉢囉婆囉闍耶
引

光王
五十
 恒他揭多耶
五十
 阿囉訶帝三藐三菩陀耶
五十一
 娜牟

婆伽筏帝
五十三
 三布瑟畢多娑囉闍夜
引
娑羅華王五十四
 恒他揭

多耶
五十五
 阿囉訶帝三藐三菩陀
引耶
五十六
 娜牟婆伽筏帝

舍枳也
二
 母娜曳
釋迦牟尼佛五十八
 恒他揭多耶
五十九
 阿囉訶帝三

貌三菩陀
引耶
六十一
 娜牟婆伽筏帝
六十
 囉怛那俱蘇摩
寶華六十二

鷄都囉
引
寶幢王如來六十三
 恒他揭多耶
六十四
 阿羅訶帝三藐三菩陀
引耶帝瓢
六十
 娜牟塞訖哩
二
 多皤翳摩含婆伽筏

多
六十六
 薩恒他揭都烏瑟尼衫
如來佛頂六十七
 悉怛多
引鉢怛嚧

娜牟阿波
引
 囉支單
半音敬禮是辰勝六十九
 鉢羅登
登齋反
 擬
擬異反
 囉
七薩十

嘸部多揭囉
二
 訶迦囉尼
一切神眾作罰七十一
 波囉微
入
 地也
二
 掣車曳
反

陀呼
輕
 你
能斷他呪七十二
 阿哥
引
 囉
輕呼
 微哩
入二
 駐
橫死七十三
 波唎怛囉耶
引
 那

揭唎
救取七十四
 薩喰畔陀那帽乞叉那迦唎
一切縛禁解脫七十五
 薩喰突

瑟吒
二合除一切惡七十六上
 突莎般那你縛囉尼
惡夢七十七
 者都囉
引
 室底喃

八萬四千眾
神七十八
 揭囉訶娑訶娑囉
引
 嘴
七十
 微陀防娑
引
 那羯哩
打破八十

阿瑟吒冰設底喃去聲呼八十
一呼皆同諾刹怛囉喃八十
二鉢囉合二娑陀引
 那羯哩正行阿瑟吒二合喃八十
三摩訶揭囉訶喃辰八
十四微陀防二薩
 那羯哩打破八
十
五薩嚸舍都嚕二你嚸囉尼除一切惡
八
十六巨去囉喃八十
七
 突室乏二鉢那難遮那舍尼除却嚴惡
八
十八毗沙設薩怛囉器仗八
十九
 阿祁尼火九
十烏陀迦囉尼水九
十一阿波引囉視多具囉荷能勝嚴
九
十二摩
 話跋囉戰擎大力嗔怒
九
十三摩訶提哆火天九
十
四摩訶帝闍大滅九
十
五摩訶
 稅尾二多太白九
十
六什伐二囉光焰九
十
七摩訶跋囉大力九
十
八半茶囉嚸引
 悉你白拂九
十
九阿唎耶多囉聖者
一百毗哩二俱知制嚸毗闍耶最勝菩
薩百一
 箍折囉二摩禮底毗輸嚕多摧碎金
剛百二鉢踏罔迦降伏
百三跋折囉
 兒熾曳
反訶縛者金剛力
士百四摩囉制縛隨一逐
百
五般囉室多金剛神
杵百六跋折時熱
反上
 囉二檀持金剛神
杵百七毗舍羅摩遮天神力
士百八扇多舍毗提嚸布室哆
 蘇摩嚕波參辰日月天子及
二十八宿百九摩訶引稅尾二多引太白
星百十阿哩耶多羅
 百十一摩訶引跋囉阿波囉百十
二跋折囉二商羯囉制婆金剛連鎖
百
十三
 怛他天可
反跋折囉俱摩唎迦金剛童女
百
十四俱嚩盧紺
反吐唎金剛童子
百
十五跋
 折囉訶薩哆者二合金剛
手百十六微地也大明呢藏
百
十七乾遮那摩引唎迦四天
王太
 子百十八俱蘇婆喝囉怛囉怛那百十
九毗嚩遮耶那俱唎耶百
二十
 韜淡吐炎夜囉烏瑟尼二
合沙佛頂百
二十一毗折藍婆摩邏遮羅刹神女
百
二十二跋
 折囉二迦那迦金剛使者
百
二十三鉢囉二婆咷去遮那蓮華神眾
百
二十四跋折囉二
合
 敦尼遮金剛攀山
百二十五稅尾多遮迦摩引囉引乞叉二合百
二十六舍施鉢囉
 二婆翳帝夷帝如是等百
二十七母引陀囉二
合尼揭擎眾印可百
二十八娑吠囉乞
 懾二合一切護
我百二十九俱囉飯二
合都印瓮那麼麼某乙
稱名那寫誦呪者但至此語
皆自稱名百三十鳴
 吻牟哩二
合瑟揭二合渠羯
反擎仙眾百
三十一鉢囉二
合舍引薩多善相百
三十二薩怛

他揭都 一切如來 百三十三 烏瑟尼沙 百三十四 呼吽 二 合 咤嚕吽 三合警悞 百三十五 瞳婆那
 押領百三十六 呼吽 二 合 咤嚕吽 三合百三十七 薩耽婆那 鎮守百三十八 呼吽 二 合 咤嚕吽
 三合百三十九 婆囉微地也三婆乞叉那囉 百四十一 呼吽 二 合 咤嚕吽 三合百四十一
 薩婆部瑟吒喃 百四十二 塞曇婆那羯囉 奥却他呪 百四十三 呼吽 二 合 咤嚕吽
 三合百四十四 薩嚕藥叉 勇猛百四十五 喝囉 引 刹娑揭囉訶喃 百四十六 毗陀防娑
 那羯囉 打破百四十七 呼吽 二 合 咤嚕吽 三合百四十八 者都囉尸底喃 百四十九 揭囉
 詞娑囉喃 八萬四千神 王眾百五十 比陀防娑那羯囉 百五十一 呼吽 二 合 咤嚕吽
 三合百五十二 阿瑟吒微 二 合 摩舍帝喃 上百五十一 那法 上 沙怛囉喃 上百五十四 婆
 囉摩駄那伽囉 百五十五 呼吽 二 合 咤嚕吽 三合百五十六 囉刹囉刹 護一切諸佛
 仙皆護百五十七 薄伽梵 佛百五十八 薩怛他揭都烏瑟尼沙 佛頂百五十九 鉢囉登
 擬哩 百六十一 摩訶薩訶薩囉部兒 千臂大神 百六十一 娑訶薩囉室曬
 千頭神百六十二 俱胝舍多娑訶薩囉寧怛囉 百千眼神 百六十三 阿弊地也什
 囉哩多那吒迦 百六十四 摩訶跋折嚕陀 引 大輪金剛 百六十五 帝哩菩囉
 那 三世百六十六 曼茶囉 檀場百六十七 嘴吽莎悉底 百六十八 薄婆都 與我平等 百六十九 印瓮
 麼麼 某乙百七十一 囉闍婆夜 王難百七十一 主囉婆夜 賊難百七十二 阿祇尼婆夜
 火難百七十三 烏陀迦婆夜 水難百七十四 吠沙婆夜 毒難百七十五 舍薩多囉婆夜
 刀仗難百七十六 波囉斫羯囉婆夜 兵難百七十七 突嘌叉婆夜 穀貴飢饉難百七十八 阿舍
 你婆夜 電難百七十九 阿迦囉沒嘌 利吉 反 駐婆夜 掩死難百八十八 阿陀囉尼部
 彌劍波 總持地動 百八十一 伽波哆婆夜 險難百八十二 烏囉迦波多婆夜
 道路難百八十三 囉闍彈茶婆夜 王刑罰難百八十四 那上 伽婆夜 龍怖難百八十五 微地揄婆
 夜 閃電難百八十六 蘇跋嘌尼婆夜 金敷烏難百八十七 藥又揭囉訶 百八十八 羅刹娑
 揭囉訶 百八十九 畢喇哆揭囉訶 餓鬼難百九十九 比舍 上 遮揭囉訶 廁神百九十一

部多揭囉二
合訶神鬼眾百
九十二鳩槃茶揭囉訶守宮婦女鬼
一百九十三布單那揭
 囉二
合訶魄鬼百
九十四羯吒布單那揭囉二
合訶奇魄鬼一
百九十五塞捷陀揭囉訶
 鳩摩羅童天子百九十六阿婆娑摩囉揭囉二
合訶羊頭鬼百
九十七烏檀摩陀揭囉二
合訶
 热鬼百九十八車耶揭囉二
合訶影鬼百
九十九梨婆底揭囉訶陰謀鬼
二百闍底訶哩
 泥食初產鬼
二百一羯囉婆訶哩塗食懷孕鬼
二百二嘯地囉訶哩泥食血鬼
二百三芒娑
 訶哩泥食肉鬼
二百四計陀訶哩泥食脂鬼
二百五摩闍訶哩泥輕呼
去聲
食髓鬼
二百六闍多
 訶哩泥食氣鬼
二百七視吠哆訶哩泥食壽命鬼
二百八婆多訶哩泥食風鬼
二百九皤
 多訶哩喃阿輸遮訶哩泥食不淨鬼
二百十一質多訶哩泥食心鬼
二百十帝
 衫薩毗衫如是等眾
二百十二薩嚕揭囉訶喃一切執祖鬼
二百十三毗地也明呪藏
百十四嗔
 陀夜彌斬伐罪者
二百十五枳囉夜彌二百
十六波哩跋囉斫迦囉外道
百十七訶哩
 離枳反上擔微地也明呪藏
百十八嗔陀夜彌二百
十九枳囉夜彌捕罰
百二十茶枳尼
 狐魅鬼二
百二十一訶哩擔微地也明呪
二十二嗔陀夜彌枳囉夜彌二百
十三摩
 訶鉢輸鉢底夜二
百二
十
四嚕陀囉大自在天
百二十五訶哩耽微地也
 明呪二百二十六嗔陀夜彌枳囉夜彌二百
十七那囉耶擎耶天神
二百
二十八訶哩
 耽微地也明呪
二十九嗔陀夜彌枳囉夜彌二百
三十怛怛嚕伽上
嚕
 茶金翅鳥王
百三十一訶哩耽微地也二百
十三嗔陀夜彌枳囉夜彌二百
十三摩
 訶柯迦羅大黑天神
百三十四摩怛囉伽擎訶哩離枳
反上耽微地也
 嗔陀夜彌枳羅夜彌二百
十六迦波哩迦觸體外道
百三十七訶哩耽微
 地也二百
十八嗔陀夜彌枳囉夜彌二百
十九闍夜羯囉二百
四十曼度
 羯囉二百
十一薩婆囉他娑達你持一切物
百四十二訶哩耽微地也二百
十三
 嗔陀夜彌枳囉夜彌二百
十四者都嘌利吉
反薄祁你姊妹神女
百四十五訶哩
 耽微地也二百
十六嗔陀夜彌二百
十七枳囉夜彌二百
十八湧去
儀

哩知鬪戰勝神并器仗二百四十九
難泥 外道 雞首婆囉 孔雀王器仗 二百五十
伽那鉢底 毗那夜迦王 二百五十一
 娑醯夜 野叉王兄弟三人各領二十八萬眾 二百五十二
 託哩耽微地也 二百五十三
 二百五十四 枳囉夜彌 二百五十五
那延那室囉 引 裸形外道二百五十六
婆擎 異吉反皆同
 耽微地也 二百五十七
嗔陀夜彌 二百五十八
 枳囉夜彌 二百五十九
阿囉訶多
 羅漢二
 二百六十
 託哩耽微地也 二百六十一
嗔陀夜彌 二百六十二
 枳囉夜彌 二百六十三
 微怛多囉引迦起尸鬼二
 二百六十四
 託哩耽微地也 二百六十五
嗔陀夜彌 二百六十六
 枳囉夜彌 二百六十七
跋折 時熱執金剛神二
 反 二百六十八
囉波你 二百六十九
跋折囉婆尼 重呼
 二百六十九
具醯夜迦 密跡力士 二百七十一
地鉢底 總管二百七十一
 託哩耽微地也 二百七十二
 嘴陀夜彌枳羅夜彌 二百七十三
囉又囉又罔 一切諸佛菩薩天仙龍薄
 神方護 二百七十四
 伽梵佛二百七十五
印瓮那麼麼那寫 某乙寫二
 百七十六
婆伽梵薩怛他揭都
 烏瑟尼沙 二百七十七
悉怛多鉢怛囉 華蓋二百七十八
南無嚧 上都上祇
 頂禮二百七十九
阿悉多那 引
囉迦 白光分明 二百八十一
鉢囉婆毗薩普吒 二百八十一
 毗迦悉怛多 二百八十二
鉢底哩 二百八十三
什囉囉什囉 光焰二百八十四
 囉陀囉 二百八十五
頻陀囉頻陀囉 二百八十六
嗔陀嗔陀 二百八十七
含吽含吽
 二百八十八
泮泮泮 二百八十九
泮吒泮吒 二百九十一
莎皤訶 二百九十一
醯醯泮
 二百九十二
阿牟伽耶泮 不空大使二
 百九十三
阿鉢囉底訶多泮 無障礙二
 百九十四
薩皤鉢囉 合
陀泮 與願二百九十五
阿素囉毗陀囉薩皤迦泮 修羅破壞二
 百九十六
提吠弊泮 一切天神二
 百九十七
薩皤那那伽弊泮 一切龍眾二
 百九十八
薩皤弊泮 一切勇鬼神
 二百九十九
薩皤乾闥婆弊泮 一切音樂
 神三百
薩皤阿素囉弊泮
 三百一
薩皤揭嚕茶弊泮 三百二
薩皤緊那羅弊泮 三百三
薩皤摩
護囉伽弊泮 三百四
薩皤囉刹莎弊泮 三百五
薩皤摩努曬弊泮
 三百六
薩皤阿摩努曬弊泮 三百七
薩皤布單那弊泮 三百八
薩

番迦吒布丹那弊泮三百九 薩皤突蘭枳帝弊泮三百十 薩
 番突瑟吒畢哩乞史帝弊泮一百十一 薩皤什皤梨弊泮
 一切難過
 三百十二 薩皤阿波薩麼嚟弊泮三百十三 薩婆奢羅皤擎
 弊泮三百十四 薩嚙底嘍耻雞弊泮三百十五 薩菩怛波提弊泮一切鬼惡
 三百十六 薩皤微地也囉誓遮黎弊泮三百十七 一切持呪博士
 度羯囉三百十八 薩婆囉他娑陀雞弊泮士三百十九 微地也遮唎
 夷弊泮三百二十 者咄囉南薄祁你弊泮四姊妹神女三百二十一 跋折囉俱摩
 哩迦弊泮金剛童子三百二十二 跋折囉俱藍陀利弊泮三百二十三 微地也
 囉引闍弊泮呪王等三百二十四 摩訶鉢囉登耆曬弊泮三百二十五 跋折囉
 商羯囉引夜泮金剛連鎖三百二十六 鉢囉登祁囉引闍耶泮三百二十七 摩
 詞揭囉耶泮大黑天神三百二十八 摩訶摩怛哩二合 伽拏耶泮鬼眾三百二十九 娜
 牟塞揭哩二合 多耶泮三百三十 毗瑟拏尾夷泮毗紐天子三百三十一 番囉併
 摩尼曳泮梵王三百三十二 阿祁尼曳泮火天三百三十三 摩訶迦哩曳泮大黑天女三百三
 百三十四 迦囉檀特曳泮大鬼師黑奧神三百三十五 醫泥哩曳泮帝釋三百三十六 遮文遲
 夷泮怒神三百三十七 嘚怛哩曳泮瞋怒神三百三十八 迦羅引怛哩曳泮三百三十九 迦
 波嚟曳泮三百四十四 阿地目枳多迦尸麼舍那皤悉你曳泮
 三百四十一 夷髻者那薩怛薩怛皤若有眾生三百四十二 突瑟吒質多惡心鬼三百四十三
 滂持囉質多三百四十四 烏闍訶囉食精氣鬼三百四十五 揭婆訶囉食胎藏鬼三百四十六 嘚
 地囉訶囉食血鬼三百四十七 芒娑訶囉食肉鬼三百四十八 摩社訶囉食產鬼三百四十九 社多
 訶囉三百五十 視微多訶囉食壽命鬼三百五十一 番略耶訶囉食祭鬼三百五十二 健陀訶
 囉食香鬼三百五十三 布瑟波訶囉食華鬼三百五十四 破囉訶囉食五果子鬼三百五十五 薩寫訶囉
 食五穀種子鬼三百五十六 波波質多突瑟吒知謙反 質多惡心鬼三百五十七 嘚陀羅質多

嘴心鬼三百五十八陀囉質多藥叉揭囉訶三百五十
 曬多揭囉訶毗舍遮揭囉訶三百六十一部多揭囉訶神眾三百六十
 榛茶揭囉訶三百六十三塞健陀揭囉訶三百六十四烏怛摩陀揭囉
 訶三百五車夜揭囉訶影鬼三百六十六阿波娑摩囉揭囉訶羊嘆鬼鬼如野
 侘拆阿反上迦茶祁尼揭囉訶魅鬼魅女鬼三百六十八喇婆底揭囉訶如狗惱
 百六十九闍弭迦揭囉訶如烏鬼三百七十一舍俱尼揭囉訶如馬三百漫怛囉
 難提迦揭囉訶如貓兒三百七十二阿藍幡揭囉訶如蛇三百訶奴建度
 波尼揭囉訶如雞三百七十四什幡囉壯熱瘧鬼一日德吠底迦
 二日一發三百七十五帝哩帝藥迦三日折咄嚙他迦四日一發三百七十六昵底夜什
 番囉常壯熱鬼三百七十七毗沙摩什番囉壯熱三百幡底迦風病鬼黃病鬼三
 百七十九室禮瑟彌迦痰飲三百八十八娑你波底迦痢病三百八十一薩幡什番囉一切壯熱
 三百八十二室嚕喝囉底頭痛三百八十三阿羅陀幡帝半頭痛三百八十四阿乞史噓劍
 餓不食鬼三百八十五目併噓鉗口痛三百八十六羯唎突噓鉗愁鬼三百八十七羯囉訶輸藍
 咽喉痛三百八十八羯擎輸藍耳痛三百八十九檀多輸藍齒痛三百九十九頡哩駄耶輸藍
 心痛三百九十一末摩輸藍盧鉗反三跋囉唵婆輸藍肋痛三百九十三背哩瑟吒
 輸藍背痛三百九十四烏駄囉輸藍盧鉗反腹痛三百九十五羶知輸藍腰痛三百九十六跛悉帝
 輸藍裸骨痛三百九十七烏上噓輸藍腿髀痛三百九十八常伽輸藍腕痛三百九十九喝薩多輸
 藍手痛四百波陀輸藍脚痛四百一頡伽鉢囉登輸藍四支節痛四百二部多吠怛
 茶起尸鬼四百三茶枳呼哽尼魅鬼四什番囉陀突盧建紐四百五吉知蜘蛛婆
 路多丁瘡四百六吠薩囉波嚕訶侵淫里孕赤瘡四百七輸沙多引囉娑
 那迦囉毗沙喻迦上坎四百八阿祁尼火烏陀迦水摩囉吠囉建
 多囉四百九阿迦囉蜜嚕二駐橫死四百十怛曬部迦地哩囉吒毗

失脂迦_{四百一十} 薩囉波_{四百二十一} 那俱囉_{四百十二} 僧_{四百十三} 伽_{四百十四} 吠也
 揭囉_{大虫四百十五} 恒乞义_{猪熊四百十六} 恒囉乞叉末囉_{馬熊四百十七} 視幡帝衫_{此等四百十七}
 薩毗衫_{一切此說者四百十八} 悉怛多鉢怛囉_{華蓋四百十九} 摩訶跋折
 噬_{大金剛藏四百二十} 瑟尼衫摩訶鉢囉登祁藍_{四百二十一} 夜婆埵陀舍喻
 社那_{乃至十二由旬成界地四百二十二} 便怛囉擎毗_{入聲} 地夜畔駄迦嚧彌_{云我大明呪十二由旬結}
 界禁縛莫入_{四百二十三} 帝殊畔陀迦_{居那反} 嚧彌_{佛頂光聚縛結不得入界四百二十四} 波囉微地也_{途迦反}
 畔陀迦嚧彌_{能縛一切惡神鬼四百二十五} 恒地他_{即說呪曰四百二十六} 喻_{四百二十七} 阿那嚧毗
 舍提_{四百二十八} 鞍囉_{四百二十九} 跋折囉_{四百三十} 阿唎畔陀_{四百三十一} 毗陀你
 跋折囉波尼泮_{四百三十二} 呼吽_{四百三十三} 呵嚧_{四百三十四} 呵嚧_{三合四百三十五} 莎幡訶_{三合四百三十五}
 喻_{四百三十六} 毗嚧_{四百三十七} 毗嚧提_{四百三十八} 莎幡訶_{四百三十九}

右此咒句总有四百三十九句。

此咒置经书中可灭误跨之罪

仁 · 慧 · 草 · 堂
www.renhuicaotang.com

